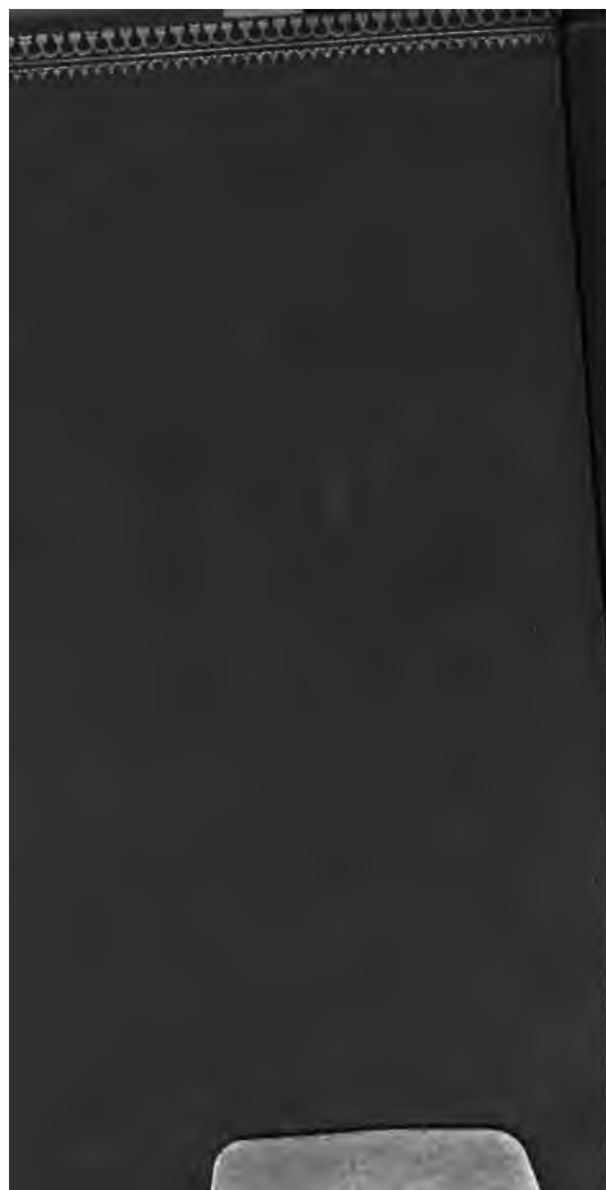

Bound by J. Leighton.

DE DOOT HEERST OVER DE WERELT.
Ick Rust van myn Arbeydt.
HET SCHOUTONEEL DES DOOTS,
OF
DOODEN DANS.
Door
Salomon van Rusting. Med: Doct.

Het

SCHOUW-TONEEL

Des

DOODS;

Waar op na 't leeven vertoont wort

De DOOT op den THROON

Des AARD-BODEMS:

HEERSCHENDE

Over alle STAATTEN en VOLKEREN.

Verçiert met dertig Zinnebeelden.

DOOR

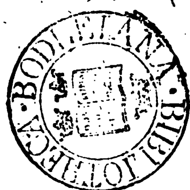
SALOMON van RUSTING,

Med. Doct.

t' AMSTERDAM.

By JAN ten HOORN, Boekverkoper over 't Oude Heere Logement 1707.

BODLEIANA · BIBLIOTHECA ·

OPDRAGT,

AAN DE AGTBAARE HEER

JACOB COLLIS,

BORGERMEESTER EN OUTSTE
REGENT VAN

ZUYD-SCHERMER,

EN

ALLARD BOON,

EN

HILLEBRAND SCHAGEN.

KOOPLIEDEN

TOT

RYP,

VOOR-REDEN

Aan den Lezer.

It Werk zal menig, als iets
vremts, in d'ooren dondren;
My dunkt, als hoorde ik reets
al vragen, met verwondren:
Hoe komt *van Rusting* aan so akelig een stof,
Als deze *Doden-Dans?* de bloemen van syn
hof
Zijn voormaals doorgaans met vermakely-
ker verven
Voorzien geweest: hoe komt hy nu, van
doot, en sterven,
Te rymen? hoe komt hy een *Doden-Dans*
in 't spel
Te voeren? dat 's een stof die met zyn na-
turel
Niet over-een komt: en men heeft zeer
wynig reden
Te denken, dat van hem, die zo veel
koddigheden
Te blad gesteld heeft, iets kan komen, dat
zo groots
Een tytul voeren kan, als 't *Schouw-toneel
des Doots.*

[illegible] 74 ; 10/-

Bound by J. Leighton.

Of lam, mogt wesen, of niet na zyn aart
behandelt,
Zo moet men denken: wie een aaklig pat
bewandelt, (gedaan,
En heeft dat nimmer van te vooren meer
Zo die zig, daar door, styf, of kreupel,
vind te gaan, (vergeeven:
Dat is geen wonder; en men moet het hem
't Is ook met my zoo. Dit is 't eerste van
myn leven. (gewoon:
Myn geest is zulk een soort van digten on-
En dies verzoek ik, dat men my hier in
verschoon.
Ik roem myn stijl niet als iets groots, en
hoog verheven.
Ik heb 't zeer vaardig, zo als 't voorquam,
heen geschreeven.
Myn bezighyt ontrent myn lyd'ren, liet
my doe,
Tot rymen, wynig tyd, tot nut dier zaak-
-ken, toe.
Indien een vyant van de Bekk'riaansche
stelling
Hier in iets aantrof, dat zyn drifte geest
tot quelling
Verstrekte, die moet my, gelyk een Bek-
k'riaan,
Of

Of meer, aanmerken, daar ik graag voor
door wil gaan.
Ik ben niet ſchuldig my na elks eens wil te
voegen:
Ook niemant: laat ons daar ons zelf mee
vergenoegen (wynig in
De ſnaaks-of koddighyt, is hier zeer
Te vinden: heeft het ent, nog 't ſlot-Rym
van 't begin,
Niet iets dat daar na ſwymt, de reſt heeft
nog veel minder.
Het ſtrekt geen eerbaar oor, nog goed
verſtant, ten hinder.
Den inhout is gelyk het tytulblat vermelt;
En zo als 't, voor wie 't koopt, en leeſt,
wort voorgeſtelt,
In rym, of digt, gepaſt op dartig koopre
platen:
Met die vertelling moet men zig genoe-
gen laten.
't Zy waar ik voormaals, met myn pen,
voor heb geſpeelt, (beelt,
In dit werk heb ik gants myn ygen aart ver-
In 't endigen van elk gedigt, op al de dartig
Figure; dit belijde en zegge ik openhartig:
Maar evenwel ben ik geen dod-oor; en
mijn geeſt
Is

VOOR-REEDEN.

Is doorgaans lugttig, van myn kintshyt
af, geweest;
En zal misschien alzo wel al mijn leeven
blijven.
Waar die aart in is, is zy swaarlijk uit te
drijven.
Wat aangaat nu al die historiën die hier,
Op ider plaatjen, ten exempel, op 't papier
Staan, moet men weeten, dat ik van al-
zulke boeken
Zeer slegt voorzien ben; dies heb ik die
moetten zoeken (gebraakt.
Uit mijn geheugenis; en die heeft ze uit-
Mijn meeste boekken zijn, door wansorg,
weg geraakt, (vermeten
Wen ik in d' Oorlog was. En wie wil zig
Het al te onthouden, wat hy voormaals
heeft geweten? (geslagt,
Dit was mijn hinder, dat ik niet op elk
Van zaakken, meer heb, tot exempel,
voortgebragt. (sen
Ik wens een ider die mijn *Dooden-dans* te le-
Komt, dat ze hem, tot vermaak, en
nut, en hyl, mag weezen!
In welke wens ik self my self ook in besluit.
Wel aan dan! lees met smaak, van voor
afaan, tot uit.

In myn Studeer den
16 Octobris 1706.

REGISTER,
Der
HOOFT-STOFFEN
deezes
WERKS.

REGISTER.

X. Tafreel.

XI. Tafreel.

XII. Tafreel.

XIII. Tafreel.

XIV. Tafreel.

XV. Tafreel.

XVI. Tafreel.

XVII. Tafreel.

XVIII. Tafreel.

XIX. Tafreel.

XX. Tafreel.

De

REGISTER.

EYNDE.

SALOMON van RUSTINGS

DOODEN DANS

Van ADAM en EVA.

Eerste Plaat.

'ertroud op God eert zyn gebod

Hier is all't wenslyk goed geboren,
n in twee Lighamen vergaard.
Maar hier is ook al't goed verloren,
n 't Leven met de Dood gepaard.

DOODEN DANS.

Verbeeldende

ADAM en EVA

In 't Paradijs.

UIT 's groote goedertierne en milde Scheppers werken,
Is zijn volstrekt gezag en mogentheit te merken.
Zijn wil is zijn gebod; en wat hy dus gebiet,
Geschiet; ja 't onbevatbre en onbepaalb're niet
Kan zijn volstrekte wils vermogen niet ontkomen,
Dus heeft hy de heem'len, d' aard, de zeen en waterstromen,
Door zijne wil, alleen uit niet gevormt: het ligt,
Dat albeweegb're vuur, dat nimmer rust, gestigt
Uit niet: en hier uit, om zijn voorneem te verrigten,
Heeft hy de Zon, de Maan, en minder Hemels-ligten,
De Starren, schoon het ligt te vooren dag en nagt
Deed speuren, met meer glans en luister, voortgebragt,
Tot tijden: en om deze in meer en min te deelen,
Als of hy wilde, dat de tijd een tijd zou teelen,
Heeft hy die ligten hunne wegen, plaats, en tijt,
En loop gesteld; bepaald in zeekere eeuwigheit.
Het aardrijk was nog woest en ledig, 's daags te voren;
Die woestheid had het, en die heeft het ook verloren,
Op eene zelve dag, de darde, doe God woud,
Dat de aarde boomen, gras, en kruiden, baren zoud'
Van alle soorten: dit geschiede; en hier beneven
Heeft hy die wezens een vermogentheit gegeven,
En indruk, op dat elk zig zelve door een zaat,

Ver-

erdren zoud', en kond, om hun geslagt in staat
ıden; hun verlies, door aanqueek te vergoeden;
alzo, voor uit te sterven, te verhoeden.
ɔedend zonne-vuur, zo's daags daar na verscheen,
ırdrijks binnen-vogt, vermengeld onder een,
gen werkzaamheid, om alles uit der aarde
ɔr te dringen; op dat ze alles vaardig baarde,
:kte, en voede, wat zy in haar vrugtb're schoot,
:er zy door Gods wil bezwangerd was, besloot.
ıne-vuur had veel van 't aardrijk nu bescheenen,
; op d' avond-tijd van yder deel verdweenen,
ɔds volstrekte wil en onbepaalbre magt,
le waatren, zig te laaden met een dragt
sschen, en die in hun weekke schoot bewaren
:den, zonder zig te ontlasten door hun baren.
:d hun baren, en 't gebaarde nochtans in
ɪoeder blyven, met bevel van aangewin,
eeling; zo dat elk zijn wedergâ bevrugte:
af hy lust toe, zo dat yder daad'lijk zugtte
gde, en swoegde, na 't volbrengen van 't gebod.
eft de wonderbare en Heerelijke God,
atren, van zo veele en veellerhande vissen,
ien, dat niemand hier het soort-getal van gissen
ɪen kan. Hier kond het water nog niet mêe
an: God wilde, dat het alle veder-vêe,
ugel-dieren, uit haar schoot zoud' opwaarts geven
ıder 't Uitgespan der Hemelen te sweeven,
het Aardrijk, in de Lugt, en 't water rijk,
:nigvuldigen; en yder zijns gelijk,
zoete teel-zugt, en zig samen te vermengen,
ın geslagts behoud, geduurig voort te brengen,
od was werkzaam, en al strak volbragt: ja al
:ugel-dieren zijn onnoembaar in getal
ɔorten, die God uit de waat'ren op deed klimmen
:emel-ligt had nu de vijfde maal de kimmen

Des Aard-kloots, om en om, met zigtbaar ligt be
De Zon had tweemaal met zijn heldre glans gepra
Het aardrijk was nu al met groene velden, bosse
En lof, en kruiden, fraay voorzien, en wel bew
Als God het, boven 't geen 't gebaard had, nog g
Een onnaspoorelijk getal van klein en groot
Gedierte, in grootheid, en in eigenschap versche
Ja in- en boven-aards-gedierte, en van die beiden
Tot elk een wedergâa te baren, dat zijn soort
Gebruik tot teeling, om elk zijns gelijke voort
Te brengen; 't was een wet, waar door zy m
tragten
Na menigvuldiging van hunne dier-geslagten:
In zulks was lugt- en aard- en water-dier bewust
En wel gehoorzaam, door een ingeschaap'ne lust
Nu was het aardrijk, en het water, en de heemlen,
En dieren, die op aarde, in lugt, en water weem
Ja in en onder d' aard; en bomen, kruid, en gras,
Geschaapen, zo als zulks de wil des Scheppers v
Nu wilde hy endlijk, als tot end en slot van za
Gelijk zijn raads-besluit zo lag, ook menschen m
Hy Schiep dan Adam uit één ruuwen aarden-klo
En dreef een wind-lugt in de levenloze romp;
Waar door hy aassemde, en vertoonde zig te lev
God had nu al wat leeft een wedergaa gegeven:
Geen vis, geen vogel, vee, nog worm, was onge
Geen leven, of het had een dier na zynen aart
Tot zyn gezelschap, daar 't meed' om kond gaa
spelen,
En spelende ook een dier gelyk het zelf was, teel
De mens, van God zo zeer begonstigt, dat hy al
Die grote menigte, onoptelbaar in getal,
Byzondere namen gaf, die elk in laatter tyden
Behouden zoud, zag elk gedierte zig verblyden
Met zyn gezelschap, daar 't mee omging; maar ni

'an deeze moeide zig met hem : hy was alleen ;
n kond geen aanspraak nog gemeenzaamheit geniet-
ten
'an al dien groten hoop,hoe moest hem dit verdrietten!
)og God erbarmde zig zyns eennigheits; en deed
lem, slapende 't bewys van gonst, schoon zonder beed
'an Adam, dat hy hem een rib, een zyner beenen,
'en wederga, ten vrouw, deed worden; en met eenen,
len, wien hy d' heerschappy des werelts, over 't vee
n alle dieren, ja der vissen in de zee
n andre waatren, zelf der vooglen, toevertrout had,
en Lusthof tot verblyf gaf, welke hy zelf gebout had
idien een heerlyk Hof wort door eens menschen hant
eplant (wat groot verscheel!) deeze had God zelf ge-
plant.
an 't beter zyn, als door God zelf, die 't zo kan voegen,
)at heel de volheid daar is, met het vergenoegen
'ereenigt? neen 't verscheel is groot. Wat God voltooit,
onberisplyk; en dat doet een schepsel nooit.
a, tot meer gonstbewys, bleef God geen middel schul-
dig:
let algemeen gebod, neem toe! vermenigvuldig!
'eelt uws gelykke met een zeekre wullust voort!
Verschoon myn spreekwys) was nu ook tot haar ge-
hoort.
)e Heemlen, zon, en maan, en starren; alle dieren
)ie op, die onder, in, en boven d' aarde swieren,
n zeen, en wateren; de bomen, kruid, en gras,
n bloemen, zaat, en vrugt, en allerlei gewas,
)e zeen, fonteinen, en rivieren, elk in orden,
)eeze all' heeft God, al eer hy menssen schiep, doen
worden.
let voedsel was 'er, eer hy, 't geen 'er mee gevoed
oud worden, voortbragt; en hy keurde 't alles goed.
p wat wys had Gods glans op aart meer uitgeblonken?

Dit alles had hy aan de mens, tot nut geschonken.
Hy ziet verwondert, die eens menssen konstwerk z
Hoe moest dien mens dan zien, die alle ding, dat i
En nooyt geweest was, en uit niet, door Gods verm
gen,
En wil, geworden, met verwondert hart en oogen
Aanschoude! ja hoe kond hy zelf zig zelf bezien,
Als met byzondere verwondering, indien
Hy overwoog, gelyk gelooflyk is, uit aarde,
Van God gevormt te zyn! en wat verwondering ba
Dit niet wel in hem, dat hy kennis had, en magt,
Om alle dierren, door den Schepper voortgebragt,
Uit aarde en water, naam te geven, elk byzonder,
Door gonstbewys van God! hier was het alles won
Wat oog, en oor, gevoel, en neus, en tong, vernam
Niets uitgezondert, hoe 't, en wat, te voorschyn qu
Tot gonst-ophoopping, en tot een byzondre zegen
En meer vernoeging, had hy mogentheid verkrege
Om over alles wat zig roerde, heerschappy
Te voeren, met ontzag; en hy alleen was vry,
Van al 't geschapene. Hy moest zig maar gewenne
Den groten Schepper, als zyn goeden Heer, te er
nen;
En niet te twyflen aan de woorden en de magt
Van God, die hem, en al 't geschaapne had voo
bragt.
Nu had zyn milden God en gever hem doen wete
Dat hy van alles wat dien lusthof had, mogt eeten
't Zy tot zijn voedsel, tot zyn lust, of tot zyn smaak
Hy gaf 't hem alles tot zyn wil, en tot vermaak:
Alleen beval hy, dat hy, van de boom der kennis,
Geheel niets eeten zoud, op straf van heiligschennis
Ja wierd uitdrukkelyk van God gewaarschuuwt
Hy doot voor God zoud zyn zo haast hy daar van a
En dat hy, van die tyd af aan zoud sterflyk wezen:

Zo dat de mens die boom, gelyk de doot, moest vrezen
De Slang, de listigste der dieren, die van God
Geschapen waren, nam de stoutheid, dat ze tot
De vrouw sprak; even als of God den mens bedrogen
Had: ja! zoud gy hier niet van alle bomen mogen
Hun vrugtten eeten! hier nu sprak de vrouw op: ziet,
Wy eeten vrylyk van der bomen vrugt; maar niet
Van die in 't midden van den Hofstaat. Wy genaken
Die niet: want God verbood ons aan die Boom te raa-
ken.
Hy waarschuuwde ons, en zeid: op dat gy niet en sterft:
Hier sprak de Slang op, als of 't noodloos was gederft
Wat God verboden had: gy zult op geennerhande
Maniere sterven: maar God weet, wanneer gy van de
Verboden Boom eet, dat u blintheid u verlaat;
Dat ge hem gelyk zult zyn, en weten goet en quaat.
Zie daar! d'onnoosle vrouw geloofde haar Schepper
minder
Als deeze Slang! zy zag de vrugt aan, voor geen hinder
Te kunnen baren; en zy was haar schoon in 't oog.
De woorden van de Slang hier bygevoegt, bewoog
Haar, dat ze plukte, en at: wat meer was, zy bedeelde
Den man daar ook van, als haar deelgenoot in weelde:
Hy at ook: en een deel van 't geen de Slang gezeit
Had, speurdenze allebeid aanstonds: d'onnoselheit,
En schaamloosheid, ontvlood hen daatlyk, door hun
daden.
Men schaamde zig zyns zelfs, en zogt, met vygebladen,
Te dekken 't lighaam, dat men nu, met schaamten,
naakt
Bevond te wezen. Ook was reets in haar geraakt
De kennis, dat zy 't goed verworpen, en het quade
Verkoren hadden: en dat zy voor ongenade
Te vrezen hadden. zo dan dat ze op staande voet,
Met open ogen, het verstant van quaat en goet,

Met

Met leet bespeurden: want zy waren strak verlegen
Voor God, van wien hun al hun goed, en heil en zeg
Gekomen was, en maar alleen te hopen stond.
Nu zogten zy, voor God, uit vrees of die haar vond,
Een veilig schuilgewest (o dwaasheid!) onder bom
Want nu begond men, voor verbodbreuk - straf
schromen.
De straf des doots was op dat vrugts-gebruik gestelt:
Dies had de dootschrik reets hun harten strang bekne
Wanneer God, Adam, daar hy zig verschool, qu
vinden,
En voorhield, wat hy zig had durven onderwinden
De vrees voor sterven, zogt verschoning; dies de m
Sprak: 't wyf dat gy my hebt gegeven, gaf my van
De vrugt dies booms; en ik, wyl zy ze gaf, ik at ze.
Wanneer nu God de vrouw vroeg reden, waarom da
Dat had gedaan? sprak die, als of dat helpen kond,
De slang bedroog my, en ik at. Maar doe begond
Hy dreigement des doots in vonnis te veranderen.
De drie misdadigen aanhoorden 't met malkandren
De Slang trof 't eerst. God sprak: om dat gy dit ged
Hebt, zyt alleen by al wat leeft, vervloekt! voortaa
Zult gy een kruipdier zyn, en stof der aarde lekken,
Zo lang gy leeft. Ik wil een vyantschap verwekken
Die tussen u, en 't wyf, u zaat en ook haar zaat,
Sal zyn en blyven, zo lang als de wereld staat:
Haar zaat sal u de kop, daar 't quaat in schuilt, verbrel
En gy 't verraderlyk, weer in de hiellen steeken.
Als of God zeggen woud; ter oorzaak van dit quaat
Zult gy elkandren zyn ten onverzetbren haat.
Doe sprak God tot de vrouw: als gy sult swanger ra
Wil ik u ongemak, verdriet, en smartten maken;
U baring pynlyk; en u wil, die zal den man
Syn onderworpen; en hy zal u heer zyn, van
Nu aan. Doe sprak God tot de man, als lest geble

Wijl gy gehoor hebt aan de stem uws Wijfs gegeeven,
En hebt gegeeten van dien boom, daar ik u liet
Van weeten, eet daar niet van, nog en raakt hem niet,
Zo zy dan d' aard' vervloekt om u, ô klein van waarde!
Gy zult vol zorgen u erneren op der aarde!
Zy zal udistelen en doornen baaren. gy
Zult eeten kruiden van het velds-gewas. hier by
Zal 't sweet uws aanschijns zijn; tot dat gy weer zult komen
Tot d' aarde, daar gy nog onlangs zijt afgenomen;
'Want gy zijt aarde, en zult weer aarde worden: dus
Was al die Heerlykheid, en Gods gunst, die nog flus
In 't mensdom uitblonk, als een stoppelvlam verdweenen;
Zy wierden balling van Gods aanschijn, en maar heenen
Ten Lusthove uitgejaagd, van heil en troost ontbloot.
Hun overtreding was de moeder van de dood.
In 't Hof van weelde, is weelde, en alle goet verloren;
En uit *Begeerte* tot *iets meer*, de dood geboren.
Indien 'er duivlen in dien Lust-Hof zijn geweest, (leest,
Hoewel men daar, in 't Boek der Schepping, niets van
Zo schijnd my toe, dat die de Logen en Begeerte
Geweest zijn: want, een Slang (niets anders) om Gods eer te
Beswalken, zeide, God een bloode, en logenaar
Te zijn, als of hy bang was, dat de mens hem naar
De Kroon zoud steken, als hy met geopende oogen,
Het goede en 't quade kende; en dies, dat God gelogen
Had, dat de mens, na 't vrugt-genieten van dien boom,
De dood soud sterven: dit benam den mens de schroom,
Om zijn begeerte tot de vrugt, daar hy van swanger
Wierd, nu te baren; en daarom die vrugt niet langer
Zijn lust te onthouden. dog dit zy dan hoe dit zy, (by.
Hier door week 't leeven, en de dood quam 't mensdom
Nu was het mensdom, na den geest alreets gestorven,
En was na lighaam, en na geest, geheel verdorven

DOODEN DANS.

DE

ZOND-VLOED,

En het Ondergaan van de

EERSTE WAERELD.

Tweede Plaat.

'T VErdorven zaat moest nu ook vrugt na zijne waarde
Te voorschijn brengen; die niet van de stam ont-aarde:
Dus deed het; en het bragt zijn zondig teelsel voort;
Behebt met spijt, en nijt, en toorn, en broeder-moort,
En wanhoop, ongeloof, en al de gantsche bende
Die de overtreeding voor hun stam en hooft erkende.
Wat wezen eenmaal tot verderven overgaat,
Verderft geduurig nog al meer. Het eene quaat,
Waar 't is, vind altijd, tot zijn meed'gezel een ander,
Dat zig daar by voegd; waar door zy nu dus malkander
Vermeenigvuldigen. Dus ging 't van eerst af aan.
Als de overtreeding eens volwillig was gedaan,
En 't quaad geen quaad gekeurd, begonden alle quaaden
Hervoor te komen, beide in willen en in daaden.
Het eerste blijk, muntte uit in Caïn, de eerste vrugt
Uit zondig zaat: wanneer die in een open lugt,
Aan God; de vrugten van het veld, ten offerhande
Bragt, als zijn Broeder vee voor God ten offer brandde,
Zo speurde hy, dat God zijn geschenk niet na zijn wens,
Genadig aanzag; maar dat van zijn mede mens,
Zijns Broeders Abel, dat God dat een welgenadig
Gezigt vertoonde. Dit nam Caïn euveldadig
Van Abel, 't speet hem: die genade kond hy niet
Aanschouwen, als met spijt, en innig harts verdriet.

Hier

Hier quam de nijt by: hy misgunde 't goed zijn broeder;
Hy haatte hem om Gods gonst; wierd toornig, en ver-
woeder.
In gramschap. Zijn gelaat en aanzien was nu tot
Zijn broeder vreeslijk, en afgrijslijk. Doe sprak God
Tot Caïn: waarom zijt gy toornig? waarom 't wezen
Aldus verandert? gy hebt voor geen quaad te vreezen,
Indien gy vroom zijt; en zo zijt gy aangenaam:
Dog zijt gy niet vroom, zo zijt gy van pas bequaam,
De zonde, die gelijk als voor de deur is, binnen
Te laten: gy nogtans, gy moet die overwinnen:
Geeft haar haar wil niet. Maar Gods aanspraak had
geen plaats
In Caïn; want zijn hart was reeds te vol des haats,
En toorns, om daar het goed, dat God woud, by te ont-
fangen.
Waar 't quaat gehuisvest is, kan 't goed geen plaats
erlangen,
Die waarlijk plaats verstrekt. De bittre wraakzugt sluit
Het mededoogen, en de liefde-pligten, uit.
Zo was 't met Caïn, die, om eigentlijk te spreeken,
Zig prikkelde, om aan zijn onnoosle broer te wreken
't Verdriet, dat hem, gelijk een rots, op 't harte lag,
Om dat God zijn geschenk niet uit genade aanzag,
Als dat van Abel. Hy dan gaat met hem te velde,
Daar hy zijn boosdaad, na zijn meening, zeker stelde.
Nu borst zijn wreek-zugt, met afgrijslijk boos verstoort
Gebaar, na buiten; en hy heeft hem daar vermoort.
Nu vroeg God Caïn: waar is Abel uwen Broeder? (der?
Die sprak: ik weet hem niet. Ben ik mijns broeders hoe-
(Als was hy vry) maar God sprak: wat hebt gy gedaan?
De Stem des bloeds van u vermoorde broer komt aan
Mijn ooren opwaarts: dies zijt gy vervloekt op de aarde
Die dat ontschuldig bloet uws broers, dat gy niet spaarde
Verswolgen heeft! als gy den Akker boud, zo zal

Ze

Ze u haar vermogen niet verschaffen. Over al
Zult ge ongestadig, als een balling vlugtig leeven!
Mijn zonde is grooter, als dat zy my kan vergeven,
Of quijt gescholden zijn (sprak Caïn) ziet, gy jaagt
My nu uit dit gewest; en mijn geweten knaagt
My; en ik moet my voor u aangesigt verschuilen; (kuilen
En 'k moet een vlugtling zijn: maar in wat bos, wat
Zal ik verzekert zijn? dan 't zal geschieden, wie
My, na verloop van tijt, komt aan te treffen, die (staat
Zal my vermoorden, als die voor de wraakzugt bloot
Wat raat? doe sprak God: neen: maar wie dat Caïn doot
slaat,
Zo zal die dootslag, door een zevenvoudge wraak,
Gewroken worden. Nu gaf God, op dat die zaak
Bekent wiert, en dat hem niet doot sloeg wie hem vonde,
Tot teeken, iets, waar aan hem ieder kennen konde.
Nu waren spijt, en nijt, en haat, en toorn, en moort,
En wraak, en ongeloof, en wanhoop, ingeboort
In 't mensdom: en gelijk als allerhande zaden
Hun vrugten geven, met hunne eigenschap beladen,
Zo ook dit zondig zaat des menschen, dat gepaart
Is met zijn weerga, en een vrugt geeft na zijn aart,
Volkomen zondig. 't Is 'er erflijk aan gebonden.
Begeerte, en logen, twee hooftzaakkelijke zonden,
Sijn de oorspronk, daar de rest hun afkomst van bequam;
Als bleek in Caïn, die die beide, van de stam,
Zijn oudren, tot een erf, was in en by gebleven, (ven.
En daar, met woord, en daad, heeft blijkken van gege-
Begeerte, schoon dat God den man had tot zijn lijf,
En tot gezelschap, toegevoegt een eenig wijf,
Bevond zig daar niet wel mee vergenoegd; zy baarde
De geilheid; welkers oog alleen op dartlen staarde:
Dit bleek in Lamech, die van Caïn 't vierde lit,
Of zoons zoons klein zoon was, in geilheid zo verhit,
Dat hy de wil verwurp van zig iets in te tomen:

Deeze heeft twee wijven tot zijn dartle luft genomen;
En ging zijn na-zaat in die dartle geilheit voor. (hoor.
De leer, met voorgang, krijgt by 't mensdom meeft ge-
Het zaat van Caïn nam geduurig toe, in dartlen,
En woelen, en zig gants uit alle bant te ontfpartlen:
Maar Adam teelde, na dat Caïn was gevloon,
Een andre zoon, in plaats van zijn vermoorde zoon,
Door Caïn afgemaakt; en noemde hem Seth: en defe
Teelde ook een zoon, Ænos, of mens genaamt, in weze
Zeer onderfcheiden van het zaat van Caïn, dat
Geen oogmerk, als na zonde, en dartle luften, had:
Het had Gods Naam met doen, en zeggen, reets onthei-
En daar by, alles wat nog goed geleek, ontveiligt. (ligt;
De Gods-vrees, en wie 't goed beoogde, wierd befpot:
Nogtans, 't geflagt van Seth begonde nu, van God,
En in zijn naam, het quade, en allerley gebreken,
Te fchelden; loon en ftraf, voor goet en quaat, te preken:
Dat hulp zo veel als 't kond. Men wierd het goede moe;
En 't vrugtbre quade zaat nam in den akker toe.
Het preken gold niet. Men bemoeide zig met weelde,
Die, buitefporig, niets, als ondeugts-broetfel teelde.
Die zondige ontugt was in Caïns afkomft meeft.
Maar Seths geflagt is zo onbandig niet geweeft:
Want Ænoch, vijfde ftam van Seth, alfchoon hy zonen
En dogtren teelde, liet geen ondeugt in hem wonen;
Maar was Godzalig; en dit bleek aan 't ent, mitsdien
Dat God hem weg nam, en hy wierd niet meer gezien:
En 't vierde ftam-lit dat uit Ænoch was gefproten,
Was Noach, negende met Seth, van Adams loten,
Was vroom, opregt, ja was van leeven, in zijn tijt,
Als Godlijk; zonder dat in zijn opregtigheit
Verandering quam. Nu was het reets al in gewoonheit
Een vrouw te kiezen om haar uitterlyke fchoonheit:
En 't fcheen den dogteren, uit Caïns zaat geteelt,
Van die bekoorlijkheit niet mis te zijn gedeelt.

He

Het zaat van Seth, al mee tot dartelheid te fokken
Vervoerd, was ligtlijk door dieschoontens aan te lokken:
Zy namen wijven, om de schoonheid, van 't geslagt
Van Caïn: daar uit wierd een teelsel voortgebragt,
Dat zig, hoe langs hoe meer, van God en al het goede,
Verwijderde. Men zag Tirannen, als Gods roede,
Boosaardig heerschen. Al wat quaat was wiert gewerkt.
Men sturf daar heên; maar niets van al wiert aangemerkt.
Men gaf zig over aan een geil ontugtig leven.
Om God, en 't geen Gods eer betrof, wierd niets gegeven
Tot endlijk God zig zijns lankmoedigheits verdroot,
En velde 't vonnis van een algemeene doot,
Voor al wat leefde; van de minsten tot de meesten:
Niet slegts de menschen, maar ook zelfs het vee, de beesten,
En vleugel-dieren, ja de wormen zelfs daar by.
Nog mens nog beest was van dit doodlijk vonnis vry.
Dog God woud Noach, met zijn wijf; en zijn drie zonen
Met hunne wijven, die barmhertigheid betoonen,
Dat, schoon hy 't mensdom heel en al verdelgen zoud,
Hy hun dog spaaren, en genadig weezen woud.
Ook woud hy 't dier-geslagt niet gantslijk, met hun telgen
Verdelgen; maar een deel behoeden voor 't verdelgen;
Als naamlijk: van al 't onrein vee, van elk een paar;
Maar van de vooglen, en het rein gedierte, daar
Van zeven paren van elk soort, die leven zouden.
Hy leerde Noach, dat die daar een Schip toe boude,
(Waar

(Waar toe hy schikte zes maal twintig jaaren tijt)
Drie hondert ellen moest het lang, en vijftig wijt,
En dartig hoog zijn; en verdeeld en afgescheiden
Door drie verzoldringen; een groote deur ter zijden
In 't midden; boven aan, een venster van een el:
Ook kamers voor den mensch: en alles dit moest wel
Bepekt zijn, over al, van binnen en van buiten;
En water digt, om al wat nat was uit te sluiten:
Op dat van boven, nog van ondren, eenig vogt
Het zy door scheur of naat daar binnen komen mogt:
Want God verklaarde, dat hy vast'lijk voorgenomen
Had, gants het Aardrijk, door de waatren te overstroo-
men;
Op dat het al wat op en boven d'aarde zworf,
En buiten 't Schip was, door die vloed en 't waater
storf.
Wat Noach aanging, en die God met hem behouden
Wond, gaf hy order, dat zy spijs en voeder zouden
In 't Schip verschaffen, voor hun zelf, en al 't gediert
In 't Schip; op dat het daar wel onderhouden wierd.
Wanneer de tijd die God bestemd had, nu ten ende
Ging; 'tSchip volboud was, en het voedzel voor die
bende
Van mens en dieren, na behooren binnen boort,
Ging Noach, met het geen hem God belast had, voort;
En dreef die dieren, in hun voor-bepaalde paren
Verdeeld, in 't Schip. Geen konst nog moeite tot verga-
ren
Van al die menigte van soorten, quam te pas;
Vermits God zelfs van al het werk bestierder was,
Wat God uitdrukkelijk door zijn willen, en gebieden,
Bestierd, dat kan, en zal, en moet alzo geschieden.
Die al die dieren door zijn wil deed worden, vind
Geen swarigheid, dat hy die na zijn wil, verbint,
Zig op die tijd en op die plaats by een te voegen,

Wanneer, en waar hy wil. Dit moet hem vergeno
gen,
Die, door een ydele verbeelding, zwarigheid
Vind, in dit groot getal van dieren, in die tijd,
In 't Schip te voeren, als Gods-order 't zo bepaald hee
Het is wanvoeglijk in een mens, die zoo verdwaa
leeft,
Dat hy Gods mogentheid zijn zinnen onderwerpt,
En zijn verstand, op 't geen hem zonder nut is, scher
Als Noach dan, met heel zijn huis, en alle leven,
Dat God een wijkplaats voor de dood, in 't Schip geg
ven
Had, op Gods order binnen boord was, na hun pligt,
En wenschen, sloot God zelf de deur en 't venster dig
Nu was de tijd dat God zig woud des boosheids wr
ken.
Hy deed de Bronnen uit den afgrond open breeken,
En golven braken, met een onweerstaanbre kragt;
En zond een regen, die geduurig dag en nagt,
Met kragt op 't aardrijk viel, als wiert ze neer geslaa
gen:
Dus wiert, van ondren, en van boven, veertig dagen
En nagtten lang, een kragt van water uitgebraakt;
Zo, dat de Bergen daar door zijn bedekt geraakt:
Ja vijftien ellen meer in hoogte als een dier rotsen,
Wiens hoogte voormaals scheen de wolken af te bo
sen.
Dus bleef dit water drie maal vijftig dagen staan,
Doe was den aard-kloot niet meer als een aard-klo
aan
Te zien; maar als een zee, die d'aard-kloot gants bede
te;
Die d'ondergang, van wat op d' aard zig roerde, stre
te.
Geen mens, nog dier, kond, op een boom, of berg,
vlugt Vo

Voor 't water, helpen. Geen gevleugelte in de lugt
Kond 't grousaam water, dat met groote veelheid needer
Viel, tegenstaan: wat zig omhoog begaf, moest weeder
Na ondren. Wat de doot scheen, voor een kleinen tijd,
Te ontvlugten, raakte, ook daar het vlugte, 't leeven quijt.
Men kond, op hoogtens, nog in onderâardsche kuilen,
Geen vlugtplaats vinden, om de nare doot te ôntschuilen.
Geen worm was vry: al wat op 't aardrijk leefde, moest
Van kant, en d' aarde, voor de tweede maal, weer woest
En ledig wezen. God had zulks al lang te voren
Gedreigt; en, door die hy 't had geopenbaard, doen horen:
Maar 't was vergeefs gedreigt: men agtte 't maar voor boert.
Nu leid hier 't vonnis; en nu wierd het uitgevoert.
Nu moest het alles zig te barste aan water swelgen,
Wat niet in 't water leefde; en niets was voor 't verdelgen
Beschermt, als Noach, en wat met hem binnens wals
Was, in zijn Water-slot: de rest was nu om hals.
Te voren was, nu de een, dan de ander, wel gestorven,
Maar nu was al wat zig op aard onthield, verdorven,
Vernield, verwoest, verdelgt, versmoord, en uitgeroot,
En toegewezen aan een onvermijdbre doot.
Het overschot, dat God genade heeft willen toonen,
Dreef op die Dood-vloed, en bestond in agt personen;
Waar uit God wilde dat den aard-kloot, als voorheen,
Bevolkt zoud worden. Nu was hunner agten geen,
Of kond getuigen, aan zijns zaats nakomelingen,
Van die afgrijselijke, en niet minder wondre dingen,

Die God gedaan had, wen hy 't zondig vlees van de aard
Verdelgde; en dat hy haar had, uit genaa bewaard.

ô God! als gy ons, door u Predikkers, u Tolken,
Dreigt, lant, of ſtat, of dorp, gehugt, of huis, te ontvolken,
Of andre ſtraf te doen, ay zegen dan dat woort,
Op dat de ziel het, na u welbehagen, hoort!

DOO-

DOODEN DANS.

SODOM en GOMORRA Brand.

Derde Plaat.

Loth kreygt Gods hand, Schoon Sodom brand.

Laat Vuur en Zwavel 't al verteren,
Wat op en in het Aardryk woont:
Laat d'Aarde 't bovenste onder keren,
Zoo God ons zyn genade toont.

DOODEN DANS.

De Verdelging van SODOMA en GOMORA;

En LOTH met zijn Dogteren in een BERG-SPELONK.

NA God de wateren des afgronds, en der wolken,
Gekeerd had, als hy al 't gedierte, en alle volken
Des aardrijks, hadden van het aardrijk uitgeroot,
Heeft hy het aardrijk van die wateren weer ontbloot,
En droog gemaakt. Al 't geen met Noach was behouden,
Ging uit het Schip: en op dat zy op nieuw zig zouden
Vermenigvuldigen, gaf God, hun hoeder, doe,
Daar zijn bevel, en ook zijn zegen, daar weer toe.
Het voorbeeld van zoo groot een ſtraf, waar alle leven
Door uitgedelgd was, kond, zoo 't ſcheen, geen afſchrik geven,
Van weer te zondigen: want Noach, dronken, door
d' Hem onbekende Wijn, zijn Plant-geteel, verloor
Verſtand, en ſchaamte; en leid, het Schaamdeel zonder dekzel
In zijne Tent: nu nam dit Cham zig tot verwekzel
(Wijl hy zijns vaders Schaamte ontbloot zag) van een Spot:
Niet agtende op 't reſpect zijns vaders, nog op God;
Ja, gaat na buiten, dit, zyn broedren, zyn gezellen,
Ten ſpot zyns vaders, 't geene hy had gezien, vertellen.
Doch Sem en Japhet, zyn twee broedren, was dit leet;
Waarom zy, aarſlings gaande, of ruglings, met een kleet,
Huns vaders ſchaamte, met eerbiedigheid bedekten,
Met afgewend gezigt: Sulk billik doen verwekten
Huns vaders zegen op hun beide: ja zyn ſtem

Sprak

Sprak zeegening voor 't geslagt van Japhet en van Sem,
Syn beide zonen, als hy van de wyn ontwaakte:
Maar Cham, om dat die 't leet zyns Vaders rugtbaar maakte,
Vervloekte hy; niet alleen maar hem, maar ook zyn zaat.
Wie dat zyns Vaders smaat verbreid, verdient zyn haat.
Het water had wel een schier algemeen verderven
Gemaakt, maar 't had de zonde en straf niet uit doen sterven.
De zonde en doot bleef, als een wettig vaders erf.
Dus raakt men, door het quaat, de zonde, tot verderf.

Het kinder-teelen des gevloekte, en die den zegen
Huns Vaders hadden, tot hun waardig loon, verkregen,
Ging weer in swang; daar wiert, van beiderley geslagt,
Van hunne, door de stam, en telgen, voortgebragt,
En alles wyt en breet bevolkt, door vrugtbaar teelen.
Begeerte deed hun nu den Aartkloot samen deelen.
De hoogmoet quam nu ook te voorschyn, en bewoog
De menschen kindren, tot een toorn, ten Heemel-hoog,
Te bouwen, om hun naam onsterffelyk te maken:
Maar beezig zynde om tot hun oogwit te geraken,
Verstoorde God die trotse en reets begonnen daat.
Hy, die den hoogmoet, en de trotsen, tegen staat,
Liet als een wargeest in die Bouwers nederdalen;
Verwarde hun taal, en deed ze in veelerhande talen
Verandren, die tot nu maar eenerhande spraak
Geweest was. Dit nu deed de voorgenomen zaak,
(Wyl d' een, des anders taal, verstond, nog sprak) veranderen:
En God heeft alle de geslagten van malkandren
Verstrooyt in allerlei gewesten. Nu na dit
Verstrojen, hier, en gints, quam 't negende gelit,

En tiende, die van Sem, de middelste der Sonen
Van Noach hun geslagt berekenden, te wonen
In 't Land van Canaän, zo God hun had geboon.
't Was Abram, Tharahs zoon; met Loth, zyns Bro
ders Soon:
Want God had Abram aangeport om daarwaarts hee
Te reizen; en hy had hem ook belooft met eene
Te zeegnen; tot een groot en magtig volk te doen
Vermeerdren; en indien, 't zy wie 't mogt zyn, z
koen
Wiert, dat hy Abram met vervloekken zoud bejeegne
Dien woud God vloekken; en in teegendeel, di
zeegnen,
Die Abram zeegnen zoud: ja all het mens-geslagt
Op aarde, dat nu nog zoud worden voortgebragt,
Of reets geteelt was, zoud in Abram, door Gods c
den,
Gelukkig zyn, en ook in hem gezeegent worden:
En God beloofde 't Land van Canaän, zyn zaat
Te doen bezitten, als hun wettig erf en staat.
Hier sloeg zig Abram dan ter neder, met zyn schape
En Rundvee, Harders, en meer andre dienstbre kn
pen,
Lyfeignen: hy was ryk van zulks; en ook van gou
En zilver. Hier heeft hy een Offerplaats geboud,
Regt tussen Aï, en Bæth-æl, zyn God ter eeren.
Hier woonde hy, predikte en aanbad den naam des He
ren.
Hier rees verschil, vermits de hardren van die twee
Gedurig twistten om de weide voor het vee:
Dan 't scheen die Lantstreek niet genoeg was voor h
beide:
Dies Loth, van Abram, om des vredes wille, schei
Met all de zynnen, en trok verder oostwaart aan;
En koos de vlakten, aan de waterstroom Jordaan,
Si

Syn Vee ten weide; en liet zyn Oom het velt behouden
Van de eerste Legerstee, op dat zy vreedsaam zouden
Als vrinden leven; koos zyn woonplaats in de stad
Van Sodoma. Die Stad, en gantsche Landstreek, had
All wat den mens en 't vee ten lusthof koud verstrekken:
Doch Abram deed zyn vee, en all de zynen, trekken
Tot Hebron toe, en woonde in Mamrees eikenwoud;
En heeft God hier weer een gedenkenis geboud.
Nu dagt hy hier, na zyn vermaak, in vree te leven;
Wanneer een vlugteling hem juist berigt quam geven,
Dat Sodom, daar de zoon zyns broeder woonde (Loth)
Geplondert was, door 't wel ten stryt gewapent roth
En strydbaar Krygs-heir van vier Koningen, die, boven
'tVerslaan der menschen, in een slag, door yslyk roven,
De Steden, Sodom, en Gomora, gants ontzet
Van spys en alles, niet alleen, maar, dat ze ook met
Sig hadden weg gevoert, zyns Neven goed, met samen
Syn dienstbaar volk, en Wol-en Runder-vee; met namen, (mee
Self noemde hy Loth ook, voor een deel des roofs en
Gevanklyk weg gevoert. Sulks deed nu Abram wee:
Weshalven hy om dien geroofden buit woud vegten.
Hy wapende dan all zyn dienstbaar volk, zyn knegten,
Lyf-eignen, in zyn huis en dienst geboren, drie
Maal hondert en agtien: met deze trok hy die
Veröveraars by nagt op 't lijf, en hy versloegze,
Verdelgdeze, en verdreefze; en boven dien, ontjoegse
Sijns Broeders Soon, niet maar alleen, maar heel de buit,
Van mannen, vrouwen, vee, en goedren, die zy uit
Die Steden hadden met sig weg gevoert; en voerde
'tWeer alles daar 't van daan gerooft was: ja hy roerde
De buit niet aan, als bleek, doe Sodoms Koning woud,
Dat Abram 't goet, en hy de menschen, hebben soud:

Syn antwoord, met een eed beveſtigt, was: o Ko
Van Sodom! 'k wil geen draat, geen ſchoenriem, beloning
Van mijne daden: 'k wil geen deel des buits: op da
Gy nimmermeer een ſtof tot roemen vint, als hat
Gy Abram ryk gemaakt: alleen de blote koſten
Der jongelingen, die 't geroofde volk verloſten;
Alleen maar 't geen, door haar, in dezen dienſt vert
Is, eis ik: maar het volk, dat zig met my geweert
Heeft, in de vijand hun geroofde buit te ontjagen,
Als 't volk van Aner, en van Eſcol, mijn behage
Is, dat, van 't geen door haar de vijand is ontjaagt
Dat elk behoorlijk daar een deel van met zig draagt,
Dat ze ongetwijffelt ſig tot billik loon beloofden.
Die woorden wisling, en herſtelling van 't herroofd
Geſchiede in 't Konings-dal; daar Melchizedech br
En Wyn voor 't volk bragt, dat, met Abram, ni noot
Des volks gered had, om 't met voedzel te verquikk
Die had daar 't hart toe, en hy kond het hun beſchikk
Syn Koninkryk, het ryk van Salem, was niet door
De vyand aangedaan, als Sodom 't al verloor.
Hy zegende Abram, en hy roemde God, die 't leve
En roof, des vyants, had in Abrams hant gegeven.
Aan dien gaf Abram tiende; en, zo 't na myn gel
Geſchiet is, was het doe alleen maar van dien roof,
Die Abram had beſtaan de vyanden te ontroven.
Dog myn geloof verpligt geen ander tot geloven:
Na dit geſchiedde ſprak God Abram in gezigt;
En heeft hem, van het geen geſchieden zoud, berigt
Gegeven; naamlyk: dat hy vrugtbaar zyn, en teele
Soud', en nu Abraham, een vader zyn van veelen:
Herhaalde ook, dat zyn zaat zoud al beſitten, wat
Tien volkren, van 't Egiptiſch water, tot de Phrat
Bezaten: dat men zyn geslagt, als vremdelingen,
Zo

Zoud ondertussen tot een slaafschen arbeid dwingen,
Vier hondert jaren, in een ander vreemt gewest,
Dat haar niet toequam; dog, dat hy haar op het lest
Zoud redden; dat zy, met veel schatten, wel te vreden
Vertrekken zouden uit dat Land der dienstbaarheeden,
In deze landen, daar nu Abram was; dat hy
Ze hun alle tien zoud, na die dienst van slaverny,
Veel eeuwen lang doen, van geslagten tot geslagten,
Bezitten; dat hy ze hun zoud geeven door zijn kragten:
Ja, dat zijn zaad in zulk een veelheid zoud bestaan,
Dat alzo ligtelijk de Starren, die men aan
Den Hemel ziet, en 't zant dat aan de Zee gevonden
Wort, telbaar zijn zoud, als zijn zaad: nogtans begonden
Daar Abram en zijn wijf al twijfel aan te slaan;
Dog zijn daar na, wen God het had bestemt, voldaan.
Hy was Gods lieveling, en was in groote waarde
By God; en 't bleek, wijl God zig zelf aan hem verklaarde,
Zijn Schild, en grooten loon te zijn: ja God verbond
Zig, door zijn woord, aan hem, 't zy waar hy hem dan
vont:
Maar God begeerde, om zekre hem zelf bekende reden,
Dat al wat manlijk in zijn huis was, zoud besneeden,
Dat is, de voor-huit van het man-lit afgesneen
Zijn; hy, zijn huisgezin, en alles in 't gemeen
Wat manlijk mens was, in zijn huisgezin geboren,
Of daar in aangekoft, nu, namaals, of te voren:
Dat yder zoontjen, als het de agtste dag beleeft
Had, door den na-zaat ook besneen moest zijn: dit heeft
Nu Vader Abraham op een dag nagekomen;
Die zelve, doe 't hem God gebood; en afgenomen
De voor-huit Ismaëls, zijns zoons, uit Hagars lijf
Voor heen geboren (niet uit Sara, die zijn wijf
Was, en onvrugtbaar, tot God haar bequaam tot baren
Deed worden, nu, wanneer ze al tienmaal negen jaren
Geleeft had) even zo besneed hy ook al wat
Hy manlijk onder zijn gebied had; 't zy dan dat Hy

Hy ze had gekoft, of dat zy waren afgesproten
Van zijne dienaars; hy was zelf niet uitgesloten,
Alschoon hy negentig en negen jaren in
De werelt was geweest; als hy zijn huisgezin
Besneden had, besneed hy ook zig zelf: God woud
Dat die besnydenis hun tot een teken zoude
Verstrekken, van 't Verbond, dat hy met Abraham
Gemaakt had; en het welk maar daar op neder quam
Dat hy, en zijn geslagt, in al hun doen en handlen,
Opregt en vroom sijn,en voor God godvrugtig wandl
En leven zoude; hem, voor hunnen God en Heer
Altijd erkennen; en behalven hem, niets meer: (ne
Zulks doende,woud hy ze als een goeden God bejee
En Abraham, en al zijn nazaat, vol op zeegnen:
Dog wie dit Teeken van 't gemaakt Verbond niet had
Woud God, als die 't verbrak, niet agte, en overtrad
Vernietigt hebben, en verdelgt uit zijne lieden:
Dit Teken dan, moest, als een wet zijn, en geschiede
Hem, Abraham, wierd nu uit Sara, binnen 't jaar,
Een zoon belooft, alschoon 't haar nu al niet meer na
Der vrouwen wijs ging.Nu wout God ook andre sake
Als die gezeid zijn, aan zijn lievling kundig maken:
God wist hy had het zelf bestemd, dat zijn geslagt
Ontsaglyk worden zoud in meenigte, en in magt;
En dat hy, aan al die in zijnen volke woonden,
Bevelen zoude, dat zy zig Godvrugtig toonden,
Om niet onwaard te zijn dat God zijn woorden na
Quam: 't was, dat God nu had besloten, Sodom:
Gomorra, Seboim, en al wat daar ontrent was,
Gants uit te roden: als dit Abraham bekent was
Gemaakt,gedagt God ook aan Loth,zijn lievlings neef
Op dat die ook niet in 't verderf van Sodom bleef,
En omquam: dies heeft God twee boden afgezonden
Na Sodom, daar zy Loth ontrent den Ingang vonden,
Die, met beleefheid, uit een herberg gsaam gemoet,
Ha

Haar tegen ging, en bad hun vrindlijk, dog voor goet
Te keuren, in zijn huis, als vrinden, te vernagten,
En hy hun voeten wies: dog, als zo't ſcheen, zy tragten
Op ſtraat te blyven, drong 'er Loth met kragt op aan;
Waar door zy met hem, in zijn huis, zijn ingegaan,
En aten met hem, van het geen hy deed bereiden:
En eer zijn gaſten zig tot ſlapen neder leiden,
Was 't volk van Sodom, van al-om by een gerot,
En hadden, op 't gerugt dier gaſten, 't huis van Lot
Omringt; en, volgens hun vervloekte raats-beſluiten,
Was 't roepen: geeft ons hier die Jongelingen buiten
Den huize, op dat men daar zijn luſt na wil mee bluſt!
Maar Loth ſprak: broeders, laat dien gruwel! boet u luſt
Met Maagden liever! 'k wil u liever buiten zenden
Mijn beide dogtren, die nog nooit geen man bekenden.
Maar dit verdoemd, vervloekt, en godloos boos geſpuis
Drong aan op Loth, die, met geſlooten deur, voor 't huis,
Voor zijne gaſten bad. Men woud de deur opbreeken.
Men dreigde, zig, aan hem, een vreemdeling, te wreken,
Om dat hy weigrig was: dog zijne gaſten dat
Voorziende, trokken hem in huis, en ſloten pad
Des ingangs; en hun wierd een blindheid opgezonden;
Zo dat zy zogten, maar de deur nog Loth niet vonden.
De gaſten ſpraaken nu tot Loth: indien de Stad
Een ſchoon-zoon, of een die u eigen is, bevat,
Of zoons, of dogtren, voer die elders eer zy ſterven:
Want God zal Sodoma en al haar volk, verderven.
Aanſtonds ging Loth en bragt dit vreeſlyk nieuws in 't
oor
Der geener, die hy tot zijn ſchoon-zoons reets te voor
Verkoren had; maar die quam't als iets mals te voren:
'tScheen hun belachlijk; en dies was 't voor Loth ver-
Gewaarſchout, en hun raad gegeven tot vertrek. (loren
Zy dagten, Loth, of die 't hem had gezeid, was gek.
Wanneer den dageraad nu eindlijk aanbrak, zeiden
Loths

Loths gasten: haast u! maakt u strak van hier te sch
Met alle de uwen! trek ten Stad uit, eer gy met
De Stad verdelgt word: want haar eind-uur is gez
Maar, als zy zagen, dat Loth nog vertoefde, nam
Zy Loth, zijn dogtren, en zijn wijf, hun vier te san
By hunne handen, en zy voerden hun van daar,
Ten Stad uit; waarschuuwden hun alle met malka
Niet om te zien, nog in de vlakte stil te houden;
Maar op 't gebergte, daar sy seker wesen souden.
Dog Loth, vol angst, en Schrik, vreesde, op '
bergte niet
In sekerheid te syn; verkreeg, dat men hem liet
In Soar vlugten; en de Zon was reets geresen,
Doe Loth daar in quam. Nu dan moest het einde w
Des God vergeten volks. Nu quam de strenge str
God regende met vuur, en swavel op haar af;
En keerde Sodom en Gomorra, met hun landen,
En volkren, om. Schoon vuur en swavel, tot verbrai
Genoeg was, heeft God heel die Lantstreek omgek
Het bovenste onder; schoon door swavelvuur vert
Doe Abraham, ter plaats daar God met hem gespr
Had, 's morgens heen ging, sag hy 't seer afgryslyk ro
Als hy 't gesigt had na Gomorra toegewend,
En Sodom; en hy sag het teken van hun end.
Loth was, tot Soar, het gevaar nu met de vrouw
Ontkomen; dog hy dorst sig daar nog niet vertrou
Hy trok 'er uit, en klom 't gebergte op, daar hy in
Een hol verblyfplaats nam, met al zyn huysgezin;
Zyn Dogtren maar, en hy: zyn Vrouw had onderw
Te rug gesien; en om dat zulks nu regtdraats tege
't Verbod streed, bleef zy, daar zy omzag, als een
In zout verandert, staan; en d' andren gingen hee
Loths dogtren, menende all het mensdom nu te g
Verdelgt, en weg te zyn, besloten, door haar v
Weer nieuwe menssen aan te teelen; en hun bryn
Ve

erzon voldoening, door hun vader ryklyk wyn
't lyf te praten; waar door zy dan beide, hun lusten
ie maar bestonden in beswangert worden, blusten.
og Loth beschonken door de lekkre wijn, wist niet
Vaar zy op doelden, nog van 't geen 'er was geschiet.
Uit alles wat tot nu geschiet is, is gebleken,
at God, wanneer hy zig wil over 't mensdom wreeken,
e zijnen, door een zagtte en goedertieren aart,
Jit vloed en vlammen red, en uit genaa bewaart.
ieen vyands moortgeweer, nog vuur, nog water, deeren
iods vrinden, als hy 't quaad wil af en van haar keeren.
a ook de vrinden van sijn vrinden: 't blijkt; wijl God
eschermt heeft Noags huis, en Abraham, en Loth.
Afgrijslijk is 't, wen God een Land en Volk verdelgen
Vil, als hy alles doet door vuur en aard verswelgen.
Ten tijde Noachs heeft God alles uitgerood,
in, door het water, toegeëigent aan de dood:
Aaar hier door swavel-vuur, en alles 't bovenste onder
Te keeren. Heeden schrikt men voor een fellen donder:
Maar, zo 'er niets, als vuur en swavel, neder viel,
n plaats van regen, hoe zoud sulks des menschen ziel
Ontstellen! so dan, in die vuur- en swavel-regen,
Als alles brandde, de aard sig aanvong te beweegen,
Gelijk een holle zee, en spleet gebergte en dal
Onpeilbaar diep, en wurp het gants gewest, en al
Wat leefde, in duisenden onmeetbre dieppe kolkken,
Het bovenste onder, als geschiede aan dese volkken,
En 't gants gewest dat sy bewoonden, wat een schrik,
En doods-angst, soud den mens, op ider ogenblik
Van so afgrijslijk een aanschouwen met sijn oogen,

Bevan-

Bevangen! moetende 't onlesbaar vuur gedogen,
Dat onvermydlijk als een regen, op hen aan
Ter neer valt! so is 't met dat volk aldaar gegaan.

ô God! behoed ons voor het sondig siels-verde
ven!
Wy moeten sterven; maar doet ons dog so niet ste
ven!
En, so gy ons ten straf des doods verwijst, met pijn,
Zo laat dog, dood, nog pijn, voor ons niet eeuwig sij

DO(

[...]n PHARAO, met zyn HEYR.

Vierde Plaat.

Egiptenaar smoort: Gods volk reyst voort.

[...]s God de synen wil bewaren,
[...]vryen hen, van last en Moord,
[...] voertse midden door de baren,
[...]ar hy hun vyand in versmoord.

DOODEN DAN

Verbeeldende

PHARAO met zyn HEYR

In 't RODE MEER.

ALS God nu Sodoma, en d' omgeleeg'ne Land
En Steden, met hun volk, en vee, had doen v
branden,
Door Hemels vuur, en heel en al tot as verteert,
En 't gants geweest, met gront en grontvest, omgekee
Is Abraham van daar vertrokken, met zyn woning;
En koos nu, tussen Sur en Kades, daar de Koning
Van Gerar heerste, zyn verblyf-plaats: in zyn Lan
Heeft hy zig doenmaals, als een vremdling, neergepla
Maar, wyl hy Sara voor een schone vrouw erkend
Was hy bevreest, om, door haar schoonheid, in ele
Te raken; of wel ligt vermoort te worden: ziet,
Om deze reden, als hy 's vaders huys verliet,
En Ur, in 't Landschap der Chaldeërs, zo begeerd
Hy, dat zyn vrouw, 't zy waar men naderhant v
keerde,
Hem broeder, en hy haar zyn zuster, noemen zou;
Om, door die namen, niet voor egte man en vro
Bekent te zyn; met zulks was Sara doe te vreden:
Maar Abimælech deed nu Sara, om die reden,
Maar aanstonds halen, als zyn eigen, sonder schro
Of vrees: maar God sprak tot de Koning, in een droo
Hem seggende, dat sy een man ten egten bed had;
En dat hy daarom hem 't gebruik des vrouws belet h
Ja dreigde hem, so hy haar den man niet weder gaf,
De synnen, en hem self, de wisse doot tot straf.
Des morgens vroeg nu, deet de Koning, door syn lied

Str

rak Abraham, in zyn palleis, voor hem ontbieden:
:keef hem hevig; ja betigtte hem van bedrog;
ı eischte reden van die naam-verwisling: dog
e Aarts Vader seid; dat sy geen dogter van syn moeder,
.aar van syn vader, en dieshalven hy haar broeder,
ı sy syn suster was: verhaalde ook alle ding
elyk geseit is, om die naam-verwisseling
ërschoonbaar te doen syn: en voegde 'er by, te vresen,
at mooglyk, waar hy quam, geen vreese Gods mogt weesen.
oe gaf de Koning hem syn Sara weder mee;
ı, tot een soengeschenk, veel Wol-en Runder-vee,
ı knegts en maagden. En, om vorder gonst te tonen
honk hy hem, door geheel syn Koninkryk, vry wonen;
ı weiden. diergelyk was voormaal, in 't gebiet
ın Pharao, hem, in Egiptenlant, geschiet.
aar, als nu Abraham volkomen hondert jaren
reikt had, dede God zyn huisvrouw Sara baren.
n zoon, die Jitschak, door zyn vader, wiert genaamt,
ı aan den agtsten dag besneden, zo 't betaamt,
s God geboden had. Nu kond men, zonder ergen
:s volks, niet meer de naam van egtgenoot verbergen.
Als Jitschak van de borst gespeent was, en men reets
oor lang bespeurt had, dat de zoon van Hagar steets
n spotter, dartel, en moetwillig was van leven,
:eft Sara, tegen hem, en Hagar, opgegeven;
ı sprak tot Abraham: verdryf de dienstmaagt, met
ar zoon! want Ismaël, die niet van 't egtte bet
, zal met myn zoon, met myn Jitschak, nimmer erven.
it trof de Aarts-vader in de ziel. Zyn zoon te derven
'as zo niet lydlyk. Maar God ried hem Saras zin
ier in te volgen; en verklaarde hem, dat men, in
e zoon van Sara zyn geslagt en zaat zoud noemen.
Jit Ismaël, wyl die zig kond zyn vaders roemen,

Woud God ook Koningen doen ſpruiten ; en zyn ſ
Ten volke maken. Hier door vond zig Abraham
Bewogen : voerde al ſtrak des morgens vroeg, die be
Ten huize uit, daar hy, als voor eewig, van hen ſche
t Valt ſwaar, te ſcheiden van zyn welbeminde kro
Maar, die zig na Gods wil kan ſchikken, is getro
Nu quam het leger-hooft van Abimælech, en,
Vorſt Abimelech zelf, tot Abraham : hier wende
Men voor ; wyl Abraham, in alles wat hy deed,
God met hem had, dat hy nu, met een dierbren e
By God, zoud ſweeren, hem, zyn kindren, 1
kints-kinderen,
'tZy hoe 't mogt wezen, niet te ſchaden, nog te hind
Maar doen barmhartigheid. Die eiſch quam uit de ſa
Hy had zyn wyf gerooft ; nu vreesde hy voor de wra
Den eed geſchiede ; mits de Koning na moeſt kom
Een put, hem van het volk des Konings afgenome
Aan Abraham, die ze had doen graven, af te ſtaa
En wederom te doen geworden : dit ging aan.
Men ſtelde wederzyts elkanderen te vreeden ;
En gaf 't verbont, na zaaks vereis, zyn volle leden.
Na dezen heeft God weer aan Abraham geboon,
Syn Jitſchak, de eenige egt-en wel-geboren zoon
Van Sara, daar zyn groot geſlagt, in al zyn telgen,
Van af moeſt ſpruiten, tot een offer te verdelgen,
Door vuur en vlammen. Schoon dit openbaarlyk ſtr
Met Gods belofte, zo was hy nogtans gereet,
Na Gods bevel, zyn zoon, ten offer, te verbrand
God, die gehoorſaamheid, in plaats van offerhand
Begeert, vernoegde zig met zyn gehoorſaamheid ;
En heeft hem, weer op nieuw, zyn zegen toegeſe
Hier na quam imant, tot hem afgeſchikt, vertonen
Dat Milca, de egtgenoot zyn broeders Nahor, zon
Een dubbelt viergetal gebaart had. Nu had Loth
Ook, uit zyn dogtren, als hy, door de wyn bedot

W

Was, Moab aangeteelt, de Stam der Moabiten;
En Ammi, Hooftstam van de menigte Ammoniten:
Zodat nu Tharah, die hun Hooft-stam was, voor uit
Te sterven, zeker was, door menig telg en spruit.
Als Sara hondert en nog driemaal negen jaren
Geleeft had, sturf ze; en is begraven door de haren,
In Hebron; daar haar man haar in het dubbelt graf
Van Ephron leide; dat hy van hem koft, en gaf
'Er veertien mark, een onc, twee drachme, en veertig granen,
In zilver voor; en heeft haar doot beklaagt met tranen.
Wanneer nu Jitschak tweemaal-twintig jaren out
Was, is hy, na de wil zyns vaders, ook getrout;
En nam Rebecca, die door Bethuël geteelt was,
(Zyns moeders broeders zoon) een maagt, die wel bedeelt was
Van schoonheid, tot zyn wyf. Zyn vader, Abraham,
Alschoon nu al zo oud en hoog in jaren, nam
Nog Ketura ten wyve; en deze vrugtbre, baarde
Zes zonen: dog, wyl hy het erf voor Jitschak spaarde,
Koft hy die kindren uit; en deed hun, oostwaart aan,
Van Jitschak trekken; daar zy ook zyn heen gegaan.
Hy zelf, sturf, 's levens zat, en out genoeg van dagen;
En wierd in Hebron, by zyn vrouw, ter aard gedragen.
Nu heeft God Jitschak heel den zegen toegezegt,
Die zynen vader, en zyn zaat, was opgelegt.
Rebecca baarde hem ook twee zonen, by malkander
Gedragen: Jacob was de jongste; die den ander
Het eerstgeboorte-regt afkoft, met weinig spys.
Zo agt men 't hoogste goed somtyts het laagst van prys.
De vader, Jitschak, leefde, en deed, na Gods begeeren;
Weshalven God, zyn volk en vee zo deed vermeeren,
Dat Abimælech, die der Philisteenen Vorst
Was, om zyn menigte, en zyn magt, hem niet meer dorst

Vertrouwen, zo na by hem, in zyn ryk, te laten
Bewortlen; want dat dagt hem vreeslyk voor syn State
Dies zeid hy: gy zyt ons te magtig in getall:
Vertrekt van ons. 't Geschiede, en Jitschak ging in
dal (hard
Van Gerar wonen; daar nu d'een, dan d'andre
Dies Lants, hem 't water weer betwiste; dies hy vard
Vertrok, tot Berzaba; daar God hem, in die nagt
Verscheen; en hem beloofde, uitmuntend in gesla
Te zullen maken; en beval hem, niet te vrezen.
Ik ben uws vader God; ik wil steets met u wezen,
En wil u zeeg'nen om uws vaders wil, myn knegt,
Was 't Heilig Woord, dat God hem daar heeft toegeze
Hierom nu boude hy daar een Autaar, God ter eere
Aanbad, en predikte nu van, den naam des Heere
Nu quam de Koning, met zyn vrint, en 't He
hooft, by
De zoon van Abraham; die sprak: wat wilt gy, g
Die my verdreven hebt? de Koning sprak: wy merke
En zien, dat God met u is, en met all uw werken:
Nu, gy gezegende des Heeren! maakt verbond
Met ons: bekragtig met een eed dat, schoon gy kon
Ge ons noit beschad'gen zult! wy hebben u, met vre
Vertrekken laten: laat ons nu elkaar met eede
Verzeekren voor de Vrees! 't geschiedde in 't openba
En Abimelech trok weer, vergenoegt, van daar.
Als Jitschak out, en blint was, en te bed gelegen
Kreeg Jacob, door een list zyns moeders, vaders sege
Als eerstgeboorne; en trok, uit vrees voor Esaus ha
Na moeders broeder, uit het Philistenen-lant.
Rebecca ried haar zoon daar toe, uit vrees voor quad
En hy verkreeg doe, met bewustheid van zyn vader
Op nieuw den zegen; met een zegenwens, dat Go
Den zegen Abrahams, en die beloftens, tot
Op Jacob, en zyn zaat, genadig uit woud breiden:

En hy beval hem, eer zy van malkandren scheidden,
Een van de dochteren van Laban tot zyn vrouw
Te nemen; en voor al, te blyven God getrouw.
Nu trok dan Jacob na zyn oom, in Haran: troude
Zyn beide nigtten, schoon hy maar de jongste woude,
Voor zeven jaren dienst, tot loon genietten; dog,
Men bragt hem Lea toe, voor Rachel, door bedrog:
Maar, overmits die zaak niet rijns was, wierd hem, neven
Die hy beslapen had, nu Rachel ook gegeven;
Daar 't eigentlyk hem om te doen was: van hun twee,
Wierd Rachel ook het meest bemint: maar God nu, dee
De zaken vaardig, na zyn willekeur, veranderen:
Want hy deed Lea, in vier malen, d' een na d' andren,
Vier zonen baren, door viermaal beswangering;
En nog twee namaals, na dat Bilha, zonderling
Uit spyt, door Rachel, was ten bywyve opgedrongen
Aan Jacob; daar hy dan, door deze buitensprongen,
Twee zoons heeft uit geteelt: en na ook Leas nyt,
Haar dienstmaagt Silpa hem ten bywyf gaf, uit spyt
Waar mede hy 't zelve, als reets te voor met Bilha. speelde,
Ja ook twee zonen, Gad, en Asscher, uit haar teelde:
Dog Dan, en Naphthali, uit Bilha. Simeon,
En Ruben, Jisaschar, en Levi, Zebulon,
En Juda, zes zoons, zyn uit Lea voortgekomen,
Met Dina, zuster van die zes: maar dien zeer vromen
En kuisschen Joseph, na God Rachel had verhoort,
Quam endlyk, na die elf, als de eerste uit Rachel, voort:
En zy verschafte hem, op het laatst, nog eenen broeder;
Dats Bænjamin: maar zijn geboorte deed zijn moeder
Het leven ruilen voor de doot. Nu onderwyl
Had God, aan Jacob, al de zegen, en al 't hyl,
Dat hy aan Iitschak, en aan Abraham, toezeide,

Men deed zo, en men heeft hem aan dit volk verko
Dat hem dan met hun voerde, en in Egipten brogt
En daar, aan Potiphar, hofmeester van den Konin
Al weer verkogt. Het zaat van Iacob, tot verschoni
Van hunne boosheid, maakte hun vader, schijnba
wijs,
Als was zyn Ioseph, door een wilt gedierte, op rijs
Verslonden. Hoe moest dit dien ouden man verdriete
Zijn vreugd was weg. Hy kond geen troost hier in g
nieten.
Terwijl was Ioseph, in het huis van Potiphar,
Een zegen. Hy muntte uit, gelijk een heldre star
Aan 't Heemels blaauw gewelf, ver boven de anc
slaven
Zijns heeren: en hem wierd, om zijn byzondre gave
En Gods-vrees, alles wat zyns Heeren was, betrou
En aanbevolen; huis en vrouwen, slaven, gout,
En schatten, niets was zyn gezag en magt onttogen
Nu sloeg zyns Heren wijf onkuissche en dartele oog
Op hem, en eischte hem tot voldoening van haar lus
Dog Joseph heeft haar geile onkuisheid niet geblust:
Hy weigerde de gonst zijns Heeren dus te loonen;
En zig, door zondigen, Gods gonst onwaart te tone
Dit geile schotbeest, ziende haar aansleg dus gemist
Bedagt een andre, en 't was, om zig nu, door een li
By haar verzonnen, van zyn wygertaal te wreeken.
De wraaklust zal 't zeer zelde aan snode list ontbreke
Zy klaagde haar egtgemaal, dat Ioseph, dien hebreei
Door hem ten huys-voogt hoog verheeven, hem zy
eer,
En haar haar lighaam, door onkuisheid, woud ve
kragten. ter
Die list gelukte haar, en haar man verhoorde haar klag
Zo, dat hy Ioseph, hoe onschuldig, en hoe kuys,
't Onkuissche swyn ter liefde, in 't snoot gevangenhu

Van Pharao, alwaar dien Koning zyn gevangen
Ter ſtrafbewaarde, vaſt doen zetten: dog de gangen
Van Gods beminden, heeft God altyt regt beſtiert.
De Heer was met hem. Hy, alſchoon gevangen,
wiert,
Van 's Konings amptman der gevangenis, gehouden
Als kerker-meeſter, dien hy 't alles toevertroude
Wat zyn gevangens en gevangnis aanging. Hier
Leid Ioſeph dromen uit, zo, dat, na Gods beſtier,
Des Konings ſchenker, en zyn bakker, net geſchiede,
't Geen Ioſeph hun, uit hunne dromen, voorbediede.
Zo wiert de ſchenker weer geſchikt om 's Konings kop
Vol wyn te ſchenken; en de bakker kreeg de ſtrop.
Nu droomde Pharao (maar, na twee volle jaren)
Dat zeven lyvige en volſwaare koren-aren,
Uit eenen halm gegroeit, verſlonden wierden, door
Weer andre zeven, ſchraal, verſengt, en dor en zoor:
Dog voor die droom, ſcheen hy een andre droom te
dromen,
Van zeven koejen, dien hy uit de nyl zag komen,
Zeer ſchoon van aanſien, vet, en tierig; en hy zag
Nog zeven maagren, uit het water, voor den dag
En opwaarts komen, die dat vette vee verſlonden.
Tot deze dromen wierd geen enig mens gevonden,
In gants Egipten, die kond ramen watter in
Verborgen lag. Nu quam den Schenker in den zin,
Dat Joſeph, zijn droom, en des Bakkers droom uitleide;
't Welk hy den Koning, zo als 't was gevallen, zeide.
Strak deed de Koning hem uit zijn gevangenis
Te voorſchijn brengen; deed hem ſcheeren; fray en
fris
Gezuiverd, met een kleet verçieren; en vertelde
Doe hem zijn dromen: waar uit Joſeph aanſtonts mel-
de,
Dat zeven jaren, vol van overvloed, zeer na

Ge-

Genaakten: maar, dat daar weer zeven andren, dra
Op zouden volgen, vol van dierte, en honger-dagen,
Die 't gantsche lant, en wat daar in is, zouden plagen.
God (zeid hy) meld mijn Heer de Koning zijn besluit:
Hy zie derhalven na een wijzen land-voogt uit;
Bequaam, om de overvloed der zeven ryken jaren,
In 's Konings schuuren, na behoren te vergaren,
En op te leggen dat hy daar met ernst na staa;
Op dat het volk niet in die honger tijd, verga.
Doe sprak de Koning: gy, door wie 't ons God doet weten,
Zult Onder-Koning van mijn landen zijn, en heeten.
Ik ben de Koning. Ik ben Pharao. All 't geen
Ik wil, verstrekt het rijk en 't volk een wet. Niet een
Van al mijn volkren, zal de moet of daat gebruiken,
Om zig u last en wil te ontrekken, of te ontduiken.
Heerst over alles en elk een behalven my.
Volvoert gy zelf, door al mijn magtige heerschappy,
Dat zelf daar gy mijn raat een man toe uit te keuren.
Nu gaf de Vorst hem, op dat elk zijn wil zoud speuren,
Zijns rijks-ring, en een kleed van witte zijde; en, als
Een Vorst, een gouden snoer, een keten om zyn hals.
Met deze teek'nen van ontzag, deed hy een ieder,
Door uitroep, weten, deze een vader en gebieder
Des Lands en volks te zijn. Nu, in die volle tyd
Van overvloet, en weelde, heeft Joseph zyne vlijt
Betoont, in over al het koorn voor gelt te kopen,
En in te zaamlen, met onzegbre veelte en hopen,
Gedurende all die tyt van zeven jaren: maar,
Doe de andre zeven, vol gebrek, nu volgden, waar
In 't voedsel, voor het volk en vee, ontbrak ten leven
Doe quam 't Egiptisch volk, en bad, hun graan te geven
Voor gelt, tot al hun gelt voor granen was verkogt;
Waar

Waar door all 't gelt van gants Egipten, wiert gebrogt
In 's Konings huis: en als men nu geen gelt meer vonde,
Wierd land en vee verkoft voor granen: en men konde
Nu niets meer vinden te verkopen tot geryf,
Om ſpijs te krijgen; dies verkoft men ook het lyf
Men gaf zig over, tot volkomene lyf-ygen,
Om voedſel, tot het uitgehongert lyf, te krijgen
Hy, Ioſeph, kogt ze, na hun lant, en vee, en gelt,
Voor granen; en heeft gants Egiptenlant geſtelt,
Met all hun volkken, tot lyf-eigendom zyns heeren,
Den Koning. Niet alleen Egipten, moeſt ontbeeren,
Door deze dierte, 't graan, ten leven zo bekend,
Maar alle Landen en Geweſten daar ontrent:
Alleen Egipten, als de Korenſchuur der Landen,
Gaf granen uit, en kreeg daar ſchatten voor in handen.
'tGebrek van waſdom, dat vaſt mens en vee verſlont,
Dwong Iacob, dat hy tien van zijne zonen zond
Na 't Land Egipten, met veel Ezelen en Muilen,
Om granen van dien Vorſt des Lands, voor gelt te
ruilen.
Zy trokken daarwaarts; en bevonden, dat, die zy
Zyn doot beſtemden, en, uit gonſt, tot ſlaverny
Verkoften, zelf die was, daar zy, ter aard gebogen,
Voor neder leiden, op dat zy hem dus bewogen
Tot mededogen, om hun gelt, en nedrigheid.
Zy zelve hadden 't uit zyn dromen uitgeleit;
Maar, door hun nijt, gepoogt, zyn grootheid te be-
letten:
Dog ydel is 't, en dwaas, zig tegen God te zetten.
De vader Iacob trok nu, in zyn ouden dag,
Met all de zynnen, en hun goedren, daar hy zag
Zyn zoon, zyn Ioſeph, welke hy lang voor doot be-
weende,
't Egiptenlant als Vorſt beheerſchen: die verleende
Hun all wat hun ontbrak; en weide voor hun vee,

In Gosen : Pharo stemde hier zelf in met hem mee.
De vader Iacob sturf hier, out, en vol van dagen:
En wiert in Hebron, in zyn eigen graf, gedragen.
Ten langen lesten sturf ook Ioseph; en hy deed
Zyn broedren, eer hy storf, beloven, met een eed,
Zyn lyk en dootbus, als zy, na verloop van tyde
Door Gods beschikking uit Egipten zouden scheic
Mee met hun daarwaarts heen te voeren, in het la
Dat God hun wyzen, en, door zyne starke hant,
Zoud geven. Endlyk al de rest van Jacobs kindrer
Sturf ook; maar hun getal, in nazaat, voor vermind
Vermenigvuldigde, en nam in getall zo toe,
Dat hun de Koning, en de Egiptenaren, moe,
En schriklyk wierden: dies begond men hen te dı
ken. (k
Men deed hun onder 't jok der slaafsche diensten b
De swaarste lasten der gebouwen, leem, en steen
Die leid men op de nek en schoudren der Hebreer
Men deed boos-aardig all 't Godloose samen span
Tot hun verdelging; en barmhartigheid verbanne
Dog alles te vergeefs. Zy muntten over all
In uit; en groeiden tot een schriklijk groot getal:
Maar God heeft hunne elende, en slaafs verdriet
drooten; (
Dies heeft hy de uittogt der Hebreen, zyn volk be
Door Mosche, van de stam van Levi; wien hy, d
Verscheid'ne wondren, zig deed kennen, en geh
By 't volk van Israël verkrijgen: ook begeerde
God, dat Aäron hem zyn mededienst verêerde.
Nu gingen Mosche, en Aäron, Pharao
Bezoekken; en hun spraak was voor den Koning:
Zeit Jehovà, de God van Israël: laat mijne
Verkoorne volkken drie dag reisens der woestijne
Vertrekken; dat het my een hoogtijd viere aldaar
Laat ons nu daarwaarts heen gaan offren; dat gev
N

Nog peſt, ons treffe! maar het antwoort was: gylieden
Zijt magtig veele, en wilt den arbeid nog ontvlieden,
Door uwe feeſten: gaat gy zelf, en doet u werk!
Nu heeft de Koning zyn beampten, ſtreng en ſterk
Geboden, den Hebreen met ſwaarder laſt te drukken,
Door ſtro te zoekken, en de ſtopplen op te plukken,
En evenwel 't getal der tichlen, als voor heen,
Te leevren: want hun werk was daaglyks, tichelſteen
Te maken, en die ook te bakken; maar, tot dezen
Dag, plegen zy, van 't ſtro daar toe, nog vry te weſen;
Dat was hen daar gebragt: maar nu was 't ook gepaſt
En toegedaan, by hunne ondraagbre ſlaafſche laſt:
Waar door het volk op Gods gezanten, gnorde en
morde,
Vermits door haar, hun laſt nog ſwaarder was geworde:
Dog evenwel zond God hen beide weder tot
Den Koning; dog die hield met Iacobs God de ſpot,
Alſchoon hy teekenen en wondren zag geſchieden:
Want hy had konſtenaars, en okos-bokos-lieden,
Die diergelykke door hun gaauwigheid, en konſt,
Vertoonden; dies was hier hun wondren doen om zonſt.
Schoon ſtinkend bloed wiert al het water, alle ſtromen:
Schoon 't Land vol vorſchen en vol padden was geko-
men:
Het ſtof in luiſen wiert verandert: all 't geweſt
Vol ongedierte wiert: het vee vernielt door peſt:
Het volk gepijnigt, door vergifte ſwarte blaaren:
Schoon menſchen, vee, en boom, en kruit, en ko-
ren-aarren,
Door haaglen, donderen, en blixmen, wiert verplet:
Schoon al wat overbleef, door ſprinkhanen bezet,
En afgegeeten wierd: ſchoon taſtbre duiſterniſſen,
Drie dagen lang, hen, al wat ligt heet, deden miſſen:
Schoon, in een eenige zeer dodelijke nagt,
Alle eerſtgeboorne wiert elendig omgebragt:

Door

Door all die wondren, en noit meer gehoorde plagen,
Was Pharao onzag nog vrees op 't lyf te jagen,
Als maar voor die tyd, als 't gefchiedde, en maar zo lang:
Als 't over was, ging hy al weer de zelve gang.
Geen minder wonder, dat alleen de Egiptenaren
Die plagen troffen, en de Hebreen daar vry van waren.
Schoon Mofche Pharao dit al voor ogen hiel,
Dat hulp niet; nog het ging niet door tot in zyn ziel.
God had zyn ziel verdooft, en onbequaam gelaten,
Om eenige infpraak tot zyn heil te kunnen vaten.
Elendig mens, wien God de ziel alzo verdooft,
Dat hy geen plagen agt, nog wonderen gelooft!
Zo was 't met Pharao: hy had genaad nog zegen
Van God, maar 't hart, gelyk een fteen verhart, verkreegen.
Hy wilde niet, dat zo veel volks zyn lant verliet,
Tot gants Egipten, door de vrees, hun van zig ftiet,
En leende hen alles wat men van hun kond begeeren;
Beftaande in koftlykheid van filver, goud, en kleren,
In grote menigte; als of zulks, ten feefte, haar
Van node was; en dus verdreef men hun van daar
De Egipt'naars vreefden, zo men den Hebreen 't vertrekken
Belette, dat dat zoud ten ondergang verftrekken
Van gants Egipten, dat nu reets ten deel vernielt
Was, door die plagen, en veel volks daar door ontfielt.
Maar, dat zy hen hun goude en zilvre vaten leenden,
Quam daar uit voort, dat all de Egiptenaren meenden,
Dat Ifraël, wanneer hun feeft, en offer, zou
Volbragt zyn, wederom zou keren, en zeer trou
Zyn, in het alles, wat geleent was, weer te geven:
Maar Pharao wiert van een andren geeft gedreven;
Die vreefde, zo hy haar die vond gelukken liet,
Dat

)at hun vertrek zag, op, zig maar uit zyn gebiet
'e pakken; en alzo hun ſlaverny te ontvlugten:
)ok vond hy reden, van die menigte te dugten,
lat zy, vergadert in de wildernis, malkaar
'ot oproer porren, en zyn ryks-troon tot gevaar
erſtrekken mogten. Als hy nu van allen oorden,
loor zeekre tyding, en geloofbre reden, hoorde,
lat all het gants geſlagt van Iſraël, de Hebreen,
ertrokken waren, in getal zo ongemeen,
lat ſwaar zoud zyn, hen, in hun vlugten te verhindren
'es hondert duiſent man, de vrouwen en de kindren,
liet mee getelt, met all hun eigendom, en vee;
n dat zy leyden in 't dal Hiroth, by de zee,
Viert hy zeer toornig, en, na weinig woorden vragens,
reſte all zyn ruitren, en meer als zeshondert wagens,
let krygs-volk vol gepropt, en heel zyn krygs-heir; toog
'e vlugtelingen na, en kreeg hun in het oog;
:zette ze nog op die plaats, waar hem gezeid was
at zy zig legerden. Men zag, dat hy bereit was
en te overvallen. Angſt, en vrees, beklemde 't volk
an Iſraël: maar God bedekte hun door een wolk,
an agtren, zo, dat hen hun vyant niet kond naad'ren.
Volk Iſraëls aanbad de God van hunne vaad'ren,
ı zugtte tot hem, in dees alderſwaarſte noot:
'ant zy voorſpelden zig een onvermijdbre doot;
:rmits zy, tuſſen 't heir des woeſte Egiptenaren,
ɔt aan de zee, omringt, en ingeſloten waren.
en ſtelde vaſt, van, door het onbarmhartig ſtaal
ın 't woedend krygs-heir, en hun waagnen, altemaal
:rdelgt te worden; want men kond het niet ontlopen,
ṡ in de zee; daar kond men ook niets goets van hopen

Zo dat die zelve nagt, onmydbaar, hunne val
Beschooren scheen, door staal, of water: over a
Waar 't oog zig wendde, was het schoutoneel
dooden
Het roude den Hebreen, de slaverny ontvlooden
Te zijn, om Pharaos gevreesde strenge straf.
Maar Mosche, na 't bevell van God, hief zyne sta
Om hoog, en stak zyn hant uit, over zee en golve
Die strak begonden, weg, en rugwaarts om te tolv
Door de ooste wint, die all het water van zig joeg
Zo verr de plaats was die 't heir Israëls beslog.
Waar 't God zo wil, daar kan nog vuur nog wa
duren.
De baren stonden, als afgrysselyke muren,
Ter wederzyden 't park van God bestemt, om hoo
En tussen beiden was geen water. 't was 'er droog
Ter deezer plaatse deed nu Mosche zyn volk doorga
En Pharao, met heel zyn krygs-heir, liet zig voorsta
Dat dit een middel was, den zynnen al zo wel
Tot nut en voordeel, als het heir van Israël;
Zo dat hy hen vervolgde, en najoeg, in die droog
Maar Mosche stak nu weer zyn staf op in de hoogte
En wenkte 't water, met een uitgestrekte hant,
Na 't heir van Pharao; om daar dat droge lant
Weer, als te voren, in een zee te doen verand'ren.
't Egiptisch volk had nu zo even reets malkand'ren
Geraden, weer te rug te trekken; want, men zag
Dat all het wagentuig de weg versparde, en lag
Hun in de weg, door 't snel verbreken van de raadre
En keerde hun 't vlugtig volk van Israël te naadren;
Waar uit zy spelden, dat God zelve voor haar streed
Maar nu quam 't water, na 't bevell dat God het dee
Met zulk afgrysselyk gewelt, van alle zyden,
Op 't heir van Pharao, dat, weer te rug te ryden,
Zo wel als 't volgen, hen op 't spoedigst was belett.

Berou

Berouw deed hier geen baat. Stond Israël verzett,
Vol duizend angsten, als het, door de Egiptenaren,
Rondom van agtren, en van vooren door de baren
Der barre zee, bezet, de dootsvrees hen de ziel
Gelijk versmagten; nu vermits 't alzo geviel,
Dat hunne vyand haar niet verder kond vervolgen;
En dat de zee, met groot gedruis, gelijk verbolgen,
Van over al zig stortte op Pharao, en al
Zijn gantsche leger, hoe is 't mooglijk, en wie zal
Die vreesselijke schrik, de ontsteltenis, de wanhoop,
En die verbaastheid, die dit krijgs-heir, op dien anloop
Der volle zee, bedreef, en toonde, met pinceel,
En pen, verbeelden, doe 't zig zag, in zijn geheel
Rondom, door 't woedend heyr der baren, overvallen,
Geen middel ziende, waar door eene van hun allen
Dit doodlijk water kond ontwijken of ontvlien?
Dit grouzaam schouspel kond het zaat van Iacob zien.
Zy zagen Pharao, en al zijn heyr, verdelgen,
En, door die baren, en die zelve zee, verswelgen,
Die haar een weg verschaffte om veilig door te gaan.
Wie kan Gods wonderen verstaan, of wederstaan!
Zy missen noit, in zijn begeertens uit te werken:
Daar tegen kan zig groots gemoet, nog kragt versterken.
Als Mosche, en 't geslagt van Jacob zig bevond
In zekerheid, en zag hun vyanden ten grond
Verdelgt, zo, dat niet een van allen 't was ontkomen,
Was al 't Hebreesche volk van vreugde als opgenomen;
Zo, dat het uitborst in een vreugde-lof-gezang;
Door hun verlossing, en behoudnis; de ondergang
Van Pharao, met all zyn wagenen, en troppen
Van ruiteren, meer als zes hondert duizent koppen;
En Gods oneindige en onwederstaabre magt,

DOODEN DANS.

't BELOOFDE LAND,

Vol moort en brant.

Het zaat van Israël nu, droogvoets, langs de gron-
den
Der ſchelp-zee, uitgeleit, en wonderbaar ontbonden,
En vry gemaakt van zyn ondraagbre ſlaverny,
Had Pharao, nog zyn geſtrenge heerſchappy,
Niet meer te vrezen. God geleide het, als hun Konin
Na 't land, hun vaderen belooft; van melk en honing
Dat is, van all wat hen van node was, geheel
Vol op voorzien. Dit was hun toegeſeide deel.
Zy ſtonden op haar zelfs, en hadden niets te vrezen
Als God. Hem moeſt men trouw en wel gehoorſa
wezen.
Hy had hun vry gemaakt, en alles goeds belooft.
Hem moeſt men heilig, als hun heilig opperhooft
Erkennen, en zig na zyn wil gehoorſaam dragen.
Dat was alleen maar zyn barmhartig welbehagen.
Dit doende, zoud hen niets als goed ontmoeten; ma
Daar tegen doende, niets als ramppen, en gevaar.
Maar zy, die, in de tyt van ruim vierhondert jaren,
Die ze in Egipten, by de onguurre Egiptenaren,
Verſleten hadden, van geſlagte tot geſlagt,
En, door den omgang met dat volk, zo verr gebrag
Dat zy den afgodsdienſt, en aart, van die Barbaren,
Al hadden, of zy die Barbaren zelve waren,
Verbeelden zig, na hun nu reets ont-aart verſtant,
Dat ze uit Egipten, in 't hen toegezeide lant,
Zo aanſtonts, zonder tijd, en tuſſenkomſt van zaken
Gemaklyk, met vermaak, in weelde, zouden rake
Maar, als zy zagen dat hen deze waan ontſchoot,

Be

:toonden zy dat hen het gantsche werk verdroot,
ı agtten all wat tot hun nut geschiet was, niettig:
u viel hen dit, en dan wat anders weer, verdriettig.
dien 'er dorst was, en geen water voor de hant,
:ak wensten zy zig weer tot slaven, in het lant
ın Pharao. Schoon God het leger, waar 't ook rijsde
:n Hemel af, vol op, met smaaklyk manna spijsde,
ıt ider smaakte na zyn welgevallen, dog
as 't in Egipten, daar zy slaven waren, nog
el beter, wyl ze 'er vlees, en vissen, konden eeten,
ondraagbre slaafsche last, en halsdruk, was vergeeten,
haast het hen maar na hun dartle wens niet ging.
:n gnorde op Mosche; ja men scheen op ider ding,
t na hun wens niet was, hem aan het lyf te willen.
or oproer; en die liet zig in dit volk niet stillen,
maar door wonderen, die God hen, nu tot straf,
dan tot troost (als hy hen hun begeerte gaf)
self dan deed, of die door Mosche deed geschieden.
ıar, all die wonderen passeerden door die lieden,
lyk als 't water door een opene en ruime zeef,
ar 't wonder door ging, maar hun ongenoege in bleef. (onder.
n aart bleef boven, en Gods wond'ren gingen te
en bleef in dit volk een onbetaamlyk wonder;
: is; dat, schoon het zag, en hoorde, wonderdaat,
wonderdaaden; en hen zelf in zulk een staat,
: God hen voorging, hen geleidde, en bybleef, voedde, (hoedde,
laafde, en, voor all 't geen hen schaden kond, be-
at heerelykke staat!) het nogtans evenwel,
of het God, en all de wondren, maar voor spel,
niettig agtte, al staag te samen murmureerde,
:gen Mosche, en God hun helper, rebelleerde;
t eens, maar dikmaal; ja, dat men Aäron dwong,

Doe Mosche, boven op Sinai, de wet ontfong,
Het goden, om hen voor te trekken, zelf te maken;
Waar toe ze Aäron, door hun snarre taal, verspraken.
Ey ziet! het schepsel port zyn medeschepsel, tot
Het maken van zyn Heer en Schepper, van een God!
Men zoud wel vragen, hoe kond 't volk zig zo verblinden,
Indien men heden ook niet zulk een volk kond vinden:
Maar heden vint men 'er, niet minder in getal
Als 't zaat van Israël; en ook niet minder mal
En dom, in 't Christendom: dog, deze zaak is buiten
Myn stijl: dies, tot de zaak. Dit ombetaamlyk muiten,
En oproer, tegen God, en sijne dienaars, wiert
Van twijfel, wantrouw, en van ongeloof bestiert.
Men twijffelde niet slegts, of op Gods woort te bouwen
Was, maar begond ook aan Gods goetheid te wantrouwen,
En wantroudde aan Gods magt, en onweerstaabaare (hand:
Ia men geloofde niet, dat dit beloofde lant,
(Wanneer 't verspied was) om dat blood-aarts grote zaken,
Van 't volk dies lants, en van hun groote, en veelheid spraken,
Hen eigen worden kond, schoon God het hen belooft
Had; dies besloten ze hen een magtig opperhooft
Te kiezen, die hen weer te rug, van hier, soud lyen
Na 't land van Pharao, in hunne slavernyen.
Die wens, daar heen, is al verscheiden maal geschiet.
Ia, men beklaagde sig, op 't minst gewaant verdriet,
Niet daar gebleven, en de slaverny ontweken
Te zijn: dat sogt men dan op Mosche weer te wreken,
En op Aäron. Schoon de straf, op de oproer, wel
Zeer haastig volgde, was dog 't hart van Israël,
Op 't minste voorwerp van hun driftig wanbehagen,

\ls dat van Pharao, wanneer het van de plagen
Veer vry was, weer barbaars, gelyk die landaart
was,
Iet zag de wondren, en de straffen; maar zo ras
)ie over waren, wiert geen straf, nog gonst, nog
wonder,
Ierdagt. Het wonder, dat nu al gedurig onder
)it volk verscheenen was, (de vuurcolom by nagt,
)e wolk-colom by dag) wiert niet meer op gedagt.
iod had 'er, nu en dan, tot wraak, door straf, al vele
)oen sneuvelen; en besloot in gramschap, dat, van
't hele
ieslagt van Iacob, niet een eenig manbaar quant,
ehalven Calæb, en Iehoschua, in 't lant
Ien toegeleit, van all die uit Egipten waren
ietrokken, komen zoud. Wie boven twintig jaren
ieleeft had, uitgezeit de voorgenoemde twee,
'rof 't vonnis; en de doot nam al dat leger mee;
iäron ook: en Mosche kond die gonst verwerven,
)at hy dat lant zag van een berg, maar moest ook
sterven
er hy 'er in quam. Wat de Heer daar toe bewoog,
lag imant gissen, maar, mijns agtens, 't is te hoog,
n al te onvry, om daar een vonnis van te geven.
Ia veertig jaren, als nu al dit volk om 't leven
Vas, trok Iehoschua, door wil en keur van God,
Ia 't lant hen toegezeit, met all het overschot,
)at zes maal hondert-en-een-duzent, zeven hondert,
n dartig, mannen was, en strijtbaar; uitgezondert
le stam van Levi; en van de andre stammen, wie
Iog de ouderdom niet had van twintig jaren; die
ijn hier niet by getelt. Dit vreeslyk heyr van mannen,
laar God nog zelve, tot hun hulp, meed aan woud
spannen,
rok, met Iehoschua, nu op dit lantschap aan,

Dat hen belooft was, tot de watervloet Jordaan:
Dog eerst bemagtigden zy daar de Koningryken
Van Og, en Sihon; daar zy man, nog mans-gelyken
Ja zelf geen vrouwen, van de doot verschoonden
maar
De zuivre maagden zyn alleenelyk maar daar
Van, slegt het leven, na God willekeur, geschonken
Daar was een buit gemaakt, bequaam om mee te pron-
ken
Een kragtig groot getall van Rund-en wollig-vee,
En eezelen; en gout, en zilver, wierd al mee
Ten roof van daar gevoert. Die landen, regt van passe
Tot vee ten weiden, kreeg de halve stam Manasse,
Met heel de stammen Gad, en Ruben, op 't verzoek
Dier hoofden, tot hun deel; dog moesten, even kloek
Als d' andren, 't lant dat hen belooft was helpen win-
nen,
Aan geen zyd des jordaans: dit zoud men doe beginnen.
By Mosches leven was een kas, door Gods bevel,
Gemaakt, waar in de wet, door God, aan Israël,
Gegeven, en 't verbond, dat God, met zyne knegtten,
Uit goedertierentheid, gelieft had op te regtten,
Geplaatst was; en een maat van 't Manna, gaaf, en
goed,
Daar veertig jaren 't heir, door God, was mee gevoet;
En dan Aärons roede, een stok, die, in 't byzonder,
Hoewel een droog stuk houts, gebloeit had, tot een
wonder.
Die kas, waar in 't verbont, die staf, en 't manna, was,
Wiert, met de name van Verbontkas, en van kas
Des Heeren, door het volk genaamt; maar, die te
dragen,
Of aan te roeren, daar moest niemand zig aan wagen,
Als maar alleen de stam van Levi: dit had God
Hen doen verkonden, door een uitgedrukt gebod.

'tGe-

't Gesigt mogt vrylyk tot dit heiligdom genaken;
Maar niemands hant moest zig verstouten, die te raaken
Iehoschua deed die Verbontkas aan de vloed
Iordane dragen, die de dragers, met de voed,
Zo dra niet raakten, of de snelle waterstromen,
Als of zy schroomden by dit heiligdom te komen,
Weerhielden zig van verre. Het water bleef daar staan:
De rest vlood na de zee, als om 't gevaar te ontgaan.
Als daatlyk wiert de kas des Heeren, de Verbontkas,
Gevoert in 't midden, daar nu maar een droge grout was.
De dragers bleven, met de kas, in 't midden staan.
Doe is dit grousaam heyr daar droogvoets door gegaan.
De pristers, met de kas des Heeren, volgden 't laatste;
Waar na de waterstroom zig weer, als voor herplaatste:
Dog, daar de priesters, met de kasse des verbonts,
Verroefden, wierden zes paar steenen, midden gronts,
Eerst, door Iehoschua, het heirhooft, tot een teeken
Des doortogts, opgehoopt, om namaals van te spreecken.

Nu was men in dat lant gekomen, dat wel eer
Het zaat van Israël belooft was, door den Heer.
De heirtogt duurde tot aan Gigal, by de Stede
Van Iericho; en wiert ter dezer plaatse mede,
Van zes paar steenen, uit het midden van de vloet
Iordaan, op schoudren meed gevoert, op staande voet,
Een teeken opgeregt; op dat in laatter dagen,
Wanneer de nazaat die aanziende, en quam te vragen,
Waar toe die steenen, op een hoop hier neer gelegt?
Men zoude zeggen, dat Jehoschua, Gods knegt,
Die uit het midden des Jordaans, had opgenomen,
Wanneer gants Israël daar droogvoets doorgekomen
Was, als te vooren door de Schelp-zee: dat Iehova
Die wondren had gedaan tot heil zijns volks. Hier na

Wiert, al wat manlyk in het leger was besneeden,
In Gilgal: wat daar was van de uittogt af, tot heden,
Geen manlyk lit besneen: en wat in de uittogt, uit
Egipten mee trok, was, om oproer en gemuit,
Gesneuveld, in die tyd van gantsche veertig jaaren,
Die se, om hun oproer, in de woeste bergen waren;
Nu hier in Gilgal, wyl zy d' Amoritren graan
Zig te orber maakten, hield het manna op voortaan
Gezien te worden. Daar wierd niets meer van gevonden.

Wanneer de volkeren van dit gewest verstonden,
Dat dit ontzaglyk heir, zo talrijk door de stroom
Iordaan gekomen, op hun bodem was, een schroom
En schrik beklemden hen de harten in hun borsten:
De doot-vrees prangde hen; en de trotsheid hunner Vorsten
Deed yder onderdaan zig van geweer voorzien,
Om aan te vallen, en om tegenstand te bien.
Daar tegen, Israël omcingelde de wallen
Van Iericho, die God van zelf ter neer de vallen,
Daar 't heir doe in viel, en hun klingen dreef door al
Wat leven had, ja wat zig binnen deze wal
Verroert had, zonder maagd nog kindren uit te zondren.
Ia runt- nog wol- nog last-vee. niets viel hier te plondren.
Het overschot wiert, door de vlammen, altemaal
Verteert; maar zilver, goud en allerley metaal,
Moest, onvermindert, tot een schat voor 't huis des Heeren,
Gegeven worden: men mogt niets daar van begeeren.
Achan had zig nogtans verrykt door deeze buit,
Daar straf op volgde, en hy wierd, door een teeken uit

Den hoop gekeurt, ter doot gesteenigt, met zijn kindren,
En vee; en, met dien roof, daar hy Gods schat door mindren
Woud, buiten 't leger, door het vuur, tot as verbrand.
Wanneer Iehoschua verspieders in dit land
Gezonden had, en die in Ierícho vernagten,
Ten huyze van een hoer, die deze voor de magten
Der stedelingen, door een list beschermde, zo
Wierd zy, en haar geslagt, alleen uit Ierícho,
Behouden, als de rest, door 't woedend staal ontsielt wierd,
En poorten, wal, en stat, geheel tot puyn vernield wierd,
En die vervloekt wierd, die ze weer herbouwe woud.
Dit was 't begin maar van de slagting die men zoud,
In dit land dat hen tot hun erfdeel wierd gegeven,
Werkdadig maken, na 't bevel hen voorgeschreven.
Het volk van Aï, doe de boosdaat van Achan
Nog niet bekent was, had ontrent drie duizend man
Der mannen Israels, doen vlugten en schier dartig
Al vlugtende gematst, en afgemaakt: dit smartig
Verlies quam Israel te wreken door een list:
Men lokte 't stat-volk uit door vlugten; en men wist,
Door volk van agteren, een krijgsmans naat te naaijen,
Zo, dat men in de stad den roden haan deed kraaijen.
De vyand zag dien brand, en vlood zeer vaardig na
De stat, tot lessing: maar doe viel Jehoschua,
(Die zijn geveinsde vlugt nu staakte) hen in, van agter.
Van de andre zyden viel me 'er ook op in, niet zagter
Als hier: door deze was de stat in ligte vlam

Gezet

Gezet; en die trop was die van die kant quam,
En vielze op 't lijf. Hier gold geen vlugt. Hier hulp g
klagen.
Zy wierden alle, zelf tot een toe, doot geslagen.
In Aï viel op vrouw en kint het zelve wee:
Sy spaarde niets, als maar het huisraat, en het vee:
Die buit wierd omgedeeld. Hun Koning, die gev
gen
Was, deed Iehoschua daar aan een boom-tak h
gen.
De Stad wierd, eeven eens als Iericho verwoest.
God had geboden, dat men niemant sparen moest.
Maar al dit gants gewest ontvolken; niemand sp
ren;
Tot dat zy vredige bezitters daar in waren.
'tGerugt van die tot nu toe uitgevoerde moo
En volk verdelgen, liep nu verr en vaardig voort;
Zo, dat de Vorsten zig daar door ten strijt berydd
En toonden, dat zy, om 't bezit-regt, wilden stryc
Maar 't volk van Gabaon, voorziende hen ook
lang
Door 't zelve lot verdelgt, besloot, hun ondergan
Door list, en ootmoet, zo veel mooglyk was, te
ren:
Zy zonden volk uit, met versleetene oude kleren;
Zeer oude schoenen; met verdroogt beschimmelt br
In oude zakken; wijn, in zakken, die, ter noot
Gelapt, van ouderdom de wyn pas houden konden
Met dit, op ezelen, niet minder out, gebonden,
Verscheen 't gezantschap voor Iehoschua, en sprak
Wy, aan wiens broot, nog kleet, nog schoen,
eenig zak,
Gebrek was, als wy uit ons lantschap hierwaarts to
Sijn, door 't gerugte van den naam uws Gods,
wogen

Om zulk een verre reis te aanvaarden, op dat wy
Ons lant, en volk, en vee, dat 's, goed, en leven, vry
Van u verbidden; en, op dat gy met u knegten,
Als onderdanen, zoud een vree-verbond opregten.
Iehoſchua, door ſchyn bedrogen, meende, dat
Dit volk, verr buiten dit geweſt, hun woonplaats had,
En niets daar binnen: dies wierd hen met eede 't leeven
Verzekert; maar daar na, om hun bedrog, bekeven,
Gevloekt, en, wijl men hen maar 't leven toegezegt
Had, eeuw'ge ſlaverny ten gods-huyze opgelegt;
Dats hout, en water, uit de boſſchen; en de ſtromen,
Ten dienſt van ider, daar 't vereiſt zoud zyn, doen komen.
Wanneer de Koning van Ieroeſchalajim dit
Ter oren quam, wiert hy in gramſchap zeer verhit;
En bad vier Koningen, die, over de Amoriten,
Als hy, regeerden, met hem, den Gabaoniten
Op 't lyf te vallen: hy verkreeg dit; maar zeer dra
Trok volk uit Gabaon heen, na Iehoſchua,
En baden: trekt u hant niet af van uwe ſlaven!
All de Amoriteren die op 't gebergte hun haven
En goed'ren hebben, met vyf Koningen, zyn reets
Al rondom Gabaon, en dreigen ons veel leets:
Komt haaſtig, helpt ons, en verloſt ons van die ſnoden,
Eer ze ons bemagtigen, en al te ſamen doden!
Iehoſchua, wien God belooft had by te ſtaan,
Trok, met zijn krygs-heyr, regt op de Amoriten aan
En hun vyf Koningen; die, doe ze op hem niet dagten,
Iehoſchua, met al de Iſraëlſche magtten,
Op hunnen hals, en in hun heyr hadden, eer
Sy, op dien overval, veel min op tegenweer,
Eens

Eens dagten; dies zy zig maar op de vlugt begaven:
Maar Israël, niet loom hen agter na te draven,
Versloeg ze al vlugtende: God, wien die vlugt v
droot,
Sloeg meer dier vlugters, met een swaren hagel, do
Als 't heyr van Israël met hun gesleepne swaarden:
Jehoschua, die 't leet was zo ze 'er een van spaard
En agtende de dag te kort, om zyne wil
Te erlangen, hief zyn stem op, en riep: *Zon sta stil*
Tot Gabaon! en Maan sta mede stil ten dale
Van Ajalon! tot ik die vlugters al te male
Verdelgt heb. God, wiens wil, met dit verbaast gebo
Eenzelvig was, verhoorde, en deed die plage tot
Der vlugtren ramp; deed Zon en Maan gelyklyk st
staan,
Op dat Jehoschua de vyand, na zyn wil, slaan,
En gants verdelgen kond; en, op dat hen de nagt
En duisternis, niet, voor het swaart, ten schuilplaat
bragt.
Dien zelven dag nu, en die langste dag der dagen,
Zyn all die vyanden, al vlugtende verslagen,
Op weinig na, die in de vaste steden hen
Verbergden: maar die vyf vereênde Koningen,
Als, die van Jarmuth, die van Lachis, die van Hebron
Die van Jerouschalaïm, en dan die van Æglon,
Geen kans ziende, als de rest, zo over hol en bol
Te vlugten, hadden zig verborgen in een hol,
Dat hen, vermits men hen daar tydig in ontdektte,
Ja 't hol met steenen sloot, ten hals-gevangnis strekte
Tot dat Jehoschua, na 't enden van de slag,
Hen, uit die duisternis, gevangen voor den dag
Deed brengen, voor hem; en gebood 's volks Over
heden,
Met voeten op de nek dier Koningen te treden:
Doe doodde hy ze, en gebood den volke, dat men ze o
Zou

Zond hangen, ider aan een boom, en aan een ſtrop;
Waar aan zy, tot aan 't end des dagligts, moeten hangen;
En doe, tot grafſteed, hun gevangen-hol ontfangen.
Als dit geſchiet was, trok Gods helt, Jehoſchua,
Met zyn gezegent heir ter glop na Makeda;
Veroverde de Stad; liet alles daar in doot ſlaan
Wat adem blies: geen vrouw verſchoonde 't ſwanger groot gaan;
Geen maagt haar maagdom; nog de Koning zyn ontzag;
Geen kint de onnozelheid; geen ziekke 't wee-geklag;
Ja zelf, geen ſtervende zyn laatſte zugt inſwelgen;
Men deed het alles, door het gladde ſtaal, verdelgen;
En all wat deze woede, in hoek of hol, ontquam,
Wiert, met de gantſche Stad, opgeoffert aan de vlam:
Zo ging 't ook Libna; zo ging 't Lachis; zo ging 't Horam
En Æglon, Hæbron, en Debhir: al waar men voor quam,
Dat wiert verôvert, uitgemoort, en uitgebrant.
Zo ging 't met all het volk, en Koningen, die 't Lant,
Zo op 't gebergte, als in de vlakte, en aan de beekken,
Bewoonden: God woud zig dies volks, en Vorſten, wreken,
Die zyner nu niet meer gedagten; maar de maat
Der zonde, en toorn, en wraak, vervulden; en de draat
Van Gods lankmoedigheit, ten einde, en ſtukken rekten:
Dit was het, dat dit volk tot hun verdelging ſtrekte.
De zonde, en ſtraf, was nu gelyklyk algemeen.
Die felle woede deed veel Koningen by een
Vergaadren, en hun magt, ten Oorlog, ſamen ſpannen,
Om Iſraël te rug en Lantwaart uit te bannen,
Door magt van wapenen, en volk, van berg en dal,
Daar toe gewapent, ſchier ontelbaar in getal:
Maar God, die 't alles waar hy meede is, overvloedigt,
En zyn Velt-opperhooft altijt had aangemoedigt,
Sprak tot Iehoſchua: zijt niet bevreeſt voor dien
Ontelbren hoop, wyl ik ze u morgen zal doen zien
In vrées en vlugt; u zelf hen vlugtende in te jaagen,
En doot te ſlaan, tot dat zy alle zyn verſlagen:

Aärons zoon ; die 't ampt van Opperpriefter, na
Zijns vaders doot, bekleedde, in dienst van jehov

ô God! bind ons aan u, zo, dat wy niets ben
U agten, nog u eer aan niemant anders geven!
Verdelg de zonde in ons! en, als gy 't lighaam zult
Verdelgen, zuiver dan de ziel eerst van haar schul
Nog eens o God! wilt u uws maaksels beed nie
gen!
Behoed ons Nederland en volkren, voor 't verd
Des Vyands! zegent al 't beraatslaan van den Staa
Strijd voor ons, in het, en verlost ons, van het q

Was 't heir ten goeden buyt. nog boven, nog beneden,
Door 't heel geweest, gaf zig geen Stat op met verdrag.
Dat schikte God zo, wijl zyn wil en order lag,
Om alles doot te slaan, en niet een mens te spaaren;
Op dat die namaals hen niet, als ten valstrik, waaren,
Door hen te wiklen in hun afgodsdienst: een zaak,
Die God in zyn volk niet wil lyden: dies de wraak
Hen op de hiellen volgt, by wien de naam des Heeren
Bekent is, en dan nog iets meer daar nevens eeren.
't Getal der Koningen die over de Jordaan
't Gezegende geweest beheersten, dat God aan
't Geslagt van Abraham, ten eygendom, belooft had,
En, die 't van land en volk, en 't leven zelf, berooft Had,
Was een-en-dartig: en hun landen wierden tot
Een wettig erfdeel, aan 't zaat Israëls, door 't lot,
Den Stammen toegedeelt, die aan de gene zyde
Des vloeds Jordaan geen land bezaten, als de beide
Geslagten, Ruben, Gad, en 't half deel van de stam
Mannasse; want vermits dit volk hun aandeel nam
Aan gene zyde des Jordaans, zo wiert aan de andren,
Dat 's aan de negen en een halve met malkandren,
De rest verdeeld; alschoon nog vry wat overschoot,
Dat niet gewonnen was. Tot hier toe was de doot,
In deze landen, een onmeetbren oogst bekomen,
Van Godvergeeten volk: maar nu storf ook den vrome
Iehoschua, Gods vriend, Gods helt, Gods trouwe knegt,
Het Opperheyrhooft, on-afscheidlyk vastgehegt
Aan Gods door Mosche aangekondigde beveelen.
Dit zelve doot-lot moest ook Eleazar deelen,

DOODEN DANS

De KINDER-MOORT,

Te Bethlehem.

NU had het vrugtbre zaat van Abraham verkregen
Dat vrugtbaar Lant, het welk hun vaadren, to
een zegen
Voor hen, was toegezeit. God had hen 't gantsche lan
En all hun volkeren, genoegsaam in hun hant
Gelevert; en hy had bevolen 't all te doden;
En, door het vuur, en staal, die volkren uit te roden
Gelyk een onverzaadbre en onvermydbre pest;
Zodanig, dat geen ziel, in dit gedoemt gewest
By lyve bleef, by hen, Gods volk, Gods uitverkoo
nen.
Op dat het overschot hen niet, als felle doornen,
In 't lighaam stak. Men viel ook al op 't overschot;
En Iuda, na men God gevraagt had, nam nu, tot
Syn bystant, Simeon; en viel de Cananiten
Op 't lyf, in Bæzek; sloeg hen, en de Pheresiten,
Tien-duizent mannen af; en namaals, hier, en gint
Al meer: want hy vervolgde, en overwon alsints.
God streed met Iuda, en was by hem, met zyn zege
Ieroeschalaïm, dat hy door het swaart verkregen
Had, heeft hy uitgemoort, en door de vlam verteer
So sloeg hy alles doot wat van hem overheert
Wierd. Al wat boven op, en aan 't gebergte, woond
Verdelgde hy, zonder dat hy eene ziel verschoonde
Der Cananiteren: maar in de vlakten kond
Hy niets verwinnen; wyl dier Cananitren vond
Was, yzre waagnen, daar het vuur niet op kond he
ten,

En

En 't staal op stomp wierd; en die strekten hunne kneg
ten
En yzre borstweer: en door zulk een wagenborg,
Bleef Iuda van hen, en liet hen bevrijt van zorg.
Maar d' andre stammen, die de kryg nu niet meer zog-
ten
En zig nu ook niet meer Gods wil te binnen brogten,
Gedoogden, dat dit volk, van God zo zeer versmaat,
En, om hun afgods-dienst, geregte vloek, en haat,
Verdienden, wonen bleef, in ider stams gedeelte:
Dog, als nu Israël zeer magtig wierd in veelte,
Genoegde 't zig, in plaats hen alle doot te slaan,
Hen cynsbaar te doen zyn, en daar voor door te gaan.
Die cynsbre volkren, die ze als vrinden, wonen lieten,
Dat waren Philisteen, en all de Cananiten,
En Sidomiten, en Heviten, aan 't gebergt
Van Libanon, dat met zyn top de wolken tergt,
Van Baäl Hermon af, tot Hæmath toe, woonagtig,
Daar woonde Israël, hoe mogende, en hoe magtig
Het was, by Cananit, Hethit, en Amorrit
By Pheresit, en by Hevit, en Iebusit.
Zo lang Iehoschua, en al die met hem samen,
In deze landen, door Gods wondere bystant, quaa-
men,
Nog leefden, dienden 't volk alleenlyk Iehová:
Dog die gestorven zynde; en Israel hier na
Dat heilloos Heidendom gedogende te wonen
Als vrinden, onder hen; doe huuwden ook de zone
Der onbesneed'nen, aan de dogtren Israels;
En Israël huuwde, aan de dochtren van dit hels
Geslagt, hun zoonen uit, als om Gods eer te mindren
Dit Bastaart teelsel van Israëlijtsche kindren,
Daar 't zaat des heydendoms nu in was en in wies,
Verkoos den afgodsdienst van hun geslagt; en dies
Verminderde Gods eer in Israël, door woorden,

En daden. God, die zig des bozen werks verstoorde,
Gaf ze over, in de hant der Syriërs, een tijt
Van vier paar jaren, tot volkomen dienstbaarhijt.
Nu roude hen 't quaat, zo dat zy tot den Heere schreiden,
Die hen, door Athniël, nu weer verloste, en vryde
Van hunne slaverny. Maar, als nu, na de doot
Van Athniël, het volk de weelde weer te groot
Wiert, viel 't al weder tot de zelve afgoderyen;
En dagt niet, dat hen zulks weer zoud ten plaag gedyen.
Het had, in vreede, nu al veertig jaren lang
Geleeft; maar hun gedrag des vreedes viel hen bang:
Want God zond Eglon, die de Vorst der Moabiten
Was, en zyn Heyr versterkt had met d' Amalekiten,
En Ammoniten, hen op 't lyf: die dwong hen doe
Tot cynsbaarhyd, en nog tot dienstbaarhyd daar toe
Die dienstbaarhyd had nu volkomen agtien jaren
Geduurt; en zy, die des nu al verdriettig waren,
Verzugtten nu, met al het volk, weer tot den Heer,
Hun goedertieren God; en die verloste hen weer
Door Æhud; die, wanneer hy tol bragt by de Koning
Der Moabiten, hem, in zyne zomerwoning,
In 't Koninklyke slot, zyn vette balg doorstak;
De zaal-deur na zig sloot; heen vlugtte, op zyn gemak,
Weer na de zynnen; daar hy, van de steille kruynnen
Van Ephraïms gebergte, al strak de Krygs-bazuynnen
Deed blazen; sprak en voerde het Heyr kloekmoedig
aan;
En sloeg des vyands Heyr aan dees zyd der Jordaan,
Zo, dat niet eene, van het Heyr der Moabietten,
Tien duizent stark, vermits die alle 't leven lietten,
Te rug quam; en vermits nu Israel te sterk
Voor Moab was, was dit ook 't ende van het werk
En 't was, by Jacobs zaat, nu volle tagtig jaren
In rust en vreede: en doe 'er Philisteen waren,
Die zig verheften, 't volk van Israël ten trots,

sloeg

Sloeg Samgar, Anaths zoon, alleen maar met zyn knots
Zes-hondert van hen doot: waar door de reſt zo ſchrikten,
Dat niet een Philiſtee, van krygs-belang, meer kikte.
Maar Iſraël, zo lang in vrede zynde, deed
Wat quaat was in het oog des Heren, in hun vreed.
En daarom leverde God hen, tot ſtraf, in hande
Des Cananitſchen Vorſt, Jabin, die ze overmande,
Door magt, en 't krygs-beleid zyns Heyr-hoofts, Siſſera,
En 't negen hondert-tal van yzre waagnen, dra,
En onvoorziens, vol moets hen op den hals te zenden.
Hier door quam Iſrael zig weer tot God te wenden,
En ſchreide tot hem: God verhoorde hun beede; en ſprak
Door Debora, een vrouw, die, door Gods laſt, Barak,
De zoon Abi Noams, gebood, om aan te ſpannen,
Tot hyl der volkren, met tien duzent ſtrijtbre mannen,
Der ſtammen Naphtali en Sabulon: maar als
Dit Siſſera vernam, tragtte hy hen op den hals
Te komen; deed zyn heyr ter Yl by een vergaadren;
Ook d'yzre wagenen met hun geſtaalde raadren.
Barak, door Debora, en zy, door God geport,
Viel, met den zynnen, op dien vyant, die te kort
Schoot, en, al vlugtende, tot een toe, wiert verſlagen:
Hun Heyr-hooft, Siſſera, ontvlugtten, van zyn waagen,
Te voet; wierd, in zyn vlugt, van Hæbærs vrouw gekent;
Die hem, gevynſt, in ſchijn als vrint, in hare tent
Verbergde, drinken gaf, en, met een kleet bedekte;
Gelyk als of ze hem tot zyns lyfs behout verſtrekte:

Dog, die de regen week, verſoop hier in een drop;
Wyl ze hem een ſpyker, door een hamer, in de kc
Dreef, dat die, door zyn kop, in de aarde vaſt bl
ſteken:
Barak, die liep en zogt hem, om den hals te breken
Wierd door Jaæl, dit wyf, in hare tent genood,
Waar ze hem zyn vyand wees, dog reets door haar
dood
Dus endigde die ſlag: dog dit was maar beginnen:
Want Iſrael hield nu niet op van overwinnen,
Tot zelf Jabin, de Vorſt der vyanden, door haar
Verdelgt was; en doe had men vrede veertig jaar.
Maar Iſraël, dat in hun weelde wel gewoon was
Te zondigen, en niet te denken wat dan 't loon was
Sloeg weer op 't oude ſpoor verkeerde wegen in;
Waarom de ſtraf dan ook niet min als in 't begin,
De zonde volgde, zo dat zy gants zeven jaren
Ten roof, ten proje der Midianiten waren;
Zo, dat ze hen hollen in 't gebergte maakten, om
Ter noot te vlugten voor 't Midianitendom,
En 't zaat van Amalek, die, met ontelbare hopen,
Zeer dikwils quamen, om hun Landen af te lopen,
En overlieppen ze als de golven van een zee,
Die, na zyn inbreuk, huys, en velt-vrugt, volk
vee,
En wat hem voorkomt, komt gelyk als in te ſwelge
Zo was die menigte ook in alles te verdelgen:
Weshalven, als dien hoop weer weg vertrokken w
Niet over bleef voor menſch nog vee, nog vrugt n
gras.
Dit was zo jaar op jaar. die onverdraaglykheden
Verwekte Iſrael tot zugten en gebeden.
De grote goedertierne erbarmer deed de zon
Zy ns heils weer opgaan: God verwekt Gideon.
Door wonderdaden, zig ten oorlog te bereiden

s Velt-heer Israëls, en helden-moedig stryden
.et hunne vyanden, derwelkers leger dan
estond, in hondert-vyf-en-dartig-duzent man;
.n Gideon had twee-en-dartig-duzent koppen.
Wat schriklyk onderscheit! wat ongelyke troppen!
d'Amalekiten een on-overziebre ry
En Israel daar maar een klyne hantvol by.
Die klyne menigte, op dat die niet roemen zoude,
Dat hen hunne eigen kragt, en talryk heyr, behouden
Had, was, in menigte, als God zeide, nog te groot:
Dies deed hy Gideon verkonden; wie de doot,
Blood-aardig vreesde, zig mogt vry na huys begeven:
't Geschiede ook; zoo dat maar tien-duzent mannen
bleven;
Daar Gideon maar slegts drie-hondert uit verkoos,
En met zig nam; en, met dit wynigjen, zeer loos
De vyand, in de nagt verschrikte, en weg deed vlugt-
ten:
Doe viel gants Israel, verwittigt door gerugtten,
Die vlugtelingen, die malkandren (door de nagt
Bedrogen) doodden, van rondom, en onverwagt,
Op 't lyf, en liet niet af van alles uit te roden:
Die 't, over de Jordaan, in aller yl ontvloden,
Vervolgde Gideon daar ook, en sloeg ze doot,
Met zyn klyn hoopjen; zelf die borgren, die hem
broot
Gewygert hadden, doe hy d' andren na ging jagen,
Heeft hy uit wraak, in zyn te rugkomst, ook versla-
gen.
Van dit ontzaglyk heir bragt niet een eenig man,
Zelf hun vier Vorsten die 't geboden, 't leven van.
Zo dat gants Israël nu wel en buiten noot was,
Maar doe nu Gideon, dien Helt des Heeren doe
was,
Verviel me allengs weer tot de snode afgodery;

Ja ſlimmer, want men voegde 'er al d' afgoden by
Der Syriërs, der Philiſteen, der Moabiten,
Die der Sidoniërs, en die der Ammoniten
God, wien geen zonde, zo als d' afgodsdienſt, m
haagt,
Heeft, tot hun ſtraf, dat volk hen op den hals gejaag
Wiens Godloze afgodsdienſt by hen was aangenome
Gelyk die volkren ons zyn op den hals gekomen,
Wiens wyzen, kleding, en verandering in dragt,
By ons, voor çierlyk, ten gewoonte is ingebragt.
Het zaat van Ammon quam hen over; en 't gelukten
Die hyd'nen, dat zy 't volk van Iſrael verdrukten,
En zo beangſtigden, dat zy door noot weer tot
Hun ouden helper, wien hun vaadren tot een God,
In ſchyn niet, maar in daat verſtrekt had, weder keerde
Hun ſchult beleeden, en ontzet van hem begeerden
Dog 't antwoort was nu: my, die u in noot altyd
Gered heb, en u uit uw agſt gehulpen, zyt
Gy afgevallen: roept nu tot die vremde Goden
Die gy verkoren hebt; dat deze u uit uw noden
Nu redden. Iſrael riep nu tot Jehovà:
Verloſt ons nu maar ſlegts, en doet met ons daar na
Na u behagen! wy bekennen onze ſchulden!
De vremde Goden woud men nu ook niet meer di
den.
Doe zond God Jephtha, die de zoon was van een ho
Door Gilead geteeld, en ſtrydbaar: deze voer
Den Ammoniten, met zyn ſtrijdbre mannen, tegen
Vielze aan met dapperhyt; verkreeg van God den ze
gen;
Verſloegze; volgde hen, met de ſabel in de nek:
Daar was des vlugtens, en des doodſlaans, geen g
brek.
Hen dus vervolgende, verdelgde hy twintig ſteede
Der Ammoniten: en die waren doe te vreden

En verdemoedigt voor het volk van Israel.
Maar doe quam Ephraïm, en maakte een ander spel
Met Jephtha, die ze uit spyt, zyn heerlykheid misgonden
En bragten zo veel volks te samen als zy konden;
Zo deed ook Jephtha, die uit Gilead, zyn stam,
Al 't strijdbre mee nam, en daar mee te velde quam.
't Verlies trof Æphraïm afgryslyk; en daar vielen
Die dag, van die stam, twee en veertig duyzent ziellen:
De vlugters kozen de Jordaan, om over 't veer
Te raken; maar daar was juist Jephthas volk al eer:
Die vroegen dan, aan die daar wouden over varen,
Of zy geen volkren van d' Æphraïmiten waren?
Was 't antwoort, neen; zo zeid men: zeg dan schibbolet!
Maar wyl 't juyst Æphraïm de letter schin niet net
Kond zeggen, maar die, als het volk van Gulik, dreven,
Zo zeid hy sjibboleth: dat koste hem dan het leven.
Het volk van Israel begaf zig in der daat
Voortaan geduurig tot het eene of 't andre quaat,
Behalven d' afgodsdienst: waarom God, in die dagen,
Hen, tot hun straf, het jok der Philisteen deed dragen:
En schoon of Simson al een duisent Philisteen
Ter neer sloeg, met een van hun broedren kakebeen;
En, of hy, stervende, veel groter hoop deed sterven;
Nogtans moest Israel de vryheid aan hen derven:
En, wijl zy God, en zyn gebod, hoe langs hoe meer
Verlieten, namen straf nog plagen ook geen keer.
't Gebeurden dat een van de stamme der Leviten,
Op reis, in Gibea een stad der Benjamiten,
Vernagte; alwaar het volk des stats zyn bywyf schond;
Zodanig, dat hy haar doot op den drempel vond:
Gants Israel quam zig hierom tot wraak vergaadren:
Den

Den eis was: Benjamin zoud hen die ſnode dadren
Ter handen ſtellen, om hen, voor die boosheid, ſtr
Te doen gevoelen: maar dewyl men ze hen niet gaf,
Beſloot men, dat daar zo niet by te laten ſteeken:
Dies bragt men 't leger voor de Stat, om zig te wr
ken:
Dog in twee ſlagen, doe'er Benjamin op an
Viel, koſte 't Iſrael wel veertig duzent man.
Ten dardenmale liep het Benjamin gants tegen;
Wyl ze op het ſpoedigſte, een zeer fellen neerlaag kr
gen;
Zo, dat die gantſche ſtam verdelgt en uitgeroot
Wierd, op zes hondert na. dit klyn getal ontvlood
De dood: maar al hun vee, hun kindren, en hu
wyven,
En Steeden, liet men niets van tot een teken blyven:
't Was alls tot een proy, voor vuur, en vlam, e
kling:
Men ſpaarde mens, nog beeſt, nog Stad, nog eeni
ding.
'tGebeurde ook, dat men zig der Philiſteenſche
laſten
Ontſlaan woud: men begond malkandren aan te ta
ten,
Ten tyden als Samuël het leeraar ampt begon:
Maar 't heidens leger van de Philiſteen, verwon
Het heir van Iſrael, dat voor hun heerſchers wyken
Moeſt, en liet, op het velt, ontrent vier duizen lyk
ken;
Dog wilden evenwel de ſlag hervatten: maar
De kas des Heeren wiert in 't heir gebragt; om haar
Te helpen in den ſtrijd: nu dorſt men 't weder wagen
Dog dartig duizent wiert hun leger afgeſlagen;
De reſt vlood weg: de kas des Heeren, daar 't geloc
Des overwinnings op geveſt was, bleef ten roof

De

Den Philisteen, die se in hun afgods-tempel stelden,
Benevens dagon: maar, wyl plaag op plaag hen quelden,
En dagon, zonder hooft en handen, neder lag,
Besloten zy ze, op een daar toe verkoren dag,
Terug te zenden, op een wagen door twee koeijen
Getrokken: dit gediert met bulken en met loeijen,
Quam tot Beth Schæmesch, daar het volk van Levi quam,
En die herkregne schat af van de Wagen nam.
Der Beth Schæmitren, die dit hyligdom genaakten,
Sturf vyftig duizent man, die God juist hier om wraakten.
Het volk, dat langs hoe meer hun dienstbaarhyt verdroot,
Deed endlyk 't geen hen God, door Samuel, geboot.
Het schikte zig tot God, van harte, alleen, te vrezen;
En liet geen afgod meer in hunne palen wezen:
Men trok een heir by een, om endlyk, door een strijd,
Van d' onderdanigheid der Philisteen bevryd
Te raken. 't Hydens heir klonk dit niet wel in de oren;
Dies quamen ze, om die daad in d' aanbegin te storen;
En dagten aanstons, door een vaardige overval
Hen af te maken: maar God donderde onder al
Die Philisteen, met zulk een schrikkelyken donder,
Dat zy verbaasden: doe sloeg Israel daar onder;
Versloeg hun heyr; verdreefze uit hunne palen; nam
Hun steden weder, van dien vyant; en die quam,
By 't leven Samuels, niet meer in dezen lande,
Daar hen Gods donder, met verbaastheid, buiten bande.
Maar 't wispeltuerig volk, dat nu eens dit, dan dat
Voor goet keurt, had nu weer wat anders opgevat:
Men eischte, spyt de raat van Samuel, een Koning.

Die

Die drift was nu in 't volk. Daar baatte geen verschoning.
Daar moest een Koning zyn. Een Koning was nu 't woort.
Die eis was vast gestelt: dat moest daar nu mee voort.
God ga hen Saul dan ten Koning; en die deede
Zyn eerste proefstuk, in 't ontzetten van de Stede
Van Jabes Gilead; waar Nahas, d' Ammoniet,
En 't Ammonitisch heyr, verslagen wierd; en liet
Geen teken over, dat hy hier ontrent gelegen
Had. Saul kreeg terstont ontzag door deze zegen.
Daar tegen quam nogtans het heyr der Philisteen,
Ontelbaar in getal, nu ook weer hierwaarts heen:
Maar God verschrikte hen; gaf hen angst; zo, dat zy vloden;
En vlugtende, verbaast, den een den ander dooden:
Op dit zig moordende en verbaast veltvlugtig volk
Viel Israel nu in; en heeft, met spies en dolk,
Het alles afgemaakt wat niet van daar kond vlieden.
Zo gaat het, als God wil dat zulks zo zal geschieden.
Doe Saul 't Koninkryk van Israel nu vry
Had, en gevest was in d' ontzagbare heerschappy,
Voerde hy den Oorlog om zig heen, den Moabiten,
Den Ammoniten, en d' ontzaglyke Edomiten,
Den vorsten Zoba, en den Philisteen, in 't Lant;
En, waar hy d' Oorlogs-toon deed blazen, d' overhant
Aan zyne zyde zyn. Die Irsael voor dezen
Ontroerden, moesten zelf nu voor die zelve vrezen.
Nu zond God Samuel tot Saul, en gebood:
d' Amalekiten op het lyf te vallen; doot
Te slaan; de vrouwen, en de kindren (zuigelingen
Daar in begrepen) 't staal ten boezem in te dringen;
Geen ziel te sparen, van al 't geen maar adem trok;
Ja zelf geen ezel, os, nog koe, nog geit, nog bok,

Nog

Nog schaap, nog lam, in 't kort, wat leeven was ge-
geven,
Moest Sauel, door zyn volk, beroven van het leven.
Op dit bevell dan, quam zyn heyrkragt in het velt;
Twee hondert duzent, en tien duzent wel getelt.
Met dit ontzaglyk heyr, bekwaam om voor te afgry-
zen,
Viel hy d' Amalekit op 't lyf, en deed hem dyzen;
Versloeg die heyrkragt; en vervolgde ze op vlugt,
Tot aan Egipten toe, al matssende. De zugt
Nogtans, die hy, en 't volk, tot Gods bevecllen toon-
den,
Was slegt; vermits zy 't goede en 't vette vee ver-
schoonden,
En doodden slegts all 't geen niet waardig was om mee
Te voeren, naamlyk 't maagre en andes lompen vee.
d' Amalekitsche vorst, in 't leven, en gevangen,
Wierd meegevoert, om roem, door zegepraal, te er-
langen.
Maar Samuel quam, als dit heyr in Gilgal leid;
Hy zag dien roof, tot daar toe meegevoerd, en zeid
Tot Saul: doe gy klyn waart in u ygen oogen,
Heeft God u, Vorstlyk, tot een Koning, doen ver-
hoogen
Nu, Koning zynde, ontfongt gy dit bevell van God:
Gaat heen; slaat Amalek! verdelg die zondaars, tot
De leste toe! verdelg hun kindren, en hun wyven;
Ja al hun vee! laat niets wat leeft in 't leven blyven!
Nochtans gy hebt Gods wil verworpen. Hier is blyk:
Dies zyt gy ook van God verworpen, die u ryk
Verdeelen zal. God heeft zig zelf een man verkoren,
Dien na zyn hart is: dien is 't Koninkryk beschoren.
Doe eiste hy Agag, Vorst van Amalek, tot hem
Te brengen: die quam zelf; en sprak, met fierre stem:
Dus moet men 't bittere des doots, door moet, verma-

Maar Samuel verweet dien Vorst zyn euveldaden,
En hieuw hem doe terstont in stukken van malkaar,
Doe trok hy na zyn huis tot Ramat, en van daar,
Na Bethlehem, alwaar hy David zalfde. Deze
Was 't voorbereidsel, tot het geen hy namaals wee-
zen
Zoud. God nu nam de geest des heils van Saul; gaf
Die David. Saul nu bestond, van die tyd af,
Als op zig zelf. De geest des menschen moet men a[g]-
ten
Te vallen, als hem God niet ophoud: en de kragten
Des menschen, als hem God, met zynen Geest ve[r]-
laat;
Zyn zondig; zonder rust; en maar alleen tot quaat
Genegen. Saul die nu op zig zelf bestonde,
Was zo onrustig, dat hy nergens troost in vonde:
Dies bragt men David nu in 't Hof, wyl die zig wel
Verstond op 't spelen, op den Harp, en Snarenspel;
Op dat hy 's Koning geest, door spelen zoud verquil-
ken:
Dit hulp; en David wist zig zo daar na te schikken,
Dat hem de Vorst beminde, en halen deed, wanne[er]
Zyn ziel vol onrust was, en deed hem daarom eer.
'tGebuurde nu weer, dat de Philisteen hun mag-
ten
By een, ten oorlog in het velt van Socho, bragtten:
Daar was een grove vent by, van geboorten uit Gath
Zes ellen en een hant breet hoog; en Goliath
Genaamt; geharnast, van den hoofde tot de voeten
Die quam 't heir Israels met schampere smaat begroe-
ten,
En stelde voor: zo 't een man met hem wagen woud;
Van Sauls mannen, dat die eenen kamp-slag zoud
Een velt-slag baten: wie verwinner zoude raaken
Zoud, door die zegenpraal, zyn vyand dienstbaar m[a]-
ken;

Ma

Maar Sauls volk, verschrikt, door zulk een groten
beeft,
Ontsette zig; ontviel de moet, en was bevreest.
Doch David, als die tot zyn broers, in 't heir, gekomen
Was, heeft hy die zaak, en nog boven die, vernomen
Dat, wie dien Goliath verwinnen zoud, ten loon
Soud's Konings schoonsoon zyn: dies zogt hy deze hoon,
Gods volkren aangedaan, voor zulk een loon te wreken.
Hier over quam hy met de Koning zelf te spreeken:
Die kleede hem Koninklyk, en gespte hem 't harnas aan
Maar David ongewoon zo swaar gedost te gaan,
Trok 't uit, en wapende zig met zyn staf, en slinger,
En goede steenen; en door God gemoedigt, ging 'er
Alzo na toe. De groote en trotse reus verscheen
Daar aanstonts ook; en 't oog van elk was daarwaarts heen.
Van beide zyden ging voor af, een taal, en reden,
Na de aart van die ze sprak. De reus met grote schreeden,
Trad aan na David; maar die hief zyn slinger op,
En trof dien grovaart, met een steen, voor in zyn kop,
Zo, dat hy nederviel, en David tot hem stapte,
Des Reuzen swaart nam, en daar mee zyn kop afkapten,
Doe 't heyr der Philisteen dat zag, nam 't strak de vlugt:
Maar 't heyr van Israël, liep, met een groot gerugt,
Hen in; versloeg ze; en joeg hen na, tot aan hun vesten:
Doe keerde ze te rug, na 't leger dezer pesten,
En plonderden 't: en Gods gezalfde, David, na
Jeroeschalaima, met die kop, en 't swaart. Zo dra
Had David dit geschenk aan Saul pas gegeven,
Of, tot beloning, stond hy hem, uit nyt, na 't leven:

 En

En, ſchoon hy hem, door gonſt des volks, om reen
van ſtaat
Een bende Krygs-volk gaf, en uithuuwde aan zyn zaat,
Zo ſpeurde hy klaarlyk, dat Gods geeſt, van hem ge-
weken,
In David was; dies zogt hy hem den hals te breken;
Gelyk als dikwils bleek in zaakken van dien aart:
Schoon David, als hy hem kond doden, hun geſpaart
Heeft; nogtans moeſt hy tot den Koning Achis vlieden,
Een Philiſteeſche Vorſt. Nu voerden deze lieden,
En de andre Vorſten van het lant der Philiſteen,
Met Saul oorlog; en zy trokken daarwaarts heen;
Maar zonden David, met zyn volk, uit hunne ſchaa-
ren,
Door wantrouw, weer te rug, als zoud hy 't Land be-
waren,
Dat, door die velttogt, was als zonder volk en hooft.
Nu juiſt had Amalek een groten buit gerooft,
Uit Ziklag, en het deel van Juda. Hy, verbolgen
Door deze plondring, ging die rovers agtervolgen,
Met maar vier-hondert man. Geen wonder, dat hy
wouw
Dien roof herroven; want zy hadden vee, en vrouw,
Zo zynne, als all der zynne, en zyner lants genoten,
Gerooft, en mee gevoert. die togt, dan zo beſloten,
Wierd voortgezet: hy tróf des vyands leger aan,
Verſtrooit, en zonder zorg; en viel 'er in te ſlaan;
Verdelgde 't magtig heyr van Amalék; versloeg ze,
Door zyn vier hondert, op vier-hondert na; ontjoeg ze
De gantſche buit; gaf elk der zynen 't zyne weer;
En zond na Juda 't geen hen was ontrooft: wat meer
d' Amalekiten zelf ontrooft was, wiert zyn helden
Zodanig uitgedeelt als Moſches wetten melden.
Maar nu ontfong hy ook een tyding, van een slag,
Der Philiſteen, zo ſwaar als Iſraël oyt zag,

Het

Het heir van Israel was niet alleen verslagen;
Maar Saul zelfs, en zyn drie zoons, doot weg gedragen
Door 's vyants volk onthooft, en, tot een pronk, gebragt
Op 's vyants wallen; dog hen weer ontrooft by nagt;
De Steden, over de Jordaan, en in de dallen,
Verlaten, en daar door in 's vyands magt vervallen.
Die tyding was gelyk een donder in het oor
Van David, wyl hy daar zyn halsvrint ook verloor,
Prins Jonathan, de zoon van Saul. David vraagde,
Vermits zyn vyand doot was, wat nu God behaagde?
Gods antwoort was; dat hy na Iuda, tot een Stad
Van Hebron, reizen zoud. Hy nam dan daarwaarts 't pad;
Met al de zynen; en nam in dat land zyn woning;
En wierd aldaar ook, door het volk, gezalft ten Koning
Van Juda. Isboseth, een zoon van Saul, wiert,
Door Abner, die het heyr des Konings had bestiert,
Van 't gantsche Israel, met Steden en met dorpen,
Met magt van Krijgs-volk, ook tot Koning opgeworpen:
Dien zelven Abner, twee jaar na die tyt, uit spyt,
Maakte Isboseth de gonst van all zyn volkren quyt,
Tot nut van David; en had schelms dit stuk besteken:
Dog wiert door Joab, om zyn broeders doot te wreeken,
Verraderlyk vermoort; en David, zeer gestoort
Op Joab, Judaas Heyr-hooft, vloekte hem om die moort:
Maar, doe twee hooft-luy, van het heyr van Abner samen
Gespannen, Isboseth in slaap vermoordde, en kwamen,
Met hunnen Konings-hooft, by David, heeft hy haar

Doen doot ſlaan om die moort. Maar nu verſcheene
daar
All d' Opperhoofden der Iſraelitiſche benden,
En ſtammen; toonden, dat zy, tot hun Vorſt, erkei
den
De Koning David; wien zy zalfden, tot hun Heer
En Koning. Iſrael had nu geen Koning meer
Behalven David. In Jeroeſchalaima woonden
De Iebuſiten, daar zig David tegen toonde;
Verdelgde ze, en verſloeg ze, en heeft daar poſt geva
Hy zelf trok in de borgt Zion; doe Davids Stat,
Na hem genaamt; van hem ten woonſteeden aangene
men.
Nu zyn de Philiſteen, ten kryg, weer opgekomen;
Dog zyn door David, na hy God had raat gevraagt,
In tweemaal ſlaans, geheel verslagen, en verjaagt.
Ook dwong hy, door verſcheide afgryſſelyke slagen,
De Moabiten, 't jok, hen opgelyt, te dragen.
Zo ook de Syriërs, en Edomiten, dwong
De Vorſt van Zoba, daar hy ſchier een heyr van vong:
En maakte, dat zyn naam ontzaglyk wierd, en heei
lyk.
De buit, van Zilver, en van Gout, ſchoon onwaa
deerlyk,
Wierd God gehyligt. Nu is 't na die tyd geſchiet,
Als Ioab, Heyr-hooft van de Koning, d' Ammoni
Bekrijgde, en David 't huys bleef, dat zyn oog aa
ſchoude,
(Iuiſt als hy, op het dak, zig wat verkoelen woude)
De ſchone Bathzeba zig baden, moedernaakt:
Hy, ſchoon 't een egte vrouw was, keurde haar zo
volmaakt
In ſchoonhyd, dat hy haar, in hem, deed zegepralen
Dies deed hy ze aanſtonts, door zyn dienaars, by hei
halen;

B

Beswangerde haar; en deed bevordren, dat haar man
Te sneuvlen quam: doe maakte hy zig bezitter van
Die schoonhyd, die hem zeer veel wellust kond verschaffen.
Maar God verkondigde, hem daarom te willen straffen:
't Geschiede ook: Abschaloom, zyn zoon, die, om de smaat,
Zijn suster, Thamar, aan-gedaan, door wrevel-haat,
Zyn broeder Ammon, om die schennis, deed vermoorden;
En na vergiffenis dies broedermoorts, met woorden,
En kus zyns vaders, maakte een aanhang in het ryk;
Verwekte een oproer; dwong zyn vader, tot de wyk
Voor hem te nemen; schond zyn wyven op den dake
Des Borgts van Davids Stad: God dede dit, ten wrake
Des Egtsbreuks, met de vrouw van Urias begaan;
En tot een straf des moorts, dien Krygsman aangedaan.
Dog nu gedagt God weer aan David, en verkeerde
De kans; zo, dat het volk van David, overheerde
De wederspannige van deugt ontaarde zoon,
Die twintig duizent man door 't swaard verloor, en 't loon
Zyns wederspalts, de doot, ontfing, van Ioabs handen,
Tot Davids leet. Nu was hy weer in zyne Landen,
En heerschappy, hersteit. Maar endlyk, op het lest,
Heeft God nog zeeven maal tien-duizent man, door pest,
Doen sneuvlen, in zyn ryk; tot straf voor 't volk te tellen.
Dog van te voren quam een duurte het volk te quellen,
Tot wraak, om Gabaon (gespaart door Iehoschua)
Door Sauls wreveldaat verdelgt, op wynig na.

Die doe de doot, in bos en wildernis, ontvloden:
Deeze had doe David uit hun wykplaats op ontboden;
En sprak: waar meede zal ik u verzoenen, zoo',
Dat gy Gods erfdeel, ons, weer zegent? zy, niet bl
In 't ysschen, eysschten uit den huyze Sauls zeven
Van zyne zonen, om die, door de strop, het leven
Te nemen: David gaf ze hen over na hun wens.
De zegen Gods wiert hier gevordert van den mens.
De vrugtbaarhyt wiert wel herstelt; maar in die Sted
Kwam d' Oorlog viermaal met de Philisteen, die me
Ten plaag verstrekte, schoon de vyant ook verdelgt
Wiert; wyl de kryg altyt en goed en volk verswelgt.
Indien men zeid, dat God zyn wraak nog niet vo
brogt had,
Wyl David, zegen, niet van God, maar 't volk, ve
zogt had,
Ia, van zulk volk, die, door bedrog, en list, m
flegt
Het leven, tot den dienst des volks was toegezegt;
En dat God, na die kryg, en niet zyn wraak gesleten
Was, David porde, om 't net getall zyns volks te
weeten;
En dat hem doe die pest, tot end-straf, opgeleit
Wierd, zoud men zeggen dat dit qualyk was gezeit?
Doe Davids ouderdom zyn kragtten deed vermind
ren,
Stond Adonia, een van Davids outste kinderen,
Door Priester Abjathars en Ioabs quaden raat,
Na 't Koningryk, en hief zig zelf tot dezen staat,
Door magt van Ruitren, op: dog David dit te weten
Gekomen zynde, heeft al dien handel omgesmeten,
Vermits hy Schalomoon, zyn alderliefste zoon,
Geteelt uit Bathzeba, ten eersten op den troon
Deed stellen; en zulks elk, door uitroep, en die zake
Die daar toe dienden, deed volkomen kundig maken.
Na

Na Davids doot ſtond Adonias evenwel,
Zo liſtig als hy kond, na 't ryk van Iſraël:
Dog Schalomoon, die nu 't verraat niet meer gehengen
Woud, deed, door Bænaja, dien broer om 't leeven brengen;
Gelyk ook Ioab, aan de hoekken van 't altaar:
Want die was Amaſaas en Abners moordenaar;
Een oproermaker, en weerzoordig knegt zyns Heeren:
De Prieſter Abjathar moeſt na zyn akker keeren,
En ruimen Zadok plaats: en Simei, om dat
Die David had gevlockt, wanneer hy zyne Stat,
Om Abſchaloom verliet, wierd in die Stat gebannen,
Op dootſtraf; maar wanneer hem, na drie jaar, twee mannen,
Zyn knegts, ontvloden, jaagde hy die, tot Gath toe, na
Dies, wederkomende, wiert hy, door Bænaja,
Door Schalomoons bevell, ten eerſten doot geſlagen.
Voorts dorſde niemant iets tot 's Konings nadeel wagen.
'T Weergadeloos verſtant van Koning Schalomon,
Is allen volkeren, gelyk de middag-zon,
Bekent. Zyn wysheid klonk door allerly geſlagten
Der aarde; en zulks deed hem ontzaglyk zyn, en agten.
Zyns magtig Koninkryks-en volks-en hof-beſtier,
Was op een heerlykke en voortrefflyke manier.
Hy wierd, om zijn verſtant, gelijk als aangebeden,
Door grote Koningen, en andere mogentheden.
Hy boude een tempel, tot den dienſt van Jehova,
Wiens deftige heerlykhyd, en glants, geen wederga,
Nog had, nog heeft, nog op het Aardryk zal bekomen:
Daar toe was 't konſtigſte en het koſtlykſte genomen,
Dat elders was: daar blonk niets anders als klaar gout.
Ook wierd een Koninklijk palys door hem gebout,
Zo cierlyk, vorſtlyk, en zo deftig, dat men nimmer

Gelezen heeft van zulk een vorstlyk hof-getimmer,
De konst en kostlykhijt betwistent werk om 't zee
En 't best was nog, dat dit met wyshyt wierd beh
Zo moest men, 't Hydendom ten trots, een te
stigten,
Die 't hart, door heerlykhyt, kond, als ten He
ligten.
Het volk van Israel, afgodisch van gemoet,
Schoptte anders ligtelijk de Gods-dienst met de vo
Maar God, die hen verloste uit hunne slavernyen,
Wilden hen, door offer-dienst, en glants, d' afg
ryen
Ten ziel uit roden: maar dit wispelturig volk
Was noit geredt uit d' eene, of 't viel in d' andre k
Zelf Schalomoon, de wijste en beste van hun alle
Is, door zyn wyven, tot den afgods-dienst verval
In zynen ouderdom: hy boude templen, tot
Den dienst van Milcom, en ten dienst van Astarot
En all de goden van zyn schone uitheemsche wyve
Die 't hart des Konings, tot dien gruwel te bedry
Vermurwden; waarom God hem ook te kennen
Dat hy 't groot-magtig rijks-gezag, en scepter, a
Zoud scheuren van zijn zoon, die maar een stam
erven
Dien wijzen Schalomoon quam endlyk dan te
ven;
En liet Rehabeam, zijn zoon, 't grootmagtig rijk
Ten erfdeel na: maar die gaf strak zo wynig blyk
Van wijsheid, dat hy na der ouden raat niet horen
Woud; maar, door loskops raat der jongen, 't
verloren
Heeft; zo, dat hy het ryk van Juda maar behiel
Ten Koninkryk: de rest, hem wederspannig, viel
Jeroboam, de zoon van Næbat, toe: die maakte
Twee gouden kalven, en daar templen toe: dus ra

Gants Israel, daar door, weer tot d' afgodery;
En Juda zelf bleef niet lang van dien gruwel vry.
Wie zal zig over zulk een afval niet verwondren?
Dies quam de Koning van Egipten alles plondren
Wat hy genaken kond: den tempel Schalomoons,
Het Koninklyk palys, en heel de Stat des troons
Jeroeschalaïm: en, behalven deze plagen,
Geschiedden dikwils zeer afgrijsselyke slagen,
Die, door Ieroboam, en door Rehabeam,
Elkander toegevoegt, hen duur te kosten quam.
Den afgods-dienst, zo 't scheen, onmooglijk gants te ontwortelen,
Als hier gedempt wiert, kwam daar gints weer op te bortelen
Sturf een afgodisch Vorst; een ander, die de kroon
Kreeg, was niet beter, en kreeg ook geen beter loon.
't Volk Israels was, door den afgods-dienst, vergeeven;
En wynige van hen zyn daar van vry gebleven.
De Vorsten heersten als tirannen, schoon God ook
d' Afgoderyen en de tyrannijen wrook,
Door oorlog, duurte, en wat nog meer tot straf gedyen
Kond. Schoon Propheten, Vorst, en volk, hun razernyen
Bestraften, en de straf, in Gods naam, hen voor 't oor
Uitdaverden, nog kreeg de Godspraak geen gehoor
Als magtig zelden. Ook bevond zig magtig zelden
Een Vorst in Israel, daar Gods woort iets by gelden
Kond, als voor klyne tyt. Nu wierden ze ook door d' een,
En dan door d' andre Vorst, verwonnen; ongemeen
Geschat, en uitgeput: en 't leet, dat hen een ander
Niet aandeed; deden dan hun Vorsten zelf malkander:

Zo dat dit heerlyk rijk, en magtig volk, hun val,
En ondergang zig zelfs op 't lyf haalde, en nog pal
Bleef by hun Godlooshyt, wat straf hen ook genaakten.
d' Assiriërs, die hen te voren cijnsbaar maakten,
Vervoerden ze endlyk na Assirien, ten dienst,
Als slaven; en dit trof hen niet op 't onvoorzienst:
Het was hen, in 't begin, en namaals, menigmalen
Gewaarschuuwt, en gedrygt; nu moest me'er voor betalen.
Wie eerst gewaarschuuwt is, koom tydig 't quade voor
Al wie niet horen wil, moet voelen: dat gaat door
't Ryk Iuda, dat nu ook voor lang al, door de sabel
Der Babiloniërs, een cijnsland was voor Babel,
Wierd endlijk tweemaal van zyn volkeren ontbloot;
Gevangen weg gevoert na Babel; veel gedoot;
En alles wat men in den Tempel, en de woning
Van Koning Schalomoon, nog vond, ja zelf de Koning,
Van daar, en mee gevoert; het Gods-huys wiert verbrant;
Ieroeschalaïms wal verdelgt; en 't gantsche lant
Zeer jammerlyk ontvolkt. Dat zy gevangnen waren
In Babel, duurde tweemaal vyf en dartig jaren:
Doe kreegen zy verlof om weeder daarwaart heen
Te trekken, Cyroes, Vorst der Parssen, en Chaldeen,
En Babiloniërs, en Meden, deed gebieden,
Een vrye doortogt door zyn lant, den Ioodschen lieden
Te doen genietten: gaf hen ook de Tempelschat
Die Nebucad Nezar vervoert had in de Stat
Van Babel, wederom. 't verwoest en gants vervallen
Ieroeschalaima, met haar cierelykke wallen,
De tempel Schalomoons, en 't Koninklijk palleys,
Wierd alles weer herbout, na tijts en saaks verêys.
Het volks gedrag, en all wat tegen Mosches wetten streed,

:reed, wierd hervormt: men woud zig nu tot deugden zetten.
)e wyven, die men, uit het Hydendom, getrout
lad, dreef men van zig af. Gods wet wierd weer herbout.
Maar dit nu duurde maar zo lang, tot zy de weelde
Veer smaakten; en dan scheen 't of 't goede hen weer verveelde:
)ies bleef de cijnsbaarhyt, een soort van slaverny,
)en Ioden tot een straf, en raakte 'er noit van vry:
)aar moesten ze eeuwig en onêndig in verquijnen.
Ten lesten wierden ze ook een cyns-volk der Romynnen;
)og eerst elendig door de Griekken overheert:
eroeschalaims wal tot aan de gront verneert:
De gantsche tempelschat geplondert: Steden, Landen
En volk verdelgt: men zag de gantsche Stat verbranden
a 't Wet-boek zelf: en, tot vervulling van die pest,
Vierd vrouw, en kint, en vee, ten roof, uit dit gewest,
)oor 't Krijgs-volk mee gevoert. Antiochus deed zoeken
3y all de Ioden, na hun God-geleerde boekken,
En boekken van hun wet; en waar men die bevont,
Vierd volk en boekken, door zyn streng bevell, terstont
)oor swaart en vuur verdelgt. Men mogt geen kint besnyden,
)f moesten d' ouders, met het kint, de dootstraf lyden.
Het Hydendom wierd hen, op levenstraf, en dood,
)p 't lijf gedrongen. Dit was d' aldergrootste nood.
Zy, die te voren graag den afgods-dienst aanhongen,
Bevonden zig nu streng, op straf, daar toe gedwongen.
Maar Romens heerschappy geviel hen niet zo straf.
Vermits 't hen Vorsten van hun ygen Godsdienst gaf;

En

En hen hun Godsdienſt, na hun wetten liet beleven
Alſchoon een lantvoogt, tot een brydel, wierd geg
ven.
Nu, tot beſluit van dit afgrijſlijk moort-toneel,
In Iſraël, dient wel begreepen, dat, eer 't heel
Geſlagt van Iacob van het eene quaat in 't ander
Viel, zo, dat ſtam, en telg, geheel niet na malkan
Geleeken, God hen zulks had lang voor heen gezy
Ook hadden mannen Gods, Propheeten, breet en w
Gewaarſchuuwt; en al 't geen hen drukken zoud, v
kondigt,
En 't volk, dat zig des wets veelvoudig had bezondi
Verloſſing toegezyt; zo verr, dat het geſlagt
Van Iuda, dat altijt een Vorſt heeft voortgebragt,
Uit Davids nazaat hen een Koning zoud verſchaffen
Tot Bethlehem; die hen van hunne plagen, ſtraffen
Des wets, en zonden, zoud verloſſen; en hen tot
Een lijtsman ſtrekken, tot behagen van hun God.
De Scepter was nu al van Iuda afgenomen.
Dit was de tijd dat dien verloſſer moeſte komen.
Een bode, een man van God gezonden, quam d
met
Gods laſt, en order, in de Stede Nazareth,
In Galilea, tot een zuivre maagt, met name
Maria, ondertrout met Joſeph, en te ſame
Van Davids afkomſt: hy dan ſprak op ſtaande voet:
Gy begenadigde des Heeren, zijt gegroet!
De Heere is met u, gy die onder alle vrouwen
Gezegent zijt! zy ſchrikte, en zogt terſtont te ontvo
wen
Hoedanig zy die groete en woorden zoud verſtaan.
Dit zag die bode, die man Gods, en ſprak haar aan.
Maria, vreeſt niet; want gy hebt by God genade
Gevonden. (deze was nu zonder wedergade)
Gy zult ontfangen in u buik, en zult een zoon

Ter weereld baren. God, de Heer, zal hem de troon
Zijns vaders, David, tot een erfdeel geven: deze
Zal, over Iacobs huis een eeuwig heerſcher weezen:
Hy zal de zoon van God genaamt zijn: nogtans gy
Sult hem benamen, met de naam Ieſoes. Maar zy
(Maria) vroeg: hoe zal dat toegaan? wijl ik nimmer
Geen man gebruik? als woud zy zeggen: dat is immer
Een wonderlijke zaak. Doe ſprak de bode tot
De Maagt: de Hyl'ge Geeſt, en zelf de kragt van God,
Sal u bevrugtten: dit zal d' oorzaak zijn, en reden,
Waarom men hem Gods zoon zal noemen, ziet 't is heeden
De zeſte maant, dat ook Eliſabeth, u nigt,
Alſchoon ze onvrugtbaar wiert gezeit, door huuwlijks pligt
Nu in haar ouderdom beſwangert is, en baren
Sal, ook een zoon: God bint zig aan geen hoge jaren.
Geen ding is ſwaar voor God. Doe ſprak Maria voort
Ik ben Gods dienſtmaagt: my geſchiede na u woort.
Hier op vertrok Gods bode, en ging zig vorder maken.
Zo deed God voormaals ook voornaame en grote zaaken
Verkondigen, door zijn gezantten, mannen Gods,
Gelijk te voren ook in Abrahams en Loths
Gevallen ſomtijts bleek. Maria zig nu ſwanger
Bevindende, kond zulk een vreugde doe niet langer
Verbergen; maar trok, met een gants verheugt gemoet,
Na 't huis Elizabeths, en heeft haar nigt gegroet:
Maar die, des Hylgen geeſts vervult, riep: wat bejegent
My, dat de Moeder van mijn Heer my groet! gezeegent
Zijt ge onder 't vrouw-geſlagt! gezeegent is de vrugt
Uws buiks! in mijn buik heeft mijn kintje, met genugt,

(Als

(Als door een aangenaam gespell, dat ons kan (
gen
Tot vreugt geluit, en tot meer andre vreugde-din;
Gehippelt, als mijn oor u teedre groet ontfing:
Hoe dus! van waar komt my een vreugd zo zond(
Als deeze! o zaal'ge, die 't geloven niet vermijt l
Dan 't zal geschieden, all wat haar de Heer gezijt
Maria vond zig nu, door God, ook zeer verheu;
Dies toonde ze, door God te roemen, hare vreu
In zeedig vreugde-zang. Als Ioseph nu gewaar wi
Dat zy bevrugt was, wilde hy, eer het openbaar
Zijn bruit maar hymelijk verlaten. Hy was vroon
Dog God verkondigde hem dien nagt in zijne dro(
Dat hy vervullen woud de woorden der Prophee
En deed hem all 't gehym van die bevrugting wete
Dies hy nu, van beraat verândert, van bedrijf
Al mee veranderde, en hy nam ze tot zijn wyf.
Nu had de Roomsche Vorst, Augustus, last g
ven,
Dat all wat mens heette, in zijn groot gebiet bes(
ven
Zoud worden: elk dan trok in die Stat, aan zyr
Gehegt: dies Ioseph, met zijn swangere Ega, q
Tot Bethlehem; een Stat de stam van David ygen
Maar, om hier herberg, tot hun nagt-verblijf, t
gen,
Was, om de meenigte des volks, veel swarighy
Hun herberg viel dan in een stal. Nu quam de tyt
Van baaren juist. Zyn baarde een zoon, gelijk b(
was.
Hy, die de zoon van God, het Aars en 't He(
hooft was,
Wierd slegts in doekken, in een beesten-krep gel
Maar dit was, door Gods mont, Gods boden
voorzegt.

Hier waren Harders, die by nagt het vee bewaakten
In 't velt, daar zig een bode, uit Gods last, ook by maakte, (scheen;
Wanneer Gods klaarhyt, van den Heemel hem om-
Zo, dat zy, gants vervult van schrik, zig ongemeen
Ontzetten. Gods gezant sprak tot haar, kort en bondig:
Vreest niet gy mannen, nog ontstelt u! ik verkondig
U grote blijtschap, die all 's werelts volk gemeen
Zal zijn! de Christus is geboren! gaat nu heen
In Bethlehem: dit zal ik u ten teken zeggen:
Gy zult hem in een kreb, in doekken, vinden leggen.
Nu quamen menigte van Gods-gezantten, tot
Nog meer verheerlijking; die roemde en eerden God,
En zegenden den mens, en trokken doe ten Hemel.
Na dit vertrek, vertrok ook all 't verbaast gewemel
Van harders, na de Stat; en vindende 't geen haar
Gezegt was, maakten ze hun gezigt ook openbaar;
En maakten ider vol verwondring, door die reden.
Ten agtsten dag, wanneer dit wonder kint besneden
Wierd, wierd zyn naam Jesoes genaamt, gelyk hen vast
Was, voor d' ontfanknis in zijns moeders lijf, belast.
Nu quamen wyzen, zeer uit muntende verstanden,
En starrekundigen, van 't oosten, in de Landen
Der Ioden, in de Stad Ieroeschalaima, daar
Zy daatlijk spraken met den volke, in 't openbaar,
En vroegen: waar is hier den nieuw-geboren Koning
Der Ioden, welker starre in 't oosten, ten vertoning
Door ons gezien is? wy zijn hier gekomen, om
Hem aan te bidden. Hierom wiert het priesterdom
En schriftgeleerden, als Herodes dit ter ooren
Quam, op-ontboden, by dien Koning, om te horen
Waar dat de Christus zoud geboren worden? en
Men sprak: tot Bethlehem, in Iuda; om dat men
Geschreeven vond, dat uit die Stat de lytsman spruiten:

Zoud, die Gods volkeren zoud hoeden. Hy nu
Dien raat des priesterdoms gescheiden zijnde, o
Die wijsen hymlijk. (Wijl hem, van doe aan, ve
Te vreezen, voor een Vorst, die hem de voe
ligten)
Hy, die volkomen zig had laten onderrigten,
Zond hen na Bethlehem; gebood hen, neerstig
Dat kint te zoekken; met belasting, dat zo dra
Zy 't vonden, dat ze al strak, en voor alle andré
Met alle omstandighyt hem 't moesten kundig n
Op dat hy ook quam, om die nieuw-geboorne h
En Koning, zyne pligt, aanbidding, liefde, e
Te doen. De wyzen nu vertrokken daarwaats h
Doe is die star, die hen in 't oosten was versche
Hier weer verschenen, ging en voor, en wee
pad;
En ruste boven 't huis daar 't kint zijn legplaats l
Sy gingen binnen, daar zy 't kint en moeder vo
Zy vielen neder, en aanbaden 't, met hun mo
En hartten; offerden 't hun gaven, na hun mag
Gout, mirrhe, en wirook. Zy, al dromende
nagt,
Var God vermaant, niet na Herodes weer te ke
Gehoorsaamden sy dit bevell en wil des Heeren
En door een andren weg vertrokken zy na 't lan
Van hunne woningen. Nu weer van d' andre
Wiert Joseph, in zyn droom, door Gods beve
boden:
Staat op! Herodes zal dit kintjen willen doden.
Vertrekt van hier! vlugt, met de moeder, en h
In 't lant Egipten, dat het dien tyran niet vint!
Blyft in Egipten, tot ik u zal weer ontbieden!
Terstont deed Joseph, in die nagt, Gods wil gesc
Herodes ziende van de wyzen zig mislyt,
Borst uit in gramschap, en in wrevelmoedighyt.

Hy meende dat dit kint een weerelts mens zoudwezen,
Dat ligt zyn nazaat, of hem zelfs nog, zoud doen vrezen,
Voor troons-verlies. Door vrees voor dit gemeent gevaar,
Zond hy zyn krygs-volk heen na Bethl'hem, deed hen daar,
En in die lantstreek, all de kindren, van twee jaren,
En jonger, zonder een van zulk een jeugt te sparen,
Vermoorden; op dat, na die uitgevoerde daat,
Geen kint uit Bethlehem zyn Koninklykke staat
Zoud kunnen krenken. Hy nam 't schuim van zyne krygets;
In onmedogenthyt weergadeloos, als tygers,
En pantherdieren. Volk, 't welk d' onfarmhartighyt,
Hun Koning te gevall, al lang had afgelyt;
En welkers aangezigt het evenbeelt der booshyt
Verstrekte; in welkers hart geen plaats, als voor Godlooshyt
Was; welkers aanzien niets verwektte, als schrik en schril:
Dit soort van beesten zond hy heen, om zyne wil,
Die noit op iets, als maar op nijt, en moortlust, doelde,
Te gaan volbrengen, op dat ze ook hun lustten koelden:
Want Vorst-en Krijgs-volk was hier maar een zelve soort.
De Vorst gebood maar, en dit volk volbragt de moort.
Der vaadren voorbeed spaarde in Bethlehem geen kindren.
Der Borger-voogden magt kond 't wreet bevel niet hindren.
Geen jammerbidden van de moedren; geen geklag
Der huisgenootten; geen door ouderdom ontzag
Verdienende ouden; geen aanlokkelyk betoovren

Van ſchone maagden, hoe bequaam tot hart verover
Geen zoet, aanminnig, en liefkozend, aangezigt;
Eens half geſpeenden kints; geen armptjens, opge
Om hun genaker daar mee vrindelyk te omârmen;
Geen droevig kints-geſchrey, bequaam om zig te
barmen;
Geen lieve zuigeling, die kooſt aan 's moeders man
Geen ongezuiverd kind, zo als 't ter werelt quam,
Had iets, dat deze, uit hel en afgrond, uitgebroke
Bloetdorſtige vervloekte afgryſſelyke ſpoken
Verhindren kond, hun bloed- en moort-luſt, met
neugt
In 't werk te ſtellen, aan zo jonge en teedre jeugt.
Ik zal de droefheid, en de nare jammerklagten,
Door dit vloekwaardige bedryf ontſtaan, niet tra
ten
Hier af te malen met myn pen. Myn ink, hoe ſwa
Verbeeld de rouw te ſwak van eenig lydent hart.

O God! keert uit, en van, de vrye Nederlande
De tyranny, en moort, en plondering, en brand
Behoud ze by 't gezag en heerſching van den Staat!
Beſcherm het gantſche volk, en ider Onderzaat!

Christi Opstanding uit het Graf.

Sevende Plaat.

Hier wort de Doot van magt ontbloot.

Wat hulp hier wagt by't graf te zetten!
Wat hulp het zegel dat men 't gaf!
Wat looshyt kan Godts magt beletten!
Wie houdt Godts Zoon, die leest in't graf!

DOODEN DANS,
CHRISTI OPSTANDING
Uit het GRAF.

NU was het ligt dat al de werelt moest verligten,
En alle duistre damp en schaduwen doen zwigten
In d' opgang. Nu was, uit het zaat van Abraham,
Uit Davids wortel, voort-gegroeyt uit Judaas stam,
Den huyze Israëls een vrede-vorst geboren.
Dit was dien Hylant, dien Gelyder, daar te voren,
Door zo veel mannen, door Gods aangeblazen geest,
Al over lang, zo veel was van voorzeyt geweest.
Hy was Herodes, spijt zyn zo onmenslyk woeden,
In Bethlehem, eer hy daar iets van kond vermoeden,
Ontvoert, door Joseph. Na die wreede bloethonts
dood,
Quam Joseph, als hem God weer uit Egypte ontbood
In 't lant van Israel, met kint en moeder samen,
In 't Galileesche deel; daar zy hun woonplaats naamen
Tot Nazareth. Het kint wies op, zo in verstant,
Als kragtten; en het wiert vervuld met wijshyt; want
God stond hem by, met zyn genade. Gods genade
Was op hem; en dies was hy zonder wedergade.
Zyn ouders reisden, jaar op jaar, van Nazareth,
Op 't feest van Pasfchach, na den inhout van de wet.
Als Hy, nu twaalf jaar out, mee op dat feest gereist
was,
En alles was volbragt wat tot die zaak vereist was,
Vertrok men weder van Ieroeschalaima; maar
Iesoes, die agter bleef, was in den tempel, daar
Hy, by de leeraars, zig, met vragen, en met horen
Verzaadde; en strekte tot een wonder voor elks oren
Zyn moeder, die hem na veel zoekens, daar dus vont
Berispte hem enigsints, om 't agter zyn terstont

Spral

prak hy: waarom na my gezogt? kond ge allegader
liet denken, dat ik in de dingen van myn vader
Moest zyn? die reden wiert niet, na den regtten aart,
Gevat; Maria dog heeft ze in haar hart bewaat.
Hy trok van daar dan, met zyn volk, en moeder, weder
Te rug na Nazareth. Hy was en bleef hen teder
Gehoorzaam. Naderhant zond God Ioannes, aan
De volkren, wonende aan de watervloed Jordaan,
Ten boetbazuin: hy koos de wildernis ten woning.
De sprinkhaan was zyn spys, en somtyds wilde honing
. Hy leerde, en predikte, en vermaande, in 't algemeen
Barmhartighyt te doen: hy gaf aan ider een,
Ia zelf aan Krygslui, en gehaatte tollenaren,
Zyn leeringen: hy drygde ook streng; waar door de scharen,
Die tot hem quamen, zig verbeeldden, of hy wel
De Christus zijn mogt, die, tot hyl van Israel,
Dus lang verwagt was: want, behalven zyne lering,
Drong hy ook kragttig op het doopsel der bekering,
Tot zond-vergiffenis: maar hy sprak tot dien hoop.
Mijn doop is enkel maar alleen een waterdoop;
Maar die na my komt, die 'k niet waardig ben zyn schoenen
Te ontbinden, die is die u zal met God versoenen:
Die zal u dopen met den Hyl'gen geest, en vuur:
Die zal maar suivre tarw vergaadren in sijn schuur;
En sal het onkruit, met onlesbaar vuur verbranden:
Hy is na by, en heeft sijn wan reets in sijn handen.
En schoon hy na my komt, hy is voor my geweest.
Dus stigtte hy 't volk, en maakte het voor de straf bevreest.

Nu quam hy zelf, die al die reede en zaakken raakte
Ioannes, ziende dat Iesoes de schaar genaakte,
Seid: ziet nu daar 't lam Gods, dat 's weerelds zonde weg

Neemt! hy is die, waar van de dingen die ik zeg,
Gezeid zyn. Doe Jesoes nu ook van hem begeerde
Gedoopt te worden, sprak Ioannes: gy vereerde
My waardiger, zo ik de doop van u ontfong:
Dog ziende dat Iesoes met rede hem daar toe drong,
Volbragt hy dan de doop aan hem. Terstont na 't d
pen,
Zag elk (o schoon vermaak des ziels!) den Hemel
pen;
En uit dezelve een duyf, den heyl'gen geest, op hen
Ter nederdalen; en men hoorde strak een stem:
Dit is myn lieven zoon, daar ik myn welbehagen
In heb genomen! Nu begond men strak te wagen
Om te onderzoekken, of hy dien Masschiach, daa
God, door zyn tolken, van gesproken had; en wa
Van hy de naam al had, ook was. Om 't uit te visse
Wierd hy in d' eenzaamste en de naarste wildernissen
Des lants, geleid; om, van zyn tegenstrever, in
Die eenzaamhyt, na zyn volkomen wil, en zin,
Beproeft te worden. Als Iesoes daar veertig dagen
Gevast had, hongerde hem: nu wierden strak de la
Gelyt: want honger doet de mens wel iets begaan,
Dat naderhant gewenst word, niet te zyn gedaan;
En dies, men zeid hem, als een zaak zeer wel van
den:
Syt gy Gods zoon, zo doet die steenen nu in broden
Verandren? maar men kreeg tot antwoort: niem
leeft
Alleen door broot, maar door Gods woort (zoals
't heeft
Aan Israel betoont geheele veertig jaren)
Hy woud zijn vyanden zijn magt niet openbaren;
Dies was dit voorstel mis. Doe ging men met gema
Na Davids hofstat, en zo samen op het dak
Des tempels, daar het oog zeer verre om heen k
weiden

Als of men hem, tot zijn vermaak, daar op deed leiden:
Maar doe, als of men, langs gewone weg en pat,
Niet af kond komen, zeid men hem: is 't waarhyt, dat
Gy Godes zoon zijt, zo val maar van boven neder:
(Dus won men 't klimmen uit; en 't pat was dus gereeder)
Daar ſtaat geſchreeven, dat God zijne dienaars zal
U aanbevelen, dat ze u hoeden voor dien val;
En, dat ze, op dat ge u voed niet aan een ſteen zult ſtoten,
Op handen dragen. Maar die gonſt wierd niet genoten
Door dit gedrogt, dat maar door wondren onderregt
Woud weezen; want hier wierd al daatlijk op gezegt:
Ook ſtaat 'er wederom geſchreven (in de boekken
Van Moſche) gy zult God, u Schepper, niet verzoekken.
Dit was nu weer miſlukt. Dien vyant bragt hem dan
Weer op een hogen berg; en toonde hem nu daar van
De Coninkrijkken, zo verr ze eenig oog beryken
Kond; en, om eens te zien of hier geen ſtaatzugt blijken
Soud, ſprak hy: zo gy neer wilt vallen, en my aan
Wilt bidden, wil ik u ten rijks-troon op doen gaan,
En alles geven wat u oogen hier aanſchouden.
Nu ſoud men ſien, of dien Gods ſoon de proef kond houden.
Dit was zeer kragtig; want de menſſen, in der daat,
Sien zeer op rijkdom, en op hoog verheven ſtaat.
Doe ſprak Ieſoes: gaat weg gy vyant! wijl geſchreeven
Staat: Iehova, u God, zult gy die eer maar geven:
Gy zult alleen maar hem aanbidden; hem alleen
Maar dienen. Daar mee ging die vyant gluipende heen.

Be-

Bevindende, dat al zyn pogen ydel, ende
Vergeefs was; wijl men hem zo veel niet waardig kende
Zig te openbaren, op verzoek van zulk een zot,
Door wonder-daden, en verneedring, als voor God.
't Verwondert my, en nog meer andren, die wat weeten,
Dat die verzoeker voor een Geest wert uitgekreeten:
Myn meningis, zo dit de duyvel is geweest,
Zo was 't geen gaauwert; maar een dommen plomppen beest,
Om dat hy meende, of wel Gods Soon zijn wil mogt paaren
Met zyn wil, en zig, hem, door wondren, openbaren:
Als of Gods Soon zig, met geloof of ongeloof
Des duyvels, moeijen zoud. Ik ben aan dat oor doof.
Ook sta 'k verwondert, zo men meent, dat geesten, zonder
Een lighaam, zonder Gods behulp, alleen, dit wonder
Bewerken kunnen, dat, ze een mens, maar door de lugt,
Nu op een tempel-dak, dan op een berg, ter vlugt
(Gelyk de vogeltjens een mug) maar zo vervoeren:
Kan, zonder Gods behulp, het wondren doen wel floeren?
Of meent men, dat God, zyn vervloekte te gevall,
Tot onderzoek zyns zoons, de duyvel helpen zal?
Verschoon 't ô lezer, zo van Rusting somtijds buyten
Syn pat gaat! want hy kan zyn pen altyd niet stuiten:
Maar dog, hy tragt niet elk te buigen na zyn zwier:
Hy stelt alleen maar zijn verwondring op 't papier.
Jesoes begonde nu zijn leeraars-amt te aanvaarden:
En waar het volk zig, na hun wijs, by een vergaarde,

Daar

Daar trad hy in; vermaande hen af te ſtaan van 't quaat
Der zonde; en zaayde, waar hy leerde, een vrugtbaar zaat:
Genas verwonderlyke en miſſelykke quaallen;
Waar door 't gerugt hem, verre om heen, door alle paallen
Van Syrien verbrydde; en wiert ten wonder uit
Gekreeten, door 't gemeen, met juichend roem-geluid.
Veel ſchaaren volgden hem; niet ſlegts uit Galilea,
Maar ook van over de Iordaan, en uit Iudea,
En andre landen. Hy nam ook disciplen aan;
Die hy alleen door zyn gebod deed met hem gaan;
All wat hy wilde, en wat hy maar gebood, was kragtig.
Een heir van menſchen, 't welk hem volgde, was aandagtig
In 't horen van zyn leer, als hy hun leſſen gaf.
Sijn leer verkondigde beloning, dreigde ſtraf,
En wees de wijs, waar door men kond ten Hemel raken,
En, voor de tweede dood, zig ſelf ontſterflyk maken.
Alle onderwijzing en vermaning dien hy deed,
Quam uit op nedrighyt, barhertighyt, op vreed,
Op deugt verdraagſaamhyt gehoorſaamhyt, en liefde:
Zulks alles was het dat hy in de harten griefde,
Met ernſt en iever; zo, dat hy geen woort voortbragt,
Als, met een overgroote en ongemeenne kragt.
Den inhoud en begrijp des wets: gy zult beminnen
Den Iehova, u God, met hart, en ziel, en zinnen,
En alle menſſen als u zelven, dreef hy door
In 't kort, hy dreef het volk op 't ware en regtte ſpoor
Des Hemels en des deugts. De wereltlijke magten,
En God, leerde hy hen, elk na waarde, en wezen, agten;

En

En waarſchuuwde ider voor die leeraars, welk
Niet over een quam met hun zelf gegeeven raat
Gelyk de Phariſeen, en andre Schrift geleerden
Der joodſche volkren, die zig zelven roem bege
Te erlangen; Gods roem daar en tegen, gants
Beriſpte die met veel omſtandigheden batt;
En, die in 't openbaar, zo 't ſcheen, hun God
toonden
En, die zig zelf, voor God, hun Opper-heer
ſchoonden.
Hy reisde, en Predikte, en 't zy waar hy dan oo
Quam zyn barmhartighyt in wonderwerk te pas.
Men bragt hem meenigte gebreekkelijkke menſſ
Voor d' oogen; als hy die zag na gezonthyt wen
Genas hy hen, 't zy van wat quaallen ook geque
Geen lyder wierd vergeefs hem voor het oog geſ
Of wierd van hem, 't zy waar het dan ook was,
den,
't Zy krank van harſſenen, of andre ongezonden
Het zy dan kreupelen, of blinden, dollen en
Wat quaalien 't mensdom flegts een naam toe
ken,
Hy deed de quaallen, voor hun ogen, ſtrak, ve
nen.
Zijn wil, en woort, alleen, verſtrekten medic
't Zy dat een krankke by hem was, of verr van d
Wie hulp verzogt, of deed verzoekken, raakte
Wie doof was, ja wie doof en ſtom was, deed
ren,
En ſpreken; ja die zelf het leven al verloren
Had, en geſtorven was; het zy die nog op 't bed
Of op de baar was, of nu reets in 't graf gezett,
Of lang begraaven was; hy ſprak maar met die
den,
Als of zy leefden; en hy deed die zijn geboden

ehoorsaamen ; hy deed, in 't levenloze lijk,
e ziel weer ingaan ; en, tot openbare blijk
an waarhyt, opstaan, of zy noit gestorven waren.
y sprak de woeste onstuimme en hoog-geheven baren,
ı bulderwinden, als besielde schepslen aan,
n deed aanstonts hun woede in stille rust vergaan.
'ijl, waar hy rysde, altijt, veel volks, met grootte
scharen
an veele duzenden, ontrent en by hem waren,
eeft hy die meenigte, als een goeden vader doet,
espijst, verzaat, en na behoren wel gevoet,
let twee drie vissen, en een vyf zes zeven broden ;
n, tot een teken dat 'er meer was als van noden
Vas, schootter over ; ja dat overschot was veel
leer, als 'er doemaals van te voren in 't geheel
eweest was : schoon hy all die wonderteeknen dede
le Pharizeen, en Schrift-geleerden, niet te vrede
Iet all die teeknen, schoon ontelbaar in getall,
'erzogtten, dat hy hen een teken te gevall
Voud doen. Te voren was 't hen in de wildernissen
Iislukt ; nu zogt men weer op die manier te vissen ;
Iaar nu was 't antwoort dat hy dien verzoekker bragt:
)it overspelige en quaat-aardige geslagt
ist teeknen ; maar men zal 't geen ander teken geven,
ıls dat van Jonas : want, gelijk die is gebleven
)rie gantsche nagten, en drie dagen, in het lijf
les walvis, zal de zoon des menschen zyn verblijf
)rie gantsche nagtten, en drie dagen, in der aarde
ijn : en dit zelve, schoon het geen genoegen baarde,
af hy den Schrift-geleerde en Pharizeen, ten spijt,
Vanneer zy teeknen van hem vorderden, altijt.
ıdien dit volk niet al te waan-wijs om te leeren
eweest was, en gezogt had met hem te verkeren,
y hadden daaglijks, al de teeknen dien hy dee,
y menigten, ja zelf zijn wandlen op de zee,

Aanschouwen kunnen: maar zy wouden, in 't b
der,
Als zy maar spraken, dat hy, haar te wil, een wo
Ten teeken doen zoud: maar hy woud hun hoog
niet
Zo veel te wil zyn; dies is 't noit voor haar geschi
Wanneer hy nu door alle om heen gelegen Lan
Gereist, gepredikt, en zig zelf, door allerhande
Zeer grootte wondren, had alom bekent gemaakt
Heeft hy zijn omrys, als genoeg volbragt, gestaal
En trok terug, weer na zyn Vaderlant: verkeerd
Daar in de plaatssen daar men all den volke leerde:
Daar leerde en predikte hy met redenen van kragt:
Maar 't scheen ter ergernis; om dat men zijn gesl
So veel nog leefden, kenden, en al te laag van
kond,
Tot zulks; zo dat hy daar geen akker tot zijn
vond:
Weshalven hy dit volk, om 't ongeloof, verliet
En wynig kragt deed in hun eng-bepaalt gebiet.
Hy, die zijn rys nu na Jeroeschalaima wendde,
Sprak tot zijn leerlingen, dat hy de gantsche bende
Der schrift-geleerden en der Overpriestren, daar
Ten prooi zoud worden; en dat hy zeer veel van l
Soud lijden; ja de doot, als 't ent van all die plag
Door hunne grootshyt, daar ook lijden, en verdr
Ten darden daage dog weer opstaan uit zijn graf.
Dit zelve, dat hy hen voor uit te kennen gaf,
Herhaalde hy somtijts meer. Nu endlijk als zy sam
Ontrent d' Olijfberg, by Jeroeschalaima, quame
Deed hy een Eezellin, van 't naaste vlek, daar vo
Hem voeren, die hy daar toe aanwees en verkoor.
Hier op nu rijdende, is hy statwaart in gekomen.
De weg was, door het volk, bestrooit, met lo
bomen,

En met hun klederen bedekt; en hunne zugt
Tot hem, baarde een geluit dat weergalmde in de lugt:
Gezeegent zy de zoon van David! hoog-gepreezen
Moet hy die in de naam des Heeren aankomt, wezen!
Met zulk gejuig wiert hy te poorten ingevoerd;
Waar door de gantſche Stat zeer ſchielyk wiert ontroert,
Men vroeg: wie is dit? en het antwoort nu, der geener
Die met hem waren, was: Ieſoes, de Nazarener;
Die wonderwerker; die roemrugtige propheet.
Ieſoes trad af; ging in den Tempel; dreef gereet,
All wie daar koften en verkoften, wiſſelaren,
En duifverkopers, en wie meer van zulks hier waren,
Ten Tempel uit; en ſprak: daar ſtaat geſchreeven: mijn
Huis zal een bedehuis, in naam, en wezen, zijn;
Nochtans, gy hebt het tot een moortſpelonk doen worden.
Hy ſmeet hun ſtoellen, en hun taaflen, ſchoon zy morden,
Het onderſt boven, met een fier gelaat en ſtem.
Hier quamen aanſtonts, in den tempel, ook tot hem,
Verſcheiden kreupelen, en ongeneesbre blinden;
En hy deed'ze aanſtonts hun geneſing by hem vinden.
Als d' overprieſtren en de ſchriftgeleerden all
Die dingen ſagen, en dat zegenent geſchall,
Ia in den Tempel ſelf 't gejuig der kindren hoorden,
Gezeegent zy de ſoon van David, ſo verſtoorden
Sy ſig; en ſeiden: hoort gy wat zy ſeggen? hy
Zeid: ja. Ik hoor 't ſeer wel. Maar wederom, hebt gy
Dan noit geleeſen: uit de mont der ſuigelingen,
En ſprakeloſen, wil ik lof en roem voortbringen?
Dog hy verliet hen: maar hy quam den andren dag

Weer in den Tempel; leerde en strafte met gesag.
Nu hield men raat, en toonde een overgroot verl
gen
Hoe dat men hem soud in sijn woorden kunnen v
gen
Nu heeft d' een 't dus, en dan een ander 't zo besog
Maar, spijt hun list, wierd niets tot voordeel uit
wrogt.
Hy was hun vyant; en hy toonde 't openbaarlyk,
In syne leringen. Hy overtuigde hen klaarlijk,
Van veel verbastring en verdrajingen des wets.
Hy taste hun hoogmoet en geveinstheid altemets
Heel vinnig aan, en trof hen sonder eens te missen.
Hy leerde een yder meest al door gelykenissen,
Als dienstig tot begrip, en beter saaks onthout:
En 't geen hy leerde, was op 't fiels-behout gebout.
Zulks deed hy daaglijks in den tempel en daar buite
En liet sig daar in door geen schriftgeleerden stuiten,
Die, schoon hy daaglijks, in hun byzijn, wond
deed,
Hem haaten, en sig vast, als was het met een eed,
Verbonden, om hem, met gelegentheid te doden;
Dog d' aanhang dien hy had by veel gemeene joden,
Weerhield hen veel, uit vrees voor oproer onde
volk:
Dit zagen ze aan gelijk een donkre donder-wolk.
Hy wist wel hoe zy zig in hunne moort-trant queten.
Jerocschalaima was, voor 't moot-hol der Prophet
En Gods-gezantten, hem volkomentlijk bekent.
Maar zulks heeft hem niet van sijn zaakken afgewen
Nu waaren twaalf van zijn Discip'len de voorna
sten
Die met hem waren, en zig daaglijks de beqpaamst
Vertoonden tot sijn dienst: en in dit klyne roth
Was Judas (Simons zoon) genaamt Iscarioth,

:n godloos booswigt, schelm, en dief, en Aarts-verrader,
:vynst, en zo gestampt vol ondeugt, dat geen kwaader,
oekwaarder schepsel, oit het zonneligt bescheen:
t schriklijk ondier ging bedekt en hymlyk heen
ı d' Over-priesteren, en liet zig daar bedingen,
t hy zijn meester soud voor dartig Silverlingen
vangen leveren. De geest der geltzugt had
m als gevangen; zo dat die geest hem besat:
ı sogt hy om dat gelt te winnen; en dien snoden
g kans op 't Passach, 't Feest der ongeresen broden,
t Godloos schelmstuk uit te voeren: want hy wist
aar 't Passach voor Jesoes ter dier tijt opgedist
ud worden. Hy wist ook zyn bedeplaats te vinden:
maakte gissing, wyl hy eene van de vrinden
as, zonder argwaan uit te voeren 't geen hy woud.
Dien avont, als Jesoes dan 't Passchah eeten zoud,
aan de tafel, met de twaalve, was gezeten,
gond zijn geest ontroert te worden onder 't eeten;
, dat hy sprak: de hant van mijn verrader, is
:r tegenwoordig met en by my, aan den dis:
n van u all, die met my eet, zal my verraden.
t gaf nu oorsaak dat ze hem all te samen baden
seggen wien die was. Iesoes derhalven, sprak:
; die, die ik een brok, na 'k se ingedoopt heb, strak
geven. Dit verwekte een toesigt onder de elve.
doopte dan een brok, en gaf die Iudas selve;
g seggende: doet, wat gy doen wilt, metter haast.
ı vroeg die schelm nog, met een weesen, gants verbaast:
ı ik het meester? want hy liet sig vastlyk voorstaan,
t hy, voor goet, en voor opregt, nog wel kond doorgaan.
kreeg ten antwoort juist: gy hebt hebt het nu gesegt.

H Nu

Nu ging dien booswigt, aan zijn booshyt vaſt gebe
Aanſtonts van daar, om zig aan 't ſchelmſtuk te be
ven.
All d' andre elf, die met Jeſoes aan tafel bleven,
Verſtonden 't niet; maar elk dagt, dat aan Judas
Belaſt was; 't zy dan iets te kopen, 't zy dan dat
Hy den nootdruftigen, den armen, iets zoud deel
Want Judas droeg de beurs, en kond ze ook we
ſteelen.
Nu in die nagt, wanneer Ieſoes verraden wiert,
En 't paſſchach-feeſt, na zaaks vereïs, daar wier
viert,
Nam hy het brood, en dankte 'er God voor, zi
vader,
En brak 't aan ſtukken; deelde het om aan alle gad
En zeide: neemt en eet het, dit 's mijn lighaan
welk
Voor u gegeven wort! gy lieden, doet zulks elk
Tot mijn gedagtenis! doe nam hy ook de beker
Na 't Avontmaal, en dankten 'er God voor, a
zeker
Altijt gewoon was, en hy gaf ze haar tot beſluit;
Uitdruklijk zeggende: drinkt allegaar daar uit!
Dien Beker is het nieuw verbont in mijnen bloede,
Dat, tot vergiffenis der zonden, u ten goede,
Vergoten word: voorwaar ik zal van diergelijk
Voortaan niet drinken, tot ik, in het Koninkrijk
Van God, mijn vader, die, met u, op nieuw
drinken.
Op die wijs deed hy hen het hart de moet ontſink
Wanneer hy tot hen, van zijn naad'rend ongemal
Gevangnis, lijden, doot, en wat dies meer was, 1
Het welk hy meenigmaal, met tuſſenkomſt van ti
Tot voorbewuſthyt van zijn lijden, hen voorzeid
Wanneer de lofzang na de maaltijt nu volbragt

Was, ging hy met hen uit; en zyd: in deze nagt
Sult ge altemaal u aan my erg'ren, wijl geschreven
Staat: 'k sal den Harder slaan; dan zal de kudde beven,
En sig verstrojen: maar wanneer ik opgestaan
Sal sijn, zal ik u voor, na Galilea, gaan.
Doe ging hy met hen in de boomhof der olyven;
Gebood hen; dat zy daar zo lang wat souden blyven,
Tot hy weer om quam, van de plaats van sijn gebet:
Ioannes, Petrus, en Iacobus, nam hy met
Hem, tot hy digt ontrent sijn bidplaats was gekomen;
Daar heeft hy, van die drie, zijn afschyt ook genomen;
En zijd tot hen: mijn siel is totter doot bedroeft:
Bevlijtigt u, dat gy my wakend hier vertoeft.
Een steenwerp verder viel hy plat ter aarde neder;
En, gants beängstigt van gemoet, aanbad hy teder:
Mag 't wesen, vader, laat dien beeker, dit verdriet,
Dog van my nemen! dog mijn ygen wille niet,
Maar d'uwe, is 't zo by u besloten, moet geschieden.
Tot driemaal heeft hy sulks herhaalt; en ook sijn lie-
den
Tot driemaal toegeport tot bidden, en met hem
Te waken; dog vergeefs; de droefhyt gaf hen klem
Tot slapen: doe hy haar ten darden male ontwaakte,
Vermits de tijt sijns ramps nu digt na by genaakte,
Sprak hy ze toe: wat slaapt gy! 't is genoeg! staat op!
En laat ons gaan! de zoon des menschen wort een trop
Van zondaars in de hant gelevert, en beladen
Met banden. Hy is digt na by die my verraden
Zal: en terstont, als hy nog sprak, kwam Iudas daar,
Wel vergezelschapt met een gantsche schelmen-schaar;
Voorsien met fakkelen, lantaarnen, swaarden, stok-
ken,
En ander wapentuig. Als beestten, die uit hokken
Gebroken waren; door gevynsde Pharizeen,
En Overpriestren, en hun aanhang, dus by een

 Ver-

Verzamelt; en ter jagt, met Iudas, uitgezonden.
Hier was de Duvel, en de gantſche Hel, ontbonde
En op den roof uit. Nu had Iudas hen belaſt:
Zie toe na wien ik kus! grijp die, en hout hem vaſt
Die, wien wy zoekken, zult gy, uit mijn mont-k
ramen.
Wanneer die ſpoken nu allengs wat nader quamen,
Trad hy, bewuſt wat hem geſchiden zoud, voor uit
En, naadrende dien hoop, vroeg, met een fier gelu
Wien zoekt gy? op die vraag nu antwoorden een d
geener
Die Iudas by ſig had: Ieſoes, de Nazarener.
Ieſoes ſprak: die ben ik. Op dit woort, die ben ik,
Deisde al dien hoop te rug, en viel ter aard van ſchri
Hy vraagden hen weder: zegt, wien zoekt gy? en
ſpraken:
Ieſoes, van Nazareth. Hy, die zig niet verzaken
Woud, zeid: ik heb gezegt, dat ik die ben: wel a
Indien gy my zoekt, zo laat alle de andren gaan.
Doe quam 't Aarts-opperhooft en voorbeelt van ve
raadren,
Voor uit die ſchelmentrop, zijn heer en meeſter naa-
dren,
En kuſte hem; zeggende: mijn meeſter zijt gegroet.
(Ziet wat de boze geeſt des menſchen niet en doet)
Ieſoes nu zeide: vrint, waar zijt gy toe gekomen!
Verraat gy, met een kus, des menſchen zoon! d' o
vromen
En God-vergeten hoop, door Iudas kuſſen, nu
Verzekert zijnde, quam, en greep en bond hem ruw
Dog Petrus, die dit niet verdragen woud, ontſchede
Zijn ſwaart; ſloeg daar de knegt des Hoogenprieſte
mede,
Zijn regter oor af. Maar Ieſoes, zeer zagt van aart,
Herſtelde 't, en genas 't; en zeid: herſtelt u ſwaart
Wi

Vie 't ſwaart gebruikt, zal door het ſwaart vergaan: of giſt gy
)at ik mijn vader nu niet bidden kan? zo miſt gy.
ly zoud my hulp genoeg verſchaffen, zo 'k het woud
)e beker dien hy my heeft toegezonden, zoud
: die niet drinkken? wat zoud dan de ſchrift bedieden?
)aar ſtaat geſchreven, dat het alzo moet geſchieden.
)oe ſprak hy, tot de God-en eer-vergeeten ſchaar:
;y komt tot my, gelijk als tot een moordenaar,
y nagt, met allerlij geweer, om my te vangen:
Vanneer ik daaglijks tot den Tempel mijne gangen
eſtiert heb, en daar 't volk geleert, gelyk ik plagt,
takt gy geen hant na my: maar u tyd is de nagt
)er duiſternis; op dat de Schriften der Propheeten
eſchieden zouden, en miſſchien niet ydel heten.
Iu wierden al zijn dicipulen, als kaf
)oor wint, verſtroit, door vrees: zy vlugten van hem af;
n hy wierd, als een ſchelm, of dief, geboeit, gezonden
Ia's Hogenprieſters huis; daar zig vergaderd vonden
Ill de Overprieſteren, Schriftgeleerden, en, 't geen tot
)ien bloed-raad hoorden. 't Hooft van dit vloekwaardé rot
ragt ydle vragen na zijn ſlegt geſteld verſtant voort;
'an zijn dicipulen, en leer; en kreeg tot antwoort:
ll wat ik leerde, is in het openbaar geſchiet,
'oor al de werelt: in 't verborgen heb ik niet
eſprooken nog gedaan: en dies ben ik daar vry van:
Is ider een bekent: wat ondervraagt gy my dan?
raag 't al den volke; want zy hebben my gehoort,
n weten 't. Nu gaf hem een dinaar, op dit woort,
en ſlag aan 't aangezigt, als tot klijnagtings teken;
n ſprak: zult gy alzo tot d' Hogeprieſter ſpreken?
oe ſprak Jeſoes: indien ik qualijk ſpreek, dat quaat
iende aangeweſen; en zo 'k wel ſpreek, waarom ſlaat
Gy

Gy my? om nu de wet, en 't regt, als was, te buygen,
Wiert volk gezogt, om schelms en valslyk te getuigen;
Op dat het vonnis van zijn doot ten minsten schijn
Zoud hebben; maar het woud op die manier niet zijn:
Hun schelms gezeg was niet eenparig nog eendragtig:
Want hun getuigenis was vals, en onwaaragtig.
Maar d' Hogepriester sprak: ziet ik bezweer u, by
Den levendigen God! dat gy ons zegt, of gy
De Christus zijt, Gods zoon! wel aan! spreek op! laat horen!
Waar op Jesoes hem, met een fiere stem, ter ooren
Quam: ja. Gy hebt het nu gezegt. Ik ben die zelf:
Doch, van nu aan, zult gy, aan 't Hemels hoog geweff,
De zoon des menschen op de wolken zien verschijnen,
Ter regterhand Gods kragt. Doe scheurde Caiphas zynen
Hoogpriesterlykken rok van staat, en zeid ziet daar;
Hy heeft gelastert! zijn, tot dien Gods-lasteraar,
Getuigen nodig? nu wat dunkt u? spreokt geduldig!
Nu sprak men 't vonnis. Sy verklaarden hem dootschuldig.
Doe borst het schelmenrot, dat hem tot daar gelijt
Had, uit, in booshijt, en in onbarmhartighijt.
Men spoog hem smadig in zijn aangezigt, begekte,
Bespotte, en sloeg hem fel met vuisten; men bedekte
Zijn aangezigt, en sloeg 't met vuisten, dat het deert
Wie 't hoort verhalen; dan nog zeid men propheteert
Ons Christe. Ia zeg op! wie is 't die u geslagen
Heeft? ja men deed hem niets als leet op leet verdragen
Die gantsche nagt door; en des morgens vroeg, by tijds,
Wiert hy gebonden, met zeer veel omzigtighijts
Gevoert na 't regthuis, en een Godvergeeten hijden,
Pilatus, die, ten dienst van Romen, in die tijden
Daar

'aar stedehouder was, gelevert. Judas pas
'u ziende, dat zijn Heer ter dood verwezen was,
:roude zijn verraat. Het gelt dat hy ontfangen
ad, bragt hy weder, en heeft doe hem zelf verhangen.
y wist wel, dat by God, nog mens, voortaan geen heul
oor hem meer zijn zoud; dies wierd hy zig zelf ten beul.
Nu voor Pilatus wiert Jesoes op nieuw beschuldigt;
n alle laster, tot meer spijt, vermenigvuldigt;
len zeid, dat hy het volk verkeerde, en oproer quam
'erwekken; ja 't gezag des Kijsers tot sig nam;
'erbiedende dat hooft des werelts cijns te geven;
n, tot waarschijnlijkhijt, vertelde-men daar neven,
lat hy sig selfs, als trots, en hoogverwaant, vermat,
lat hy de Christus, en hun Koning self was: dat
y maar een booswigt was, niet waardig hun verschooning.
ilatus ondervroeg hem dan; zijt gy een Koning?
y antwoordden, en hy sprak; mijn Koningrijk is niet
an dese werelt: want, indien mijn rijks-gebiet
ts werelts in had, had mijn volk voor my gestreeden,
at ik den Ioden niet dees nagt, en u op heden,
eѕevert was. Wanneer sijn vyanden hem voort
l meer beschuldigden, sprak hy geen eenig woort
ot ontschult; en dit was Pilatus als ten wonder;
ie, hebbende verstaan uit reden in 't bezonder,
at hy een onderdaan was van Herodes, sond
y hem dien Koning toe, wijl die zig ook hier vond:
.aar dien Godlosen, gants van alle deugt verbastert,
:eeft, met sijn krijgs-volk, hem bespot, veragt, gelastert,
ı met een witte rok, gelijk een gek, gekleet,
latus weder toegezonden: maar dit deed
 Die

Die twee, hun vijantſchap, die zy, tot nu, ma
dren
Gedragen hadden, in een vrintſchap nu verândren
Pilatus, hebbende Ieſoes genoeg gevraagt,
Sprak tot den Ioden; dien gy my hebt aangeklaagt
Vind ik onſchuldig; gy nu eiſt van my gewoonlyk
Op 't Paasfeeſt eenen los; Ieſoes nu, die verſchoc
Is, wilt gy dat ik hem los laate of Barrabas?
(Dit was een moorder, die op 't feit gegrepen was
Maar 't ligt verleide graauw, dat niets uit d' o
ſchittert,
Als wispelturighijt, raakt morgen ligt verbittert
Op die, die 't heden, met hun ſiel ten Hemel tilt
Het vliegt, als lugtſtof, door een aaſſem-blaas,
wilt.
Het had hem zo onlangs geſegent, en gepreſen:
Nu deed de Prieſterſchap hen roeppen: weg met
ſen!
Kruiſt, kruiſt hem! en alſchoon Pilatus menigm
Zijn onſchult voorhild, voerde het volk de zelve
Als vooren, kruiſt hem die gy niet van 't volk be
ziet!
Indien gy hem niet kruiſt, zoo ſijt gy 's Kijſers v
niet.
Nn deed hem dien Barbaar dan, om 't geſchr
van all
Die ſtemmen, 't Ioodſche Volk, en Prieſtren, t
vall,
Op 't naakte lijf, rondom, van voren, van ter zi
En agtren, een Barbaarſche en ſtrenge geeſling lij
Niet maar door een Beul, maar door twee of drie g
Hier hulp geen keren, dus, of zoo, hier was
wijk.
En dit geſchiedde nog met oſſenſeenwen-roeden,
Door huit en vlees, ſo, dat, mits 't jammerlijke l
de,

Geen huit gezien wiert. Na 't volbrengen van die zaak,
Bragt hem het Krijgs-volk in de raat-zaal, om vermaak
Met hem te plegen, 't welk zy nog op hen vermogten.
Die schelmen hadden nu een doorne kroon gevlogten;
Die drukten ze hem, door haar en huit, zeer diep in 't
hooft:
Doe hong dit hels gespuis, van menslijkhyt berooft,
Een purpren mantel om zijn schoudren: hier beneven
Wiert hem een rietstok in zijn regter hant gegeven:
Doe viel men voor hem neer, en zeide: zijt gegroet
Heer Koning! en terstont daar aan, op staande voet,
Heeft hem dien booswigt in het aangesigt gespogen,
En deed dat aangezigt dan slag op slag gedogen,
Van zijn vervloekte vuist. Dit deed niet een, maar elk.
O godloos draken-zaat! o jammerlijke kelk!
Wie heeft, van aanbegin, zo bittren kelk gedronken?
Was dit eens mens om, tot een kortswijl, mee te
pronken?
Daar niets te zien was, als de flentren, en het bloet,
Van dit doorgeesselt lijf? een andren schelm nog, boet
Zijn helsche lusten, door hem, met die rietstok, slaa-
gen,
Regt op die doorne-kroon, en 't hooft, te doen ver-
dragen.
Nu quam Pilatus, die Jesoes aldus ten toon
Bragt, met die rietstaf, en verdoemde doorne kroon;
Het gantsche lighaam gants aan flenterren, door die
roeden,
Geslagen; 't aangesigt, door 't schendig hylloos woe-
den
Van 't godloos krijgs-gespuis, met vuisten, dik, en
bout,
En blaauw, geslagen, zo dat oogen, neus nog mont,
Nog kin, nog voorhooft, nog zijn konen, nog zijn
wangen,

Tot gants beneden. All dit vreeſlyk aanzien gaf
Ontroering in de ziel van vele; en vrees voor ſtraf.
De hooftman van de wagt, die by zyn volk geblev
Was, en Jeſoes de geeſt, zo roeppende, had zien
ven;
Als ook die duiſternis; 't vervaarlyk aardgebots,
En beving; en 't gebarſt van hoge rots by rots;
En zelf het krijgs-volk, dat, met hem, Jeſoes bew
den
Ontzetten zig, voor 't geen zig voor hen openbaard
Zy wierden 'er gants door verſchrikt, en zeer bevre
En zyden; deze is een regtvaardig mens geweeſt!
Dien mens was zekerlyk Gods zoon, gelyk hy zeid
De ſchaar, die, om zyn doot te aanſchouwen, h
geleide,
Sloeg op hun borſtten, en vlood weg van Golgotha
Dog 't meeſte Iodendom vroeg hier in 't minſt niet
Maar, op dat deze drie aldus gekruiſte lijven
Niet, op het Paas-feeſt, aan hun kruiſſen zouden b
ven,
Daar elk hen, mooglyk als een ſtof tot oproer, zag
Verzogtten, mits het nu de voorbereidings-dag
Des *Paſſchahs* was, en maar de vyfde dag der weekl
Pilatum, dat hy hen de beennen woud doen breeken
En weg doen nemen van de dootberg. Hy dan ſprak
Daar ja toe: 't krijgs-volk, dat die order hadde, bra
Der moordren beennen; maar wanneer die beul
zaagen
Dat hy geſtorven was, beſpaarden zy die ſlagen
Aan hem, die 't paaſlam was. De Schrift had zu
voor heen
Verkondigt, en al lang voorzyt: hem zal geen been
Gebroken worden. Een nogtans van die gezellen,
Barbaars genoeg, om iets barbaars in 't werk te ſtell
Volbragt zyn booshijt aan een doodden, trots
beer;

Hy stak Iesoes nog door zijn zyde, met een speer;
Als woud hy zeggen: of gy nog misschien iets voelen
Kond, wil ik ook dan nog myn lust aan u eens koe-
len;
't Zy dat ge u slegts doot veinst, of 't zy gy waarlyk
zyt
Gestorven, deze steek doodde u in eeuwighyt.
Nu was 't gedaan. Nu had der Ioden nijt geen plaats
meer.
Dien zelven avont ging nu een regtvaardig Raats-heer,
Die in dien bloetraat der Godlosen niet geweest
Had (wijl hy hymlijk, voor het Iootsche volk bevreest,
Een leerling van Iesoes geweest was) tot den regter
Pilatus; en hoe zeer hy ook bevreest was, egter
Bad hy Pilatum, dat hy hem het lighaam van
Iesoes woud gunnen; 't was dog doot! Pilatus dan
(Was, door die bootschap van zoo snel een doot ver-
wondert;
Weshalven hy dan eerst dien Hooftman over hondert
Ontboden hebbende, en de waarhyt uit zyn mont
Verstaan, bewilligde hy in 's Raatsheers bee terstont.
Zyn naam was Ioseph, en was van Arimathea
Geboortig; 't was een plaats der Ioden, in Iudea.
Deeze had een hof, niet verr van Golgotha, waar in
Hy, in een Rots, een Graf, zeer net, had, na zijn
zin,
Doen houwen; en hier had noit imant in gelegen.
In dit graf heeft Iesoes nu d' eerste plaats gekregen.
Dien Ioseph koft hem ook fijn dootgewaat, van vlas;
En Nicodemus, ook een medeleerling, was
Hier in zijn helper; die bragt ontrent hondert ponden
Van mirrhe en aloës: hier wiert hy in bewonden,
Na 't Ioots gebruik, in 't graf. Nu gingen zy weer
heen,
En rolden, voor de deur des grafs, een swaren steen.

Van verren stonden de Marien ; en meer vrouw
Uit Galilea, om de plaats des grafs te aanschouw
Op dat ze hem balssemden ; niet wetende, dat hy
Alzo gebalssemt was. Des andren daags quam, b
Pilatum, heel de Schaar der Priestren, Schrift-g
den,
En Pharizeen, die weer wat nieuws van hem be
den ;
En zeiden : ons gedenkt, dat dien verlyder, gro
Heeft opgesproken, van drie dagen na zyn doot
Weer op te staan : beveelt nu, dat men 't graf be
ke
Drie dagen, op dat hy niet weg-gestolen raken
Door zyn Discíplen, 's nagts, en 't volk, door
nog aan
Gesmeert word, hy is van den doden opgestaan :
Die laatste dwaling zoud dan arger zyn als de eers
Dit was d' eenpaarige ysch. Dit baaden ze elk t
zeerste.
Pilatus gaf hen dan een wagt, en zyde : gaat ;
Verzekert nu zyn graf zo als gy 't zelf verstaat.
Zo deden ze ook : de wagt wierd ordentlijk gere
En ze hebben graf en steen, tot minder vrees,
gelt.
's Daags na den Sabbath heeft het vrouwvolk
bezogt,
En Speceryen, tot zijn balsming, mee gebrogt.
Sy waren vroeg, al met den daagraat, onder
gen ;
Maar waren met die groote en zware steen verlee
Die voor de graf-deur was gewentelt, hoe die af
Te went'len ; zonder dit kond nimant in het graf.
Maar 't was vergeefs gezorgt. God hadde d' aar
wogen,
En die doen daav'ren ; als een Engel uit den hoge

Q

Quam, als een Blixem, van gedaante, en in eén kleet
Zo wit als sneew, die strak die steen de grafdeur deed
Ontwyken, en zig zelf daar op ter neder schikte.
't On-overblufbre schuim van wagteren verschrikte
Voor hem tot stervens toe. Nu vreesde 't zelf de dood;
Zodanig, dat het, door die vrees: hun wagt ontvlood.
Nu quam het vrouw-volk daar. En, wijl zy 't graf nu open
Bevonden, zijn zy daar zeer vaardig ingelopen,
En vonden 't lighaam van Jesoes in 't graf niet; maar,
Alleen een jongling, in een lang wit kleed, zat daar
Ter regtter zyde in 't graf; waar door zy zig ontsetten:
Maar hy, nu tragtende hun verbaasthyt te beletten,
Sprak: zijt maar niet verbaast, noch zo met vrees bezett!
Ik weet, gy komt hier om Iesoes van Nazareth,
Gekruist op Golgotha, te soekken: wilt niet vrezen:
Hy is hier niet: want hy is van de doot verrezen,
Gelijk hy, levende, te voren, heeft gesegt.
Komt hierwaarts; ziet de plaats daar hy was neergelegt:
Dog gaat met haast; zegt zijn Discipulen, zyn Booden,
En Petro, dat hy opgestaan is van den doden!
Hy gaat u voor, gelijk hy zeid, na Galileen:
Daar zult ge hem zien. Nu vlood het bange vrouwvolk heen,
Vol vrees en blijtschap, om de zynnen all de zaaken,
Zoo als de waarhyt was, met vreugd bekent te maaken:
Dog, onderwegen is Jesoes hen zelf ontmoet,
En sprak hen toe, na zyn gewoonte; zyt gegroet!

Zy viellen neder, en aanbaden aan zyn voeten;
Dog angstig, en ontstelt. Hy, die dit woud ver
ten,
Sprak: vreest niet; maar gaat heen, en zegt myn b
dren aan,
Dat zy van hier, na 't land van Galilea gaan;
Daar zullen zy my zien! dit vrouw-volk dan ging
men
Na d' Elf, en d' andren, waar by zy zo haast niet
men,
Of disten 't voor hen op, volkomen, altemaal:
Dog wiert genomen voor een ydle en vrouwe-taal
Want zy verstonden nog de Schriftten niet; nog b
ten
Zig, 't geen hy zelf van hem voorzegt had, in ge
ten.
Dog Petrus ging nog, met Johannes, heen, indi
't Geschiet was, om dan ook het ledig graf te zien.
Zy quamen dan aan 't graf; waar in zy hem niet
den,
Maar wel de doekken, daar zyn lighaam in bew
den
Geweest was. Mooglyk scheen hen 't graf van '
berooft;
Maar, dat hy nu niet meer in 't graf was, wier
looft.
Het Krygs volk, dat, door schrik en vrees, v
graf gevloden
Was, als Jesoes het graf verliet, en van den dood
Verrees, quam in de stat, by d' Overpriesterschaa
En bootschapten hen, all wat op hun wagt, en da
Ontrent, geschiet was, en gezien; met ygen oog
Dit was nu immers geen bedrog. Dit was geen l
gen.
Wanneer zy wilden dat hy hen een teeken gaf,

Gaf hy ten teeken, dat hy, na zyn doot, in 't graf,
Als Ionas in het lyf des Wallevischs, drie nagtten
En dagen, zyn zoud; 't welk zy doe voor grollen agtten:
Maar ziende dat het nu geschiet was, sloot men raat
Met d' Ouderlingen; en men zeid den wagtren: laat
U lippen dit geheim, om 't leven, niet ontglyen!
Verbergt het, wyl u zulks ten voordeel zal gedyen.
Maar gaat ten eersten dit verspreiden; zegt: te nagt
Zijn wy in slaap geraakt, vermoeit door langen wagt;
Ter dier tyd hebben zyn Discipleṇ hem gestolen,
Wanneer wy slieppen! laat u dit zyn aanbevolen!
En komt Pilatus zulks ter ooren, heb geen zorg;
Volbrengt gy ons bevell: wy stellen ons tot borg
Voor u; en zullen hem, voor u te vreden stellen.
Op dat dit haf nu, dit vervloekte schuim der hellen,
Hun wil volbragt, en door het uiterste gewelt,
Gedwongen wierd, wierd hen daar toe genoegsaam gelt
Gegeven; waar door zy zig lieten overheeren;
En zeiden alles wat men van hen kond begeeren.
Die logentaal, door gelt gekogt, en schelms verspreit,
Word hedendaags nog, door de Ioden, uitgebreit.

ô God! o Vader van Iesoes! laat ons het lyden
En sterven van u zoon, van zonde en straf bevryden!
Zyn doot zy onze doot! neem onze schulden af!
Voert ons ook leevende, als Iesoes, weer uit ons graf!
Laat dog 's Lands Overheen, nog onze Borger-vaadren,
Zig noit, als in Iesoes en uwen naam, vergaadren!
Doet zulks Godvrugttig, met het hart, en niet in schyn,

Geſchieden! en wilt dan altyt hun helper zyn!
Zyt even zo met all 's lands onderdanen ſamen,
Om u barmhartighyt, en in Ieſoes naam! Amen.
Voegt hier u Amen by, o aller ſchepſlen hooft!
Om dat Ieſoes ons zulks heeft, op zyn woort, belo

CHRISTI HEMELVAART.

Agtste Plaat.

Dus voer Godts Zoon van hier ten troon.

Hier valt geen wondre knoop te ontwarren.
Door lydzaam- en gehoorzaam-hyt,
Ryst me opwaarts hoger als de starren:
Dus leeft men eeuwig en altyt.

DOODEN DAN

CHRISTI Hemel-vaart.

DE wet, waar aan het Volk der Joden ftreng ge
den,
En vaft verknogt was, mits hun wederfpalt, en zor
Verftrekte een flaverny, en ygentlyke ftraf;
Een fchets, waar door het geen toekomftig was,
af
En voorgebeelt was, als een fchaduw. Door Pr
ten,
Gods afgezantten, had hen God genoeg doen wet
De tijd, en plaats, en wijs, wanneer, en waa
hoe,
Hy hen dien laft, en ftraf, ontnemen woud: hier
De man, door teekenen, doen kennen, die 't v
ten,
En die hen, van die wet der dienftbaarhyt, verli
In gants ontlaften zoud. Hun booshyt had de fch
Dat zy niet fpeurden, dat de gantfche wet vervul
Was, door Iefoes: zo ook, dat zy niet konden
ken,
Aan all de menigte van zyne wonderwerkken,
Geboorte, en tekenen, die waarlijk over een
En famen ftemden, met hetgeen van hem voor h
Gezeit was, dat hy zelfde man was, Gods ben
En welgeliefden zoon, die hen des wets ontbind
Moeft, en het zuiver lam zijn, dat, ten offer,
De zonden van het volk, geflagt moeft zijn.
door
Propheten, was dit volk zeer zelden te overtuige
Hun fteennen hart liet zig vermurwen nog verbu
Ieroefchalaïm was van outs af aan gewent,
Gods afgezanten, hoe baarblijkkelyk bekent,

Door steenigen, en andre afgrijselyke dooden,
Van kant te helpen, en van 't aartrijk uit te rooden.
Men agtte daar Gods leer en wil en woort niet meer;
Maar ider leefde en deed veel meer na menschen leer:.
Schoon God hen zeide, dat zy te vergeefs hem eerden,
Die 't volk, door leringen, geboon der menschen leerden:
Maar Gods wil wierd verschopt; en wie 't hen zeid, ontbloot
Van 't leven: endlyk wierd Gods zoon ook zelf gedoot.
Het teeken, dat hy op den darden dag verryzen
Zoud, was geschiet: men had nu stof om God te pryzen:
Het was hen, door de wagt, klaarblijklijk aangebrogt:
Maar neen: die wiert, door hen, met gelt, noch omgekogt,
Om zelfs de waarhyt, door een schelms-verdigtte logen,
Te dempen; want men woud de waarhyt niet gedogen.
Men gaf zijn leerlingen de schult, van 't graf berooft
Te hebben: deze die nu zworven zonder hooft,
En zelve 't graf, ontbloot van hunne meester, vonden,
Begrepen zelf niet, wat zy daar van denken konden;
Of zouden. Twee van hen, dien zelven dag, na 't vlek
Van Emmaus gaande, was hun onderling gesprek,
Met droefhyt, van al die nu voorgevallen zaaken.
Iesoes, terwijl zy met malkandren daar van spraken,
Quam by hen, en ging met hen, zeggende: wat syn 't
Voor redenen, die gy verhandeld? waarom schijnt
Gy droevig? 't antwoort was (wijl hen 't gezigt gehouden
Wiert, op dat ze hem zo haast nu nog niet kennen zouden)

Zijt gy alleen dan in Jeroeſchalaima vreemt,
Dat gy niet weet, nog van die dingen niet verneemt
Die deze dagen daar geſchiet zijn? zelf ook gener?
Hy vroeg: van welke? van Ieſoes den Nazarener,
(Was 't antwoort) een Propheet, een waardige Gc
tolk,
Vol kragt, in woort, en werk, voor God, en vo
het volk,
Door d' overprieſteren, en overſten, ten oordeel
Des doots, gelevert, en gekruiſt: wy hadden 't voc
deel
Van hem gehoopt, dat hy die was, die Iſraël
Verloſſen zoud: en dit baart ons te meer gequel,
Dat wy de darde dag na zijn begraving tellen.
Ook zijn 'er vrouwen, die ons dof gemoet ontſteller
Die deſe morgen, vroeg, in 't graf geweeſt zijn, da
Sy hem niet vonden, maar wel engelen, die haar
Verzekerden, dat hy niet doot was; maar nu leefde:
Waar op dan ſommigen van d' onſen daarwaart ſtreel
den,
En vonden hem niet in het graf, daar hy gelegt
Was; maar wel zulks, als hen door 't vrouwvolk wa
gezegt.
Dit was de ſamenſpraak. Dit 's oorzaak onſer ſmarten
Doe ſprak Ieſoes: o trage en onverſtandige hartten
In aan te nemen, all het gene, dat u, door
So veel propheten, was verkondigt, lang te voor:
Moeſt niet de Chriſtus all die dingen, die ze hem deder
Verdragen, lyden, en alzo ten glorie treden?
Doe heeft hy hen, het geen van hem was voorgeſegt,
Verklaart, en na den ſin volkomen uitgelegt,
Beginnende van Moſche en alle de Propheten!
Deed hy 't hen alles, kort, dog klaar, en bondig, we
ten.
Nu quamen ſy by 't vlek van Emmaus; en hy deed
Al

s woud hy verder gaan: maar zy, niet wel te vreed
ier mede, dwongen hem met reden; en zy zeiden:
ijft by ons! 't wort te ſpade om van ons af te ſchei-
den.
Is by den avont, en de dag is reets gedaalt,
ermits de zon van verr maar langs het aartrijk ſtraalt.
ly ging dan met hen in. 't Gebeurde, doe men eeten
oud, als hy met hen aan de taaffel was gezeeten,
Nam hy het broot, en dankte, en brak 't, en gaf het
haar.
Nu wierd hy, door het broot te breken, openbaar
Door hen gekent: maar hy is haar gezigt ontkomen.
Doe zeiden zy, als door verbaaſthyt opgenomen:
Brandde onze hartten niet in onzen boeſem, beid,
Als hy ons op de weg de ſchriften open leid,
En anders met ons ſprak? zy nu, ten eerſten, gingen
Terug, weer na de Stad, daar zy die wondre dingen
Verkondigden, aan d' elve, en d'andren, die by een
Vergadert waren: dog, daar wiert aan alles geen
Geloof gegeven. Doe de duiſternis genadert
Was; en de broedren, in een huys, by een vergadert,
In goede menigte, en de deur vaſt in het ſlot
Geſloten hadden, om de vrees voor 't boze rot
Der Joden, quam Jeſoes in 't midden van hen allen:
Zy wierden, hier door, van de ſchrik, en vrees, be-
vállen,
En meenden, dit was nu voorzeker wel een geeſt.
Maar hy ſprak tot haar: waar voor zyt gy dus bevreeſt?
Hoe kunt ge u hartten dus beklemmen, en ontroeren?
(Wat laat ge u, door een loſſe en ydle waan, vervoe-
ren,
Als zaagt ge een ſpook, of geeſt, van 't onderaarts ge-
welf)
Ziet hier myn handen, en myn voeten; ik ben 't zelf.
Beſiet my! taſt my aan! een geeſt heeft vlees nog been-
nen,
Gelyk

Gelyk gy fiet dat ik die heb. En ftrak, met eenen,
Toonde hy zijn handen, en zyn voeten, gants do
wond:
En, als hy hen, door vreugt, nog ongelovig vond
Vermits hy niets, tot hun vernoeging, woud verg
ten,
Sprak hy dan weder: hebt gy hier niet ietwets te eet
Doe gaven ze hem een ftuk van een gebraden vis,
En honing-raten. Hy, tot hun verzekernis,
Nam 't vlyttig aan, en at het, voor hun aller oogen.
Doe zyn zy, tot geloof, met grote vreugd, bewo
gen:
Maar hy verweet hen hun hartnekkig ongeloof;
Om dat zy fig, met hart, en ooren, beide, doof
Gehouden hadden, voor die hem, na hy verrezen
Was, hadden zelf gezien; als of 't bedrog mogt we
zen.
Dit zyn de woorden, zeid hy, welke ik tot u fprak,
Als ik nog met u was, in 't velt, en onder 't dak:
Dat alles, wat van my, door Mofche, de Prophe
ten,
En in de Pfalmen, is befchreeven om te weten,
Vervult moeft worden. 't Was hen meer als eens he
haalt,
En, door de Schriftten, net na 't leven afgemaalt,
Maar niet begrepen. Hy heeft hen 't verftant ontbo
den,
Op dat zy klaarlyk al de fchriftten wel verftonden.
Dus ftaat 'er, zeid hy, en de Chriftus moeft die pyn
En fmaathyt lyden; wyl de Schrift vervuld moeft zy
En op den darden dag weer opftaan uit den dode
('t Was, tot vervulling van de Schriftten, zoo va
noode)
Zo ook, dat namaals, in zyn naam, in 't algemee
Bekeering en ontflag van zonden, ider een,

E

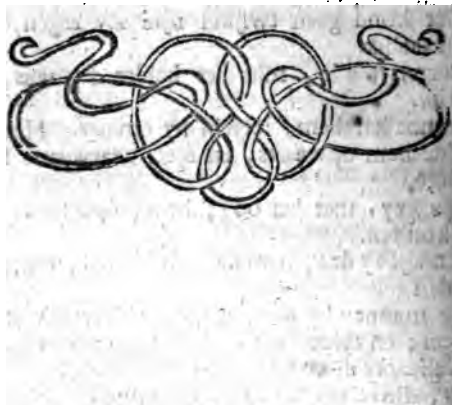
En alle volkren, moest gepredikt zyn; en binnen
Ieroeschalaima, in den aanvang, eerst beginnen:
Gy lieden zelve zyt getuigen: ge hebt gehoort
Al deeze dingen, lang voor heen, van woord tot
woord.
Doe dit geschiedde, was hier Thomas, een van de
elve,
Niet by: zy bootschapten hem dan: wy hebben zel-
ve
De Heer, Iesoes, gehoort, gesproken, en gezien.
Maar Thomas antwoorde hen, en sprak tot hen: in-
dien
Ik zelf, zyn handen, en daar in, het spykerteekken,
Niet koom te zien, en daar mijn vingren in te steek-
ken;
En ook mijn hant niet in zijn zyde steek, gewis
'k Zal noit gelöven, dat u zeggen waarhyt is.
Maar, na agt dagen, als doe zyn disciplen weder
Vergadert waren, en daar Thomas by, gereder
In ongeloof, als oit; de deur gesloten; vry
Vöor iets van buiten; quam Iesoes hier zelve by,
En stond in 't midden, en zeid: vreede zy u lieden!
Om Thomas nu zyn hulp, uit ongeloof, te bieden,
Sprak hy tot hem: komt, brengt u vinger hier! be-
ziet
Myn handen! steekt u hant in myne zyd! zyt niet
Meer ongelovig, maar gelovig! Thomas ziende
Nu niet meer ovrig, dat tot stof van twijffel diende,
Gaf nu ten äntwoord, met een gants verbaasde stem:
Myn Heer en mynen God! doe sprak Iesoes tot hem.
Gy Thoma, hebt geloofd, om dat gy, met u oog-
gen,
My hebt gesien: 't gesigt heeft u daar toe bewogen:
Gelukkig zyn ze die niet zien, en nogtans mee
Geloven zullen. Doe is 't namaals, aan de zee

Volkomen magt. Gaat heen door all de werelt: I
En onderwijst al 't volk, op dat het sig bekeert!
Ik zende u, zo als my mijn vader heeft gezonden.
Het Euangelium zult ge ider een verkonden;
Hen dopende, in de naam des Vaders, en des Zo
En Hyl'gen Geestes (en bekreunt u niet des loons.
Agt op geen onderschyt van Hydenen en Joden)
Leert se onderhouden all wat ik u heb geboden,
In al de Landen die ge u leven lang doorloopt.
Wie dat gelovig zal geweest zijn, en gedoopt,
Sal zalig worden; maar wie niet gelooft, verd
zijn.
Dat zal den volkren voor gesprooken, en gen
zijn.
Hy had te voren, als hy by hen had geweest,
Hen aangeblazen, en hen doen den Hyl'gen Geest
Ontfangen; en gezeid; wiens zonden zy verg
ven,
Ofhouden zouden, sulks soud, in den Hemel,
ven
Alsso geschieden. Nu hier na gebeurde het, tot
Jeroeschalaima, doe sy daar, op syn gebott,
Vergadert waren, dat se hem vraagden, als syn kr
ten,
Of hy 't rijk Israëls nu weder op soud regtten?
Maar hy sprak tot haar: het komt u niet toe, de tij
Te weten, noch ook zelf niet die gelegenthyt,
Die self de Vader heeft gesteld in syne magtten.
Maar gy zult van om hoog des Hyl'gen Geestes kr
ten
Ontfangen, kort hier na, dies blijft gy in de Stad
Jeroeschalaima, en verlaat die niet, voor dat
Gy aangedaan zult zijn met andre kragt van bo
ven.
Verwagt dien Geest daar, die de Vader doet bel
ven.

Gy zult getuigen in Ieroeſchalaima, ja
Door gants Iudea, door geheel Samaria,
En tot aan 't uiterſte der aarde. Dit nu zeide
Hy hen uitdruklijk; als wanneer hy haar geleidde
Nu buiten, tot ontrent Bethanien; alwaar
Hy op de Olijfberg ging; zyn handen ophief; haar
Zijn zegen gaf; en van haar opvoer in den hoogen
Regt op, ten Hemel; tot een wolk hem, voor hunne oogen,
Onzigtbaar maakte. Hier nu trok hy van haar af
Ten Hemel, als hy hen zijn laatſten zegen gaf.
Hier kond geen twijffel zijn. Zy zagen 't openbaarlijk.
Zy zagen 't alle, mits het helder dag was, klaarlijk,
Ze aanbaden hem, terwijl hy opvoer. Hun gezigt
Geleide hem opwaarts, en bleef daarwaarts heen gerigt,
Zo lang zy, met het oog, hem, opwaarts, volgen konden.
Terwijl zy dus, hem na, ten Hemel, zagen, ſtonden
Twee mannen by hen, gants in zuiver wit gewaat
Gekleet; en zeiden tot de broederen: wat ſtaat
Gy Galieeërs dus ten Hemel op te ſtaaren!
Ieſoes, die zelve die van u is opgevaren
Tot in den Hemel, zal alzo, gelykerwijs
Als gy gezien hebt hem die vaardige Hemel-rys
Aanvaarden; zo gelijk hy nu is opgenomen,
Te zyner tijd, weer van omhoog, beneden komen.
Doe keerden zy, vervult van blijtſchap, weder naar
Ieroeſchalaima, ma r een ſchabbaths-rys van daar.
All d' elf Disciplen, en de broedren, en de vrouwen,

En ook de moeder van Jesoes, met vast vertrou
Volhardende in 't gebedt, onthielden zig te gaar
Eendragtig, vreedsaam, in den Tempel, by 1
kaar.

ô God! u mogenthyt, en goethyt, zijn on-en
Helpt ons, u Schepslen; wy zijn, zonder u, elk
Doet ons herleeven, om u goedertieren aart!
Ay voert ons Hemelwaart, door Christi Hemelva

DOODEN DANS;

Een KONING op zijn Throon.

Negende Plaat.

De Doot bevryt geen Majestyt.

'choon, door de Vorstten, op hun tronen,
'en schyn van Godthyt wort verbeelt,
'e Doot komt, onverwagt, betonen,
'at deze hun rol is uytgespeelt.

DOODEN DAN

Een KONING op zijn Throo

De Dood komt van agter hem.

DE Vorsten schynen, met hun dwingende
den,
En magt, van straf, en loon, volkomene aartsch
den.
Men vreest hun gramschap, om de straf: Men e
dient
Hen; ja men eert en dient ook zelf eens vorsten v
Op hoop, om daar door, by de vorst in gonst te
Al wie de majestyt eerbiedig mag genaken,
Agt zig verheerlijkt: en wanneer hy op zijn Thr
Ten praal zijns majestyts, de Koninklyke kroon
En Schepter voert, waar 't gout, de pærlen
mantern,
En andre kostlijkhyt, van af, aan alle kantten
In de oogen Schitteren, tot zijn hoofd- en hant-çira
En 't purpure fluweel, het vorstlijk kleet van staa
Waar op zig 't bloem-çiraat, van glintrent gout,
heven
Toont, en met diamant, en pærlen, als door
ven,
Het vorstlyk lighaam tot een pronk-ciraat verstrek
Daar vloer en wanden met Tapijtten zijn bedekt,
Waar in de kostlijkhyt, nog konst, malkander
ken;
En zuillen, en verwulft, met pragt en praal doe
ken
Als nut, tot dekfel, en tot steunsel, van de zaal
En, tot meer luister, hier zijn horsloet, altemaal
Op 't pragttigste gedost, ontrent, in stil geweme

a dat hy Romen had tot tweemaal doen verwoesten,
n, met sijn Gotten, door verwinningen bekoort,
oor Narses, onverwagt verwonnen, en vermoort.
o wiert dien trotssen Got en Koning van de Gotten,
ien Adulph, door het woest onbandig samen rotten
ijns krijgsvolks, doot gematst, hoe seer hy hen met buit
ad overladen; nu betaalde hy 't met zijn huit,
n Spanjen, als hy hen geen buit meer af kond zondren:
y had Italiën verwoest, en uit doen plondren.
o is Bazilius Porphyrogenitus,
rieks Kyser, stiefsoon van de Vorst Nicephorus,
ie, als hy d' onrust had in grieken doen bedaren,
n 't magtig vorstendom der strijtbare bulgaren,
edwongen, tot hy, door de winst van slag op slag,
en aanhegtte aan zijn rijk, ten praal voor zijn gesag,
a dat hy, om sig aan gevangen volk te wreekken,
un vijftien duizent beide hun oogen uit deed steekken,
n, op zijn Rijks-Troon, in zijn Raat, had vast gestelt,
iciliën, met magt van Krijs-volk, door gewelt,
ig te onderwerpen, schoon zo moedig en vermetel,
p 't onvoorsienst, zo als hy aftrat van sijn setel,
estorven. Soo is ook Cunradus, Kyser van
et duitsche Kyserrijk, een moedig Oorlogs-man,
a dat hy grootte roem, door goet belyt, verworven
ad, haastig, onvoorsiens, een snelle doot gestorven
 't midden van sijn raat. De grootte Tamerlaan,
ien tarter, welkers magt geen Vorst kond weederstaan;
ie de Aracosen, en de strijdbre Bactrianen,
e Sogdianen, Sagatajen, en Hircanen,

Tiberias, gebeurt, daar zyn discipleh visten,
En heel die nagt hun tyt vergeefs daar mee verkwisten,
Dat in de morgenstont Iesoes, daar staande op strant,
Riep: kindertjes! hebt gy een toespys by der hant?
Zy rieppen: neen! en hy weer, willende hen verblyden,
Riep: werpt het visnet uit, en vist ter regter zyde
Van 't Schip; en daar zult gy 't bevinden, zoo als 't hoort!
Zy wurpen dan het net aan stuurboort buiten boort,
En konden 't, mits de vangst, niet weder tot zig trekken.
Nu quam Joannes, hem, die zeegende, te ontdecken;
En zeid tot Petrus: 't is de Heer. Door dit verstant
Sprong Petrus buiten boort, en swom terstond aan 't land,
Om by zyn Heer te zijn; en liet voor zyn gezellen
De zorg, om 't schip, aan strant, ontrent twee hondert ellen
Van boort af, met het net te slepen. Zyn verlangst
Was groter na zyn Heer, als na de grote vangst.
Als d' andren ook dan, met het schip, te lande, zaamen
By hunnen goeden Heer, verbaast van blijtschap, quamen,
Was daar al vuur, en vis daar op, en broot daar by.
Doe sprak Iesoes tot hen: brengt van die vis, die gy
Nu strak gevangen hebt, om daar van op te dissen!
De vangst was hondert drie en vijftig grote vissen,
Die Petrus, met het net, gants zonder ramp of quaal,
Op 't lant trok; en Iesoes deed hen het middagmaal
Daar by hem houden; en is daar by hen gebleven.
Hy nam het broot dan, en hy heeft het hen gegeven,
Na zijn gewoonte, als ook de vis, met een zeer goet

En

n vrindlijk wezen, als een goeden vader doet.
Ja 't middagmaal woud juist zijn spraak tot Petrus wezen;
Dus: Simon, Jona zoon, mint gy my meer als deze?
a Heer (sprak hy) gy weet het dat ik u bemin.
esoes dan zyd hem: wyd myn lamren! in dien zin
Vroeg hy ten tweede maal, met uitgedrukt begeeren:
Gy Simon, Iona zoon, hebt gy my lief? ja heere
Sprak Petrus) en gy weet dat ik u lief heb. Hoed
Myn schapen, sprak Iesoes; en vroeg op staande voed
En voor de darde maal; ook dat hy niets vertoefde
Gy Simon, Iona zoon, bemint gy my? 't bedroefde
Nu Petrus, dat hy hem ten darde maal zulks vroeg;
Dies gaf hy te antwoort, met een stem, bedrukt genoeg:
Heer! gy weet alles (en gy kent myn hart van binnen)
Gy weet ook, dat ik u bemin, met all myn zinnen.
Iesoes sprak weder: wyd mijn schapen! en heeft hem
Zijn doot, aan 't kruis, verbeelt, met een verstabre stem.
Doe zeid hy: volgt my! en hy ging hen elders lyden;
En heeft hen zeekre berg, in Galileen, beschyden,
Daar hy begeerde, dat de broederschap hem zoud
Gaan vinden; wyl hy daar weer by hen wezen woud.
Hier quamen de Elve dan, met hoop en zorg belaaden,
Ontrent dien berg: en als ze hem zaagen, zoo aanbaden
Ze hem. Sommige van hen dog twijffelden. Hy brak
Die twijffelmoedighyt; quam by hen staan; en sprak
Tot all de Broedren, die sig daar te samen schaarden:
My is gegeven, in den Hemel, en op Aarde,

Vol

En komt daar niet, als met schier Godlykke eer
Maar, by de doot, is schroom nog eerbewijs
Die stapt tot boven op den Throon; en by de
Zijn on-eerbiedighyt bid nimmer om verschon
Al was de Vorst ook met de grootste zaak van
Belemmert: en hoe zeer hy 't minste marren h
Nogtans de doot, die geen ontsag heeft voor de
Valt in sijn reden; komt hem onbeschroomt v
Dat hy zijn rol, die hy, op 't werelts Schouto
Voor Koning speelt, niet kan; altans niet we
Ten minste, dat hy niet betragt, om 't spel zy
Wel op te volgen, wijl hy nog al voort wil sp
Alschoon de Autheur, die hem die rol heeft to
Zijn rol, als Koning, op den throon, stelt uit
En doet hem denkken, om het spel niet te verd
Gy zijt wel Goden, maar gy zult, als menschen
Daar moet dien aardschen God dan, spijt zi
uit noot,
Ten Rijks-troon af, en plaats op ruimen voor

O grootte God! o Vorst van Hemel en van
Gezeegent zyt gy, die ons Nederlant bewaard
Beschermde, en hoede, voor een Konings rijk
Dat eischt, en self niet geeft! laat noit een Vor
Beleeven, dat hy ons kan na zyn wil regeeren!
Behout ons Vaderlant by onze wettige Heerren
Voer hen in 't hart, en maak het werksaam in h
Dat zy wel Goden, maar, als menschen, sterf

DOODEN DANS;
Verbeeldende een Raats-vergaadering.

DOODEN DANS.

Verbeeldende een Raats vergadering,

Uit welke de dood een Raatsheer aangrypt.

AL d' aartsche volkren, schoon 't een wijs-neus
mogt verveelen,
Zyn, na mijn meening, niet onaardig te verdeelen,
In Goden; (met verscheel van meer en minder magt)
In Englen, menschen; en een menschen-soort-geslagt
Van Beesten; en tot slot, in duivlen. 'k Noem die,
Mensschen,
Die reden en verstant gebruikken; en die wensschen
Na 't geen hen, in 't gebruik van deze twee ontbreekt:
Maar beesten, daar 't gebruik van geen van beyde in
steekt;
Ja zelf geen wens, om tot gebruik van die te raken;
En wyshytszoekkers, als onnut, voor gek uitmaken:
Maar die, die met verstand en reden, het verstant
En reden zajen, zo, dat daar uit spruit een plant
Tot nut van ziel, en lyf, en staat, en volk, kan groe-
jen,
Die noem ik englen: maar al die, die zig bemoejen
Met quaat, aan ziel, of lyf, of eer, of goet, of staat
Of volk, te doen, het zy met woorden, of met daat,
Die noem ik duuvlen: maar die wettige overheden
Van Vorstendommen, en van landen, en van steden,
En dorppen, deze noem ik Goden, na de maat
Van hunne mogenthyt, in hoge of lager graat:
Het onderschyt is maar in op en onder-goden.
Die Goden zyn 'er zeer nootzakelyk van noden,
Op dat zy de Englen, en de menschen, (als die tot
Een doelwit raakten van de duuvlen, en ten spot
Van 't soort van beesten) tot een toevlugt kunnen strek-
ken,

En

En vrees in d' andren, door hun mogenthyt, verwekken:
Want hunne Godhyt moet de goeden tot een ſtraf
En ſteun verſtrekken, en de quaden tot een ſtraf.
Sy kunnen de englen; en de menſchen, met hun vleuglen
Beſchermen; duvelen, en beeſten, ſnel beteuglen,
En doen bedaren van hun woede en razerny:
Indien ook de engelen de paden, waar in zy
Geſteld zijn, hollende, door trots, te buyten gierden,
En, buiten redenen, ontaaade duuvlen wierden,
Wort, door de Goden, hen wel tot in eeuwighyt
Het heilig ampt, en hun genade-troon, ontzyt.
Indien ook menſſchen, of 't gezeide ſoort van beeſten,
Uitſpoorig wierden, en, als redeloze geeſten,
Tot duuvlen wierden, wort dit ſoort, gelyk de reſt
Van duuvlen, de genade ontzyt, en, als een peſt
Van zede, en volkeren, verjaagt, en weg gedreven,
Of gants verdelgt. Zo zyn die Goden dan het leven
En wel zyn van hun volk. Die Goden nu, die klyn
Syn, moeten andren, die zy onderworpen zyn,
Gehoorzaam zyn, en zig na hunne wil gedragen,
In alles; ider moet zyn meerder onderſchragen.
d' Aarts-oppergodhyt moet van alle de ondergoon
Ontzag genietten; en 't moet alles, voor zyn throon,
De kragt van quaat en van regtvaardig vonnis horen,
Van alle minder goon, daar iemant van te voren
Mogt van gevonniſt zyn. wyl all de Goden 't quaat
Dunkt zonder hulp te zyn, tragt yder Godt na raat;
En poogt zig daar door van zyn laſten iets te ontladen;
Daar kieſt hy volk toe, en die noemt men dan zyn raden
Indien hy menſchen kieſt, zo gaan de zaaken wel:
Maar voert hy duuvlen, of dat beeſtenſoort, in 't ſpel,
Daar kan hy hunnen aart alleen maar, van verwagten,
Dat is, dat zy 't geen hels en beeſtig is, betragten,

En maken dus het volk en zelf zig zelfs veel spe
Want veeltyds is, al wat zulk tuig beraatslaagt
Of beestig: want een vat geeft uit het geen het i
En wyl dog elk, na zyn vermogen, na zyn zi
Hier ook zo. Somtijds is 't een duvel, of een
Die, om der Goden gonst, of anders, wort
Van de andre raden, die geen hooft op durven
Nog dien ontaarden, in syn voorstel, tegensp
So sulk een beest, of sulk een duvel, dan het
Van zyne Vorst bezit, zo gaat zyn opstel door
De Vorst, vermits die hem bemint, is van vert
Dat op dien Raats-heer toorn en wallen zyn te b
Dien Raats-heer, wijl hem zulks bekent is, maak
Sijn voordeel mee te doen; al was 't ook met g
Syns Vorsts, of mederaats, of borgeren, ja S
En Landen; wee die daar hy niet wel op te vr
Is. Even zo is 't met den Raad van Dorp en St
Als beest, of Duuvel, daar eens post in heeft g
En d' andre stemmen, na zyn boze wil, kan b
Dan valt de billikhyt, en 't regt, zeer ligt aan
En heeft hy 't spoorloos graaw dan op zijn ha
hoe,
Dan geeft hy engel, mens, ja zelf zijn vorst, n
En denkt niet, dat nu reets de God van alle G
Zijn vonnis, om hem van het Aardrijk uit te r
Geteekent heeft, en, dat hy gants onzeker lee
Ja, dat de doot hem reets al in zijn klaauwen h
Zo sturf dien driftigen en onbeschaamden G
Gekoren rijks-raat van de Vorst van Lacedæmo
En sparten (Agis) als hy elke maal op nieuw
Zijn voorstel aandrong, tot men hem in stukke
Als Pirrhus (Pirrhi zoon) de Koning der Molos
En Epyrotten, de Romynnen zogt tè bossen
Van zijnne paallen, welkke hy dapper uitgebr
Had, heeft daar over eerst zijn grootten raat bel

Waarin hy voorstelden:of men de overwonne Landen,
Zoud afstaan, en die den Romynnen in hun handen,
Ten vreed-zoen geven, of, die, door het griekse
staal,
Beschermen? hier op was 't besluit van all te maal,
Het Vaderland alleen te houden; 't overwonnen
Van af te staan: maar een waanwijse en onbesonnen
En dommen Raats-Heer, dog des Koning gunstling,
sprak
Na 's Konings sin; schoon 't aan zijn stem alleen ontbrak
Om, door die afstant, zig van 't oorlogs-lot te ontbloo-
ten,
En voorts te leven als Romynsche bontgenoten;
Dog Pirrhus volgde nu den raat van Lijdias,
Dien loskop; en door all de schat uit de oorlogs-kas
Te ligtten, bragt hy een afgrijslijk heir te velde:
't Was vrugtteloos dat hem zijn raat voor ogen stelde,
Dat Romens volkren, hoe gering en swak in schijn,
Door dapperhyt, en goed belyt, gemeenlijk zijn
Gewoon te winnen, waar en wie beoorelogen:
De raat van Lydias had al te groot vermogen;
Die prees zijn dappre moet, en drong zeer kragtig aan,
Om met een talrijk heir in 's vyants heir te slaan;
En zulks geviel de Vorst, wiens ygentlijkke zinnen
Ten Oorlog strekten, om daar glorie door te winnen;
Dat is het oogwit van de Vorsten in 't gemeen:
De Koning trok dan, met zijn heir, volmoedig heen:
Dog zijn heir, wierd, door 't heir van Romen, gants
verslagen:
De ontvlugtte Vorst had nu van node om raat te vragen
Hoe weer aan gelt en volk te raken, om in staat
Van Teegenweer te zijn? Maar, wijl den Raad geen
Raad
Wist, heeft dat Pirrhus zeer verdroten, en gespeeten:
Hoe heeft men Lijdias zijn oorlogs-drift verweeten;
En

En 't groot verlies, van schat, en Krijgs-volk: ¦
de Vorst,
Na hevig schelden, stiet met vuisten op zijn borst
Wanneer den Raad het Swaart begond van leer te ri
ken,
En kapten 't grovve beest in vier-en veertig stukken
Dog dit was nu een jaar te spade, wyl 't verlies,
Na 't volgen van dien Raat, hoe langs hoe groter wi
Zo storf Anthistes (Raat van Metridates, Koning
Van Pontus, als hy aan zijn Vorst de zeekre kronin
Van 't Roomsche rijks-gezag, verzekerde, wanne
Zijn raat gevolgt wierd) voor de voeten van zijn He
Die voorzat in dien raat. So storf Aristimander,
Een Raad, en hals-vrint des Thijrrheenschen Vors
Evander:
Sijn driftig opstel was zo haast niet uitgehoort,
Of wiert, door heel den Raad gelijkerhant, vermo
Door nog veel driftiger, maar felder, zabelslagen,
En wierd aanstonts maar, uit de zaal, in zee gedrag
Als Titus Valgus, in den Raad, Valeriaan
(Rooms Kyzer) afried, van den Oorlog aan te gaan
Met Sapor, Koning van de Perssen, en de Kyzer.
Zijn Raat versmaadde, en roemde all d' andre Rade
wyzer,
Om dat zy stemden tot die heir-en oorlogs-togt;
En, als doe Titus om ontslag des raats verzogt,
Heeft hem Valeriaan van 't ampt, en van het leven,
Gelijk ontslagen, door een sabelslag te geeven.
Theodoretus, Raad van Kyzer Pertinax,
Is, onder 't Raads besluit, al sprekende, maar stra
Daar heen gestorven, in zijn Raatsteel, in den Rade
Wanneer Darius een zeer grootte scheeps-armade
Na Griekken had geschikt, en de Opper-zeevoogdy
Aan Memnon Rhodius vertrout, liet Memnon, b
Patras, de scheeps-magt na genoeg de stranden nadr

En deed zijn Krijgs-raat, op de ſtrant, by een vergadren,
Alwaar Euphraſies, een roemrugtig Scheeps-hooft, groot
Van moet, en dapperhyt, wierd, door de donder, doot
Geſlagen, eer hy nog geſproken had. Arondas,
Een van de Krijgs-raat van de grootte Epaminondas,
Thebaanſche Veltheer, zogt zijn domme voorſlag klem
Te geven; en de reſt, door zijne bulderſtem,
Als te overbuldren, daar hem de andren in verſtoorden,
En zulks met reden, wijl ze 'er zeker ook toe hoorden;
Nogtans verhefte hy zijn geluit en ſtem zō hoog,
Dat hem daar door een ſtroom van bloed ten keele uitvloog,
Waar in hy ſmoorde, en doot ter aarde is neergevallen,
Doe 't heir van Thebe, 's daags te voren, van de wallen
Van Sparten, door een ſlag, verdreeven was, en voor
Epaminondas, ſlaande, het leven zelfs verloor,
In 't Mantineeſche velt, ſchoon 't leger der Spartanen
Verſchrikt moeſt wyken, voor de menigte Thebanen.
So haaſt de bloedraat van Athenen maar begon
Het doodlyk vonnis van den ouden Phocion,
Hem voor te leſen, ſturf de jongſte Raad van elve,
(Begeſilaus) juiſt zyn ſnootſte vyand zelve;
Die doordreef, dat dien oude onſchuldigen, maar, als
Een Land-verrader, 't ſwaart moeſt voelen door zyn hals;
En, dat men, op dat hy de doot niet zoud ontſteigren,
Hem alles, wat hem kond verſchonen, plat moeſt weigren.
Den Raat vergaad're vry op 't vyligſt, na hun zin;
De doot, als 't zyn beurt is, komt mee te Raatzale in:
Die heeft geen oorren, en die hoort na geen verſchoonen:
Die moeit zig daar niet met het vonnis te vertonen,
Of voor te lezen: die vangt maar ten eerſten aan,

Om, na zyn order, met zyn zaakken voort te gaan.

ô God! behoed ons Land, en volk, en all hun Ste-
den,
En Dorppen, voor een Raad, wiens redenloze re-
Geen heil, nog nut, vertrekt, voor 't volk en
den Staat!
En zyn 'er zulkke, soo verlost ons van dat quaat!

DOO

DOODEN DANS;

Een Vrolyke MAALTYD.

Elfde Plaat.

oot int spel: dat gaat niet wel.

d vrylyk gastmaal met u vrinden.
dans, en speel met vrolykhyt:
r, wyl de Doot u daar kan vinden,
dat gy daar niet zeker zyt.

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Een VROLYKE MAALTYD.

Alwaar, onder den Dans, de Dood mede danst, en op de Veel speelt.

Het is den menschen, als een erf-zaak, bygebleven,
Van Adam af, om met een zeekre zugt te leeven
Na meed-gezelschap. Schoon het, voor een zeekre zaak,
Bekent is, dat somtijds een mens een groot vermaak
In de eenzaamhyt, alleen verzelschapt met zijn boekken,
Geniet, en wil daar dan zijn heil en vreugde in zoekken;
En, schoon bezonderhijt van beezighijt, en tijt,
Een mens somtijts de zugt tot meedgezelligheijt
Beneemen, zo zoud dog de mens niet wel te vreden
Zijn, met gedurig, in gedurige eenzaamheeden,
Te leeven: want, een mens is een gezellig dier.
Wat zoud den mens tot vreugd verstrekken, schoon hy hier
't Geen 't aardrijk opgeeft, kond in vol bezit genieten,
Maar, eenzaam leven? hem zoud zekerlijk verdrieten,
Dat hy geen schepsel, in de gantsche wereld, vond,
Waar aan hy,'t sy zyn vreugde, of leet, vertellen kond.
Ja 't is vermoedlijk, zo den Hemel, daar de menschen
Na wenschen, en veel meer behoorden na te wenschen,
Zo eenzaam was, dat daar geen wezen in verscheen,
Tot aanspraak, en een mens daar eenzaam, en alleen

Moest

ẹſt blyven, hy daar ook geen vreugde zoud erlangen:
ɪr eenzaam leven kan men heul nog trooſt ontſangen.
vreugt verſtrekt geen vreugd, indien men niemant van
eigen ſoort heeft, daar men ze aan vertellen kan.
ets het hart parſt, zo men dat eens uit mag zeggen,
hart eens veilig voor een hals-vrint open leggen,
ligt; en dus bevint men ſomtijds grote baat.
nzaamhyt is raat nog daat tot hulp; dies, quaat.
zoud de konſt, wat zoud verſtant, wat weteuſchappen,
vat geleerthyt zijn, waar door men op de trappen
eer en agting klimt, indien men ſchoon all 't geen
crijglyk is, bezat, en moeſt alleen daar heen
ı, zonder imant iets te kunnen mededeelen?
even, en de tijd des levens, zoud verveelen.
zoud de rijkdom, ja wat zoud al 's werelts ſchat
, zo die een mens, in zijn eenighyt bezat?
zouden ſtudiën en rare ſchriften wezen,
n men nimand die vertelde, of kond doen lezen?
aangenaamhyt zig des menſchen bryn verbeelt,
ıt meedgezelſchap, daar me 'er iets van mede aan deelt.
noit gezelſchap heeft, nog ware boezemvrinden,
s de elendigſte die ik zoud kunnen vinden.
eden ſtrekken dan ten oorzaak, dat geen ſoort
menſſchen, van dat ſoort dat onder 't mensdom oort,
aklige eenzaamhyt niet gants verdriettig agten.
oet weer ider na gezell- en vrint-ſchap tragten,
all de afſchuuwlijkhijt van de eenzaamhyt te ontgaan.
een dan, die den mens in bloede 't naaſt beſtaan,

En dan van aart zijn na opregtte vrints behoren,
Die trekt men billik, al die niet zo na zijn, voren:
Want bloedverwantschap, by een ware vrintschap, tart
Alle andre vrintschap; en die lijt zeer diep in 't hart:
Maar, die een vrints hart, in een vremden boesem, dragen,
Zijn somtijds beter, als veel nabestaande magen:
Dog, wie een vrint, iets dat hem schaden kan, betoont,
Moet niet verzett staan, als hem zulks te spa beloont.
In quade zaakken leert men goede vrinden kennen.
Tot redenlozen kan geen reedlijk mens gewennen.
De ware vrintschap wort gemeenlijk best gepaart
Met eens-gezinden, van een redelykken aart.
Wie dan voorzien is van zeer goede meedgezellen,
Zo dat men die kan by de boezemvrinden tellen,
Die is gelukkig, en die heeft een grote zaak.
't Zijn deelgenooten, van verdriet, en van vermaak.
Indien iets voorviel dat misschien zoud kunnen schaaden,
Dan strekken zy, met naam, en daat, voor kamer-raadden.
Dus raakt men endlyk tot malkandren zo gewent,
Dat zelfs verdriettig valt, wanneer men niet ontrent
Sijn boezemvrinden is; en 't strekt schier voor een vasten,
Indien men somtijts niet malkandren zoud vergasten,
Ten teeken, dat men, als opregtte vrinden leeft;
So dat nu de een, en dan eens de ander, 't gast-maal geeft:
En, zo die gast-maaldag te vaardig woud ontlopen,
Men schikt zig, om een deel des nagts daar aan te knopen:
En, op dat hier geen stof tot vreugd gebrek zoud zijn,
Wort overvloedig, met de vreugde-drank, de wijn,
De keel bevogtigt: hier door wort meer vreugt geboren:

En

ı was 'er nog wat schroom, die wort nu gants verloren.
:geest wort vlug, het lyf word lugttig, en indien
er Snaar-en Blaas-tuyg klinkt, zo sal men danssen sien;
n seeker narrenwerk; een soort van sotternyon
ıt tot vermoejen van de leden moet gedyen;
yl gants het lighaam, door 't hotstotssen op en neer,
dravend hippelen der danssers, heen en weer,
o zeer wort afgemat, dat ider groter lustren
ıt sitten krijgt, om daar door met gemak te rusten,
; eerst tot danssen; dit hotstotssen is een saak,
:, schoon hoe moeylyk, die hotstotsser tot vermaak
ekt; maar nog meer voor die 't aanschouwen: want die quantten
rstrekken ygentlyk maar voor comediantten:
hebben hunne rol met moeyte bestudeert;
all die gesten by een ligtte plug geleert,
andre losse siel, die ten præceptor strekte
n hen, die hy misschien daar hymlyk om begekte:
g, zynde nu met dien professors lof vereert,
tot magister in die konst, gepromoveert,
:langt men seer na sulk een gastmaal by te wonen,
ı, als ter Schouburg, daar hun gesten te vertonen.
ks is gemeenlyk 't werk na 't endigen van 't maal.
n voegt sig swierig in het midden van de saal;
;innende terstont het gantsche lyf te setten
d' ygenschaps-vereis van deese of die baletten.
ır toont een flukse gast, en aardig juffer-dier,
lanssende, een seer rare en ongemeene swier,
hart en oog kan, als de sylsteen, tot sig trekken,
liefde, en yversugt, in sommigen verwekken
ır sy nu passen op 't geluit van Bas en Veel,
ır somtyds komt de dood hier ook op 't Schouwtoneel

En ſpeelt zijn rol hier ook met miſlijkke grimmaſſen.
Die danſt op zijn wijs dan een ander ſoort van paſſen,
Die neemt een danſſer, of een danſſerin, maar uit
Het dans-gezelſchap, en doet die, na zijn geluit,
Dat niemant horen kan, heelle andre paſſen maken;
Waar door all d' andren ligt van hunne trant af raken.
Als Ildobaldus in Italiën ten vorſt
Der Gotten was erweelt, en, in zijn dartle borſt,
De gaſtterijen en de danſſerijen voedde,
Gebeurde het, als hy met veel heerren van den bloede
Van Vitiges (die voor hem Koning was) en met
Zijn ygen vrinden, op een gaſtmaal, op 't ballet,
Seer çierlijk danſte, dat een van de naaſte vrienden
Van Koning Vitiges, zig van die dans bediende,
Tot wraak: want Ildobald had zelf een bloetverwant
Van deze, ruim een maant te voor, met ygen hant
Doorſteeken: deze, om nu die wreveldaat te wreke
Heeft Koning Ildobald al daſſende doorſteken.
Als Hartog Reginbert van Pedemont het rijk
Der Longobarden, met gewelt, en zonder blijk
Of ſchijn van regt, had, door zijn waapnen ingen
men,
En trots was op den troon van Ludibert gekomen,
Is hy door Clephes, neef en ſwager des tyrans,
De kop dwars door geklooft in 't midden van een da
Tot wraak, wyl Reginbert zyn zuſter had verſtoten,
En hem, door liſt, zogt, van zijn ſchone vrouw
ontbloten.
Wanneer Lamigius, geboren Thraciaan,
Een ſchelm,aarts booswigt,en zeer waardige onderd
Van Kyſer Phocas, die zijn voorzaat om het leven
Bragt, tot Exarch was van Italien verheven,
Wiert hy, en al zijn hof, in zeekre vreugde nagt,
Al danſſende vermoort, en om den hals gebragt;
Vermits de borgren van Ravenna zyn bedrijven,

En zyn gelubden, en zijn Thraciaansche wyven,
Ten walg verstrekten; zo, dat zy gelijkerhant
Hen danssende vermoordde, en staken 't Hof in brant.
Romanus Junior, Rooms Kyser, die, te gader
Met zyne moeder, snoot vergif schonk aan zyn vader,
By welkers leven hy zig zelven in den troon
Drong, (Leo Philosoophs zoons wettelyke zoon)
Bemoeide zig meer met zyn vrinden te vergasten,
Als met sijn vyanden met waapnen aan te tasten:
Hier was 't ballet dan by, na de algemeene wijs:
Maar hy, op zulk een gast-ballet, in zyn pallys,
Door wyn verlugttigt, was, gelijk de gylle dofferen,
Gestadig aan den dans met all de jonge Jofferen,
En heeft hen, stuk voor stuk, door danssen afgemat,
Maar viel, wanneer hy nog een gyttensprong deed, plat
Ter aarde; wiert zeer flaaw; en heeft, voor aller oogen,
Zijn wulpse ziel, en bloet, ten halze op, uitgespogen.
Als Abdimar, een Vorst der Ostrogotten, op
Zijns zelfs verjaar-feest, van een aangename pop,
De bloem der Juffren, aan een Overste eener bende
Van zijne Ruytery, verlooft, vol uit bekende
Dat zy geen weergade had, in danssen, nog in glans
Van schoonhyt, en met haar dan ook trok aan den dans,
Is deze schoone, die de jonge Vorst niet tegen
Dorst spreeken, schoon alreets vermoeyt, daar neer gezegen,
En strak gestorven: dies haar Bruydegom, uyt spijt,
En droefhyt, Abdimar, een golf van bits verwijt,
Vermengt met tranen, in het aangesigt gespogen
Heeft: als de trotse vorst nu zulks niet woud gedogen,
En snar gebood, hem self, met sijn gestorven Bruid,
Door zijne lijfwagt, in der yl, ten dans-zaal uit
Gevoert te worden, sprak dien Bruydegom: wy sullen
U ruimte geven, laat my eerst myn pligt vervullen!

Strak trok hy ongedrygt zijn swaart, en stiet de vorst
Daar eerst meed, en doe ook zig selve door de borst.
Aldus bevint men dat de doot de vreugt kan steelen,
En, in het beste van den dans, het schytlied speelen.
Wanneer de doot meed op 't ballet komt, is 'er kans,
Het vreugd-gewemel, in een droeve Dodendans,
Te sien verandren; en men sal door dartel springen,
Nog nette passen, sig die mogenthyt ontwringen.
De doot, wanneer die zig heeft in postuur gesett,
Vertoont, gemaskert, wel 't voornaamste van 't bal-
let;
En leert, hoewel hy hen die vreugde komt bederven,
Al swijgende: Messieurs, en Juffren, denk te sterven.

O goede God, die self de ware vreugde sijt!
Wend onse harten, van de wulpse dartelhyt,
Tot u! geef afkeer van 't onbandig aarts gewemel!
Voor onse siellen, in den geest, al staag ten Hemel!
Op dat wy, vlammende op het eeuwig vreugd-bedrijf,
De siel ten Hemel spring, op d' afschyt van het lijf!

DOODEN DANS;

Een KONINGLYKE MAALTYD.

DOODEN DANS,

Verbeeldende

Een KONINKLYKE MAALTYD,

Alwaar de Dood den KONING wenkt.

DE Koningen, en andre Hoogmogende perſoonen,
Die hunne luiſter, met een grootte ſwier vertonen,
In volle Majeſtyt, in d' audiëntie-zaal,
Vertonen ſomtyts ook een ongemeene praal
Ter Maaltijt; waar ſomtyts die grootte mogentheden
Zeer grootte ſchatten, ſlegts ten glorie, in beſteden,
Als ze andre grootten, in een maaltijt, hunne magt
Vertonen willen, met een zonderbare pragt.
Cleopatra, en by het Heyr-hooft der Romynen,
Antonius, in pragt van maaltijt uyt te ſchijnen,
Was 't niet genoeg, dat, op die praaldis, elk geregt
In Goud wierd opgediſt, en, dat zy elkke knegt,
Van zo veel honderdden als op die tafel paſten,
Gedurende dit zo uitnemende vergaſten,
Zo koſtlyk kleedde, dat hy als een Vorſt verſcheen,
En ſchonk die alles, wat van tafel af, weer heen
Te rug genomen wierd; en, dat zy die geregtten,
Veel honderd in getall, al ſtaag door andre knegtten
Ten dis deed brengen; maar zy ſmolt, in wijn-azyn,
Een Paerel, en dronk die, gelijk een teugje wyn,
In 't lighaam: 't was een dronk voor haar alleen, ter
waarde
Van dardehalf Tonne Gouds; die meer verwondring
baarde,
Dan eenig nut: alleen was 't om haar Majeſtyt,
En grote rykdom, met een fierre dartelhyt,
Te tonen, en die, aan dien romer, te doen blykken.
Ahazuëros, zoon van Cyroes, die de rijkken
Bezat, van Indien af, tot aan het moorrenlant:

Die

ie over al, zo verr zijn ſtandaart wiert geplant,
. vyf maal twintig en nog driemaal negen Landen,
ie Cyroes, door zijn magt van waap'nen, overmande,
elijk een Afgod wierd gedient en aangebeen,
)eed, in het darde jaar zijns Koninkrijks, by een
'ergaadren, wijt en breet uit all zijn heerſchappyen,
)ie Vorſttendommen, en die Land-en Stad-voogdyen
'ezaten, door zyn gonſt; en heeft ze een tijd gezet,
)m, binnen Suſa, een Hoog-vorſtelijk banket,
in Konings gonſtmaal, met hun allen by te wonen,
)m hen de heerlijkhyt zijns Majeſtyts te toonen,
/let zijne rijkdom, en vermogenthyt; mitsdien
ly ſig aldus woud, in zijn glorie, laten zien;
)p dat zy al de glants zijns heerlijkhyts bezagen:
)it was een praalmaal, 't welk gants hondert tagtig dagen
'eduurt heeft: en doe heeft al 't Volk de gantſche ſtad
'an Suſa, ook die eer een volle week gehad:
len dronk des Konings wijn uit fijne goudden ſchaallen,
)ie, om de glorie van de Vorſt, zo menigmaallen
'erandert wierden, als gcleegt: men had verlof
'e drinken wat men woud, in 't Vorſtlijk open hof.
Gebeurt ſomtyds ook, dat de grootten, in 't tracteren,
ig deftig tonen, niet om juiſt zig zelve te eeren,
ls wel tot agting van een vorſttelijke gaſt:
en brave zaak, die voor de brave ziellen paſt.
oo kan men eer door eer, en gonſt door gonſt, vergadren.
oo deeden d' eedelle en grootagtbre Borgervaadren
an 't over al bekende en roemrykke Amſterdam,
/anneer dien Erf-Prins van Toscaanen daarwaarts quam,
Die tegenwoordig heerſt) om na ſijn ſin te aanſchouwen

De

De grote Koopstad, en haar deftige gebouwen:
Hy wierd, ter maaltyt, in het pragtige Stadhuys,
('t Welk, door all 't binnen-ligt, tot zelf de Toonl
cluys,
Geheel en al scheen als een overgwonderbaren
Uitmuntend grooten en zeer konstigen lantaren)
Met al zijn Adel, op het heerlijkst getracteert.
Zo eert hy ook zig zelf, wie dus zijn gasten eert.
Wanneer de Vorsten op hun Koninklykke tronen
Verschijnen, willen zy hun Majestyt vertonen:
Maar, op 'een Vorstelyk banket, komt heerlykhyt,
En luister, t' samen, met een cordialityt;
En hier vertoont de Vorst zyn glorie aangenamer,
Als op de Rijks-troon: maar in deeze zelve kamer,
Hoe pragtig ook de Vorst, aan zyn verheven dis,
In glorie uitmunt, en in weelde dartel is,
En zig geen tijd gunt om op anders iets te denken,
Komt onvoorziens de doot hem van den dis af wenken
En maakt hem, spyt all zijn gewaande vreugt, bekend
Dat nu zijn uurglas, of zijn levens-tijt, op 't end
Loopt, en geheel, of schier geheel, is afgelopen;
En dat zijn rijkdom, om daar meer tijd by te kopen,
Te wynig is. Daar is dan all die praal gestuit:
En, met des Vorsten doot, is 't Vorstlyk gastmaal ui
Dus is, ten tijde van den Gods-tolk Jeremias,
Op zulk een Vorstenmaal, den goeden Gedalias,
Een Vorst van Juda, door zijn Vorstelyke gast
En bloedhont, Ismaël, al eetende, verrast,
En aan zijn dis vermoort. Dien grootten Alexander
Die all de rijkken van het Oosten aan malkander
Knoopte, aan zyn heerschappy: die 't vyandlyk
staal
Kloekmoedig weederstond, raakte, op een Vorste
maal,
Tot Babel, als hy in zijn glorie zat, om 't leven,

r de zoonnen van Antipater, vergeven.
lomeus, die de tiende van die Stam
raar Egipten, tot een Vorsten deel, op quam,
anders doot; (na wien de Ptolomeën
ligden) die, met zijn heyr, in Galileën,
y zelf eerst was verjaagt, en wederom
n, schriklijk woedde op 't arme Jodendom,
; duzent, in een overval, deed doden,
gesoden, aan een deel gevangne Joden,
e opdiste, en dwong ze, hun buikken tot een

ten; deeze is, op een praal-maal, 't welk hy

gesabelt van zijn ygen dis genootten,
Godlooshyt en tyranny verdrooten.
, die op den troon van Romen trad,
y Claudius Tyberius eerst had
n; hy, die zyn drie Susteren tot wyven
n met de eene nog zijn ontugt ging bedrijven,
storven was; dien booswigt; deze pest
omen; deeze Wolfin 't Roomsche Wolven

ten Duvel strekte, en 't Mensdom uit deed
en,
zijn beeltnis, als een Oppergod der Goden,
angebeden zyn; dien zelven Aarts-tyran,
n vreugd-maal, aan zyn dis, door eenen man,
me Chareo, wiens vrouw, door hem, ge-
nden
het bloejenst van zijn tijd, met dartig wonden
rt, en afgemaakt. Zo krijgt het quaat zyn loon
acer, door de Gotten, op den troon
was, en in Italien regeerde;
er Romulus Momyllus overheerde,
die 't Kyserryk van 't Westen af moest staan):

Regtte

Regtte hy een gastmaal, na die overwinning, aan;
Een overwinning-feest, zo heerlyk als 't behoorde;
Daar Theodoricus, een Gott, hem in vermoordde;
Waar door hy self de Kroon en scepter aan zig toog
Theodahatus, die, als vierde Koning, 't hoog
Gesag der Gotten, in Italien, bestierde,
Wierd, op een praalmaal, als hy sijn geboorte vierde,
Door Vitiges, die hem gevolgt is in het rijk,
Berooft van 't Koninkrijk en 't leven, te gelijk.
Als Anastasius, Grieks Kyser, veel gevaaren
Ontworstelt was, en had reets agt-en tagtig jaren
Geleeft, heeft hy sijn raat op 't Avontmaal genoot:
Maar, aanstonds, na dat maal, sloeg hem de donder
doot.
Francois de Medicis, Groot-hartog van Toscanen
Een deugtsaam Vorst, bemint van all zijn onderdanen
Had sijn heer broeder aan sijn dis, op 't middagmaal,
Die nu reets, door de stoel van Romen, Cardinaal
Gemaakt, en Vorstlijk tot het purpur was verheeven:
Hier wierd dien Hartog, door sijn Hartogin, vergeeven
Dog onvoorsiens: 't vergif was maar voor Ferdinant,
De Cardinal, bereid. Wanneer in Engeland,
De Koning Edmund, op Sanct Augustinus vier dag,
Een feest-maal gaf, en, aan sijn tafel, in die swier
zag,
Een seekre balling, in sijn haat reets menig jaar,
Vloog hy 'er self op toe, en scheurde hem, by het hair
Van tafel: maar die schelm, om sig daar van te wreeken,
Heeft, leggende, Edmund, met een kortte dolk, doorsteken.
Drie Paussen, als, Joan de negentiende, en Jan
De twintigste, en Urbaan de sesde, in 't midden van
Hun maaltijd, vrolijk sijnde, en sprekende van saken
En dingen, daar zy sig mee konden vrolijk maken,

ijn, door vergif, dat hen ten dootmaal was beryt,
aar heen gestorven, en na 't fabelvuur gelyt.
nirze, klynsoon van Usunchassan, de Chanen,
ı Myrsas, woedende om de Kroon der Perssianen,
nvlugt, schoon erfgenaam des rijks, na 't bloed en Wet,
ı, aan de Dogter van de Sultan Bajazeth
ehuuwlijkt, zijnde aldus aan 't huis der Ottomannen
ermaagschapt, endlijk, door de drift der Rijks-tyrannen,
ntboden zijnde, en op de Parssiaansche troon
erheven, nam hy voor, om hen de doot, ten loon,
oor zijn verheffing, en verbaasde vlugt, te geven:
y regtte een Koninklijk banket aan, om daar, even
ı 't midden van de vreugd, hen af te maken; dog
en hoovling, wien hy heel de zaak, en all 't bedrog,
ertrout had, en die 't aan den Chanen zelf ontdekte,
Vas de oorzaak, dat die zelfs des Konings dootmaal strekte:
Vant, all wat daar was, klampte hem onvoorsiens aan boort,
n heeft gesaamlijk, aan dien dis, hem self vermoort.
een Praal-nog Vreugd-maal, nog geen Vorstlijkke banketten,
een Vorstlijkke Agtbaarhyt, nog zeer gestrenge wetten,
erstrekken elders tot beletsel voor de doot:
)ie komt 'er, 't zy dan daar genoot, of ongenoot,
n ysch de Koning: hier nu baat geen tegenkikken;
ie moet zig daar, 't zy dat hy wil, of niet, na schikken,
let zy hoe pragttig, en hoe smaaklijk, hy dan eet:
)ie vraagt de Vorst niet, is u Majestyt gereet,
)m met my af, na 't rijk der duisternis, te rysen?
Nog laat, voor die tijd, zig een wynig afwaart wysen!

Ja schoon de Vorst hem bad; hy agt geen Konings bee.
De doot vertrekt niet, of die, wien hy ysch, moet
mee.

O God! wy weeten 't, gy verschoont geen Vorst
nog Koning:
So is voor ons dan, die als niets zijn, geen verschoo-
ning:
Verschoon ons hier alleen maar in, dat ons de doot
Niet, als van 't Aardrijk, ook van 't Hemelrijk ont-
bloot!

iekeop 't Bed, en de Vege daar voor

Derthiende Plaat.

ziekke lyt. de veege schryt.

ziekke wort somtyts verwezen,
van syn huysgezin beschryt:
laar wort somtyts noch weer genezen;
it huysgezin int graf gelyt.

M

Daar 't lange leven by gevoegt is, tot ee
Voor die zijn ouders eert. Het is een pa
Daar alle wijzen, van hun jeugt af, d
En alles wat hen daar toe helpen kan, n
Het leven, als een mens dat eens ontfan
En wel bewuſt is dat hy in de werelt leeſ
Is aangenaam. Het is een ingeboren we
In al wat ſterflijk is, de naarre doot te
Een loskop, wiens verſtant nog minder
Beſpeurt wort, leeſt, als een die vo
vreeſt:
Maar als hy ſterſt, of meent dat hem d
den
Komt, zoud hy, kond hy ſlegts, hen
waar, ontvlieden:
Dog anders leeft hy, als of doot nog ſt
Had, als alleen in oude en afgeleefde n
Nogtans is 't zeker, en men heeft het
Dat veele duzenden zijn door de doot v
Eer eene d'ouderdom van vijftig jaarre
Vermits de doot de helft wel in de wie

kent is, dat somwijl maar eene stip des tijts
tussen wel gezont en doot zijn: dies de vrinden
's ziekken, die zig by des ziekken ziekbed vinden,
; 't quaat verargt,. en als hy flaute op flaute krijgt,
n droefhyt tonen, wyl de doot, zo 't schijnt, hem
drygt.
eldrukkend schreijen, en het hartversmagtent sugten,
't jammerend kermen, en de droeve klaag-gerugten,
rvullen alles wat geluit vervullen kan. (van
aar all 't geschrey, gezugt, gekerm, en klagt, zyn
n zelvige oorzaak, gants beswaarlyk af te leyden.
en kan de droefhyt, uit haar oorzaak, onderscheiden,
en kan wel zeggen, en wel stellen, dat men weet,
t alle droefhyt, en verdriet, ontstaat uit leet:
, droefhyt, en verdriet, en leet, zijn slegts maar namen
n eene zelve zaak; maar, hebben hier te samen
en eene wortel; wijl een vrouw somtijds beschryt
ar man-verlies niet, maar het erfdeel, dat zy quyt
l raken, met haar man; om dat zy, in de dagen
ars Huuwlijks, zig, niet meer als taamlijk, heeft
gedragen.
schryd de man somtijds uit leet, niet om zyn vrouw
aar om het erf-verlies; om dat hy, in zijn trouw,
n vrouw geen liefde, maar verdriet; deed overgaren:
is wil d' een d' ander dan geen erfgenaam verklaren:
dit verlies, als 't op een sterven aankomt, maakt
mtijts meer droefhyt als de doot, als die genaakt.
schryen dogteren, en zoonnen, als hun vader
i schijnt te sterven, om dat hy hen, all te gader,
kans ten halven voor onwettig zaat erkent,
anneer hy, door een hels vloekwaardig testament,
n hooftsoms erfdeel schikt voor synerkindren kindre,
i zijne kindren die belett in 't minst te mindre.
schryt een neef, of nigt, of ander verder vrint,
n dat hy zig, door hoop op 't erf, bedrogen vint.

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Het blyven van een SCHIP,

Met Volk en All.

BEgeerte, wen zy in den Mens heeft plaats geno
men,
En zig bevestigt, tragt al voort en voort te komen:
Zy zet zig zelf, in haar betragting, maat nog paal;
Maar, was 't haar mogelijk, zy zoud het altemaal,
Wat heel de Werelt in zijn omkring kan bevatten,
Bezitten willen. Haar verzaat geen gelt nog schatten:
Zy waagt het alles, om gedurig meer en meer
Te krygen, en verliest hier door ligt alles weer.
Zy waagt het geen bekent is, voor 't geen onbekent i
Zy agt zo zeer niet op het geen haar digt ontrent is,
Als wel op 't geen zy verre, en maar in mening, zie
En schoon zy 't alles had, zo kan haar alles niet
Vernoegen. Zy ontziet niet kostelykke panden
Te wagen, en die na zeer verre en vremde Landen
Te zenden, om voor die, gelyk als ruilens-wijs,
Weer andre kostlijkhyt, van grootter waarde, en pry
In haar gewelt te zien. Zy zend, met caravaannen,
Klynodien, te Land, na Moorren, en Maraanne
Chinees, en Japannees, en Tartar, en Scytier,
En Turksche Musulman, en rovende Arabier,
En bout, op die wijs, in haar harssenvat veel Heemle
Maar, ziende dat zy niet genoeg aldus op Keemlen
Kan laden; en dat ook de Keemlen, door de last,
Beswijkken; of somtyds door rovers aangetast,
Geplondert worden, tragt zy, om zig vergenoegen

T

Gemeenzaamhyt van goet, en boedelmenging, sluit:
Of, om dat hy zig niet gelyk een man gedragen
Heeft, maar u, als een beest, geschopt heeft, en geslagen,
En, als een beest geleeft; zo, dat gy hierom pryst
Met droefhyt, dat hy nu ligt na zijn strafplaats ryst:
Of, 't zy uit leet dat gy u lieve helft zult missen:
Of andre reden, die niet ligtlyk zyn te gissen:
Ik raad u dat gy al dit jammerklagen staakt,
En agt hebt op het geen u zelve nader raakt.
Gy zyt het voorspook van een kort navolgent treuren,
't Welk, om u ygen doot, veel eer nog zal gebeuren,
Als om die geen die gy nu reets voor doot bekermt;
Gy moet niet wanen dat gy voor de doot beschermt
Zyt, als u egtgemaal de ziel schynt op te geeven:
De dood is nader by u zelf, als hem, wiens leven
Gy reets verloren agt: hy zelf zal deze rouw,
Die gy nu voorbeduit, bedryven om zyn vrouw:
Het is van outs al meer geschiet, in vroeger tyden,
Dat teedre vrouwen hunner mannen doot beschryden,
Wanneer zy waanden dat een doodlyke ademsnak
De ziel van't lighaam scheyde en'slevens-hoop verbrak;
Nogtans al eer als die die zy voor doot betreurden,
De bootschap die de dood aan haar had, zelf bespeurden.
Euphrasta, Gemaallin van Leo Philosoof,
Grieks kyzer, zag dien vorst nu reets, na haar geloof,
De ziel uitblazen; dies zy scheen te zullen stikken
In tranen, weeklagt, en in zugtten; en in snikken;
Dog zy is kort daar aan, gestorven, en ter aart
Gebragt; en hy is driemaal na haar doot, herpaart.
Als kyzer karel, d'eerste in 't westen, die den groten
Genaamt wort, Hermigard, syn eerste vrouw verstoten
Had, en met Hildegard, zyn twede, in de egt vergaart,
Die hem drie zonen, en vier dogtren, heeft gebaart,
Gebeurde het, dat hy, door een ziekte, zo verswakte,
Dat hy, zo 't scheen, al na zyn laatsten adem snakte,

't Welk deze Kyzerin zo zeer bedroefde, dat
Zy zelf, daar door, wierd van een zydenwee'g
En sturf, wanneer de doot des kyzers ziekbed sch
Die na haar doot, zig nog tot tweemaal toe herh
De vierde Karel die het westers Kyzerryk
Bezatt, wierd, in een ziekte, als was hy reets
Door Blanka, dien hy tot zyn gemaallin verko
Had, jammerlyk beschryt: zy agte hem reets v
Dog hy wiert weder in gezonden staat herstelt;
En zy wierd zelve, door de doot ter neer geve
Haar egtgemaal, die zy, met hart, en ziel, en
Beweent had, koos nog, na haar doot, drie gem
Al zulks valt daaglyks voor by volk van lager g
Beween dan niet uws mans staat, maar u ygen

Gy kindren die u nu met schryen, en met zu
Bemoeit, om dat de ziel u vader schynd te on
Alschoon gy daaglyks, door u wederspannigh
Gemaakt hebt, dat hy u bezugt heeft, en bes
Wat zijt, of hebt gy, dat gy niet geheellyk sc
Zijt, aan u ouders, die gy nog zeer menigvu
Vergramt hebt, ja somtijts gelastert en bespot
Gy hebt u ouders te gelyk misdaan, en Godt
Nu barst u hart misschien van droefhyt, om d
Die gy hen daaglyks, tot hun hartseer, deed v
Gy wenst nu mooglyk, dat u ouders dat verd
Niet aangedaan was, dat hen, door u, is ge
't Is nu misschien, dat gy de liefde, die ze u t
Die gy, onreedlyk, met weerbarstighyt belo
Met leet herdenkt: altans dit is te wesschen;
Gy wort geroeppen voor Gods vierschaar, o
(Eer nog u ouders, die gy meent dat reets het
Verlaten, daar zijn) zelf eerst rekenschap te g
Van meer quaat als gy aan u ouders hebt misda
Hoe zult gy daer dan, voor die igterstoel, b
't Kan zyn, dat gy misschien u ousgants va

Bemint hebt, en dat u de vrees alleen, die smarten
Baart, die men nu bespeurd, vermits 't u zeker schynt,
Als of haar leven, als een damp, daar heen verdwynt;
En dat gy wenst, dat God hun leven vele jaren
Verlengde, en u, tot vreugt van haar, nog lang woud
sparen:
Maar 't zy zo 't is, gy beelt nu regt na 't leven af,
De droefhyt dezer, die gy waant nu reets na 't graf
Te ryzen, om u zelf, als gy na 't graf zult ryzen,
Betonen zullen: gy zult hen de weg eerst wyzen:
Zijt nu gewaarschuuwt. Agt het voor geen ydelhyt.
De zieke is meermaal, door de veegge zelf, beschryt.
Anthylius, de zoon van Massinissa, meende
Dat hy zijn vader reets zag sterven, en beweende,
Wraakgierig strydende in die zelve slag, zijn doot,
Tot een Carthager, met een pijl, hem dwars doorschoot;
En Massinissa is, alleen gequetst, tot Romen,
Al zegenpralende, met Scipio, gekomen,
En heeft daar na nog, meer als twintig jaar geweest.
De vege heeft meermaal voor eens anders doot gevreest.
Wanneer de Kyzer van het Roomsche rijk, Trajanus,
Gants waterzugtig, rijk en kroon, zijn zoon Hermanus
Onwaardig agtte, en dies zyn ygen zusters zoon
Ten zoon aannam, waar door nu Adriaan de kroon
Moest erven, heeft de zoon, met gants bedroefde reden
Zyn vader, als hy wat gestelt was, afgebeden:
Doe treurde hy deerlyk om zyn vaders grote quaal,
En digt-aanstaande doot: maar dit is altemaal
Al weer verandert; wyl hy uit de werelt scheyde,
Voor dat zijn vader zig nog regt ter doot bereide.
Astulphus, ziende dat zyn vader, Thrasimunt,
Der Wenden Koning, door een maag-colyk op 't punt
Eens pynelykken doots, de ziel scheen uit te braken,
Kond door zijn rouwgeschrey, tot geen bedaren raken:
Dog 's vaders ziekte nam van die tijt aan weer af

En met een maant geraakte Astulphus zelf
Gy doctor, wiens verstant bestaat in school
En in het dagelyks gebruik van Brand'wijn
En daar door toont te zijn een waarlyk Phi
Gy, die de ziekten, door een konstig apoc
Des levens, weg neemt, en hier net weet ui
Uit voorbeduidsels van u ongegrondde tee
Dat deze krankke nu in wynig tijts een lyk
Zal worden, en hem daarom wijst na 't H
U teeknen, waar op gy dit vonnis komt t
Zijn ydel: wat komt gy de vrinden hier o
Gy weet het zelve, dat u oordeel veelmaal
Pas op! let op u zelf! gy hebt u hier vergis
Wat zyn 'er menigten van ziekken dus ver
Die, spyt hun vonnis, nog door andren zi
En zijn hun doctor, die hen dus verwezen
Veel jaren, ja somtijds een halve eeuw, o
Hier zal het ook zo gaan: de ziekke zal he
En gy, maak gissing zelfs de geest voor hen
De ziekke lijt somtijts op 't bed: en d' ve
Daar voor; en weet niet, dat hy zelf ten gr

O God! doet ons, al 't geen geschiet
beelt nemen;
Op dat wy van gedenk te sterven niet vervr
Laat ons gereet zijn, 't sy men snel of langs
En geev ons 't Hemelrijk, de zalighyt, te

DOODEN DANS;

eeldende een BOEREN DANS:

DOODEN DANS.

Verbeeldende

Een BOERREN DANS:

De doot, op de Veel speelende, danst mee.

'T IS doorgaans zeker, dat de meeste menschen haken,
En dapper tragten, om zig vergenoegt te maken.
De vergenoeging voert een vreugde met zig; ja
Den een volgt d'ander, als de schaduuw 't ligchaam, na.
Om 't vergenoegen, en de vreugde, te bekomen,
Wort zulks, als elk dan nut agt, by der hant genomen:
Maar, als de zaakken niet na wens vergaan, geniet
Men, in de plaatse van vernoeging, wel verdriet,
En quelling: en om daar niet eeuwig in te blyven,
Tragt elk na mid'len, om die quelling te verdryven.
Het beste middel wort somtyts niet eens betragt,
Vermits op Godt, van wien het komt, niet wort gedagt
Maar, wyl men weet dat wijn en bier, by goede teugen,
Gedronken, voor een tijt de menssen kan verheugen,
Zodanig, dat men in die tijt, geheel zyn leet,
En quelling, door 't gebruik van zulk een drank, vergeet,
Is 't in gebruik geraakt, om leet, en ongenoegen,
Te doen verandren by 't gezelschap, in de kroegen:
Daar agt men, voor die quaal, de beste medicijn,
Gezelschap, geestig bier, en wijn, en brandewyn.
Geringe ziellen zijn die mid'len onderworpen;

En,

ı, wyl het boers is, meest de boerren, op de dorpen:
ıar quelt zig Kees, om dat zyn wyf niet spinnen wil:
ı Jaap, om dat zyn wyf, gelyk een allbedil,
em 't regt bedilputeert, van na zyn zin te leeven:
ı Tijs, om dat zyn wijf hem parst wat snel te weeven:
n Aris, om dat hy zyn wijf een schop in 't gat
ǵgeeven hebbende, zy lang te dranzen zat:
n Piet, om dat zijn wijf hem raat op zee te varen,
ot nut van 't huys, alschoon hy bang is voor de baarren:
n Leen, om dat zijn wyf niet, om een kooltje vuur,
egaan wil hebben, by haar buurwijf Neeltje buur:
n Teun, om dat zyn zeer beminnelykke Joosjen
een Toutel-doek genoeg schaft, voor zyn Tontel-doosjen:
n Klaas, om dat zyn moer hem raad na bedd te gaan:
n Arie, om dat hem zyn wyf niet voor wil staan,
Vanneer hy, met haar broer, om tydverdryf, wil kyven:
n Symen, om dat hem zyn buurwyf niet geryven
Vil, met een entje kaars; om daar mee na een duit
'e zoekken, dien hy, met een van zyn wantten, uit
yn diessak heeft gestrooit: en Heyn, om dat zyn vaartjen
iem raat te vryen na zyn overbuurmyt, Maartjen:
n dikke Dirk, om dat zyn Koe het Kalf versmakt:
n Bram, om dat zyn Eent haar eyerren verkakt:
n Krelis Pietse, om dat zyn wyf geen kool-moes kappen

Wil

Wil: Vreck, om dat zyn wyf voor hem geen botter tappen
Nog bier wil ſpitten, ſchoon zy 't jongſte is van hun twee:
Jan keeſſe, om dat zyn wyf, wanneer hy uitgaat, mee
Wil, zo dat hy geen voet kan, zonder haar, verſetten:
En Kryn, om dat zyn wyf geen gort met uijen vretten
Wil; en dieshalven hem niet opdiſt wat hem luſt:
En Rong, om dat zyn wyf het kint niet heeft geſuſt,
Als hy, na 't middagmaal een ſlaapjen op woud nemen:
En Melle, om dat zyn wyf niet anders doet, als temen,
Wanneer hy ſavonts eens wat laat komt uit de kroeg:
En Arent, om dat Geert, zyn wyf, het kint niet droeg,
Als 't in de kakſtoel niet woud zitten, zonder grajen:
En Jooſt, om dat zyn wyf zyn kouſſen niet woud naajen:
En Syger, om dat hem zyn wyf het wiegtouw in
Zyn hant gaf, als het kint niet aanſtonts na haar zin
Woud ſwygen; ſchoon hy geen ding noder deed als wiegen:
En Baart, om dat zyn wyf geen leugentje woud liegen,
En zeggen, dat zyn koe meer melk gaf als een aar:
En Tewis, om dat hy begnort wierd van zyn vaar,
Om dat hy voor zyn wyf geen ſtukje kaas woud ſnyen:
En Fekke Jobſe, om dat zyn moertje niet woud lyen,
Dat hy een ſleepje bier, met kaas en broot gebrokt,
Na 't avontmaal, alleen maar in zyn darmen ſchokt:
En Gys, om dat zyn wyf met ſlagen niet te dwingen
Was, om het lietjen van ſint jutmuts eens te zingen.
All deze boerre, vyf-en-twintig en een toe,
Als ze hun gewaande quaal, en quellinge, dan moe
Zyn, gaan zy na de kroeg, als na d' apteker, trekken;
Daar Jochem draaykraan hen ten doctor zal verſtrekken,

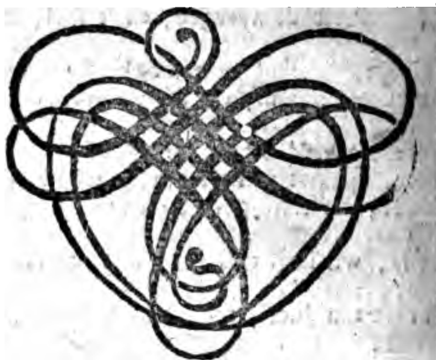
Die

e wijn en brandewyn, en twaleſ guldens bier,
:n medicyn verſchaft, en helptſe met pleyzier.
ıs wort de quelling en 't verdriet, in 't kort verloren
, uit die medicyn, de vrolykhyt geboren.
ın zingt men, dat het door de glazen klinkt, en dringt
ɔor muur en wanden heen: men hippelt en men ſpringt,
et hoſpita, en myt, gelyk men dan gewent is,
ıt alles davert wat daar om en by omtrent is:
n oude boer ſpeelt, in het hoekje van den haart
ns helder op de tang, aan tafel ſpeelt de waart
› tafelborden: elk is vrolyk. Op dit boeren
llet komt ook de doot zyn perſonagie voeren;
ı danſt miſſchien al mee van vreugde, om dat zyn oogſt
gint, wanneer de vreugde, en 't ſpel, is op ſyn hoogſt:
'ant Gysje, die zyn ſtem te hoog heeft opgeheven,
ɔoort in zyn aaſſem, en ſchyt zingende van 't leven:
ı krelis die te veel heeft van die medicijn
:nuttigt, ſpuuwt zyn ziel uit, met de brandewyn:
ı Tewis, die van Jooſt, al danſſende op de toonnen
trapt is, wil hem daar voor met een mesje loonnen;
aar krygt van Jooſt, om dat hy niet by tijds ontweek,
wars door het borſtbeen heen een doodelykke ſteek:
ı Teun, door 't ſpringen zeer verhitt, had regt te voren,
'n ziel in 't lighaam, door een fellen dronk, doen ſmoren:

Aan

Aan tafel ſtoot Jan Keeſſe een kan om van zyn
Rong Krynſe, die hem met die kan de kop in ſla
En dikke Dirk heeft, daar hy neder lyt gezegen,
Een onherſtelbre breuk, al ſpringende, gekregen
Waar aan hy pynlyk ſterft. zo dat de doot ſchier:
Zyn dorre ſchonkken, op dit boerren-kroeg-bal
Al me zyn rol ſpeelt, als op andre treurtoneellen
Daar d'onbeſuiſthyt graag de rol van vreugt ſoud
Een dronkken boer heeft geen gedagten van de
Ten zy dan, als die hem de ziel ten lyve uit

ô Goede God! laat ons die ydle dartelheden,
Van danſen, ſpringen, en gezwelg, geen tyt be
Maar, dat ons hart zig in u goedertierenthyt,
Verheuge, en eewig in u glorie zy verblyt!

D

ADVOCATEN, plytende voor de Baly.

Vyftiende Plaat.

Denk op u ent o President!

Als Regtren zig door Advocaten,
Of, om genott uyt gonst, of haat,
Bedriegen, of verlokken laten,
Zent Godt de Doot, en loont hen't quaat.

DOODEN DANS;

Verbeeldende

ADVOCATEN,

Plytende voor de Baly;

En de doot, wenkende den President.

HEt regt, en 't onregt, hoe verscheiden van malkandren,
En hoe partydig, als zy eens van plaats verandren;
Zo spoedig als dan die verandering geschiet,
Neemt d' een de plaats in, die de anderen nu verliet.
Zo ook 't genoegen; en begeerte; als een dier beiden
Zyn plaats verlaat, komt strak den ander, hoe verscheiden
Van wezen, in de plaats die zyn party bezatt:
Zo volgt d' een d' ander op het spoor, in 't zelve pat.
Alschoon men deugt wil met verscheiden namen noemen;
En ondeugt, als of die geen ondeugt was, verbloemen;
De deugt is enkel; en als die haar plaats verlaat,
Komt ondeugt in de plaats van deugt. in 't kort, het quaat
Neemt aanstònts plaats bezit daar 't goede is uitgeweken
En weet aldaar zyn zaat, dat hels is, aan te queeken:
Dus groeit de werelt vol vloekwaarde oneenighyt;
Die tot een onrust, voor de ziel, en 't lyf, gedyt,
Vermits de trots, in niets d' een d' ander toe te geven,
Genoeg scheen, om elk aar van goederen en leven
Te ontbloten: maar, tot stut van allerly gewelt,

Zyn

: de wetten, en de regtren, toe gestelt;
tgeleerden, die, ervaren in de wetten
n hun weetenschap, ten dienst van zulkke,
:en,
bequaam zyn om hun zaak den Regtren voor
:n, dat ze, na verêys des zaaks, hen 't oor
loen: deze, die hun werk bestaat in praten,
:gts-geleerden, met de naam van Advocaten
zy doen hun vlijt, met studie, en practyk,
ty dienen, schoon die had dan ongelyk,
kken, voor het oor des Raats, te defenderen;
: hy, over zijn party mag triumpheren,
: Regtren zig de zaakken niet verstaan,
luy zijn, die slegts maar na de waarhyt raan:
is 't gemeen gevoelen, van die Heerren,
r om gelt, als om de waarhyt disputeren:
als de Regter zig de zaakken zelf verstaat,
nog logen, van alzulk een Advocaat,
een boer zeit: spreek de waaahyt: Want begen
ay: zo liegen helpt, zal ik voor u wel liegen.
ren, voor wien al die dingtaal wort gehoort,
dist, zijn niet van eene zelve soort:
onder die zyn ook geleerden, ongeleerden,
le plaats van Regts-geleerden, Regt-verkeer-
n;
quaat-aardigen, die, om een gaav, uit haat,
:, of om een soort van redenen van staat,
t, en Wetten, en wat daar van afhangt broek-
l,
door een zeer schand-en schaadlyk vonnis
:eken;
an, tot verlies van 't leven, eer, of goet:
g Regter, op dat hy zig voordeel doet;

Een gonstige, tot een genegen vrintschaps-teeken;
Een haastige, om zig aan die, wien hy haat, te wreeken;
Dus denkt men op de spreuk: daar steekt in 's Regters
Meer voordeel, als in all de boekken van de konst.
Dus kan de President, wanneer hy andre stemmen
Te baat heeft, gonst, en haat, en gierighyt, doen klemmen:
Want zekerlijk, de naam, en stem, van President,
Wort somtijd in een raat van Souveryn erkent;
Zo dat by zulkken, wie de Preses maar te vrint heeft,
Zijn zaak zy regt of niet, het alles voor de wint heeft:
En dies, gy boerren als gy plyten moet, zo swijgt;
En maak dat gy de gonst des Presidents verkrijgt.
Maar gy, ô Preses! die u vrint, of u, ten voordeel,
Een vonnis geeft, en, voor Gods Regterstoel, ten oordeel
Verwagt wort, maak u daar die Preses ook te vrint,
By wien men loon voor Regt, en straf voor onregt, vint!
Zo zulk een Regter, voor en eer hy vonnis velde,
Zig, in gedagten, voor Gods Vierschaar, zelve, stelde,
Misschien of dan wel zijn sententie, om 't genot,
Uit gonst, of haat, niet wierd gevelt, uit vrees voor God.
En 't voegt hem, daar hy in de vierschaar zit, te denkken,
Dat daar de doot misschien al komt, om hem te wenkken,
En hem te vorderen tot medegang, wiens doel
Is, hem te voeren voor des hoogstens Regterstoel,
Om zelf een vonnis, na vereïs des zaaks, te erlangen,
Zo als hy 't andren, in de Baly deed ontfangen:

Want,

Want, wijl niets zekerder is, als de onzekerhyt
Des levens, ſtelt men zig met nut de doot altijt
Voor ogen. En het voegt een Regter, die Gods wee-
zen
Vertoont, te wyzen, zo, dat hy niet heeft te vreſen,
Dat eenig vonnis, door hem zelf alhier gevelt,
Hem in de vloek en haat van God en menſchen ſtelt.
Wie Gods Perſoon verbeelt, voegt, regt en meede-
dogen
Te plegen, na des regts en zijns perſoons vermogen:
Want, als de doot komt, ſtrekt berouw ten ſpot en
walg;
n ſtuit geen ſtraf. Zo ziet men, dat een dief de galg
'en ſtraf geniet, en dat berouw hem niet kond vryen
an beul en ſtrop, ten loon voor al zyn dieveryen.
Wanneer de doot komt, om den Regter voor den
troon
m God te voeren, komt de tijt van ſtraf en loon:
at is een ſtaalle Wet, daar vaſt op is te bouwen.
t quaat wort niet herſtelt door 't al te ſpaad berou-
wen.
Wanneer Syſamnes, aan de geltzugt vaſt verknogt,
verr' gebragt was, dat hy 't regt voor gelt verkogt,
liet met gelt zig, voor een onregt vonnis, lonen,
nd hem 't berouw, wanneer de doot quam, niet
verſchonen,
: hem Cambyſes niet de huit zo levende af
d villen; en die, tot gedagte van die ſtraf,
regterſtoel met de afgevilde huit bekleedde
nneer hy 't ampt aan des gevildens zoon beſteedde.
: Is wel gebeurt, wanneer een Regte vonnis ſloot
doots, dat hy zelf eerſt een proy wiert voor de doot
ertus, Cancellier van 't Koninkrijk Bohemen,
on van Kolowrat, had Raads-beſluit doen nemen,

De Calixtinen, door het gantsche Koninkryk
Door vuur en vlam tot as te branden, tot een blyk
Van zijn gezag; en had ook 's Konings stem verw
ven:
Maar is nog zelf eerst aan het blaasjes-vuur ge
ven
Dat aan zijn voet quam; een ligtheelbaar ongemak
De vicepresident zyns bloetraats Jan Bosak,
(De Bisschop van Wardijn) die eerst zijn loon ont
gen
Moest, viel ten wagen uit, bleef aan zijn balzak
gen,
En sturf elendig aan dat pijnlijk accident:
Dus raakten ze allebeid elendig aan hun ent,
Al eer men 't vonnis, dat ze uit pure booshyt
den,
Aan die onschuldigen ter executie stelde.
Ook zijn de Regters wel voor 't oordeel Go
daagt,
Door hun gedoemden, en hun booshyt da
klaagt.
Wanneer men zig des magts der tempelieren belg
Zo, dat men ze altemaal op eenen dag verdelgde.
Sprak een der zelver, dat een Neapolitaan
Was, en tot Bordeaux, ten proy der vlam
aan
Een paal gebonden was, in 't byzijn van den Ko
Philip, en Paus Clement: op Aarde is geen versc
ning
Nog hoger Regts-beroep, gelijk ik weet voor my
Die tot myn onschult, en geheel onnosel, ly:
Dog hoort ô gruuwlyk booswigt Clemens, Pau
Romen!
En onbarmhartig Vorst Philip! ik zal nu komen

n BRUIDEGOM en BRUID.

Vijf-en-twintigste Plaat.

Doot schynt hier wel kamenier.

s deerlyk,'t huuwlyk te voltoojen,
.vrolyk.uyt de kerk van daan,
j wel met palm te laten stroojen,
nneer de Doot doch mee wil gaan.

En na barmhartighyt, die ſchent Gods Majeſtyt.

O gy barmhertig en regtvaardig Regter! Heere
Van alle Regteren! geev ons, u naam ter eere,
Door alle plaatſen van ons vrye Staats gebiet,
Volmaakte Regt'ren, daar men uwe glants uit ziet!

DOODEN DANS;

ende een Weetzugttigen Ouden.

Sestiende Plaat.

zyt gy ree: nu moet gy mee.

gt gy 't oude bryn noch krenken
le en niewe vremdigheyt!
t komt u ten grave wenken.
u sterf-uur: 'tis u tyt.

DOODEN DANS,

Verbeeldende

Een WEETZUGTIGEN Ouden.

In zyn Boekken Kamer,

Wordende van de doot gewenkt.

EEn zeekre zugt is gants het mensdom ingegeven,
Om vergenoegt, zo lang hy leven kan, te leven:
Dog 't vergenoegen wort niet even eens gezogt,
Nog, van een ider, tot een zelve zaak gebrogt.
Een pronkaart zoekt het in zeer pragtige gewaadden,
Van kleedren; en in zeer uitmunttende huis-ciraden,
Na de alderſwierigſte en de nieuwſte en netſte wijs.
Een lekkerbek, in zeer voorname lekkre ſpijs;
En de alderaangenaamſte en koſtelijkſte wijnen,
Die, door hun klaarhyt, hem ten drok te lokken ſchy-
nen.
Een dronkaart, niet alleen in wijn en brandewijn,
Maar, in daar ſtrak beroeſt, ja dronken, in te zyn;
En, in beroemt zyn voor een treffelijken zuiper.
Een vraat, in zig zo vol te vreten, dat een kuiper
Schier nodig is, die hem een hoep om 't lighaam parſt;
Op dat hy, als hy nog eens drinken zal, niet barſt.
De onkuiſſche, in 't veel gebruik van Maagden en van
Vrouwen;
In 't hymlyk, en ter ſluik, en zelf geen Vrouw te trou-
wen.
Een gierigaart, in 't ſtaag vermeerdren van zijn gelt.
Een ſpotter, in dat hy geſtadig imant quelt.
Een trotſſe, in over al te ageeren voor gebieder.

Een

Een edelmoedige, in de nyging van een ieder
Tot hem te dwingen, door verpligting, en gedrag.
d'Hoogmoedige zoekt zyn vernoeging in ontsag.
Een krijgs-man, in veel goede en vette buit te maken;
En, in de gonsten van zyn oversten te raken.
Een Paus, in dat hem al wat leven heeft, ontziet.
Een Vorst, in dat hy al wat leven heeft, gebiet.
Een Apotheeker, in het koken van veel drankken.
Een Doctor, in het wel genezen veeler kranken.
Een paap, in 't sterven van veel rykken, om de mis;
En in de biegt-stoel, zo 't een mildden biegtling is:
(Een Janssenisten paap voor all, die zonder schromen,
Zijn leekken nootzaakt, veel by hem te biegt te komen;
En kragtig aanraat, mis by mis te laten doen,
Tot beurs-vervulling, en tot ziellen-zonden-zoen:
En om den leek weer snel ter biegt-stoel te doen keren,
Zal hy hem dan eerst, als hy weer biegt, absolveren)
Een goeden regter, in, dat hy de cours van 't regt
Van mededogenthyt en regt te samen hegt.
Een krygs-en leger-hooft, in 't doen van veel progressen.
Een regts-geleerde, niet alleen in veel processen,
En consultatien, en vremde termina,
Maar ook in menigte interrogatoria.
In alle deze zoekt het ook de Secretaris,
Notaris, en wat meer van diergelykke schaar is.
Matroosje zoekt het in een vaart die hy bemint,
Sijn Brandewijns-fles, en egaalle goede wint.
Een Chyrurgyn, in veel uitwendige accidentten.
Een Rentenier, in 't fix ontfangen van zyn rentten.
Een Predikker, in, dat men, net, van woort tot woort
Al wat hy predikt, met een hart vol aandagt, hoort.
Een Chymicus, in 't vuur na graden aan te stoken.
Een Kok, in alle spys, na iders mont te koken.
Een Bakker, in dat al zyn deeg wel gest en rijst;
Zyn Broot wel gaar bakt, en dat ider 't vaardig yst.

DOODEN DANS

Verbeeldende

Een K I N D,

Door de doot, van tussen zijn Ouders we gerukt.

WAT leven heeft, gevoelt iets werkzaams in 't veelen
Zyns Scheppers, om iets, zijns gelykke, voort te tee
Geen beest hoe schriklyk en ontembaar; nog geen
Hoe 't ook genaamt mag zyn; geen vissen, 't z
zee,
In staande Wateren, in Poelen, of Rivierren;
Geen soort van vogelen, of andre vleugeldierren,
't Zy in de Lugt, of in de Waat'ren, of op d' Aar
Geen soort van Slangen, 't zy hoe listig ook verm
Geen kruip-dier, 't zy van die in 's aardrijks boe
wonen,
Of van die, die zig op de schors des aartrijks toon
In 't kort, geen dier, het zy dan waar, of hoe, 't
leeft,
Of 't heeft een zugt, waar door 't, na voort te te
streeft.
Maar dat dier, 't welk de naam van mens, door
ontfangen
Heeft, vint zig zelve, door een hartelyk verlang
Geprikkkelt, om zig, door het teelen, in een st
Te stellen, die hen kan ver-eeuwen, in zijn zaat
Het schijnd den mens, als zoud het zijn genoege
dren,

En zoekt in zijn studoor zijn eenig vergenoegen.
Daar ziet hy alles door, wat Starren-heemel, aard,
En lugt, en zee, en stroom, en poel, en afgrond, baart.
Hy kan zig, denkende, in een bootsgezel hervormen:
En, als op zee, travade, orcanen, sware stormmen,
Ja schipbreuk, met verlies van schip en goet, uitstaan;
En zien de baarren 't schip aan dusent flentren slaan;
Of, zonder dat hem vrees voor lijf-verlies doet kryten,
Het schip aan stukken, op een leger wal, zien smijten,
Of op een blinde klip, daar 't schip te barstten stoot,
En vlugten, door de zee, van 't wrak af, met de boot
Hy ryst met Schepen, of te Land met caravaannen,
Na 't verr' geleegenste gewest der Indianen,
En ziet de diamant, en pærlen, en al wat
Europa, by dat slag van menschen, kostlijk schat,
Uit zee, en berg, en bos, en dier, en dieppe kuillen,
Te voorschijn brengen, en voor slegtte waar verruilen,
Daar heeft hy 't oog, vol van verwondring, op gevest.
Nu rijst hy weer in 't Goud en zilver-rijk gewest,
En daalt mee neder, in de Goud-en zilver-mijnen,
Die, door hun duistre diepte, een helschen afgrond
schijnnen:
Hy ziet de mijnstof, en het zo bemint metaal,
Dat minder dient tot nut, als tot de pronk en praal,
Met groot gevaar, en konst, en vlijt, en alle soorte
Van swaarren arbyt, zig vertoonen in geboorte,
Tot dat het endlijk die beroemde luister krijgt,
Waar na zo menig hart, als na zijn heil God, hijgt
Hy ziet in d' aaklijste en afgrijsselijkste kolkken.
Hy leeft in omgang met de vremde en woeste volkken,
En vreest, by d' allerwreetste en boosten, voor geen
leet;
Ja zelf by die niet, daar men menschen braat en eet.
De wilderniffen, daar de afgrijsselykste dierren

Bemoeit men zig met al wat daar toe baten kan;
Men schroomt geen kosten, nog geen vlyt, om i
daar van
Te maken, als men tot zyn oogwit heeft genomen
Om endlijk daar door aan 't bestemde park te kom
En schoon veel jaarren zyn van node tot die zaak,
Men troost zig, hopende op het voorbeoogt verm
Waar toe men 't met veel zorg en moeite poogt tel
ken:
Maar hier komt ook de doot, al 't gantsche werk
breeken; (i
Die rukt het kint, wanneer 't zijn oudren 't mees
Van tusschen beiden weg, en gaat 'er maar mee v
Hier baat geen schryen, nog geen naar gekerm, nog
gen;
Wanner men sulk gewelt, van menssen, sond verde
Men zoud 'er alles wat men had veel eer by op
Doen zitten; 't leven zelf; al zoud 'er hals en ko
Aan hangen: of indien men iets van 't geld kond h
Geen geltsom was te groot om 't noot-loot af te ko
De liefde die men tot beminde kindren draagt,
Is so verheven, dat men 't alles voor haar waagt;
Maar als de doot komt, laat die zig, door gelt te g
Nog kragt, verdryven; die komt maar alleen om 't
Indien men zeggen woud: dit enig kint is waart
Om zeekre redenen, en oorzaak, dat men 't spaar
Al zulks is nul: hier gelt geen oorzaak nog geen r
De doot is noit, als met het leven zelf te vreden:
Die ziet op armoe, nog op rykdom; 't onderschy
Van staat, is by hem niet bekent: want hy beryt
Zyn schigtten niet alleen voor laag geboren borstt
Maar ook tot kinderen van Koningen en Vorsten
Hoe nut ten dienste van den Lande, of van het ry
Hy agt eens Vorsten kint, en beedlaars kint, gel
En doet zyn beeltenis in alle leven prentten.

Dat zulks niet waart is dat een wyze daar van ſpreekt:
Dus ſtelt hy zig in ſtaat van agting te vergaren,
En vaart daar in zo voort tot in zyn hoge jaren;
Tot hem zyn bloetvuur, en het ogenligt, vergaat:
Dan ſtrekt een bontte rok, en bril, hem weer tot baat.
Maar endlyk, als hy dus op alles zit te denken,
Beſpeurt hy, dat de doot hem om een hoek komt wenken;
Als of hy zeggen woud: gy oude, die u tijt
Hier, by u boekken, in u eenighyt, verſlyt,
En God, en mens, en all 't geſchaapne hebt leren kennen,
En, zittende, door aard, en lugt, en water, rennen
Kunt, hoort! u vuur gaat uit. U levens-rat loopt af.
U ligt verdwijnt. Verlaat u boekken. Denk om 't graf;
U drokke ſtudie heeft u wel 't verſtant gegeven,
Om zo te leven, dat gy na u doot kunt leven;
Maar dog, gy weet, dat al wat leven heeft, een wet
Is, van den Schepper, die onſterflyk is, gezet,
Te ſterven, eer men tot de onſterflykhyt kan raken:
Daar moet geſtorven zyn. 't Zyn vaſtgeſtelde zaken.
Gy zyt nog Ænoch, nog Metuſalem: men derft
Het leven; en men leeft geen eeuwen, eer men ſterft.
Gy zyt geen jongeling. Gy hebt geen ſtof tot klagen,
Dat God u weg roept in het midden uwer dagen:
Want gy zijt out en hebt nu lang genoeg geleeft:
Het blykt, wyl d' oly, en de brantſtof u begeeft,
Waar door ge u ligtt en vuur in ſtaat kondt onderhouden.
De jonge kærels, wien de baart eerſt uit komt, zouden,
Met ſchyn van reden, zig verbeelden kunnen, dat
Zy, in huns levens-loop, nog naauwlyks 't halve pat
Gelopen hadden, ſchoon zy op een ys-grond bouden:
Maar

Maar die verbeelding voegt geen vijftig-jarige ouden:
Want tagtig jaren is des menſchen leven als,
Het veel wort, maar men raakt gemeenlyk om de
hals,
En ſterft, eer dat men daar de helft van kan berykken
Indien men 't wiſt, miſſchien of hondert duzent lijkken
Gekiſt zijn, of altans ten grave zijn gedaalt,
Eer eene d'ouderdom van tagtig jaren haalt.
Gy, die dus lang geleeft hebt, en dus veel gelezen,
En veel ervaren, moet daar van verzekert wezen,
Dat als u d' ouderdom verkleumt en brillig maakt,
De doot zig tot u ſpoed, en digt na by genaakt.

O goede God! doet ons ons vergenoegen zoekken,
In uw, in daaglijks brood, in goede en nutte boeken;
En, wyl de mens zig aan het vergenoegen bint,
Verleen u hulp, dat hy 't by u, en eeuwig, vint!

DOODEN DANS;

eeldende een Cardinaal wandelende.

13 Derthiende Plaat.

t gaat ten daal Heer Cardinaal !

t gy niet hoog genoeg gereezen ?
zyt tot Cardinaal erweelt :
hoopt gy ook noch Paus te wezen ?
t's mis. u rol is uytgespeelt.

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Een CARDINAAL wandelende,

En van de doot gevat.

Doot.

HOE nu, Signor? het ſchynt gy wilt hier zo wat
wandlen;
En ik zoud graag met u van myn commiſſie handlen.

Cardinaal.

Allata in pace, catze en couille! gaat by die
Uweerga zyn? wat zyt gy voor een matſfots? wie
Raat u zoo koen, om hier in myn Palleys te komen?

Doot.

Ik zal 't u zeggen: 'k heb een bootſchap aangenomen.

Cardinal.

Impertinenten beeſt! vertrek hier ſtrak van daan!
Ik wil u praatjens, nog u bootſchap, niet verſtaan.

Doot.

Al zagt Signor! gebruik een wynigje patientie!

Cardinal.

Canaille! noem my geen Signor, maar Eminentie
Noem haak en kruk, en die u weerga zyn, Sinjoor!
En lell my hier, met u commiſſie niet aan 't oor!
Waar zyn myn dienaars? wie heeft u hier in gelaten?
Men mogt perſonen van uitſteekende hooge ſtaten,

Als

Als ik, niet ſpreken, als met voorverzogt conſent:
En dan nog, met een zeer ootmoedig compliment,
Verzoekken, dat men hem een ogenblik wil horen.

Doot.

Ay excuſeerme! 'k ben in 't Paradijs geboren.
Ik ben opregt en ſlegt. Ik ben wel juiſt niet rijk,
Maar mijn geboorte is met u ſtaat nogtans gelijk.

Cardinal.

Hoe! ſchurk! met mijn ſtaat, die gelijk is met een Koning?
Bewijs dat! want ik geev u, daar van geen verſchoning.

Doot.

Dat zal niet ſwaar te doen zyn, eminente vrint.
Ik ben des hoogmoets en begeertes egtte kint:
En uit die zelve twee is ook uw ſtaat geſprooten.

Cardinal.

Mijn ſtaat (ô booswigt!) is van d' opperſte aller grootten,
Zijn hylighyt, de Paus, afkomſtig; en gy zijt
Een Ketter, die verdoemt zyt tot in eeuwighyt.

Doot.

Dat 's buiten queſtie, en dat zoud wel kunnen wezen;
Maar ik, die onverzaagt ben wil, daar niet voor vreſen:
Dog, zo 'er menſchen in de wyde wereld zijn,
Die nog met duuvlen zyn bezeten, heeft het ſchijn
Dat gy bezeten zijt van die ik heb geſproken.
Begeerte, en hoogmoet, twee hooftſtoffelijke ſpookken,
Uit welke u ſtaat, en ik, te ſamen zyn geteelt,

Bezitten u; en gy zijt van hun aart bedeelt;
Ja zulks is, van uw jeugt af, vast in u geworteld.
Wie ziet tot heden daar een krummel af gemortelt?
Een Dorps-pastoor, die maar in d' alderlaagste graat
Gestelt wort, van geheel de Priesterlyke staat,
Wil, dat zijn Boeren hem, in allerly manieren,
Voor geestlykke ovrighyt erkennen, eeren, vieren,
En agten zullen, schoon hy, by gelijkenis,
Maar slegts een jongen van een Harders jongen is:
Dat weet hy zelf; en wil nogtans hoogmoedig tragt
Te maken, dat den Boer hem zal voor Harder agten
En geestlijkke overhyt. Zijn dienstbaarhyt wil hy,
Door trots, verandren in een opperheerschappy;
En zijne Boerren, die zo dom zijn als de swijnen,
Geloven dat hy is die geen die hy wil schijnen:
Maar hy nogtans, die weet, dat hy de minste soort
Is, in 't getall dat tot de Priesterschap behoort,
Bevlytigt zig, om in des Bisschops gonst te raken.
Al zoud hy zijn geloof, ter wil van hem, verzaken;
Gelijk de Priesteren in 't Oosten (schoon zeer verr,
En lang verleden) om den Bisschop Lucifer,
Zo deden: en men zal na 's Bisschops voorstel leeren
Om daar door in 't getal der Dom-capittel-heeren
Te raken: lukt hem dit, zo stelt hy zijn verstant
Al meer te werk, en tragt na Deeken van het Lant
Te worden, door geheel na Bisschops zin te leven;
Alwaar die endlyk hem dat jongens-ampt doet geven.
Die jongen, die, als slegts maar Priester was, z
trots
Was, by de boerren, toont zig nu, gelijk een rots,
Gants onverzetbaar; en wil naaulijks tegens Leekker
Ten zy, die ryk zijn, of maar in zyn biegtstoel, spr
ken:
Maar by de Bisschop toont hy zig gelijk gestampt
Vol ootmoet, tot een klaar betoog van 't jongens amp

O

Om, zo de Bisschop zyn Vicaris quam te sterven,
't Vicaris-ampt, door gonst des Bisschops, te verwerven
Gelyk somtyts gelukt. Nu word hy 's Bisschops knegt
En doet zyn best, dat hy 't geheel capittel hegt
Aan hem; op hoop, indien des Bisschops Stoel vaceerde
Dat hem 't capittel, tot die Stoel, hun stem vereerde
Dat lukt hem ook somtijts: en als de Mijter op
Zijn hooft geraakt is, wort hy, als een kermis-pop,
Zeer çierlijk opgetooit. Nu zit hy in den Zetel
Zijns heeren, als zijn knegt, en heerst nogtans vermetel,
En trots, met groot gezag; en wil, in zijn gebiet,
Dat elk hem vorstlijk eert, en na zijn oogen ziet.
Nu toont zijn hoogmoet, dat nog meer begeerte daar is,
Hy voert de tytul nu van Bisschop, en Vicaris
Des Opperharders; dog begeert nog groter praal:
Hy tragt, op allerly manieren, Cardinaal
Te worden: en op hoop van tot die staat te komen,
Went hy zijn vlijt aan, en schrijft brief op brief na Romen,
Waar in hy niets, van all wat maar passeert, vergeet;
Op dat zyn hylighyt, de Paus, het alles weet;
En, op dat hy het wit, waar na hy doelt, mogt treffen,
Zal hy zyn hylighyt, gelyk God zelf, verheffen;
Maar zelf zig zelven, met ootmoedighyt, zo klyn
Vertonen, dat 'er niets ootmoediger kan zyn;
Maar evenwel daar zyn geleerthyt in doen blyken.
Hy zal niet laten, nog benevens dit, practyken
In 't werk te stellen, by den eene of d' andre Vorst,
Op dat hy daar door wort in 's Paussen gonst getorst,
En op dat hy dus wort tot Cardinaal geschapen;
Daar zal hy alles wat hy kan, by een toe rapen:
Hy stelt zyn gelt, en konst, en gonst, en list by list,

In 't werk, op dat hy zyn bemikte doel niet mist.
Hy weet wel, dat na 't geen hy vist, zeer veele vissen;
En dat de meesten van den hoop hun doelwit missen;
Maar hoogmoet, en begeert, is 't voedsel tot zyn hoop:
En schoon hy 't al spendeert, zo agt hy dog goet koop
Te hebben, zo hy dus zyn oogwit kan berycken:
En zo 't gelukt, hy zal geen Vorst nog Koning wyken,
Uw Emimentie weet wel, dat ik niet bedrieg.
Ik ben regtvaardig; en bekent voor die niet lieg.
De Cardinaals hoet hebt ge op deze wys bekomen;
Maar daar door is u nog u staatzugt niet benomen,
Nog iets gemindert; want gy tragt nog even zeer,
Door allerley bedrog, na d'alderopperste eer,
Dat 's Paus te worden; en indien u dit gelukken
Woud, zoud u hoogmoet voor God zelf misschien niet
bukken:
Maar ik, ik raad u, wyl gy nu nog gaat en staat,
Dat gy u van begeerte en hoogmoet nu ontslaat;
En dat ge u schikt om al wat zondig is te derven.
Maak gissing, nimmer Paus, maar Cardinaal, te ster-
ven;
En gelt myn raat, zo maak u maar wat snel gereet.
U Levens-glas is meer verlopen als gy weet.
U Uur-glas loopt reets op zyn endt, met wynig zan-
den.
U lyf en ziel zyn met zeer losse en brosse banden
By-een gebonden. Kom leg af dit kleet van praal!
Is 't niet genoeg, slegts van een Paap tot Cardinaal
Te zyn geworden, 't welk u hoop zeer dapper styfde?
U lot is niet gelyk met Sixtus, die de vyfde
Dies naam geweest is; nog met d' uitregtse Adriaan:
Het wil juist altyt zo gelukkig niet vergaan,
't Is ook altyt niet goet: en gy zout zeker maken,
Door 't Pausschap, dat gy aan een vremde doot zoudt
raken.

/at meent gy? dat een Paus, hoe hylig ook vermaart,
leer, als een ander, voor't vermoorden is bewaart?
o mist gy zeker; want hun dootlot is hetzelfde.
erdenk een hondert jaar of agt: Joannes d' elfde,
oon van Paus Sergius, is in zyn bed vermoord;
ı door een kussen op zyn mond gedemt, versmoort,
'aar van het krygs volk van Spoleta zig bedienden.
:n weynig later is Joannes de dartiende,
:trapt in overspel, doorsteeken, door de man
:s hoers. De vyftiende van die de naam van Jan,
'tPausschap, voerden, is zyn ogen uitgesteken,
oor Bonifacius de zevende; en ten teken
ın verder haat, in 't Slot sanct Angelo gebragt,
lwaar hy hem, door dorst en honger, heeft versmagt.
ok is in 't zelve Slot, sanct Angelo, gebannen,
ı door gebrek gedoot, de sestiende der Jannen.
an de agtiende is, door des Kyzers Ottos last,
'tkomen uit het slot sanct Angelo, verrast,
yn oogen uit geprikt en daar na dootgeslagen.
Men leit een Paus somtyts door list nog andre laagen:
e negentiende Jan, en twintigste; en Clement
: tweede, raakten, door vergif, in 't kort aan 't ent
ıns levens. Lucius de tweede, is doot gesteenigt,
oor 't volk van Romen, tot zyn ondergang vereenigt,
'anneer hy 't Capitool, ten tyde van den Raat,
et wapens aanviel, door een onverzetbren haat.
ɔ quam Gregorius, dies namens d' agtste, om 't leeven;
ı is, tot Pisa, door een fel vergif, vergeeven.
n Paus is wel, ten troon, in volle majestyt

Ver-

Verheven, maar daar door niet van de moort vryt.
Verwerp u ſtaatzugt. Zyt met u beroep te vrede
Gy zult niet door gewelt vergaan; dies hebt gy den
Tot trooſt en blytſchap, zo gy daar maar wel let.
Een Cardinaal ſterft juiſt altyd niet op zyn bet.
Paus Bonifacius, van deze naam nu d' agtſte,
Was, en 't is jammer van Regering niet de zagtſte,
Die zond een zevental van Cardinalen mee
Te ſcheep, en deed hen, in de Genueſche Zee,
Te voren in een zak by een genaait, verdrinken:
Dus konden zy altans niet ligt te Romen ſtinken.
Dies had zyn Hylighyt haar graf in Zee bezorgt.
Alphonſo, Cardinaal van Sina, wiert verworgt.
De Cardinaal Don Carlo de Caraffa wierde,
Door laſt van Pius, Paus, en van die naam de v de,
Verwezen, van zijn ampt en tytulen ontlaſt;
En kort daar na wierd hy verworregt met een baſt.
Dit deeden Pauſſen: maar in Vrankrijk vond de K ning
Henry de darde voor geen Cardinaal verſchoning,
Als hy de Cardinaal van Guiſſe by de kop
Deed vatten, en hem deed verworgen met een ſtro

Cardinal.

Wat Catſe en Couille zyt gy, die u kop komt b ken,
Met zulke leuren voor een Cardinaal te preken?
Hoe maakt gy u, in ſpijt mijn agting, hier zo groo

Doot.

Hoe! ſchaamt u, dat gy my niet kent! ik be Doot.
Carc

Cardinaal.

Ik denk nog op geen doot. My is, niet lang voor deezen,
Net uitgerekent, dat ik eerst nog Paus moet wezen
Eer ik zal sterven. 't Was een meester in die konst.
En dies, Allate en pace! u praatjes zijn om zonst.
Sa rept u! spoet u in wat snel van hier te stappen!

Doot.

Maar zagt heer Cardinaal! ik heb u by de lappen.
Vertrout niet, dat ik een die 'k vast heb, weer verlaat.

Cardinaal.

Wel posito: gy zijt de doot. Dat mag geen quaat.
Ik heb geen twijffel, of gy zijt hier in 't verkeerde
Palys gekomen, daar men u nog niet begeerde.
Wat my aangaat, ik voel my nog zo niet gereet.
Indien ik nu sturf, 't was my al mijn leven leet.
Ik ben wel out, en zo wat pippig, en wat snottig;
Maar om te sterven ben ik niet genoegsaam rottig.

Doot.

U Eminentie zy dan zo als hy dan zy,
Gereet of niet; hy moet zo aanstonts mee met my:
Dat 's mijn commissie. Ik kom om u af te halen,
Na 't land der doden. Maak wat gang! hier valt geen dralen.
Ik weet wel dat gy niet gewoon zijt eenig reis
Te doen (al was het ook maar van het een Paleis
Tot aan het ander) of gy moet juist daarwaarts ryden;
Maar al dien omslag is geraatsaam nu te mijden,
Vermits gy deze reis al leggende, zo 'k meen,
Volbrengen zult.

Cardinal.

Ay my! ik sterf! daar reis ik heen

O God! wy hebben ons aan 't sterven vast verbon-
den.
De doot alleen zy ons ten straf voor onze zonden!
Wy sterven daaglijks, en gaan met de doot na 't graf:
Maar straf ons, na de doot, dog met geen andre straf

DO

DOODEN DANS;

:beeldende een KRYGSMAN.

Achtiende Plaat.

en zulk Duell verstrekt geen spell.

ıar baat geen schermkonst, noch verweren.
ich onvertzaagt zyn voor de punt:
ie kan de slagh des doots pareren,
:r tyde als t op hem is gemunt!

DOODEN DANS,

Verbeeldende

Een KRYGSMAN,

Vegtende met de Doot.

d'Aarts-opper-duivel die het mensdom zo vermeten,
Van d' eerste schepping, tot nog heden toe, bezeten
Heeft, en de schepslen, voor hun sterven, niet verlaat,
Is ygentlyk Begeerte; een zugt, tot ygenbaat.
Uit dezen duivel, die de klynnen en de grooten
Als erffelyk bezit, zyn d' andren afgesprooten.
Van deze is hoogmoet nu het outste en eerste kint;
Die ook zyn zitplaats in het meeste mensdom vint.
Uit deze is heers-zugt, of regeer-zugt, voortgekomen;
En nyt, en dartelhyt. Hier uit zyn gantsche stromen
Van duivel-aardig zaat, met snelhyt, voort gevloeyt,
Waar aan het mensdom, als met keetnen, schynt geboeit.
Die trotse duivlen, daar de mens zig van regeren
Laat, kunnen zelf niet met malkandren accorderen.
Begeerte, d' outste, vint zig nimmermeer verzaat;
Waar in het hoogmoet, door verpligting, met hem staat.
De dartelhyt, genygt tot alle vremde dingen,
Teelt heel de werelt vol van snoo veranderingen,
De nyt, of wangonst, neemt verschil, of tweedragt, by
Zig; en regeer-zugt tragt na d' opper-heerschappy:

Dog

elk tragt op zig zelf, na zyn manier, te leven;
een van allen is genygt iets toe te geven,
trots, of hoogmoet, hen gezamentlyk bezit:
ans doelt yder na zijn voorgenomen wit,
uttigt niets, als maar een snoot quaataardig voedsel:
uit is d' Oorlog, dat vloekwaardig hels gebroedsel.
yder daaglyks, als een troetelkint, mee speelt,
yn en groot, en in het klyn en 't groot, geteelt.
Oorlog is al 't quade en helsch by een gespannen;
pronkelyk uit boze en godloze aarts-tyrannen;
lorie zoekken, door, in 't omgelegen lant,
elf ontzaglyk, door hun waap'nen, moort, en brant,
aken; en dat al de werelt te doen weten.
rijg, den Oorlog, schynt niet anders, als een eten,
l wat ondeugt heet aan een geschakelt; daar
ugt niet in is, als met duizent lijfs-gevaar.
't ware tegendeel van Christi leer en voorbeelt:
in de Krijg wort zulks, als al te slegt, veroordeelt.
Christen die de Krijg veragt, wort voor menist
olden, mits de deugt de voorrang wort betwist.
Oorlog pronkt men met helthaftig te slempemen,
Vyants Oorlogs-vuur door menschen bloet te lempen.
in 't dootslaan van des Vyants beste jeugt,
el-gewapent heyr, dat is een oorlogs deugt,
ok des vyants Lant en Steden te verdelgen;
e de vlammen, als ten proy te doen verzwelgen;
ook een krijgs-deugt, die een deftig Krijs-man
aast, Gelyk

Bedaang, dat hy, eer hy laanems kan kr
Door flaauwte, van de ploeg af, komt te
En fterft al fwetende, van hulp en heul o
Het levens-ent van al wat mens heet, is d

O God! geef zegen op't gewas der la
Doet alles wat den boer, als boer doet,
Indien ge uw zegen aan de boeren geeft,
Geen hongers-noot het volk verdelgen o

DOODEN DANS;

Verbeeldende een Koorde-danſſer,

Agt-en-twintigſte Plaat.

Die gek dient hier niet tot plyzier.

't Is zekerlyk geen Wisjewasje:
Ligt maakt hy eenig pasjen vals;
En valt, op't minste valsche pasje
Van boven neer, en breekt den hals.

Hem willende, 't ontzet, en verder vrugtloos pogen
Beletten: ziende dan Viridomarus staan,
Viel, in persoon, hem zelf, gants edelmoedig aan,
En liet het Krijgs-heir met het Krijgs-heir 't werk be-
slegtten:
Viridomarus, gants vol vuur om zo te vegten,
Ontfong Marcellus, als een dapper moedig helt;
Maar wierd heldhaftig, door Marcellus, neergeveld,
En dootgeslagen; 't welk zyn krygs-heyr deed vertsa-
gen;
Waar door 't zig ligtter liet verdelgen, en verjagen.
Dien groottten Koning, dien roemwaarden dappren
Sweed,
Gustaav Adolph, die zo veel Oorlogs-wondren deed,
En 't gantsche Duits-land had in d' Oorlogs-brant ge-
domppelt,
Is, door de ontzagbre doot, al vegtende, overromp-
pelt,
Wanneer zyn Krijgs-heir, digt by Lutzen, in een slag,
Zig meester, over 't velt, en 's Kysers leger zag.
De doot is niet gewoon de dappren te verschonen.
Daar gelt geen Majestyt, nog Goude Pærlekronen.
Een Krijgs-man tone vry zyn kragt, en helden moet,
En konst, de doot slaat hem met een slag onder voet.
Geen schermkonst, nodig om zig zelve te verweeren,
Kan 't moort-geweer des doots, als 't op hem toelyt,
keeren.
Spijt vaardighyt, en konst, in 't handlen van geweer,
De doot slaat, wien hy treft, met eenen slag ter nêer.

O grote God, die moet en kragt geeft om te stryden!
Strijt gy voor ons; en geeft ons vreede in onze tyden!
Verschaf ons Helden, en bescherm die in de stryt!
Ay toont dat gy de God van onze waapnen zyt!

DOODEN DANS;

Verbeeldende een PAAP.

Negentiende Plaat.

m maatje buur: na't Vagevuur.

at moogt ge op staf en myter hopen!
rt klyn, en denk niet op het groot!
v levens-loop, is uyt gelopen:
y zyt in handen van de Doot.

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Een PAAP,

Die door de doot aangegrepen, en meegesleept word.

HET hylig Predik-ampt heeft Christus, in zyn leven,
Aan zyn Apostlen, en Dicipulen, gegeven,
Van beide soortten, in en buiten de egtten staat,
Als onverschillig; zynde, in dezen, goet nog quaat:
En gaf hen order, om de zonden te bestryden;
De deugt te leren; en de troup die zy gelyden,
Daar zelf in voor te gaan; en zelf, in zyn en schyn,
Verdraagsaam, needrig, en ootmoedig volk te zyn;
En niet om loon, hun dienst, aan imant, te besteden;
Maar gants ter liefde, hun ampt, dat dienstbaar was, bekleden;
En nimmer, over 't volk des Heren, heerschappy
Gebruiken, wyl hy heer en dienaar, even vry
Verklaarde: maar, nu is, door 't opperhooft van Romen
Die onverschillighyt des Huuwlyks weggenomen,
In al die tot het ampt van Leeraar zyn gestelt:
Men heeft een vonnis op den egttenstaat gevelt,
Waar door het huuwlyk, dat zo hylig was voor dezen,
In die, die predikken, voor zondig wort verwezen:
En hen, die predikken, die stelt men 't huuwlyk voor,
Als iets afkeerlyks, en afschuuwelyks; waar door
Een mens gevaar loopt om den Hemel te verliezen:
Dies agt men nodig, om de maagden staat te kiezen,

In

aats van de egtten ſtaat, het zy dan vrouw of man:
wie daar tegenſpreekt, verklaart men in den Ban.
moordenaar, een ſchelm, een dief, een vrouw-
verkragtter,
nder booswigt, wort (het ſchynd wel logen) zagt-
ter
andelt, als een vrouw, die, egttelyk gepaart,
r kerkgang doen wil, als ze een kintjen heeft ge-
baart.
n booſwigt, hoe verkeert, heeft voor de kerk te
ſchromen:
en een kraam-vrouw mag daar zo niet binnen ko-
men,
zy dan dat ze eerſt heeft gebiegt, en geabſolveert
n belezen, en alzo geintroduceert,
nielende, in de kerk; dat is alzo van noden;
onder zulks, is haar de kerk geheel verboden.
Prieſter tragt met liſt, en door bedekt gewelt,
iet na loon, het is altans na goet en gelt.
doods benaauwde, die in 't bed geen ruſt verwer-
ven
, mag ſomtijds de gonſt niet, van geruſt te ſterven
eten, voor dat hy zijn Paap, een lompen vent,
ot een erfgenaam doet zijn, door teſtament,
oud zijn naaſte bloet daar ſchoon door lijden kun-
nen;
al dien pracher hem geen ruſt tot ſterven gunnen:
wijl den Paappen, door een nederlantſche wet,
rven van een vremt, door teſtament, belet
eeft men daar, voor lang al, middel toe gevon-
den,
ze ſtaatſche wet met grote liſt ontbonden:
Kerrekmeeſter wort aks-kaks dat deel gemaakt,
r door het evenwel de Paap in hande raakt.
ſteekt het domme volk een fabel in hun handen,

Van Vagevuur, en pyn; en, dat ee
Als of 't een lighaam was: men lelt
Een schandelykke zugt tot gelt, daa
Dat hy, ten eersten na zijn doot, z
En branden; en, dat hem niets help
ten,
Als missen doen, voor gelt een scha
Indien het domme volk zig in gedag
Dat lykken, zonder ziel (gelyk die z
Strak na hun sterven, van gevoel ge
En dat een ziel (die maar een denker
En niet lighaamlyks heeft) van alle li
Getast wort, en door niets is moog
(Want, Ziel, en Lighaam, zijn
zaakken)
Zo zoud het vatten, dat een Ziel, n
Nog koud, nog hette, kan genake
Of pyn doen voelen: want een ziel
Nog 't lyk is niet bezielt: maar Ly
lyk
Vereënigt, is een mens; die alles l
Wat lydbaar voor hem is: maar, a
Hun bant ontbonden zyn, en van e
Dan kan de ziel niets, als alleen do
Dan 't is een denkent ding, dat,
voelt
En al de reden, dat een Paap hier te
Zijn zeer gemakkelyk te denken en
Zijn beurs sou 't schoon profijt de zi
Want, kan hy 't volk zo dom nie
stelt
Dat ziellen branden; en door misse
Hun tyd van brandden, en de tyt d
dren
Kan, zo zal dat hem, in zijn Ziel
dren:

'n raakte hy 't Vagevuur, of 't volk hun domhyt, quyt,
Zo zoud hy daar door ook dan die gelegenthyt
Verliezen, om zig, door dat misgelt, vet te mesten,
Zig gonst te maken, en te hopen, van ten lesten
Een Bisschops-myter op zyn hooft, en, in zyn hant
Een Bisschops-staf, te zien: en leeft hy in verstant
Met gonstelingen van de Paus, of Cardinalen,
So raakt het Bisschops-ampt hem zo in 't hooft te maa-
len,
Dat hy zyn Priester-pligt, die dienstbaar is, vergeet,
En heerst alree het volk als Bisschop, eer hy 't weet,
'n agt zig niet tot dienst, maar heerschappy, geboren;
n kan niet, als met spijt, van dienstbaar weezen, hoo-
ren:
Dies is zijn poging, dat hem elk, met volle magt,
Als geestlykke Overhyt ontziet, en eert, en agt:
Want, in de gonst te staan van grote gonstelingen,
En Paap te zijn, agt hy voor geen geringe dingen:
Hy dunkt, als voelde hy schier de Mijter al op 't hooft.
Maar, als hy zulks nu zig onfijlbaar heeft belooft,
Komt, op het onvoorzienst, de doot ontrent hem
stappen.
Men roemt uitsteekende op gewijde munniks-kappen,
Als of geen duvel, nog geen hel-spook, daar ontrent
Durft komen, zijnde een zaak wie weet hoe lang be-
kent;
Maar juist de doot, die al dien handel komt verbrod-
den,
Grijpt, zonder opzigt op 't gewyde, hem by de vod-
den,
En neemt hem al die hoop, op Staf en Mijter, af;
Als of hy zeggen woud: wel aan! denk op u graf!
Het heeft u noit, met woort, nog werk, nog met ge-
dagten,
Gevoegt, na 't minste schijn van heerschappy te tragten;

Nogtans gy hebt u, voor een geestlykke Ovrighyt,
Gestaag doen eeren, van gewijt en ongewyt:
Is dat geen hoogmoet? met wat naam wilt gy 't dan
noemen?
En op wat wijs wilt gy u Simonij verbloemen?
Gy zijt verpligt om Mis te doen, ter liefde van
U God, en alles wat men menschen noemen kan,
Om niets; gy moogt geen gelt nog loon daar voor ge-
nietten.
Dog Mis doen, Ryns voor niets, zoud u wel haast
verdrieten:
Want, laat een Leek u slegts een Mis drie vier voor-
niet
Doen, gy zult tonen, dat u zulks wel haast verdriet.
Indien een kalis, voor zijn overleden moeder,
Of vader, oom, of meuy, of zuster, of zijn broeder,
Een Mis tien twaalf van u ter liefde Gods yscht, 'mis
Zal 't met u Mis-doen zijn; wie gelt geeft, heeft ze wis.
Zo dat, wie troost wil voor een ziel in 't Vaag-vuur
hopen,
Door Missen, die moet u, met gelt, tot bidden kopen:
Dat 's al zo goet, als of men imant koft, om, voor
Een vrouw te schreyen, die haar lieve man verloor.
Indien gekoft geschrey geen droefhyt kan doen zwigten,
Hoe zal 't gekoft gebett eens dodens pijn verligten?
U wetten zeggen; zo een eerstgeboren kint
In stervens noot is, en door d'eene of d' andre vrint,
Met zuiver water, en met ook de zelve woorden,
En wil, gedoopt is, die, tot nu, tot dopen hoorden,
Dat die doop goet is; en dat die een Ketter heet,
Wie d' eens-gedoopte nog eens doopt; maar 't zoud u
leet
Zijn, spijt die order, zo gy 't kint niet, voor de twede
Maal, nog eens doopte; en dat 's alleen maar om die
rede,

Dat

it gy dan gelt verhoopt voor deze twede doop:
as houd gy 't hylige genoegsaam als te koop.
o ook, wanneer ge, aks-kaks nog niet kunt absolveren,
aar doet de biegtling, tot u bigtstoel, wederkeren,
en week of twee daar na; wanneer ge hem absolveert,
aar penitentie geeft, tot dat hy wederkeert:
o komt hy dikwils tot de biegt, en penitentie;
a gy aan biegtgelt: en dat is een rare inventie:
Vant, anders krijgt gy 't maar eens, twee, of driemaal 's jaars
laar hier door dikwils; dat 's profijtlyk; en wat raars
idien een Catholicq, en Geus, zig samen paren,
o, dat een Predicant, of Schout, haar trout; zeer garen
ad gy daar Trouw-gelt van: dies zegt gy, dat geen Schout,
og eenig Predicant, de magt heeft dat hy trout:
llcen de Pristren (zegt gy) is die magt gegeeven;
n die getrouden zegt ge in hoerrery te leven;
o lang als gy ze niet getrout hebt; en dat ziet
lleen maar op het gelt dat gy daar door geniet:
Vant, zo gepaarden, tot u kerk zijn toegevallen,
Zy mennonijt, of Geus, ge hertrout niet een van allen.
'it alles blijkt nu, dat ge u niet te vreden stelt,
ls maar door hoogmoet, en bedrog, en sugt tot gelt;
n geen van dryen zoud met u ten einde raken,
idien ik zelf (de doot) geen end daar aan quam maken.
Vel aan! 't is tyt. Hier baat geen marren. Ik ben ree.
n schoon gy niet graag met my wilt, gy moet dog mee. (men
oor deezen kond gy noyt een andre Godsdienst noeie maar niet Rooms was, of gy moest die strak verdoemen;

Ja al wat mens heet, en niet Catholicq genoemt,
Is menigmaal door u veroordeelt, en verdoemt,
Alschoon 't u Christus zelf uitdruklijk had verboden.
Maar nu kom ik u, voor 't regtvaardig oordeel, noden,
Om zelf daar 't oordeel af te wagten, van u staat.
Al eer ge in 't Vagevuur, of daar bezijden, gaat.
De Bisschops myter, en de staf, daar gy veel dagen
Vergeefs op hebt gehoopt, zal ik voor u wel dragen:
Dat tuig is u te swaar: gy zijt zo dik en vet,
Dat gy een Nonnetje gemaklyk tot een bet
Zoud kunnen dienen. Kom! ik heb u wel gegrepen.
Gy zijt te swaar om ver te gaan; ik zal u slepen.
Daar ryst mijn heer Pastoor, van werelts goet ontbloot
Dan heen, alleen maar in geselschap van de doot.

O God! verlost ons van Pastoren, die, met liegen,
En list, op hoop van gelt, u arme volk bedriegen!
Doet uwe leraars, ons, met woorden, en met daat,
Op 't pat gelyden, dat tot u, ten Hemel gaat!

DO-

DOODEN DANS;
erbeeldende een ASTROLOGIST.

Wat poogt ge uyt globe, en sphær, en ſtarren,
Door konst, bedrog, en list, en vlyt,
Het geen toekomende is, te ontwarren!
De Doot betoont u ydelhyt.

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Een ASTROLOGIST,

Opwaarts ziende na een SPHÆRA MUNDI.

WAnneer de weetzugt in een mens een plaats komt
grijpen,
Is ze altijd bezig met zijn harssenen te slypen;
En maakt hem, dat hy al die tijt, als ydel, agt
Besteet, waar in hy niet na brave dingen tragt:
Hy voelt een prikkel, die hem drijft, om aan te stap-
pen,
Tot op de stijlste trap der hoogste wetenschappen.
Maar dog, de weetzugt neemt in zommigen geheel
De plaats in, maar nochtans in andren maar een deel.
Ook vint sy 't harssen-vat van d'eene, veel bequamer
Als d' ander, om daar in als in een brave kamer,
Te wonen; en het werk, waar toe zy daar is, voort
En voort te zetten, zo als 't na de reden hoort.
Maar, alle stof is niet tot allerhande zaakken
Bequaam, om alles, wat men wil, daar van te maken:
Daar is de weet-zugt ook, in 't werken, mee gequelt:
Zy vint een nyging die na 't eene of 't ander helt;
En zo ze in ider dan die nijging niet bevoordeelt,
Wort al haar pogen swaar, ja schier ondoebaar geoor-
deelt:
Maar, zo ze haar hulp biet aan die nyging die zig
roert,
Zo wort haar voorneem dies te ligtter uitgevoert.
Zy deelt aan elk dan, na zijn nijging, hare gonsten,
Tot scharping van 't vernuft, in allerhande konsten:
Zo,

dat die mens, alwaar de weetzugt plaats in krygt,
opklimt na dien top daar zijne ziel na hijgt.
nt m'er eenigen die d'aarde hun wezen wygren,
met het oog, en 't hart, van 't aardrijk opwaart
tygren;
ıy 't gestarnte, diens getals on-noembren hoop.
waar die rysen, als verzellen in hun loop:
ven als of dat bezielde Goden waren,
de tolkken, daar die Goden aan verklaren
Koninkrijks-en Lants-en Stats-en Volks-bestier,
ootlot-schikking van 't Heel-al; als of wy hier
:s zo moesten, en niet anders konden leven,
sterven, als daar ons de starren stem toe geven.
nootlot, dat, door list, nog door voorzigtighyt,
geenerly gedrag, ontweken, nog vermijt
worden, ja gelijk onmooglijk te verwerven,
enige andre wijs te leven, en te sterven.
schijlus, wiens gestarnte hem drijge, door een val
oven, met de doot, verliet en Stad, en wal,
ıis, en berg, en boom, op dat hem niets van al-
:n,
wat het dan mogt zijn, van boven zoud bevallen:
gen week hy, dog hy sneuvelde in de drop,
ıits een arent, op zijn oude kale kop,
groot schiltpat neer liet vallen uit den hogen,
r door hy sturf, in spijt van al zijn vrugtloos poo-
gen.
.s Alexander by de Stad van Babel quam,
nderweege van een trop Chaldeen vernam,
ıem 't gestarnte, met de doot, in Babel, drygde,
ıalven rieden, dat hy zig niet daarwaarts nygde,
t hy hun wetenschap en goede raat veragt;
.r wierd, in Babel, door zergif, omhals gebragt.
s Cajus Julius, de grote Roomsche Kyser,
wel gewaarschuuwt, door een Astrologisch ryser,
Het

Het Capitool, op eene hem aangewezen dag,
Te mijden, wijl hy klaar uit zijn gestarnte, zag,
Dat Cesar daar gewis niet leevende uit zoud komen,
Heeft zulks de Kyser, na vereis, niet waar genomen,
Maar ging, als voren, in zijn bezigheden voort;
En wierd, op dien dag, in het Capitool vermoort.
Den Hartog van Biron was, door Astrologisten,
Voorzeit, dat hy, om 't Rijk van Vrankrijk, zoude twisten;
En, dat de France kroon zoud op zijn haarren staan
Indien hy kond de slag eens Bourgoignons ontgaan:
Hier steunde hy op, en zogt, door snode schelmeryen,
't Prognosticeeren van de maats te doen gedyen:
Zijn aanslag wierd ontdekt: nogtans hy kreeg zyn lot;
Vermits een Bourgonjon (de Beul) hem, op 't schavot,
Met eenen slag, het hooft van 't lighaam heeft geslagen:
Hy dagt geen slag met zulk een Bourgoignon te wagen,
En kond die nogtans niet ontgaan, wanneer 't verraat
Ontdekt was; en hy kreeg de straf voor die euveldaat.
Hoe zulkke zaakken zig verklaren, door de starren,
Dat is een knoop die niet gemaklyk is te ontwarren.
Die Starrekundigen, vertrouw ik, dat, door list
Al 't geen van hen voorzeid word, hebben uitgevist.
En, dat ze by de roes, wel raden na secreten,
Die, als 't zo uitvalt, by het volk, voor zeker weten,
Genomen wort. En zyn 't geleerden in die konst,
Zo agtten zy, al wat me'er teegen zeit, om zonst.
Wanneer Basilius de wijze 't rijk van Polen
Regeerde, en meende, dat hy, in die konst, niet dolen
Kond, en de Starren hem voorzeiden, dat zijn soon,
Doe eerst geboren, hem nog namaals van den troon
Zoud stoten, en gelijk een wrevlig soort van Beren,
Regeren, tragtte hy 't lot der starren te regeren.

Hy

voerde 't kint heel ver 't gebergte in, en besloot
t in een Toorn, alwaar 't zijn onderhout genoot,
opgevoet wierd: maar, wanneer 't bequaame jaren
id, rotte het graaw by een, en quam tot geen bedaren,
ɔor dat het Sigismund had uit toorn gehaalt,
ı over d' oude Vorst met roem gezegepraalt,
jn Heir geslagen, en hem zelf gevangen over
:levert aan zijn zoon gelijk een rijks-berover:
aar hy, die ook had, uit de Starren, voorgespelt,
Rijks oproer om zijn zoon, en 't openbaar gewelt,
at hem om Sigismund, zond naderhand genaken,
Vas zelf daar d' oorzaak van, en had die kunnen staken:
Vant; had hy Sigismund alzo niet van 't gebied
ntbloot, zo was de rest misschien ook niet geschiet:
laar Sigismund nogtans regeerde 't rijk zeer loflyk;
n liet de naam na van een vorst zeer wijs en hoflijk.
De wijze Thales liep en staarde op 't Firmament,
a Starren-hemel; en een kuil, die digt ontrent
em was, daar in had hy schier hals en been gebroken;
Vaar op een oude vrouw hem dus heeft aangesproken:
ie daar! daar legt gy nu gelijk een dommen uil!
y tuurt hoog opwaarts na de Starren; en een kuil
ie voor u voeten is, daar kont ge u niet van wagten
Vie zal op Thales, en zijn Starre-konst, nu agten?
ls gy by donker gaat, zo toont u als geen nar!
iet voor u voeten, en bemoeit u met geen star!
ıdien de starren u niet leeren, waar gy lopen
ult, zonder vallen, wie kan dan van u wat hopen?
Somtijts gebeurt het, dat die mannen, schoon zeer groot,
an naam, en kennis, niet bespeuren, dat de doot
eer digt ontrent hen is; ook zelf, wanneer zy speuren

In 't

In 't Star-gewelf, na 't geen nog namaals zal gebeuren.
De schrandre Phosthrothos, die, uit de starren te
Net redeneren kond, viel plots van boven neer
Te plettren, van een Rots, waar boven op hy stond
Te speculeren, of hy Cresus lot niet konde
Bevinden, in 't gestarnt, gelyk hy voorgaf, dat
Hy 't vinden zoud: maar wijl de goede man vergat
Te denken waar hy was, is hy wat voort getreden;
Maar viel ten rots af, en quam niet, als doot, beneden.
Tyberius was, met Pharasimundus, op
Een hogen toorn, en zoud den Kyzer, van dien top,
Zijn lot-star tonen: maar die vroeg, of hy wel lesen
Kond, uit de starren, wat zijn ygen end zoud wezen?
Hy gaf ten antwoort: ja; de Kyser zal mijn raat
Gebruiken; en my tot een man van grote staat
Verheffen; want my kan 't gestarnte niet bedriegen.
Waar op de Vorst zeid: ik zal tonen dat zy 't liegen:
Waar op hy aanstonts aan een dinaar teken gaf;
Die hem ten eersten, van die stylleen toren af,
Van boven neder stiet. Ergastus wierd uit Tarssen,
Voor Artaxerxes, in het Koninkrijk der Parssen
Ontboden, op dat hy dien Vorst zoud doen verstaan,
Hoe 't met zijn trotsse togt na Griekken zoud vergaan;
Ergastus quam; en zeid: het heir der Parssiaannen
Zal, schandlijk, door de moet der dappere Spartaannen,
Atheniensen, en Lacedemoniërs,
Het ruimme velt, en zee, verlaten; en den Pers,
Ter doot verschrikt, van zulk een groot verlies, zal schromen,
Om namaals weder dus na Griekkenlant te komen;
U doot aangaande, gy zult sneuvlen in die slag:
Dit is nu 't geen ik door mijn starrekonst voorsag,
Hier sprak de Koning op: ik zal mijn dankbaar tonen,

En

we moeite, met een Vorstendom belonen;
'k wens te weten, of de Sterren aan 't Gewelf,
eil der Parisen, iets beloven voor u zelf?
ınstenaar zeid: ja; ik zal u zoon verstrekken
raats-man, en hem al zyn Vyants list ontdekken.
:e u mening wel (zeid Artaxerxes) gy
: Griekkens vryhyt, en uw ygen heerschappy,
rdren, onderschijn van uwe Starren-kunde:
u verschaffen 't loon dat ik u daar voor gunde:
lt niet worden 't geen gy uit uw Star voorzien
nog mijn doot zien, nog mijn Heyrren 't velt ntvlien;
lt dat Raatsheers-ampt, maar niet mijn hant ontnappen:
p nu deed hy hem aanstonts aan stukken kappen
Caracalla, door een Starre-kyker, wiert
eit, dat hy, gelijk een vreeslijk ongediert,
lgt zoud worden, sprak hy, tot die 't hem voorzeide:
an! zeg nu wie eerst zal sterven van ons beie?
ıy, op wat manier u levens ent zal zijn.
ɔns opvolger (sprak d' Astrologist) zal mijn
huffelingen, tot zijn nut, eerst wel ontfangen;
ndlijk, aan mijn keel, en aan een galg, doen ıngen.
Caracalla zeid: ik zal dat onderstaan
ren: en hy deed hen aanstonds 't hooft af slaan.
ınnes Proculus was in 't bespeculeren
ijne Globen, en zeer nette Hemel-Sphæren,
getogen, dat hy 't aassemen vergat;
loot zijnde, even of hy leefde, daar nog zat.

Dus kan men, om het geen onnodig is te weten,
En, om 't geen anderen betreft, zig zelf vergeten.
't Is nodig, dat het hart ten Hemel opwaart vliegt;
Maar ydel, als men zig door Starre-konst bedriegt.
De wijzen heerschen en regeren boven Starren
En Hemel-tekenen; de Starren over narren.
Een wijze maakt zijn lot door zijn vernuf, en God
Een zot ziet, op vernuf, nog Godt; en wort
spot.

ó Godt! wanneer gy, door 't gestarnte, ons teeken
Gelieft te geven, laat dat werkzaam in ons spreeke
Zodanig, dat het ons tot heil en nut gedy,
En tot verheerlykking van uwe glorie zy!

DOODENDNS;
'erbeeldende een Stok-out MAN.

Een-en-twintigste Plaat.

Kom! gaat maar mee! u graf is ree.

U uurglas heeft noch pas een Zantje
Twee drie, en gy zyt aan u graf;
U eene voet staat reets op 't kantje:
Gy hebt geen steun meer aan u staf.

DOODEN DAN

Verbeeldende

Een STOK-OUTM

Die, door de dood na 't graf gelei
werd.

NIets is 'er dat de mens zo waardig agt als 't l
Hy zoud het alles; tot behoud van 't lev
ven,
Indien het baten kond: en 't is, voor die 't be
Geen wonder; want, indien een vrint on
schenkt,
En zo dat zulks is, daar by weet dat wy na
Zo zal men immers dat geschenk zeer waardig
Men zal 't bewaren; en men schenkt het
weer;
Nog 't is voor gelt niet veil: 't zoud ook die vr
eer
Gekreukt zijn, zo men zijn geschenk, voor 't
ander,
Verruilen woud, of zulks verkopen aan
der.
Het is een reedlykke en een ingeschapen aart,
Als imant 's vrinds geschenk in waarde hout
waart.
Wie 's vrints geschenk niet agt, agt ook die vr
wynig:
d' Onreedlijkhyt is, in die mens, als glas, do
nig.
Het leven nu, dat 's ons door onze beste vrint,
(God zelf) geschonken; en dies is het waart be

ıillik; en men is het ſchuldig te bewaren:
' moet men moeite, vlyt, nog koſten, aan beſparen:
ıt; wie geen zorg draagt, dat hy voor zijn leven ſtrijt,
:t, met zijn leven, al wat hy nog meer heeft, quijt.
·om niet alles, met het leven te verliezen,
nodig, middlen tot behoudnis te kiezen,
ınig als die dan daar toe van node zijn:
drank en ſpijs, voor dorſt en honger; medicijn,
: ziekte en pijnnen; gelt, om alles voor te koɔen;
tort, al 't geen waar door men leven kan verhoɔen,
y dan wat het zy, en 't koſte wat het koſt.
ɛven ſtrekt ons als een ſaintinel zijn poſt.
chilwagt mag zijn poſt om geen geval verlaten;
ootſtraf; en hem zoud nog noot nog reden baten:
noet daar blyven, ſpijt zijn noot, en ſpijt gewelt;
lat de tijd komt, door zijn opperhooft geſtelt,
'an die poſt te gaan, die hy ſo naauw bewaarden.
:nt op die wijs zijn we ook hier geſtelt op aarde:
ı onze poſt: ons koom dan over wat het zy,
noeten blyven; en het ſtaat ons nimmer vry,
eeuwig Opperhooft het wil, daar van te ſchylen:
:, noot nog reden zoud ons van de ſtraf bevrylen.
:vens-wagt-poſt is voor elk niet even lang
God geſtelt: hier by verſcheelt ze ook veel in ang:

En na die rang is, daar na is 't verscheel der mensen,
Waar door zy na een korte of lange wagt post we-
sen.
Een arme elendige en gebreklykke verdriet
Somtijds zijn wagt-post vroeg: maar wie vol op
niet,
En alles wat zijn ziel kan wenschen heeft verkregen,
Verdriet het leven noit. De welvaart is een zegen,
Daar 't lange leven by gevoegt is, tot een loon
Voor die zijn ouders eert. Het is een paerle-kroon,
Daar alle wijzen, van hun jeugt af, door gedagten,
En alles wat hen daar toe helpen kan, na tragten.
Het leven, als een mens dat eens ontfangen heeft,
En wel bewust is dat hy in de werelt leeft,
Is aangenaam. Het is een ingeboren wezen,
In al wat sterflijk is, de naarre doot te vrezen.
Een loskop, wiens verstant nog minder als een beest
Bespeurt wort, leeft, als een die voor de doot ni
vreest:
Maar als hy sterft, of meent dat hem de doot verspie
den
Komt, zoud hy, kond hy slegts, hem, 'k weet nie
waar, ontvlieden:
Dog anders leeft hy, als of doot nog sterven plaats
Had, als alleen in oude en afgeleefde maats.
Nogtans is 't zeker, en men heeft het ondervonden,
Dat veele duzenden zijn door de doot verslonden,
Eer eene d'ouderdom van vijftig jaarren telt;
Vermits de doot de helft wel in de wieg beknelt.
Het is geen wonder zo de jeugt niet graag wil sterven;
Die vint zeer veel vermaak in 't leven; 't welk te der
ven,
Een smart is: want men wort van al die vreugd en
bloot,
Wanneer men 't leven moet verruillen voor de doot.
E

en jeugdig mens vint ſchier vermaak in alle dingen:
'ijn fluxe beennen doen hem lopen, ſtappen, ſprin-
gen,
n danſſen: hy is flux en ſnel, gelijk een hint;
n hem ontbreekt nog kragt nog moet, op dat hy wint
let geen hy nodig heeft tot 's lighaams onderhouding,
ly leeft in dartelhyt, en denkt op geen ver-ouding;
Gebitt, gezigt, gehoor, en alle ding, is goet.
ly vint vermaak in al wat hy maar ziet en doet.
laar, als hy out is, en zijn yuur en ligt vervlogen;
en bontte pels hem nut is; en een bril zyn oogen
'erligtten moet; en, al hy, 't geen word opgediſt,
liet kaauwen kan, vermits hy tande en kieſen miſt:
Vanneer zijn ſwakke rugg hem dwingt na d' Aart te
duikken;
n, tot zyn beennen, nog een darde moet gebruik-
ken;
n ſteun-ſtok, daar hy, waar hy gaat of ſtaat, op
ſteunt;
o dunkt my, dat hy reets de Doot op d' armmen
leunt.
: mutte ſpreuk: Gedenk te ſterven; generaallijk
or elk toepasbaar, voegt den ouden principaallyk:
'ant, wijl dog alles wat hier op het Aardrijk ſwerft,
oet ſterven, jonk, en out, gelyk als daaglijks ſterft,
egt immers d'ouden, van zeer hooge en ryppe jaa-
ren,
: denken, wijl de doot de jongen niet wil ſparen,
e, mits hun jeugt, nog veel occaſie hebben, om
g lang te leven, zy, vermits hunne ouderdom,
ſwakke kragtlooshyt, hun graf te nader komen:
, zo een zelve reeks van jaren wierd genomen
or ider een, zo gaf het dog een zeekre ſchijn,
t ouden nader aan de doot, als jongen, zijn.
g 't is verwonderlijk, dat hoog-bejaarde, en ou-
den,

Schoon arm, en swak, zig al zoo vremt van sterven
houden,
Als eenig jongeling: ja zijn somtijts zo stout,
Dat, wie hem out noemt, met de Duvel die is out,
Van hem begraawt wort: en die naam strekt hen voor
moeylijk;
Gelyk als was de naam van out te zijn, versoeilyk:
En in de jeugt, men tragt, en wenst, en bid, met
vlyt,
Met hart, en ziel, dat God hen een zeer langen tyt,
En hogen ouderdom, wil geven, tot een zegen:
Maar, als men dan die wens heeft van zyn God ver-
kregen,
In plaats van God daar voor te dankken als betaamt,
Is 't even of men zig diens groten zegens schaamt.
De naam van Out, waar na men haakte, lang te voo-
ren,
Die wil men dan, als of 't een schand-naam was, niet
horen.
't Is even of de doot op d' ouden maar alleen
Zijn schigtten toelydde; en dat zy hem menen heen
Te wijsen, door maar slegts niet out te willen heten:
Maar, als de Doot komt, moeit die zig niet met te
weten.
Of d'oude stomper, die 't gezigt, gehoor, en kragt.
En heel 't gebitt begeeft, na langer leven tragt.
Hy laat zig ook niet door de Droes is out, bedodden;
Maar grijpt hem, waar hy hem dan aantreft, by de
vodden;
En kond hy spreken, hy zoud mooglijk zeggen: vrint,
Begrijt gy niet, dat gy niet meer in 't leven dient
Te blyven, wijl gy reets verkleumt sijt tot u darmmen?
Het vuur, dat u wel-eer pleeg door en door te warm-
men,
Al had gy doe bykants geen kleedren aan u huit,

Komt

iiet in u, of het vliegt 'er snel weer uit:
ı is niet meer bequaam om vuur te houden;
:t gy wel; en 't is 't gemeen gebrek der Ou-

dat eertijds wel uw oogen heeft verligt,
. zig alles klaar vertoonde aan u gezigt;
ligt, dat gy en elk, zo zeer beminden,
ɔr uw oogen, tot u Ziel, geen ingang vin-
,
ın door een raar door konst geslepen glas,
, als gy jonger waart, u zelf ten Gek-spel
:
vaar 't geluit door tot u Ziel moest dringen,
ıor te grovve vogt, en slymmerige dingen,
, en tot gehoor reets onbequaam gemaakt;
:t daar geen geluit, nog door, nog aan, ge-
t:
uw-geestten zyn verdweenen; en daar zullen
ire komen, om die plaats van die, te vullen:
is weg: gy zyt gelyk een levend blok,
:rsteunt wort, voor te vallen, met een stok:
ieellen zyn al beezig met verderven:
t, gy zijt als die op 't bed reets leggen sterven:
maar langsaammer; gy sterft van langer hant:
/ 't niet begrijpt, dat schort u aan 't verstant.
er dog, dat, die op 't bed lyt, op 't veschei-
ı
en lighaam, tot verscheel van uwe beiden,
als dit? dat die wat vaardiger geniet,
e, dat aan u wat langsaammer geschiet?
.k van kennis, van uw oogen, van uw ooren,
uw lighaam, hebt gy langsaammer verloren;
leen maar in u beide 't onderschyt:
el, of langsaam, wie 't verliest, die raakt het
jt.

Gy hebt lang leeven, tot een gaaf, van God verworven:
Veel duzenden zyn, voor uw ouderdom, gestorven.
Meer hoop van leven, is voor u te zwakken staf:
Gy ziet het niet, dog staat op 't kantje van u graf.
Verlaat de werelt, want zy heeft u lang verlaten.
Ik wil niet zeggen, dat gy 't leven juist zult haten,
Maar, dat ge u klaar hout om te sterven, op het woort
Van uwen Schepper: want op zijn wil moet gy voort.

ô Goede God! indien gy ons tot hoge jaren,
Tot nut van andren, en ons zelf, gelieft te sparen,
Gelief met eenen ons dan, voor gebrek en blaam
Te hoeden! alles tot meer glorie van u naam!

DOODEN DANS;

Het blyven van een SCHIP.

Twee-en-twintigste Plaat.

Hier blyft het all op lager-wal.

De baarren strekken schouwtoneelen:
De Doot, gewoon, op lager-wal,
De principaalste rol te speelen,
Vernielt wel, schip, en volk, en all.

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Het blyven van een SCHIP,

Met Volk en All.

BEgeerte, wen zy in den Mens heeft plaats genoomen,
En zig bevestigt, tragt al voort en voort te komen:
Zy zet zig zelf, in haar betragting, maat nog paal;
Maar, was 't haar mogelijk, zy zoud het altemaal,
Wat heel de Werelt in zijn omkring kan bevatten,
Bezitten willen. Haar verzaat geen gelt nog schatten:
Zy waagt het alles, om gedurig meer en meer
Te krygen, en verliest hier door ligt alles weer.
Zy waagt het geen bekent is, voor 't geen onbekent is.
Zy agt zo zeer niet op het geen haar digt ontrent is,
Als wel op 't geen zy verre, en maar in mening, ziet,
En schoon zy 't alles had, zo kan haar alles niet
Vernoegen. Zy ontziet niet kosttelykke panden
Te wagen, en die na zeer verre en vremde Landen
Te zenden, om voor die, gelyk als ruilens-wijs,
Weer andre kostlijkhyt, van grootter waarde, en prys,
In haar gewelt te zien. Zy zend, met caravaannen,
Klynodien, te Land, na Moorren, en Maraannen,
Chinees, en Japannees, en Tartar, en Scytier,
En Turksche Musulman, en rovende Arabier,
En bout, op die wijs, in haar harssenvat veel Heemlen;
Maar, ziende dat zy niet genoeg aldus op Keemlen
Kan laden; en dat ook de Keemlen, door de last,
Beswijkken; of somtyds door rovers aangetast,
Geplondert worden, tragt zy, om zig vergenoegen
Te

: geven, alles op een andre wijs te voegen.
erleden rampspoet is haar, ligter als een Vlieg,
ntvlogen. Zy neemt voor, om, in een houten-
wieg,
an plankken, krom- en regt-hout, aan malkaar ge-
slagen,
en togt op zee, op hoop van meer genott, te waa-
gen,
p dat haar oogwit geen gelegenthyt ontslip.
ie grote wieg, voor lang al met de naam van Schip
eer wel bekent, kan veel meer in haar hol verber-
gen,
ls duzent Keemlen op hun ruggen zijn te vergen:
aar laat men alles in wat hoop kan geven, tot
ermenigvuldiging van winst, en groot genott.
len huurt hier menschen toe, Matrosen, die, als
slaven,
ig in die wieg, als in een dootkist, tot begraven
ereet, begeven; en men voert die wieg in Zee.
Aarts-opperduvel, en de doot nu varen mee.
u wort het alles tot een prooy voor wint en baren
egeven. Men vertrout zig zo verr heen te varen,
elyk in 't kort gebeurt, dat niet sig voor het oog,
an buiten 't Schip vertoont, als, boven 't hooft, om
hoog,
Gestarnte, Zon, en Maan, en Wolkken; en be-
neden,
e water-golven, die hier d' aard zo verr bekleden,
ls of geen aardrijk in de wijde werelt was
'e vinden; en als of de gantschen aard-kloot plas
yd; en het schijnd als was 't onmooglijk lant te vin-
den.
Gehoor verbijsterd, mits het buldren der winden,
die, met een onverzetbre en onverbreekbre kragt,
o schriklyk neerslaan, dat se oneindig, dagt en
nagt, Het

Het schier onëndig park van waatren stilstant wijg-
ren;
Zodanig, dat het hier moet dalen, daar weer stijg-
ren;
En enkel worden als een water-wildernis,
Daar anders niets, als berg en dal van water, is,
En welkers bergen zig ontelbaar menigmaalen
Van plaats verandren, en de plaats der dieppe daalen
Vervullen; so dat niet een ogenblik vergaat,
Dat niet een water-berg, daar strak een dal was staat.
Die bulder-winden, en beweegbre water-bergen,
Die schynen of zy, tot een trots, malkandren ter-
gen,
Vervullen 't oor, en 't oog, en drukken 't hart vol
schrik,
Vermits die grote wieg staag, ider ogenblik,
Door 't overschrikkelyk bewegen van de golven,
Daar 't, als een hutje, in drijft, schijnt om te willen
tolven:
't Wort in een oogenblik, door kragt der winden,
op
Een hogen water-berg gevoert; van welkers top
Het, met zijn steven, na den afgront schijnt te zyl-
len,
En maakt een snelle vaart na ondren: onderwijlen
Vertoont zig zulk een berg weer even voor de boeg;
Die, wijl de wint hem, snel genoeg, tot daar toe
joeg,
Schijnt, ylings, Volk en Schip te willen overstol-
pen;
Of, 't Schip, van agtren door de wint en zee gehol-
pen,
Schijnd onvermijdlyk in die water-berg, die baar,
Tot in zyn ingewant te zullen ingaan; maar
Wanneer dit onhyl nu nog 't Schip en Volk niet treffen

Zal

Zal, zal die baar het Schip ontfangen, en verheffen,
So stijl, regt opwaarts, dat het ruglings over drygt
Te vallen, zo 't geen hulp van wint of water krijgt,
Tot weer verheffing van het neerzynde agtersteven.
Of 't Schip wort, door de wint, zo zeer op zijd gedreven,
Dat ly-zijd water schept, ja heel en al de kiel
Gesien kan worden, als of 't onderst boven viel;
En elk zijn ent zag in de ontelbre waterhooppen:
Dan komt een baar, gelijk een toorn, het Schip belopen,
't Welk hy, van agter af tot voor toe, gants bedekt,
En schijnt, als of hy Schip en volk ten graf verstrekt,
Waar door de stoutsten, gants verbleekt, de lenden kloppen,
En 't hart de doorgang voor het bloet schijt toe te stoppen:
Het Schip is nu pas al dit water even quyt,
Wanneer de menigte van baarren, als om strijt,
Zig, hoog verheffende, zo naast als na den andren,
Met een afgrijslyk groot gewelt, gelijk malkandren
Ten aandrag strekken; tot dat al die woesten hoop,
Het Schip genakende, als met eenen overloop,
Het zelve, stortende, met hunne val verdelgen,
En doen 't onpijlbre diep het Schip en volk verswelgen,
Indien het vonnis hen van boven, daarwaarts wijst:
Maar andersints gebeurt het dat het nog weer rijst,
En uit dien afgrond komt van ondren opwaarts gudsen:
Men lost het water uit met baliën, en pudsen,
En pompen, en volhart daar in by dag en nagt,
Tot alles lens is, en na buiten boort gebragt,
Maar nog is 't spel niet uit: nu ziet men weer, door Stormen,

Lugt,

Lugt, Aarde, en Water, als tot een gedaante her-
vormen:
Het schier ongrondbre diep wort, tot zijn afgrond
toe,
Geroert, en omgekeert; zo dat de gronden, hoe
Onpylbaar diep, en vast van onder boven komen,
En hebben hunne plaats door heel de zee genomen;
Zo, dat geen baar, voor 't oog, een deel sijns waters
brengt,
Dat niet met d'aarde, en drek zijns afgronts, is ver-
mengt:
De golven, opwaarts, uit hunne allerdiepste kolk-
ken
Gestegen, stuiven, door de winden, na de wolkken:
De wolkken, als met zulk een opkomst niet te vreen,
Vergaadren zig, gelijk een leger-togt, by een,
En dalen nederwaarts, om sig ten strijt te setten,
Als wouden zy 't gedruis der woeste Zee beletten:
Wanneer sy nu, met al hun magt by een gebragt,
Het heldre dag-ligt eerst verduistren, als een nagt,
Zent elk zijn moortgeweer in aller yl na ondren,
En braken straallen vuurs, en vlam, en felle dondren,
En blixemmen, met groot gewelt, van boven neer;
Dit schrikbre treft somtijds 't herstelde Schip nu weer:
Het blixemvuur doet Want en Zyllen als verzengen:
De donderslagen slaan de masten, met hun stengen,
En reen, aan splintren, dat het schip, gelijk een
wrak,
Daar heen drijft: evenwel komt, op die ramp, al strak,
Een andre donder-kloot in 't hol beneden dringen,
En geeft een slag, die 't Schip doet van malkander sprin-
gen,
En al het overschot in ligtte vlammen stelt.
Somtijts ontkomt het Schip dit gruwelyk gewelt;
Maar, wijl 't zeer krank is, door veel stormmen af te
touwen,
Geraakt

aakt het onbequaam, een zé, die ſtormt, te bouwen,
ar door op 't onvoorzienſt, een grote en ſware baar
ſchip bevalt, en 't ſlaat aan enden van malkaar;
niet meer kunnende met wint en baaren kamppen.
en dit ſchip nu al die reets genoemde ramppen
oven komt, en door geluk heeft uitgeſtaan;
geen van alle ontmoet; en in een haven aan
omen is, om daar de waarren te verkopen,
r wort het ſomtijts, door de wilden afgelopen;
volk vermoort; het ſchip geplondert, en in brant
oken; zonder, dat, waar ſchip of volk belant
oyt bekent raakt; of het komt op zee zulks over,
anig, dat het ſchip, genomen door een rover,
londert, en verbrant wort, en het volk vermoort;
't raakt in brant op zee, met al wat binnen boort
n wie buiten boort nog tragt de doot te ontſwemmen,
lt endlyk ook zyn bloet in al zyn aadren ſtremmen:
t ſchip lyt, in een ſtorm, voor anker, op een ree;
r 't, wijl 't niet wijken kan, verſtolpt wort van de Zee,
, in een ogenblik, het ſchip, en volk, en waarren,
ſwelgt, en onder veel verwoede waterbaarren
r heen haalt, waar door 't ſchip het volk ten dootbus ſtrekt,
lie, door water, in de plaats van aard, bedekt.
't ſchip raakt, door een ſtorm, na onbekende wallen
lrijven; en aldaar op lagerwal vervallen,
rt, door die zelve ſtorm, aan ſpaandren in de grond
oten; en het volk dat zig nog onderwond,
ſtukken houts de doot een tijt lang te vergeten,
rt, tegen d'oever, door de baarren, doot geſmeten.
ſtorm van winden voert het rijk geladen Schip,
r elders op een blinde en onbekende klip,

R Al-

Alwaar geen kans, om, door 't roer, van af te wend
Daar stoot het, met een twee drie stoten, gans aan en
Een deel des volks verdrinkt; het ovrige in de boot
Gevloden, meent aldaar een wijk-plaats voor de
Te zijn, en hoopt, dat hen 't geluk haar gunst zal
den,
En zy de doot, gelijk 't gezonken wrak, ontvlied
Maar, in een ogenblik, op 't onvoorzienste, wo
Het vlugtent volk, en boot, met baarren overstort
Als bergen, die, als van den Hemel, op hen viele
Tot ondergang van al die menigte van zielen.
Begeerte en doot zijn hier wel by als dit geschiet;
Maar al die ramppen, nog die schip-breuk, treft
niet.
Die beide zyn, door wint nog water te verdelgen:
Maar reukloos volk moet zig daar aan te barsten
gen.
Wie in een houtten wieg, op zee, zijn leven waag
Wort meermaal, van die 't huis gebleven zijn, bekla
Maar wat kan klagen, wat kan kermen, wat kan
len,
Tot nut zyn, hen, die 't schip voor 't barre water
len?
Daar ruilt men 't leven voor de doot al mee. wat r
Wie ryst, wie zwerst, daar ook de doot niet met
gaat?
Het zy te lande 't zy op zee, 't zy op de stroommen
De doot is nergens, 't zy dan waar men is, te ontkon
Derhalven zy men maar te vreden, waar men swer
Wie wel sterft, wat kan die verschelen waar hy ste

ô God! ons vaderlant bestaat, door koopmans waar
Met Schepen, in en uit te voeren, door de baarren
Zijt gy hun lyds-man, die hen alle quaat af weert;
Op dat, en schip, en volk gezegent wederkeert!

DO

DOODENDANS;

Verbeeldende een MARS-MAN.

Drie-en-twintigste Plaas.

Staa Mars-man! gy moet mee met my.

De kramer, moe door zware lasten
Te dragen, wenst wel om de Doot:
Maar, als de Doot hem aan komt tasten,
Zoekt hy noch uytvlugt in die noot.

Die, op zijn weg, van de door aange-
grepen wort.

OP alles wat den mens tot onderhout van 't lev
Van noden is, is ook van noden agt te geve
En 't is welvoeglyk voor een ider, moeitte, en vli
Na zijn bequaamhyt, en na zijn gelegenthyt,
En na gelegenthyt van tijd, en zaak, met eeren,
Wel aan te wenden, om zig zelven wel te erneere
Bequaamhyt heeft elk een van noden tot zijn deel:
Maar die is niet, in elk, tot alles, even veel.
Bequaamhyt kan ook wel gelegenthyt ontbreeken,
En blyven daar door van haar regtte wit versteeke
Gelegenthyt van tyd wel waar te nemen, past
Een ider; die daar niet op let, heeft mis getast.
Zig wel te voegen na gelegenthyt van zaken,
Is nut, voor die sig niet elendig poogt te maken.
Met eeren moet men 't al betragten, wat men tra
Of 't is gevaarlijk, en daar mee gemeenlyk nagt.
Ontelbre middlen zijn 'er daar men mee beginnen
Kan, om de middlen tot 's lijfs onderhout te winn

ıngeteelde vee: maar anderen, in waan
grooter als dit flegtte en nutte soort van boerren,
ı andre waarren, ver in andre landden, voeren,
Keemlen, Muildier, Paart, en ander dienstbaar
vée:
andren voeren sulk in Schepen, over see,
grotter menigte; als een Duitsche Kar, een Wa-
gen,
Kemel, Muildier, Paart, en Esel, kunnen dra-
gen.
weer een ander, dog een veel geringer soort,
: zelf tot paart, en trekt hun ygen wagen voort,
ert die voor hen uit, met kool, en wortlen,
ijen,
appen, door de Stad, en straaten, om te krijen:
oplui; en op hun manier nog taamlyk bars.
andren strekken zelf ten Muildier door een mars,
unne bochel, hier en daar her-om te torssen,
aar door midlen, tot 's lijfs orbor, uit te vorssen.
noemt men Kramer, of wel Mars-man; en hy
eist
latte lant door, daar 't zyn koopmanschap ver
ist.
ekt, op zijne wijs, daar zyde by te spinnen;
t geen hem nodig is, weet hy zo wel te winnen,
enig koopman, die, in 't groot, een grootter
ot
:; en hy raakt, zo ligt als deze, niet bankrot:
zo 't gebeurde, dat hy zijne crediteuren
kond voldoen, het zal niet ligttelyk gebeuren
er een ander door bankrot zal raken, schoon
lre koopluy zulks al door gaat voor gewoon.
hoon hy zelfs, gelyk zijn koopmanschap, veel
egtter
otte koopluy is, zo wort hy, voor den Regter,

Getuige strekkende, in geen minder graat gestelt,
Van eer en agting, als een koopman van geweld.
Sijn agting vint hy niet alleen by zijns gelykken,
Maar by sijn meerder, al zo groot, als veele rykken,
Indien hy, regt door zee gaande, om de winst niet liegt,
Als menig koopman, die, op hoop van winst, bedriegt;
Om voor zijn erfven gelt en schatten te vergaren.
Sijn winst is jaarlijks niet zo groot op zynne waren;
Maar, tot zijn staat, heeft hy zo veel ook niet van doen;
Hy heeft geen maakelaar, nog knegt, nog myt, te voen,
Om hem zyn mantel en zyn dasjen, om te knopen,
Wanneer hy gelt heeft, om zyn mars weer vol te koopen,
En zig te erneeren als een man van zyns gelijk,
Zo is de Mars-man, in zyn mening, al schier ryk;
En zal, wanneer hy, met een zoopjen, in een [illegible] kel
Zit, met zyn swaarre mars ontladen van zyn bokkel
Indien hy met een volk van klynnen omslag spreekt,
Wel roemen, dat hem gelt, nog goet, nog niets, o[illegible] breekt,
Zo wynig, als die elk dan stelt in hoger graden:
Maar, als hy, over berg en dal, zeer swaar gelad[illegible]
Moet sadzen, om zyn waar te slyten, met profijt,
Raakt hy vermoeit, en daar door zijn couraise quyt:
In plaats van dan op zyn geluk en winst te roemen,
Zal hy zig armlyk, en gants ongelukkig, noemen
En, in zyn ongedult, wel wenschen om de doot;
Om daar door, van het geen hem drukt, zyn last, bloot
Te raken; en hy stelt zyn moeilykhyt on-endig;

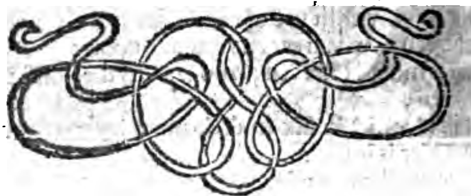
zig, boven al wat handel dryft, elendig.
:n ik? (zeit hy) 'k word gedurig afgemat,
uwig torssen van die mars: ik word door-nat
ıp'ne vlakke velt, gedurig, door de regen:
ɔetten glibb'ren, of bekleven, in de wegen:
t, en hagel, Vorst, en krokſneeuw, heb ik toe:
ıg wort krom, en ik, door dragen, deerlyk
ɔe:
ırd ik nog somtijts geplondert door een rover:
;ezien my, van myn winst, geen bek vol over
als by hooy en gras een zoopje brandewyn:
k zick word, zo kan ik, voor ziekte, en pyn,
dicynen, nog de Docter, niet betalen:
ber kostje moet ik met veel moeiten halen;
k zelden kaas en broot, een mont vol, eet,
met sweet verdient, en dan bedaut met sweet;
moet ik nog aan verdroogde korstten gnagen:
ıiets winnen, als door eewig lastten dragen,
en muildier; en als d'avont aankomt, zo
myn matte lijf slegts op een beetje stro,
vat hooy, tot rust, en slapen, neder leggen:
alleen maar slegts van ongemak te zeggen;
is by my niet, als met de naam, bekent:
: gaat met my, en noit komt my weelden on-
nt:
aarre lastten, om een beetje te verkopen,
het gantsche Land, van Dorp tot Dorp, door-
ʼen;
t nog vaardig al mijn waarren zeer goetkoop
:n, of 'k verlies mijn gantsche winnings-hoop:
een klynne winst, of niemendal verkiezen:
el wil winnen, sta 't gevaar van veel verliesen;
iemant is gezint om duur te kopen; en
wel, dat mijn waar allengs bederven ken;
rdorven waar heeft zelden imant gading:

Op die manier zoud ik dan wel mijn heele lading
Verliezen kunnen: ik dan, waar ik ga, of sta,
Verdriet is voor my, of het volgt my altijt na:
Zo dat het my nu ook al schier gaat, na myn gissen,
Als 't zeekre Moor ging, in d' Arabische Wildenissen:
't Was ook een armen hals, als ik, die dagelyk hout
In stee te koop droeg, uit een verr-gelegen wout:
Zijn last was swaar, en verr te dragen; 't loon schier niettig:
Al dragende wierd hy, gelyk als ik, verdriettig;
En wyl hy ook, als ik, het klagen steunsel gaf,
Worp hy zyn houtbos, door verdriet, ten bochel af;
En zeid: de Duvel mag dit hout en my wel dragen:
Juist quam de Duvel en begond terstont te vragen
Met forsse stem: wat wilt gy? ziet hier ben ik! gy
Hebt na mijn komst gewenst! wat wilt gy nu van my?
De Moor hem ziende, zeid: heer duvel, u genade
Help my die hout-bos eens weer op myn bokkel laden;
Ik heb u anders niet van node. Maar 't verscheel
Is, tussen deze Moor en my, al even veel,
Als tussen mijn kleur, en de zijnne: 'k wil niet zoekken
Uit moeylijkhyt mijn voor den duivel te vervloekken;
Ik heb geen zin in die afgryßelyke vent:
Maar 'k woud wel dat de doot van mijn verdriet een ent
Quam maken; want die zoud my nu veel aangenaammer
Syn als het leven. Maar wanneer die selve kraammer
Sig, door de doot, bevint, op 't onvoorzienst, gevat
En aangegrepen, hoe vermoeit, en hoe vermat,
En hoe verdriettig hy tot nu toe ook mogt wesen,
So toont hy nu de Doot, meer als 't verdriet, te vresen
Het schynt of hem, gelyk de droes die Moor, de doot
Nu aanspreekt; seggende: gy hebt my hier genoot!
Hier

er ben ik! ik kom, op u wens, met snelle schred en
zal terstont, van u verdriet, en moeielijkheden,
n end gaan maken! maar de Kramer, die nu ziet,
ıt hem de doot (gelijk een rover) zyn verdriet
iet slegts, maar ook zyn mars, te saamen met het le-
ven,
ogt af te nemen, kan, tot alles op te geeven,
iet resolveren; tot verschoning zeit hy: 'k weet
'el, 'k heb de doot gewenst; maar 't was slegts, om
myn leet;
yn moeilijkhyt,en mijn verdriet,daar door te mindren;
aar niet, om my, gelijk een rover, te verhindren
at ik de weg gebruik; 't was daar niet toe gepast:
ijn leven strekt my nu nog zo niet tot een last
laar wel mijn moeilykhyt. Indien de doot nu zeide,
y hebt gebeeden om 't verlies van allebeide,
o dunkt my zoud al strak de Kramer zeggen: 't was
an my zo niet gemeent; en 't komt my niet te pas
m nu te sterven. Maar indien de doot dan weder
rak, tot de Kramer, gy zult nimmermeer gereder
ijn, om te sterven, als gy tegenwoordig zijt;
y zoud weer zeggen: 'k heb waaragtig nu geen tijt:
Heb in dat Dorp, dat daar voor uit is, aangenomen,
an dezen dag nog, met een volle mars, te komen;
n 'k heb my altijt streng verbonden aan mijn woort,
elijk een man van eer en reputatie hoort;
laar, moet ik sterven, zoo laat my die gonst verwer-
ven,
at ik hier niet in slik en drek moet leggen sterven:
Vant hier is immers geen gelegenthyt, om met
at soen te sterven: in dat Dorp zal ik te bet
aan leggen, als het juist expres zo moet geschieden,
n sterven daar dan, in presentie van de lieden:
laar hier, in slik en drek maar heen, in 't oopen velt,
e sterven, 'k wil mijn mars, mijn hont, en al mijn
gelt,

Wel geven, dat ik zo lang uitvlugt mag genietten.
Maar als de Doot komt, wil dat boogje zo niet schietten,
Want meent gy (zeit hy) dat een kramer, met zyn mars
Meer voorregt heeft, als wel een Krijgs-man, die zo bars
Als schoppen-knegt ziet? neen. Die moet in d' oop'ne velden,
In slik en drek, zo wel als gy, de doot vergelden.
De tijt, wanneer, en waar, men sterven moet, is, als,
En daar, de doot ons treft. Die regel is niet vals,
De Kramer, door de Doot, op weg, dus aangegreepen,
Moet zig, uit ziellen-huis, na dootburg, laten slepen:
Hy wenst dan om de Doot, of niet, dat's even veel.
De Doot komt op zijn tijt, en neemt zyn wettig deel.

O God! Wanneer gy wilt dat ons de Doot zal vellen,
Laat u barmhartighyt ons over al verzellen!
Laat ons nog tyt nog plaats u hyl doen missen: maar
Behoed ons, over al, altyt voor ziels-gevaar!

DO-

DOODEN DANS,

eldende een MOLENAAR,

Vier-en-twintigste Plaat.

Molenaar! u naakt gevaar.

'oot die, dansende, u verzellen
t, waarschuuwt u, o Molenaar!
niet veel zakken meer te tellen,
uits genakend lyfs-gevaar.

DOODEN DANS

Verbeeldende

Een MOLENAAR,

Waar by de Doot, ſpelende, danſt.

WIE met het vonnis van de Dorppen niet te vrec
Is, appelleert wel, van die Regtters, tot de St
den;
En van de Steden, tot het hof: dat gaat nog wel:
Maar van de Molenaar valt nergens heen appel.
Het Opperhoofdige gebiet, op zynne molen,
Is hem alleen, het ſpijt wie 't leet is, aanbevolen.
Daar baat geen Procureurs-nog Advocaats-geplyt,
Wanneer de Molenaar de zaakken eenmaal ſchyt.
Hoewel zijn vonnis niet in criminele zaakken
Gelt, gelt het zaakken die het lijf en 't leeven raakk
Vermits hy alles wat maar door den brode leeft,
Vereiſte middlen tot betaamlijk voedſel geeft:
Hy zelf, leeft van de wint; en woud het nimmer
jen,
't Zoud hem niet ſchelen, al woud dan geen Boer
zajen,
Nog Dorſſcher dorſſchen, nog geen Bakker bakk
maar
Dit drierhande ſoort wenſt ook de Molenaar
Een drokke nering, en dat hy profijt mag vinden
By alle ſoortten van betaammelykke winden.
Ja al wat mens heet, en maar broot kan kaauwen,
Zig als verpligt, om aan de Molenaar de wint
Te wenſſchen, al zoud elk zyn deel met gelt betalen
Want, zo 'er wint ontbreekt, zo kan de vent niet
len,

een bakker bakken, nog de koning zelf geen broot
:komen, en dan was 't een algemeene noot.
laar, als een brave wint regtschapen door wil blazen,
an kan de Molenaar vol op van winden azen,
e gantsche dag door; en daar na, van die tijt aan,
e gantsche nagt door om een avont-praatjen gaan,
elyk een groot getal van Molenaars gewent zijn,
n daar voor, door die by hen wonen, wel bekent zijn;
f gantsche nagtten lang verkeeren in de kroeg,
ot dat den dag aanbreekt; en dan weer 's morgens vroeg
erst slapen gaan, wanneer alle andren 't bed verlaaten;
n dan aan 't ryden dat het davert, langs de straaten,
let Paart en Wagen, na de bakkers toe, om graan:
ls dat geladen is, zo kan hy, daar van daan,
/eer onderwegen, in een kroegjen, met een zoopjen,
ig wat verlustigen; dat is 't gewoonne doopjen
p 't nagt-ravotten: en op 't somtijts eens avoes,
aat onze Molenaar, geladen met een roes,
elijk zyn wagen met een goet getal van zakken,
l dansende op de weg, zig na zijn Molen pakken,
n klatert met zijn zweep, voor 't paart uit, als een helt;
n denkt niet, dat de doot hem vrolyk vergezelt:
/el neen: wat zoud die man veel agt op sterven geven,
ie brave kans ziet, om door lugt, en wint, te leeven?
/ie denkt op sterven, als hy narrensop genoeg
eladen heeft, in de eene of d' andre smokkel-kroeg?
/ie moeit zig met de doot, wanneer het met zijn zaken

Zo ſtaat, dat hem gebrek nog armoe kan genaken;
En vint zig vrolijk door wat zoopjes brandewijn,
En voelt nog vint in zig geen quaal nog wee, nog
pijn?
Zo ook de Molenaar met al zijn molenknaappen,
Wanneer 't zoodanig, als gezeit, met hen geſchaap-
pen
Staat, en ſlegs wints genoeg, zoo wort de Doot
geen plaats
Vergunt, als maar ſlegts in 't vergeet-boek van die
maats;
En dat is juiſt maar in hun hoogſte molenhoekken
Geplaatſt; en daar van daan wil 't niemant op gaan
zoekken:
Maar daarom zyn zy juiſt niet, meer als andren,
vry.
De doot komt zulkken, als ze 'er minſt op den-
ken, by.
Men moet niet denken, dat de doot de Molenaa-
ren,
Wanneer zy vrolyk by hun arbyt zyn, ſal ſparen.
Wanneer de Molenaar gaat hupplen als een Kraa,
Zo danſt en ſpeelt de doot ſomtijds hen agter na.
Men heeft het veelmaal, ja nog kortlings, ondervon-
den;
Dat een geladen zak met graan wierd opgewonden,
Ter Molen opwaarts; maar het hijs-touw, reets al
vals;
Brak ſtukken, en de zak brak, in zijn val, den
hals
Des genen, die de zak eerſt vaſt maakte, en bene-
den
Bleef ſtaan, vergetende van andren weg te tree-
den:
Zulks is onlangs geſchiet in 't heerlyk Amſterdam,

Ontrent

ent de Lytſche Poort. Het dode Graan benam
ozel 't leven,. zo als opwaarts wierd geheven,
voorberyding van het onderhout van 't leven.
ander klimt, met zijn geladen zak, om hoog,
Molen op, daar hem omhoog een trapp bedroog;
, door zijn breeken, hem heeft van zijn zaak verſteken,
, door zijn val, van hoog om laag den hals deed breeken.
ort-holland heeft een Dorp dat Zijdwint heet, alwaar
or wynig jaren, een bekende Molenaar
erd, op zyn molen, by zijn zakken, doot gevonden
ortdadiglyk vermoort, met dodelykke wonden.
zelven oom was, door een lyf-breuk, zoo gekraakt,
hy, door 't vuur daar in, is om den hals geraakt,
dat hy, van zyn jeugt, grootſchermer had bemalen.
n kan de doot met geen geringer prijs betaalen,
met het leven. 't Is een ſtrengen Crediteur;
nneer hy maant, zoo gaat hy met het leeven deur.
is gemeen; en 't ſtrekt voor niemand meer ten wonder.
oook wel meer gebeurt, dat, door een fellen donder,
blixem, in der yl de molen word in brand
lagen; waar door, wie daar op is, ſtrak van kant
kt, eer hy tijd heeft zig door vlugten te ſalveren.
molens ziet men meer als kerkken dus verteren.

Dan

Dan is de Molenaar in duizent lijfs-gevaar;
En is hy zelfs dan daar, zo wort hy niet, als gaar
Gebraden, of verbrant, gevonden. 't Is te merken,
Dat niets bedagt wort, daar de doot niet door kan werken
Tot ondergang van die gestelt is op zyn rol.
Van die exemplen is de gantsche werelt vol.

ô Goede God! laat ons die nutte beed verwerven,
Dat wy niet rukkloos, maar in u genade sterven!
't Is evenveel, wanneer, en hoe, en waar, wy uit
Het leven schyden, als ge ons in u gonst besluit.

DO

DOODEN DANS;

BRUIDEGOM en BRUID.

Vijf-en-twintigste Plaat.

oot schynt hier wel kamenier.

leerlyk,'t huuwlyk te voltoojen,
rolyk,uyt de kerk van daan,
wel met palm te laten stroojen,
neer de Doot doch mee wil gaan.

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Een

BRUYDEGOM en BRUYD,

Van Trouwen komende,

Die door de doot, als Volg-dinaar, vergeselschapt worden.

GOD heeft geboden dat men zig vermenigvuldigen
Zal; en de reden van zig over zulks te ontschuldigen,
Benomen: want hy schiep de man ten hulp een wyf;
En schiep een lust in beide, om elk den ander 't lyf
Tot zulks te geven; en behield die lust in beide,
Door 't maaken dat hen zulks tot groot vermaak gedyde.
't Ontbrak de groote God niet aan gelegenthyt,
Nog magt, nog midd'len, om gedurig, en altyt,
Uit mannen, zonder vrow, meer menschen te doen komen;
Want zulks betoont hy aan het graan, de planten, boomen,
En ander aart-gewas, 't welk zo niet teelt; maar hier
Begeeerde hy 't eenig en alleen op die manier:
Hy wilde dat een vrow en man zig daar toe zouden
Ver-eenigen; of zo als 't nu genaamt word, trouden:
En daarom schikt hy tot de man een vrow, en tot
De vrouw een man, om dus te teelen, en 't gebot,

Ver-

:rmenigvuldigt, met een wellust; door gedagten,
ı werken, met een zugt, en iver, te betragten,
)danig dat men zig daar toe genegen vint,
ı d' een den ander, met die Teelmanier, bemint:
e zelve lust tot zulk een wellust, is te voren
:n ingeschapen, en al 't mensdom aangeboren;
)danig, dat, wanneer dat Zaat van wellust raakt
)t zijn volkomentheit, het beide hunnen maakt
:negen, om zig aan elkander te verbinden;
, door gemeenzaamheit dier lighaammen, te vinden
e vergenoeging, die het beiderley geslagt,
zaar liefkozende, zoo zeer heeft naar getragt;
) die wijs treet men tot een egtte-samenwoning,
waar 't beminde, voor 't beminde, tot beloning,
:t alles opdist, wat door minne-kozery,
:n een van d'ander, door gevry, en door gevly,
geren kan: men agt het, als 't ook is, betaamlijk.
d' Egt verstrekt geen daat van Egt voor schand- of
schaamlyk.
:egendeel, wanneer de kunn' van man en vrouw,
: lijf-gemeenschap met elkander, zonder trouw,
. zonder zig zo lang men leeft aan een te geven,
:bruiken, agt men die in hoerery te leven:
: kindren uit alzulk een hoerery geteelt,
'ort Bastaart-zaat genaamt, en endlyk misgedeelt
't erven, als die hen dus teelden endlyk sterven.
en laat geen Bastaart van zijns vaders goed'ren erven.
en Steld zijn ouders als ontbloot van eer en schaamt;
ı die zijn, door het graauw, maar hoer en boef genaamt;
n dat zy, even als de honden, en de katten,
)or gijlhyts ontugt uit de bant van schaamte spatten.
. op dat nimant zig gepaart en eerlyk noemt,
, samenwonende, zig op hunne egt beroemt,

Zijn zeekre wetten, voor die zig te samen paren,
Die hen verbinden, voor getuygen te verklaren,
Dat zy zig aan elkaar verbinden, vast, en sterk:
En op dat elk dit weet geschiet het in de Kerk,
In 't by zijn van den volke, en na dat zulks te voren
Verscheidne maalen is verkondigt, en doen horen.
Hier brengen Bruydegom en Bruit, van hunne zy,
Elk twee getuigen, van hunne ygen kunne, by:
En, op dat vrint, en buur, die zelve zaak zal weten,
Versoekt men die, om nu 't getuig-maal samen te etten;
Daar is men vrolyk tot een entweegs in de nagt:
En dan word Bruidegom en Bruit te bed gebragt,
In teken, dat nu al 't vereiste gants volbragt is,
En dat dit Huuwlijk in zyn volle waarde en kragt is.
Die twee Gepaarden, 't zy sy out syn, of in jeugt,
Syn, van te voorren, veel geluk, als, voorspoet, vreugt,
Lang leven, segen, en wat goets men dan kan wenschen,
Vol-op gewenst, en sulks al schier door alle menschen
Die hun bekenden zijn: en, wat hen zelf aangaat,
Sy passen 't self zig toe, en denken op geen quaat.
Nogtans kan ook de doot door al die wenschen dringen,
En, voor een vreugde-zang, doen 't miserere singen,
Op sulk een naarren toon, dat al het vreugd-geluit
Verandert in beklag van Bruidegom en Bruid.
Als Attila, de Vorst der Hunnen, die, beneven
Gants Vrankrijk, Duitslant, tot aan Keulen toe, deet beven;
Italiën verwoeste; en sig de geessel Gods
Noemde; onversetbaar voor gebeden, als een Rots;
Van wien men niets, als maar verschrikbre gruuwlen hoorden;

Die

;roeide in plondren, en in roven, schenden, moor-
den,
lle dingen teverdelgen; lant, en stad,
lles waar hy 't oog maar op geworpen had,
zijn ontzaglyk heir van hunnen op te komen,
als een felle vloet, met krijgs-volk te overstro-
men;
waar, hy heen trok, als een swaarre donder-wolk,
schrikbaak strekte, tot verderf van lant en volk;
zelve geessel Gods, die Attila, die roede,
straf der volkeren gebruikt; die, in syn woede,
broeder Buda, syn rijks mede-deelgenoot,
ygen handen, om zijn glorie, had gedoot:
zelve bloethont quam nog, in zyn hoge jaren,
Heldico, Princes van Bactria, te paren,
s Konings dogter, nog zeer jong, en cierlijk schoon;
enige erfgenaam der Bactriaansche troon:
ır, als hy, d'eerste nagt syns Bruilofts nu syn luf-
ten,
zoet omhelsen van die jonge schoonhyt, bluste,
t hem zijn woedend bloed, met groot gewelt, ten
keel,
;orgel, op, met sulk een menigte, en so veel,
hy ten eersten in syn bloet versmoorde en stikte;
ır door syn jonge Bruit so dodelyk verschrikte,
sy, al went'lende in het bloet van Attila,
;eest gaf; en haar siel trok 's Konings agter na.
udgarda, dochter van Rudolphus, Vorst der Saf-
sen,
nis suster, gants in schoonhyt opgewassen,
ınig, dat zy voor het schoonste vrouwen beelt,
oit Europa uit Vorstinnen had geteelt,
rd uitgekreten; en in deftighyt van wesen,
boven andren van haar kunne wierd gepresen;
ns soeten omgang, en aanminnighyt in taal,

Zo ziel-verrukkend was, dat deze het altemaal,
Gelyk een çierlijk kleet, ten pronk-çieraat verstrekte;
Wiens helder maat-gezang de Nagtegaal begekte;
Die zeven Taalen, tot so veelerhande volk,
Gants ordentlyk, en promt, kond spreken, zonder
Tolk;
Zo, dat ze, om al het geen van haar gezeit is, wierde
Ten Kyzerin verzogt van Lodewijk de Vierde,
Duits Kyzer, Sesde lit van Kyzer Karel, die
De Grootte wort genaamt: die Lodewijk, die drie
Onafgebrokene geheele volle dagen,
In Bycren, te Ausborg, aan den Donauw, heeft geslagen,
En van het Hungars Heyr wierd op de vlugt gejaagt:
Als deze Kyzer, van die Vorstelykke maagt,
Op d' eerste Bruilofts nagt, zyn lustgenot zoud nemen,
Is se in sijn armen, niet bekent waar door, beswemen,
En sturf dieselve nagt in 't midden van de vreugt.
Aldus was 't ent van die zo seer beroemde jeugt.
De Kyser Constantyn (de zoon van Phocas) teelde
Drie Dogteren; en in zijn ouderdom bedeelde
Die selve Kyser aan syn jongste Dogter 't Rijk:
Haar naam is Soë; en hy gaf haar te gelyk,
Romaan' Argyrus tot een man, door hem verkoren:
Maar Soë deed hem, in het Bad, door water smoren:
Een Paphlagoniër, een Michaël, haar Boel,
Nam se in sijn plaats, en gaf hem 's Kysers Kroon, en
stoel:
Die kreeg de valsugt, en de watersugt; en even
Na seven jaren, trad hy tot het klooster-leeven,
En stelde Michaël Calaphates, de zoon
Sijns susters, als hy van den Troon trad, op den Troon:
Die zelve heeft Soë op een Ylant weg gebannen:
Maar wijl het volk hem in 't getal der Aarts tyrannen
Geplaatst had, heeft het hun verbannen Kyserin

Wee

'eer ingehaalt; en ſy, ſchoon out, was, met de min,
f liever gylhyt, nog uitmuntende verbonden:
: broeder des Tyrans, in ballingſchap verzonden
p 't Ylant Leſlo, door de Paphlagoniër,
aar twede man) deed ſy ſeer vaardig, van ſo ver
s hy gebannen was, tot Conſtantijn-ſtat roeppen;
in waar hy vaardig, met de daar gerede troeppen,
ılaphates, die voor d'herroeppen balling vloot,
:rvolgde, vong, en van ſijn ogen heeft ontbloot,
a dat hy meer niet, als vier maanden, en vyf dagen,
: Kyſerlyke Kroon en Scepter had gedragen:
Was Conſtantinus Monomachus die die daat
:rrigt had; en ſy bood die balling, met haar ſtaat,
aar lighaam aan, dat meer als tien maal zeven jaarren
eleeft had, om daar mee nog egttelyk te paren:
y reſolveerde; en als dit huuwlyk ſolemneel
oltrokken was, en zy nog 't overige deel
aars levens meende met veel gylhyts te vermengen,
:rmits haar nog het vuur der gylhyt ſcheen te zengen,
'iert ze in de Bruilofts-nagt zo vinnig aangerant
an 't felle darmwee, dat zo 't ſcheen haar ingewant
e barſten drijgde, zo, dat zy het ryk en ſtaten
ı 't leven zelf, heeft in een dag drie vier verlaten.
Wanneer men paart, en in de kerk het ja-woort geeſt,
't hart maar daar op; en men denkt niet, of men leeft,
f niet; veel minder denkt men dan nog om te ſterven:
at naarre denkbeeld zoud het gantſche ſpel verderven:
[en denkt dan maar, om met de vrinden, by de wijn,
n ſpijs, op 't bruilofts-maal in gloria te zijn;
n dan, om met malkaar op 't ledikant te raken;
aar beyde, bruidegom en bruit, met luſt na haken;
ls hebbende reets lang na 't egtte bed getragt;

En daar wort maar, op zoette omhelzingen gedagt,
En om malkandren 't soetst van 't huuwlyk mee te deelen:
Maar daar komt ook de doot zijn personasie spelen,
In 't midden van die vreugd; gelyk als of zijn rol
Alleenlyk maar, om heel de bruilofts-vreugd op hol
Te helpen, strekte: en schoon 't respect der egtgenoten
Vereiste, dat men hen alleen liet, afgesloten
Van al het bruilofts volk, op dat 'er zaak nog schyn,
Tot lust verhindring in hun wellust, zoude zijn,
Zo moeit de doot zig niet om kennis van die dingen
Te dragen; die komt maar slegt in de kamer springen
Om d' executie uit te voeren, aan de bruit,
Of aan de bruidegom, na zijn commissie luit.
Het bruilofts-bed kan, 't zy van klynnen, of van groten,
De doot niet van zyn last nog mogenthyt ontblootten;
Die komt ontbinden, 't geen zo even, vast, en sterk,
Gebonden is, by al de menigte, in de kerk.
Indien het huuwlyks-feest de dood kond buiten sluiten,
Men floot hem daagelyks misschien, door trouwen, buiten:
Maar hy past, op de plaats, persoon, en tijt wanneer,
Na last en order van den groten Opperheer.

ô God! wijl 't bruilofts-bed niet vry is van de kragten
Des doots, hoe kan ik my op mijn bed zeker agtten?
Daar is geen kans toe. Geef my maar dat ik verwerf,
Dat, waar ik sterv, ik in u gonst en gratie sterv!

Doo-

DOODEN DANS;
Verbeeldende een KIND.

Zes-en-twintigste Plaat.

Of gy al schryt, gy zyt hem quyt.

By d'oudren zoekken alle kind'ren
Hun meestte toevlugt in hun noot;
Op hoop dat die hun quaat verhind'ren:
Doch waar is toevlugt voor de Doot?

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Een KIND,

Door de doot, van tussen zijn Ouders weg gerukt.

WAT leven heeft, gevoelt iets werkzaams in 't beveelen
Zyns Scheppers, om iets, zijns gelykke, voort te teelen.
Geen beest hoe schriklyk en ontembaar; nog geen vee,
Hoe 't ook genaamt mag zyn; geen vissen, 't zy in zee,
In staande Wateren, in Poelen, of Rivierren;
Geen soort van vogelen, of andre vleugeldierren,
't Zy in de Lugt, of in de Waat'ren, of op d' Aart;
Geen soort van Slangen, 't zy hoe listig ook vermaart;
Geen kruip-dier, 't zy van die in 's aardrijks boezem wonen,
Of van die, die zig op de schors des aartrijks tonen;
In 't kort, geen dier, het zy dan waar, of hoe, 't ook leeft,
Of 't heeft een zugt, waar door 't, na voort te teelen, streeft.
Maar dat dier, 't welk de naam van mens, door God ontfangen
Heeft, vint zig zelve, door een hartelyk verlangen,
Geprikkkelt, om zig, door het teelen, in een staat
Te stellen, die hen kan ver-eeuwen, in zijn zaat.
Het schijnd den mens, als zoud het zijn genoegen hindren,

In-

Indien hy ſturf, en zag geen middel om, door kindren
Herdagt te worden; en het ſtrekt hem tot een luſt,
Wanneer hy kinderen van zyne kindren kuſt.
Eens beeſten liefde, ontrent zyn teelſel kan vervremen;
Men ziet het; men beſpeurt die daaglyks af te nemen;
Zodanig, dat het beeſt in 't kort die gants verlaat;
Het bijt zijn teelſel van zig af, en toont het haat:
Maar met de menſchen, die de kindren als een zegen
Aanmerken, is het op een andre wijs gelegen:
De liefde tot het geen hy teelt, vermindert niet;
En 't leet der kindren ſtrekt den oudren tot verdriet:
Zy hebben altijd met hun kindren een beooging
Tot vreugde en nut van beide; en al hun doen en poo-
ging
Strekt, om hun kindren tot het voorbedoelde wit
Te doen genaken; en uit ramp en onderſpit
Te redden; en in 't kort, zy pogen 't zo te maken,
Dat hunne kindren, na hunne oudren doot, nog
blaken
In liefde; en dat men, na hun doot, hun naam niet
noem,
Als met een by gevoegde en kinderlykke roem;
Oorſpronkkelyk uit hun genegenthyt en goethyt:
Hen op te voeden, ſtrekt de moeder tot een zoethyt;
De vader tot een luſt, en hartelyke trooſt;
En van hun beide wort het kint geminnekooſt:
Men wil de moeite, en zorg, voor 't mensjen op te
voeden,
Zig zelve, door het zoet, en trooſt, vol op vergoe-
den:
Men trooſt zig graag de moeite en koſte voor het kint,
Om dat men daar zyn vreugde, en zoet, en trooſt in
vint:
Men vleit zig, dat 'er zulk of zoo een van zal groejen;
En als 't bequaam wort om zig daar mee te bemoejen;
Be-

Bemoeit men zig met al wat daar toe baten kan;
Men schroomt geen kosten, nog geen vlyt, om zulks daar van
Te maken, als men tot zyn oogwit heeft genomen,
Om endlijk daar door aan 't bestemde park te komen;
En schoon veel jaarren zyn van node tot die zaak,
Men troost zig, hopende op het voorbeoogt vermaak,
Waar toe men 't met veel zorg en moeite poogt te kweken:
Maar hier komt ook de doot, al 't gantsche werk verbreeken; (koort
Die rukt het kint, wanneer 't zijn oudren 't meest be-
Van tusschen beiden weg, en gaat 'er maar mee voort:
Hier baat geen schryen, nog geen naar gekerm, nog klagen;
Wanner men sulk gewelt, van menssen, soud verdragen,
Men zoud 'er alles wat men had veel eer by op
Doen zitten; 't leven zelf; al zoud 'er hals en kop
Aan hangen: of indien men iets van 't geld kond hopen,
Geen geltsom was te groot om 't noot-loot af te kopen;
De liefde die men tot beminde kindren draagt,
Is so verheven, dat men 't alles voor haar waagt;
Maar als de doot komt, laat die zig, door gelt te geven,
Nog kragt, verdryven; die komt maar alleen om 't [illegible]en.
Indien men zeggen woud: dit enig kint is waart,
Om zeekre redenen, en oorzaak, dat men 't spaart;
Al zulks is nul: hier gelt geen oorzaak nog geen reden:
De doot is nolt, als met het leven zelf te vreden:
Die ziet op armoe, nog op rykdom; 't onderschyt
Van staat, is by hem niet bekent: want hy beryt
Zyn schigtten niet alleen voor laag geboren borstten,
Maar ook tot kinderen van Koningen en Vorstten,
Hoe nut ten dienste van den Lande, of van het ryk
Hy agt eens Vorstten kint, en beedlaars kint, gelyk;
En doet zyn beeltenis in alle leven prentten.

Het

Het onderſchyt beſtaat ſomtyds in d'inſtrumentten,
Waar door hy 't werk, na dat hy 't vonnis luit, bemerkt;
Maar eerſt is't lighaam met het merk des doots gemerkt.
Severus Pertinax, d'agtiende Roomſche Kyzer,
Die Chriſten-bloethont, en Geleerde-mannen-pryſer,
Met grootte blijtſchap tot het Kyſerdom erweelt,
Heeft eerſt uit Martia, zyn eerſte vrow, geteelt,
Dien Baſſianus, die ook Caracalla wierde
Genaamt, en 't Kyſerryk, na 's vaders doot, beſtierde.
Wen Martia nu was geſtorven, en hy out
Van jaren, is hy nog aan Iulia getrout;
Een maagt uit Syriën, van Koninklijken bloede;
Wiens ſchoonhyt hem 't verlies van Martia vergoede;
Die baarde hem Geta, een zeer aangename zoon;
Bevallig, vrindelyk, lieftallig, en zeer ſchoon:
Maar Caracalla, wen Severus was geſtorven,
Zijns vaders Kyzerrijk nu hebbende verworven,
Trad niet alleen in 't ampt des Kyſers, als iets groots,
Maar trad ook, eeven of 't hem voegde, in ampt des doots,
En doode Geta, zijn gezeide jonge broeder,
Gevlugt in d' armen van vrou Iulia, zyn moeder:
De jongen riep, wanneer hy tot zyn moeder vlood,
Ag moeder help my eer mijn broeder my doorſtoot.
De Kyzer Leo, zoon van Kyzer Conſtantinus
Copronymus (ten tyde als duitſlant, door Pipinus,
Verheert wierd) had een zoon, een waardig enig kint,
Van negen jaarren, zeer uitmuntende, en bemint
Van zijn Heer Vader, die, om hem ſijn gonſt te tonen,
In zulk een jeugt, hem deed ten medekyzer kronen,
Ten pronkciraat en praal van kindren zijnes ſoorts;
Dog wierd, in 't kort nog, door een dodelijkke koorts
Genepen, en de Doot ging vaardig met hem hene,
Ten druk zijns vaders, en des Kyſerins Irene.
Lotharius, de zoon des Kyſers van die naam,

Had dartien jaarren, en wierd, mits zijn geest, bequaam
Geroemt, een Kyserrijk, in luister, te regeren:
Hy kond de Vorsten tot hunne eer en pligt doen keren
Door brieven, uit zijn bryn beweeglyk op gestelt:
Uit al zijn wezen blonk niets anders, als een Helt:
Zijn spraak was deftig, met een uitdruk zyner woorden:
Hy was zodanig, dat hem nimant zag, nog hoorde,
Die niet een hartlijkke verwondring aantrof, uit
Zijn Vorstlijk wezen, en doordringend spraakgeluit,
Hier door verstrekte hy tot een wellust, beide te gader;
Zijn moeder Brixæ, en Lothario zijn vader:
Maar al deze agting dreef de Doot niet van hem af;
Vermits een schelm hem, door een snoot vergif, vergaf.
Des Doots geweer treft meer op kindren, als op ouden:
En d' ondervinding doet het voor verzekert houden,
Dat zelf het merendeel der oudren, overleeft
Het merendeel van al de kindren, die het heeft
Geteelt: en 't gaat zeer vast, dat, voor de twintig jaren,
De meeste menschen zig al met een dootkist paren;
En van die stervers zijn de meeste al afgeleeft,
Eer een van allen nog de zeven jaren heeft.
Alle oudren moeten zig dit vast voor oogen stellen,
Om zig te minder, door 't verlies huns zaats, te quellen:
Het sterven is het lot der menschen in 't gemeen:
Maar onder die gaan nog de kindren voor ons heen.

U, groote God, zy roem, en dank gezeit, voor 't leven
Van zo veel jaren als ge ons mildlijk hebt gegeven!
Doet ons die gonst nog, als gy 's levens bant ontbint,
Dat ge ons genadig zyt, gelijk een teder kint!

DO-

DOODEN DANS;

ldende een Ploegende BOER.

Seeven-en-twintigste Plaat.

ot aanrandt de boer op't landt.

er heeft, van syn slaven, zwoegen,
byt, om het daaglyks broot,
majen, dorschen, zajen, ploegen,
est niets anders als de Doot.

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Een PLOEGENDEN BOER,

Die, door de doot aangezweept wort.

HOE kan de domhyt schier al 't statvolk zo vervoeren,
Dat elk de spot drijft, en met smaat spreekt van de boerren?
't Was billik dat men die bespotters tegen voer.
Wat mens is nutter in de werelt, als een boer?
De koopman doet zijn schip door zee en baarren bruissen,
Tot in Moscoviën, In Lijflant, en in Pruissen,
Op hoop van winst, expres om Hennip, en om Graan;
Dat heeft de boer gezaait; en 't zoud daar niet van daan
Te kopen zijn, indien aldaar geen boerren waren,
Die 't graan eerst zaayden, en dan dorschten uit hunne aarren,
En Hennep teelden; en het zijn der boerren zoons
Die bootsgezellen zyn, en, om een wynig loons,
Hun leven wagen, om het Schip daar heen, en weeder
Te rug te voeren, tot groot voordeel van den reder:
Dit soort van koopluy dan, dat dezen handel drijft,
Wort, in hun welvaart, door den boer alleen, gestijft:
Want, zo geen boer in die gewesten wiert gevonden,
't Was ydel, 't Schip, om Graan en Hennep daar gezonden:
De Teer, en Weed-as, wort in Oost- en Russenland;

Door

Door neerstighyt des boers alleen, uit hout gebrant.
Het hout tot Scheeps-bouw, en tot andere gebouwen,
Wort in de Bosschen, door de boerren, omgehouwen:
Zo dat de Scheep-vaart, na die Noorder landen, ras
Tot niet zoud zyn, indien daar boer nog huisman was.
De vaart op Vrankryk, en op Spanjen, zoud verdwy-
nen
Indien den Boer daar niet de wyngaard, en de wynnen,
Stip waarnam, en bewerkte, en 't lekkre druivenat
Ten druiv uit trapte, en daar mee vulde vat by vat.
Hoe zoud 'er zo veel wol uit Spanjen tot ons komen,
Indien de Boer daar 't schaap de wol niet had benomen?
Die scheert zyn kudde, en vult de baallen met hun vagt.
Al 't geene ons meer word uit die Landden toegebragt,
Heeft, als men 't wel bedenkt, het tiendedeel der
scheeppen
Niet nodig, om de rest van daar, tot ons, te slepen.
In gants Italien, Cicilien, en 't Ryk
Van Napels, vint men ook al mee die zelve blijk:
Indien de Boerren daar zig niet op zyde winnen
Beneerstigen, zo zoud der Zydewormen spinnen
Vergeefs zijn; en indien de Moerbei-boom door haar
Niet neerstig wierd gequeekt, zoud immers allegaar
Die zyden-handel, en die scheepvaart, uit geraken;
Vermits daar nimant meer zoud zyde stoffen maken.
Wat zoud d' Oost-indische beroemde Maatschappy
Ons, uit Oost-indien verschaffen van waardy,
Indien de Boerren daar, 't geteel van Noot-muscaat-
ten,
Van Nagelen, Caneel, en Peper, wouden laten,
En zijn geen boerren meer, nog hebben niets te doen
Met allerly Gezaay, met Zyde, met Catoen,
Nog bastten? want al 't geen van daar word hier ont-
boden,
't Welk van den boer niet komt, heeft schier geen Schip
van noden

Vermits de Medicyn, de Pærl, en Diamant,
Ons, uit het Ooftten, door de vaart op de levant
Verſchaft word, en die vaart zoud ook wel haaſ
kouden,
Indien de boerren maar geen boerren wezen wo
Want hunne zijdden zyn daar door den boer bew
En, 't geen tot Medicyn dient, van den boer ge
Wat, meer als boerren-werk, van daar komt
een Kemel
Drie vier wel dragen; daar behoeft niet veel gew
Van Schepen toe: en onz' d' Americaanſche va
Is, zonder boerren, en hun werk, zeer wynig v
Vermits het planten, en 't geteel der Suiker-riett
Een boerrenwerk is, 't welk de Stedeling verdrie
En laſtig vallen zoud: Cacao, daar te land,
Word, van de boerren ook geteelt, en voortgep
Zo d' Aſiaanſche boer, ſig niet als boer woud to
Was 't coffy-drinken uit: hy teelt de coffy-boon
Die hy, met neerſtighyt, en aankweekt, en ve
Japan, en China, door Europa zo vermaart,
Verſchaft ons Thee; maar zo de boerren die nie
den
In die contreien, heeft men zig niet in te beelden
Dat eenig blad daar van ten dienſt van ons zoud z
Stel in die zelve rang vry 't cierlyk Parſtelyn:
't Zijn boerren, die dat daar op hunne wijs bewer
En 't zoo beſchildren als men aan die konſt kan
ken,
Vermits het, zonder konſt, maar ſlegts daar o

'an beeftenvellen, tot een lyfrok, moeten kleden;
n zo zou 't moeten gaan, indien de bezigheden
ler boerren, ons catoen, nog baft, nog wol, nog zyd,
[og vlas, nog hennip, teelde, en 't zoud ons, alle
beid,
.an kleet, en beddedek, in korten tyt ontbreeken,
n ons in lyfs-gevaar, door die verandring, fteeken.
ıdien de boer geen kaas en botter fchafte, en melk,
/at zoud dat vreeflyk een verandring zyn voor elk?
et zyn de boerren, die ons vette varkens meften:
l wat hy zaait, en plant, is 't mens-geflagt ten beften.
yn raappen, wortlen, kool, fpinachie, kervel, beet,
ılaad, en wat men meer van eetbre kruiden eet
ie ons zo aangenaam ter mont zyn, en vervarffen;
yn app'len, peerren, zyn morellen, kriekken, karf-
fen,
yn ramelatffen, zyn radys, zyn mirik, en
yn fparsjens, en wat ons de boer verkopen ken;
/at meer is, d' eyeren van zyn eenden en zyn hennen;
lt alles weet men dat we ons nut en nodig kennen;
ı 't word ons alles door de boerren voorgeftelt:
/y kopen 't van hen, en betalen 't haar met gelt.
ben nieuws-gierig, en ik zoud wel willen weten,
/aarom de boerren al zo wel geen kooplui heten,
ls andren: hoort een boer niet daarom tot dat rot,
m dat hy niet, gelyk wel andren, groot bankrot
an maken? of is 't om dat hy ter beurs niet wandelt?
oe! alle Koopmanfchap word niet ter beurs verhan-
delt:
len koopt wel fchepen, van een koopmans capitaal,
'er Timmerwerf, en kroeg: ook zyn het altemaal
een grootte zaakken, die men komt ter beurs opdif-
fen,
ermits men daar al mee verhandelt, Recipiffen
an Loteryen, van drie gulden d'inleg, daar

Wel zesmaal minder kans tot winſt is; en 't gevaar
Van alles quyt te zyn, weer zesmaal meer: ook lopen
Daar koopluy, de ſomtyds pas een vat traan verkoopen:
De boer, in tegendeel, koopt, in een boerren kroeg,
Voor duzent ducatons aan lant. En of men vroeg,
Of koopluy ook hun waar, aan kool-en wortel-teven,
Verhandlen, als de boer? ik zal ten antwoort geeven,
Dat gout, en zilver, zyde, en meer, aan zulk een ſoort
Van teven, wort verkoft, van die ter beurs-plaats hoort;
En dies is 't antwoord: ja. De beurſſen zyn geen ſtarkten,
Ten Oorlogs-praal gebout: maar 't zyn alleenlyk marktten,
Daar elk zyn waarren veilt, in kleding als finjeurs,
Hoe kaal dan dat ze ook zyn. De kaas-en botter-beurs,
De kool en wortel-beurs, die beurſſen die zyn beide,
Gelyk de Koornbeurs, maar in naam en plaat verſcheiden:
't Zyn marktten; en wie daar moet wezen, komt aldaar
Ter beurs, te kopen, of verkopen, van die waar,
Die daar verhandelt wort. Of vint men geen genoegen,
Een boer voor koopman aan te nemen, wyl hy ploegen,
En zajen moet, en 't graan uitdorſchen, en de wan
Gebruikken? Maar 't is dit het welk men 't minſte kan
Ontbeeren: want, indien men 't alles na wil vorſſchen,
Indien de Boer niet meer woud plogen, zajen, dorſſchen,
En wannen, zo wierd ook de beurs wel, voor die maats
Die daar verkeeren, tot een nodeloze plaats;
En 't zoud in kortten tyt, de gantſche wereld rouwen:
Hoe kreeg de brouwer mout en graan, om van te brouwen?
Hoe kreeg de bakker tarw en rogge, om voor ons broot
Te bakken, dat hy zelf graag in zyn oven ſchoot?
Hoe quam de molenaar aan mout en graan te malen?
Waar zoud de gortter dan dog garſt, en boekwyt, halen,

'n Haver, tot gemaal van dryerhande Gort,
'n Meel 't welk ons tot ſpijs in onze keuken ſchort?
Ioe kreeg men Erten, 't zy dan groenne, witte, of
graawen? (wen
Ioe kreeg men Boonnen, niet zo hart gelyk die blaa-
)ie digt by Hoogſtette en Ramailles zijn gezaait,
)aar 't France en Beyërs volk zo ſlegt mee was gepaait?
Vant, als men die zaait is het daar zeer ſlegt geſchapen.
Ioe kreeg men Wortelen? hoe kreeg men Kool? hoe
Rapen?
Ioe Pinxternakelen? ja zo geen Boer meer was,
o mogten wy wel, als de Koeyen, hoy, en gras,
'ot voedſel nuttigen, of zelver boerren worden,
er we allegaar, zo droog als berger-vis, verdorden.
ieshalven, zo me'er maar ter degen agt op geeft,
en boer is nutter, als wat buiten boerſchap leeft,
n is meer liefde, en gonſt, als andre menſchen waar-
dig:
n wie de boer beſpot, is dom, vilein, boos-aardig,
beeſtig, en 't is honts, daar tegen opgeblaſt,
ermits de boer ons, al wat voedſel ſtrekt, verſchaft.
m voedſel bidden wy gedurig God: hy geeft het
oor middel van den boer alleen. De boer die heeft het
ıracter van God zelfs ontfangen, dispenſier
an onzen God te zyn. En God gelieft ons hier,
lleen maar door den boer, zyn dispenſier, te ſpyſen:
ı doet de zegen-zon van zyn genade ryzen
p d'akkerbouw des boers. dat is Gods koren-ſchuur.
ı na God die voorziet, zal 't graan goetkoop, of duur
ijn; en zyn diſpenſier, de boer, zal d'onderzaten
ijns opperheerſchers, hun behoef genieten laten.
it zy voor 't onbeſchaaft canalje nu genoeg.
en arbeidſamen boer bemoeit zig met zyn ploeg,
et graan te zajen, en dat onder d' aard te ploegen.
et geen hy ons verſchaft, verkrijgt hy zelf door ſwoe-
gen T 3 En

En hygen, in het ſweet zyns aangezigts; en daar
Bevint hy zig ook zelf niet veylig voor gevaar.
Daar komt de doot ſomtijds hem in zijn deerlijk ſlaven
Bezoekken, als of hy hem woud op 't velt begraven.
De Goede man is verr van huys, en ploegt het velt,
Verſweet zyn vogt, en raakt daar door, door dorſt ge-
quelt;
Zodanig, dat hy, eer hy laaffenis kan krygen,
Door flaauwte, van de ploeg af, komt ter neer te ſyg-
En ſterft al ſwetende, van hulp en heul ontbloot.
Het levens-ent van al wat mens heet, is de doot.

O God! geef zegen op 't gewas der landeryen!
Doet alles wat den boer, als boer doet, wel gedyen!
Indien ge uw zegen aan de boeren geeft, zo zal
Geen hongers-noot het volk verdelgen over al.

D

Verbeeldende een Koorde-dansser,

Agt-en-twintigste Plaat.

Die gek dient hier niet tot plyzier.

't Is zekerlyk geen Wisjewasje:
Ligt maakt hy eenig pasjen vals;
En valt, op't minste valsche pasje
Van boven neer, en breekt den hals.

DOODEN DANS

Verbeeldende

Een KOORDE-DANSSE

Agter wien de dood, voor gek, mede danst, en de Koorde-dansser van agteren wenkt.

DE wereld is al schier vol opgepropt van grillen
En altyd syn 'er die daar anderen in willen
Te boven gaan; waar toe zy geen practyk, nog
Nog moeite, sparen, op dat zulks dog wel gedy
En elk poogt andren, van syn grillen, wijs te maal
Als waren 't heerlykke en voortreffelyke saakken,
Tot nut van dit of dat. en 't sy dan sulk een gril,
Zo sottelyk, en zo onnutlyk, als het wil,
Men vint 'er altyd die de sotste grillen roemen,
En, als iets deftigs, met een hoofschen eernaam
men.
Indien persoonnen van een hoger staat als sy,
Behagen scheppen in die raare sotterny;
Voornaamlyk, so ze 'er self dan ook vermaak in
den:
Dan sal men sig niet self alleen maar onderwinden,
Die gril te leren, maar men prijst ze ook andren a
Om in geselschap, op die grillen t' school te gaan:
En schoon 't was schandelyk; het wort een gril me
ren,
Indien die volk van Staat, en groote estime, leere
Men denkt niet op de spreuk van algemeen gebrek:
De grootste wysen syn by posen somtyds gek.
Die spreuk gaat door. Men wil daar niemant van
schonen,

Van 't flegte volk, nog die in klyne huysen wonen:
Maar by de grootten, en by mannen van het hof,
Is 't geen jan rap misstaat, begonstigt met een lof.
Men sal een selve saak in 't flegte volk verwysen,
Als ligt, of schandig; en men sal se in grootten prysen.
By voorbeelt: als matroos een dansje, na de maat,
In 't smokkel-kroegje danst; hoe çierlyk dat dan staat;
Hoe netjes hy dan weet te passen op syn passen;
Zo net, als was hy tot de danskonst opgewassen;
Indien de dienstmyt van de kroeg hem hier in stijft,
En çierlyk mee danst, dat het schynt als of sy dryft,
En noit een voet-zet, nog geen pasjen; komt te missen,
Dan wil men aanstonts daar het beste niet van gissen:
Men set hen daatlyk met een schand-naam op de rol;
Hem, noemt men ligtte plug; en haar, een swokkel-snol:
Maar, als de grootten, op hun baallen, of baletten,
Met swierig Juffer-volk, sig ook tot dansen setten,
Al misten se in de konst van pas en voetgeset;
Dan pryst men al wie danst; ja 't slordig wort voor net,
En alles, met de naam van heerlyk uitgekreeten:
Maar 't flegte volk moet, om het danssen, pluggen heeten
En snollen; en geschiet het elders in een kroeg,
Dat moet een hoerhuys zyn: men agt bewys genoeg;
Ja overvloedig, voor het eene en voor het ander,
Om dat me'er drinkt, en daar gedanst heeft met malkander;
Een flegt bewijs: met ziet dit zelvige altemaal,
Gelyk geschieden, op het houden van een baal.
Als 't flegtte volk het doet, is 't schandlyk, en ligtvaardig,

Het huys, en wie daar in is, is veragtens waardig:
Maar, by de Grootten, schoon 't meer dartel ging, als zoet,
Daar zyn de danssers, en het danshuis, alle goet,
Indien matroosjen eens een gulden gaat verteeren,
Al danssende, men zoud hem 'k weet niet wat wel leeren,
Indien men dorfde en kond: men houd zig magtig vies;
Hem snarr verwytende zyn gelts-en tyds-verlies:
Maar, als de Grooten zig tot balletteren nopen,
Al had de vyant Land en Steden afgelopen,
Dat agt men dan niet; want men woud eens vrolyk zyn.
Men agt geen faut in 't groot, maar laaktze wel in 't klyn.
Het danssen, als het na de konst geschiet, en swierrig,
Verstrekt het oog van veel die 't aanzien, voor plyzierig;
Maar die, die 't zelf doet, wort 'er 't allereerst van zat;
Die wort tot hygens toe, vermoeit, en afgemat;
En strekt ten wederga van die op Schouw-toneellen,
D'aanschouwers tot vermaak, hun rol zeer netjes speelen;
Maar, wie zyn gesten op de schouwtoneellen toont,
Wort niet alleen met roem, maar ook met gelt beloont.
Maar, wyl het hof zig moeit met raare passen maken,
Is 't wonder, dat zy niet aan 't koorde-danssen raken;
Dat staat veel aardiger als danssen op de vloer.
Dat kan in 't Veen wel elk gemeene turref-boer
Zoo cierlyk doen, dat hem geen hoovling zal verbeetren.
In 't Veen daar roept men schrik (spyt alle passenmeetren)
Van danssen: maar de konst van danssen op de koort,
Is netter; en een deel dat tot de danskonst hoort:

Die

ie kan het oog van die 't aanschout meer tot zig trekken,
ı meer verwondering, en meer vermaak, verwekken,
ls ander danssen, dat maar op de vloer geschiet;
l mist men eens een pas, dat komt zo nauw daar niet;
[en merkt het niet altyd, hoewel de les gegeven
, zo te danssen, als was daar een schreef geschre[illegible]en,
en dans-park, daar, in voet-gezet, nog pas, geen voet,
an d'eene of d'andre zy, ten streep af wyken moet:
a op de koort wort zulks ten naauste waargenomen:
aar toont men, dat geen voet bezyden schreefs moet komen:
a, 't zy men Gytten-sprong, of pas, of voetzet, doet
e voet komt altyd op de streep (de koort zo goet,
n net, dat ider, wie 't beschout, zig moet verwondren.
ie dans dwingt ider 't oog, tot aanzien af te zondren,
laar in een pronk-saal, met een vorstlyk hof-ballet,
't, hier by, kinderwerk, en slegts een poppen-tret;
en koordedansser zal 'er fray de gek mee scheren,
n zeggen: hoor messieurs! indien je danssen leren
Vilt, netjes na de konst, op schreef, als op een lyn,
o komt en leert nog eerst de koordedans van myn:
Vanneer gy, danssende op de koort, de maat kunt houden,
Ja 't strijk- en blaas-geluit, als eene van onse ouden,
o zult ge, op platte gront, zo net, en ongemeen,
erstaan te danssen, trots de beste boer in 't veen.
e koordedansser zal met wynige grimmassen,
e Gytten-sprongen, kruis- en voor- en agter-passen,
n alle voet-gezet, so net vertonen, dat
aar 't hof-ballet, schoon op een platte gront, geen blat

By hebben zal. In 't hof is 't meest met netjes kleden
Te doen; maar, op de koort, is 't werk, zeer netjes treden.
De kleedren trekken 't oog het meest in 't hof ballet;
Maar op de koort, alleen het nette voet-gezet,
En d'armen, die het lyf verstrekken tot balanssen.
Geen dans is netter als het çierlyk koordedanssen:
Daar komt geen voet neer, of 't is netjes op de schreef,
Ja 't zoud een faut syn, zo die op de schreef niet bleef,
In 't nedersetten; en men soud 'er, tot een teken
Van zyn onkundighyt, met wynig smaak van spreken;
Want, in de koordedans, verstrekt een klyn gebrek
Voor groot: maar hier danst ook de doot somtyds voor gek;
En maakt veel mislykke grimmassen op de koorde,
Gelyk ten kortswyl van 't gemeen, als of 't zo hoorde.
De dansser, die de dans zo swierig op de koort
Vertoont, als 't wesen moet, wort, door die gek, gestoort
In 't balletteren, en met nog een sprong of negen,
Begint de koort, niet als te voren, te bewegen:
Dit helpt hem gants van 't stuk: en eer hy zig kan weer
Herstellen, valt hy, van de koort, van boven neer:
En, door het breken van zyn kop, en nek, en lenden,
Is al 't plyzier gedaan, en 't heel balet ten enden.
't Is jammerlyk: nogtans wie 't ziet die lagt 'er om.
Dan zeit hy, en kan schier niet spreken, als: hoe kom
Ik dus elendig, en dus dodelyk te vallen!
Dat 's my noit meer gebeurt. Ik, die de baas van allen
Was, en myn makkers voorging om het meesterstuk;
Ga ze ook nu voor in dit ellendig ongeluk.
O ongelukkige als ik ben, die al myn leven
De grootste blykken van myn snelhyt heb gegeven!
Hoe kom ik 't eerste van myn leven dus in noot!
Nu schynt het, of, weer door die zelve mont, de doot

Aldus

dus hem antwoort : hoe kond gy dus dwaaflyk han-
d'len !
wift, dat ider op het aartrijk zeker wandlen
nd ; en wanneer een mens een zotte gril beving,
danssen woud, dat zulks op 't aartryk zeker ging :
ans, 't is altyd voor een zeekre les genomen,
ie niet hoog opklimt, heeft geen lage val te schroo-
men.
daar en tegen, met het aartryk niet alleen
t danssen, springen, en tot gaan, en ftaan, te vreen,
andere jeugdige en regtschaapne jonge mannen,
ɔt koorden (touwen) hoog van 't aartryk op doen
spannen,
ı op te lopen, en te danssen : meent gy dan
niemant, op een pat dat smal is, ftruiklen kan ?
e heeft op 't aardryk, dat zo breet is, noyt geftrom-
pelt ?
ar gy, in dwaashyt, met u gantsche lyf gedompelt,
ft, om te danssen, en te springen, zulk een koort,
reftigt in de lugt, als of ge een ander soort
ı menschen waart, en of niets anders te beginnen
ıs, als, door danssen op een touw, de koft te win-
nen.
zyt te dom, dat gy, als mens, op 't aartryk leeft,
mits gy 't aartryk, daar men vaft kan ftaan, begeeft,
kieft een touw, om op te danssen, daar uw' tree-
den
ar by geluk, en met veel grootte swarigheden
mengt, geschieden. 't Is 'er meer gemift als uw :
; 't maakte u, wyl 't u zelf niet overqnam, niet
schuw.
't aartryk zal men, door een quade pas te maken,
niet in lijfsgevaar, als op u dans touw, raken.
blykt aan uw ; alleen u lefte pas was vals ;
daarom vielt gy van de koort, en brakt den hals.

'tIs

dragen ;
En van te voren zig getrooſten , tegen al
Wat mooglyk zyn kan dat hem daar uit treffen za

ô God! behoed ons, dat we ons zelfs niet rukloos v
Maar, zo 't moet weſen, zy 't u Godlyk welbe
Dat zulks niet tot verlies van lyf nog ziel gedy :
Maar, dat het ons ten nutte, en u ten glorie zy

DOODEN DANS;

Verbeeldende SCHAATSE RYDERS.

Negen-en-twintigste Plaat.

Courage! saa! de Doot volgt na.

Hoe ligtlyk waagt men lyf en leven
Op 't ys, om kortswyl, zonder noot!
En dus bevint men zig pas even
Een duym twee drie maar van de Doot.

DOODEN DANS;

Verbeeldende

SCHAATSE RYDERS;

Die, door de doot, op Schaatſen, gevolgd worden.

WIE wel gezont is, zo van lighaam, als van leden,
En loom nog traag is, als hy altyd zyne treden
Al voort en voort zet, die zal, ſo hy nimmer dyſt,
Bevinden, dat hy zyn bedoelde park beryſt.
Zo kan een ryſiger te voet, door veel geweſten
Des wereldsryzen, en zyn oog op alles veſten,
Wat in en van zyn weg zyn oog tot aanzien trekt,
Indien hem dunkt dat zulks hem tot vernoegen ſtrekt.
Wie met Carroſſen, Cheze, of Karren of te Wagen,
Ryſt, of ſig ſelve door een deftig Paart doet dragen,
Vint ſig genootſaakt van ſomtyds te blyven ſtaan,
Daar eene die te voet is, op, en door, kan gaan:
Men raakt verkreupelt door al 't zitten, en hotstoſſen
Van 't ryden: en men kan op hoge ſtylle Rotſſen
Niet ryden, en zo wel niet klimmen, als hy doet
Die ſig gewent heeft tot ſyn rysvermaak te voet.
De ſtylle Rotſſen zyn ſomtyds gelyk Toneellen,
Bequaam, om de oogen, van hun toppen, mee te deelen,
Al 't geen ſig buitens wegs, verr heen, rondom vertoont,
En als de moeytte, door een fraay geſigt, beloont.
In digtte boſſen, daar ſomtyds veel raarre dingen
Te ſien ſyn, kan men, met geen Paart, nog rytuig, dringen:

Maar

Maar wie te voet is, kruipt 'er in, en boet zyn lust;
n vint zig voor geen zorg voor 't rytuig ongerust:
Hy moeit zig met geen stal, nog met geen paart tevoe-
den:
n is hy 's avonts moe, zyn nagtrust kan 't vergoeden.
Maar dog, die ryzigers, het zy van welkke soort,
l ryende, of te voet, zy komen altyd voort,
o verr men ryzen kan, indien ze 'er willen ryzen:
en ider zal die wys die na zyn zin is, pryzen.
er Zee te ryzen, dat is heel een andre zaak;
aar vint men altyt meer gevaar in, als vermaak:
Vant, wie in Zee raakt van die houtten wieg te mis-
sen,
ie is in 't water, en dat is de weg der vissen;
an is hy onklaar; en dat kan somtyds geschien:
aar heeft men menigten exempelen van gezien.
t soort van rysen, 't zy te voet, te Paart, ter Chee-
ze,
er Wagen, en te Scheep, te Schuit of zo 't mag wee-
zen,
r in gebruik geraakt is, door nootzaaklijkhyt,
eeft nog iets schynbaars, voor die vaart, of gaat, of
ryt.
en die te paart ryt, en zig op een paart kan houden;
aar nimant nukken van te voren van beschouden;
ie kan nog zeggen: als mijn paart my niet begeeft,
o vind ik niets voor my, dat stof tot onhyl heeft.
o kan een ryzer in een rytuig ook nog spreken:
o lang aan 't rytuig, nog aan paarden, iets ontbree-
ken,
n 't rytuig niet omver valt, is 'er vrees nog zorg:
og nimant krijgt, voor die onzekerheden, borg.
Maar dog, de ry-gront zal niet onder hen verzinkken.
'r wie in schip of schuit vaart, agt zig, voor verdrink-
ken,

Verzekert, zo lang 't schip, geheel, op 't water drijft
Indien hy binnen boort, en uit het water, blijft:
Het vaartuig mag zig dus of zo, na 't komt, bewegen,
Hy zet sijn voeten pal, en 't gantsche lyf daar tegen:
De grond waar op hy staat (het schip) is vast en hart;
En 't wijkt niet voor sijn tret: maar wie te voet is, tart
In zekerheeden 't al, sijn rytuig zal aan stukken
Niet breken, nog hy vreest geen dartle-paarde-nukken,
Hy staat op 't vaste Land, hy vreest voor 't water niet,
En dies bekreunt hy zig met ry- nog vaar-verdriet.
Maar wyl de waatren hier, tot gangbaar toe, bevriezen,
Bespeurt men menssen, die een ryge-weg verkiezen,
Als narrenschoenen, krom, van hout, met staal bekleet
Van ondren, dog zeer smal, ontrent een stroobreet breet,
Die weet men netjes, een aan elkke voet te plaatssen.
Die soort van dingen noemt men hier in Holland Schaatssen;
Dat iemant zulk een soort van voetten had, die zoud
Betonen, dat hy zeer graag andren hebben woud.
Dog, als 'er ys is, en dat glat, bevint men heden,
Dat schier een ider met zyn voetten niet te vreden
Is, nog zyn schoennen ook niet gockeurt tot zyn wit;
Dies haalt hy schoennen van de timmermanen smit;
Bequaam om vaardig op het ys daar heen te glyën.
Dit soort van lopen, voert de naam van schaatsseryën.
Het strekt somtyds tot nut, maar meer nog tot pynien.
Men toont zig moedig, met een zonderlinge swier,
En doet het gantsche lyf na een zyde overhellen.

Men

Men weet de voetten na die swieren zo te stellen,
Dat, in een snelle vaart, altyt maar eene voet
Het gantsche lighaam, spyt de swierren, dragen moet.
Geen Fluit, geen welbezylt Fregat, schoon alle Zyl-
len
Voor wind vol wind staan, zal zoo vaardig zoo veel
myllen
In Zee afleggen, in een drie vier uuren tyt,
Als menig boer, die op glad ys op schaatssen ryt.
So zulk een ryër, en een Paart, gelyk beginnen,
So zal geen Ruiter 't van een Schaatsse-ryër winnen.
Dit Schaatsse-ryën dan geschiet met groote pronk,
En hoogmoet; en men ryt een groot end wegs van
honk;
Somtyts alleen, somtijds verselschapt met meer an-
dren
Van beide kunnen; en men trotst in vaart malkandren:
Dat strekt voor al wie 't ziet, en doet, vry veel ver-
maak:
Maar, wyl de doot gewoon is, hier en daar een spaak
In 't wiel te steken, om des menschen vreugd te min-
dren,
Wat zal hem hier, in zyn moorddadighyt, verhindren?
Hier is het moorttuig by der hant, en alles klaar:
Want dit geryd heeft min vermaak in, als gevaar.
Men ziet een menigte van beide kunnen, swierrig
Te samem ryden, by malkandren; 't staat plyzierig:
Maar dit plyzier verkeert zeer dikwils in geween.
Het ys breekt stukken, en men zinkt'er dwars door
heen,
In 't water. Stond het eerst zeer fraay, 't staat nu niet
aardig,
Elk spoet zig tot hun hulp wel vaardig, maar niet vaar-
dig
Genoeg, vermits de schrik, en koude, 't hart beklemt,

En 't lyf verkleumt, zoo dat het bloet in de aadren
ſtremt,
Eer 't geen men aanwent tot hun hulp, voor hulp kan
gelden.
Dat jammer moet men dan aanſchouwen. En 't is
zelden
Gebeurt, wanneer alzulk een trop door 't ys heen
zonk,
Dat van dien hoop niet ook een taamlyk deel verdronk,
Daar zal de ryp, in ons Noort-Holland, lang van
ſpreken;
Wyl daar de menigte wel meer het ys deed breken;
En 't heeft 'er, eer men ze uit het water heeft verloſt,
Somtyds wel twee of drie of vier den hals gekoſt,
Maar andren, die wat meer voorzigtig zyn als dee-
zen,
En, in het ryden by een trop, voor ysbraak vrezen,
Begeven zig, by twee drie ſamen, in een ſloot,
Of op een ruimer plaats: maar daar is ook de doot,
Gelyk op ſchaatſſen hen van agtren in gereden,
Zy, die zeer vaardig, met zeer ſnelle en felle ſchree-
den,
Een voortgang maaken, als een vogel, door de lugt,
Zyn voor geen ysbraak, nog voor lyfsgevaar, bedugt.
Hunne onvoorzigtighyt voorziet geen ongemakken,
De ſwartte gladdighyt van 't ys verduiſtert wrakken,
En gaten, die, door togt van ſtroom, nog niet be-
korſt,
Zijn, nog niet, door de vorſt, met ys zijn overſchorſt
Hunne overſnelle vlugt is d'oorzaak, dat die gaten
Glad ys gelijkken, en zig niet erkennen laten,
Voor dat ze'er al te digt ontrent zyn om ſig weer
Terug te wenden; zo dat ze in hun ommekeer,
Al op de rant ſijn, daar ſy 't ys, met hen, doen ſink-
ken,

En

En d'een by d'ander, door gebrek van hulp, verdrinkken.
Die menschen worden ook somtijds wel, door de stroom,
Ver onder 't ys gevoert. Zo is myn Egaas oom,
Te samen met zyn knegt, in 't ronde Veen gebleven,
En lietten onder 't ys, niet verr van Willis, 't leven.
Een ander valt op 't ys, regt op zyn agterhooft,
Zyn harssenpan te barstte; en, door die val verdooft,
Blyft hy belulleloos daar leggen; tot de koude
Zyn ziel ten lyve uit jaagt, hoe graag hy ze ook woud houden.
Een ander komt om die in 't ys lyt hulp te bien,
En die elendige word zelf (o ramp!) van dien
Hy redden wil, verbaast gegrepen, en in 't water
Getrokken, daar hy zig niet redden kan; en laat'er
Zyn leven; en die hem verdrinken doet, word dra
Door anderen gered, en leeft nog lang daar na:
Dat is al menigmaal geschiet: en onder allen
Is zulks in 't Dorp van Graft onlangs nog voorgevallen,
Daar zekere barbier zyn snellen helper, van
Het ys, in 't water trok; alwaar die goede man
Sijn leven liet; en die barbier, om zo te zeggen,
Ontkwam de doot, en liet zijn hulp in 't water legen.
Een ander, die te voet, het ys ten pat verkiest,
Alschoon het ys by dag en nagt al staag ontvriest,
En hoopt, als waag-hals, dat het hem nog zal gelukken,
Valt neder, en breekt, door zyn val, het ys aan stukken,
En zinkt 'er door, alwaar hy, in zyn eenighyt,
Na veel gemartel, van zijn zorgloos leven scheit.
Het schynt als of die maats de Doot op 't ys bespotten:
Maar, kond hy spreken, hy zoud zeggen: hoort gy zotten,

 Die,

Die, tot verdelging van u zelf, te famen fpant!
Gebruik uw voeten: zetze op 't onverwrikbre Lant:
En zijt verzekert, niet tot over kop en ooren
Daar in te zinkken, en op die wijs daar te fmoren.
Door ondervinding weet gy, dat geen ys zo ftyf
Kan vriezen, of het koft verfchyden menfchen 't lyf.
Gy weet niet, of het u, of anderen, 't lijf zal gelden:
En gy nogtans, als of gy in 't getal der helden,
Geftelt zoud worden, zo gy vry kond raken, waagt
U leven; en als gy 't in 't ys verlieft, beklaagt
Men uwe reuklooshyt, in plaats van u te roemen.
Men zal u, na u doot, een reukloos waaghals noemen.
En gy zult rekenfchap, van 't leven, dat gy moeft
Befchermen, geven; mits gy 't reukloos hebt verwoeft.

O goede God! laat ons ons zelf niet reukloos waagen!
Behoed ons, voor te doen waar over we ons beklaagen!
Maar, zo 't gebeurt, dat lyf of ziel gevaar genaakt,
Befcherm ons, op dat niets ons ongelukkig maakt!

DO-

DOODEN DANS;

Verbeeldende een Doctoraal P O E T.

Dertigste Plaat.

De Doot nu prest d'Auteur op't lest.

Heer Doctor! Heer Poët! uw zaken
Zyn nu weer afgedaan; en gy
Moogt u nu ook wel wat vermaken:
Kom, Dans de Doodendans met my.

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Een Doctoraal POËT,

Schryvende aan zijn Tafel;

Apollo speeld op zyn Harp; en de doot, danssende, wenkt den Schryver.

DOOR Wetenschappen kan men zig gelukkig maaken.
Door konsten kan men tot veel eer en agting raken.
Wie kennis, van het Regt, en Medicyn-konst, heeft,
Heeft alles, wat geluk, en eer, en agting, geeft,
Indien ervarenthyt van ettelykke jaren
Daar mee gepaart is: dan dit heeft men lang ervaren:
Geleerthyt, zonder goede ervarenthyt, die liegt.
Ervarenthyt, by geen geleerthyt, die bedriegt.
Indien de reden, en ervarenthyt, malkander
Gezelschap houden, zo is d' eene een steun voor d' ander.
Waar een van beide, 't zy dan welk van beide, ontbreekt,
Is 't schandlyk dat men daar van een van beide spreekt.
Men vint ervarenthyt in al des werelts hoekken.
Geleerthyt vint men ook in al des wereldts boekken.
Geen boek zo slegt, of, wie 'er lering uit begeert,
Zal vinden dat hy daar nog iets heeft uit geleert.
Men kan, door boekken, en door onderwyzing treeden
Tot op de top-trap en de zetel van de reden,
En alle konsten zo men altyd opwaarts treet:

Maar

:aar boek nog onderwijs, maakt imant tot Poët:
ier toe is ſtudie, konſt, en moeite, en vlijt, verloren.
iets maakt Poëeten, maar men wort Poëet geboren.
›ëeten brengen ook veeltyds Poëeten voort.
et ſchynt, als of dit ſoort van menſchen, van een ſoort
an geeſten, van hun jeugt of aan al, zijn bezeten:
y doen 't gemeenlijk ook, door 't eene of 't ander, weten;
n toonen, dat zy, door de geeſt der poëzy,
ezeten worden: maar die werkt niet alles, by
en ider, even eens. 't Is na die harſſen-tuigen
equaamhyt hebben, om na dit of dat te buigen.
ie geeſt beſwangert elk met zaat na zijnen aart:
n als die vrugt zig dan vint tijdig, om gebaart
'e worden, komt zy, door de mont, of pen, na buiten.
y laat ſig ſwaarlyk in het harſſen-vat beſluiten:
e is tegenſporlig dien die haar geboorte ſtuit:
ı ſpijt wie 't keeren wll, hy dringt en barſt daar uit,
n toont gelijkenis na die die haar nu baarde.
Is waar, die vrugten zijn niet van een zelve waarde,
ie de een, en d' ander, nu, of dan, ter werelt bragt:
laar waardighyt eens dings, is, na men 't waardig agt.
Vat een' veragt, wort door een ander weer gepreſen.
ens digters digtwerk wort verſchijdentlijk geleſen;
n d' agting krijgt het, na den aart van die die 't leeſt.
en iders geeſt is niet als die Poëet zijn geeſt,
ie 't vaars gedigt heeft: maar de digter is te vreden,
ıdien 't maar voor hem zelf vertoont die ſmaaklijkheden

Die hy 'er van verwagt. Een ider vint zijn kint,
Hoe stijf of kreupel 't ook mag zijn, nog waart bemint
Nogtans, indien 't ook roem van andren mag gebeuren,
Dat 's aangenaam: altans daar zal hy niet om treuren.
't Is ook ontrent alzo gelegen met een vaars.
De digtter agt het zelf altyd niet voor wat raars:
Maar wijl zijn bryn juist doe geen beter vrugt gebaart heeft,
Verbeelt hy sig, dat hy 't, wijl 't zijnne is, lief en waart heeft:
En vint een ander daar iets in, waar van hy zeid,
Dat hem de zaak, of 't vaars, van goede hoedanigheit
Schijnt, (schoon 't ook kreupel was) hy zal 'er 't oor na voegen,
En zig niet qualyk met dat lofwerk vergenoegen;
Ten zy zijn grootshyt sig verbeelde, dat het al
Wat hy gedigt had, by elk een, deselve val,
En deel, moest hebben, daar 't zijn waanzugt van bedeelde:
Want hoog-hart sal sig, van fijn werk, iets groots verbeelden,
Alschoon 't in nimants brijn, als 't zijne, iets fraays vertoont;
En dies agt hy zig, voor sijn werk, seer grof misloont:
Indien 'er imant iets in vint, dat onbehaaglijk
Schijnt, sulk een tijding valt dien hoog-hart onverdraaglijk:
Maar die hoogmoedighyt regeert niet elk Poëet;
Altans *van Rusting* niet, die ook een digtter heet,
Maar ik verbeeld my, of het schijnd my zo te schynen,
Dat, onder Practisijns, 't sy, in de medicijnen,
(Of eenig deel desselfs) of in de regtten, praat,
En spot, en vaarsdigt schuilt, van allerly formaat.
Indien ik my niet self bedrieg, zo schijnt dit plaatje
Van

'an nomber dartig, zulks te zeggen: want het ſlaatje
)at op de tafel is, verbeelt het altemaal.
.en *S*atyr ſit en ſiet de pis in 't Urinaal:
)ie ſpotter, 't ſchijnt my, wil de Doctors dus beſpotten.
Schijnt of hy ſeggen wil: dusdanig doen de ſotten:
'.y ſien de pis; en, ſchoon de quaal hen onbekent
:, ordineren ſy een goet medicament,
)at helpt door kak, of pis, of ſweet, of treflijk rogchelen:
lier toont een Aap nu ook dien ſpotter uit te kogchelen,
.ls of hy zeggen woud: loop gek! bemoeit u met
' dartle Nimphen! laat de docter met het bed,
n met de ſiekken, en de medicijn, zig moeijen:
ls gy, door Brandewijn, en Wijn, een quaal doet groeijen
'ie Pleuris wort genaamt, kom dan eens weder hier;
n toont u dan gelijk als nu, een Murmurdier:
: durv verſeekren, dat ge u dan, door advocaten,
an uws gelijkke, ſo niet ſult bepraten laten
at gy geen doctor ſult begeren: maar zo lang
een pijn u raakt, en Wijn u ſmaakt, vertoont ge u bang
oor medicijnen: maar gy ſult, door ſpotternijen,
og Wijn, nog trijn, u zelf van ſiekte, of pijn, bevrijen:
›eelt u comedie by de broeders van Fileen,
we evenbeelden, en ga nu daar ſlegts mee heen.
:aar, nog een broeder ſit op 't midden van de taaffel:
:n Aap, een Satyr, en een Uil, dat 's immers raaffels
f is 't een Papegaay die daar ſo ſit en prijkt?
'el neen: een Uil heet al wat na een Uil gelijkt.
ı dit gelijkt een Uil: als was hy hondert maallen
:n Papegaay, men ſal hem voor een Uil betalen.

Nu

Nu dunkt my dat alweer de Satyr zeit: myn vrient,
Ik zal u zeggen waar dit teelſſel hier toe dient:
Ik ben een ſpotter, en daar word ik voor verſleten:
Ik, d' Uyl, en d' Aap, wy zyn het huyſraat der Poëten:
Die aan de tafel zit, dat is een Doctor; die
Vaſt zit en rijmt; van 'k weet niet wat, en 'k weet niet wie;
Dat kan hem, zo men op zijn werk ziet, niet verſchelen:
Maar hy is ſchuldig al de winſt met ons te delen;
Vermits hy veeltijds zig in een van drie hervormt,
Wanneer hy, met zyn pen en ink, 't papier beſtormt:
En 'k zal je zeggen wie dit zinnebeelt verbeelden
Wil: 't is *van Ruſting*, die zo menig vaarsje teelde,
Dat, zo elk vaarsjen was geworden tot een koe,
Zo was gants Hollant vol, tot aan 't Stigt Uitregt toe:
Hy merkt niet, dat Apol daar zit, en ſpeelt een deuntjen,
Van andren inhout, als van Tewisjen en Pleuntjen:
Hy ſpeelt de Doden-dans; bonkſchonkus knook-en-been,
Doorgaans de Doot genaamt, is beezig, met alleen
Die dans te danſſen, by de Doctor, in zyn kamer:
Hy wenkt hem, danſſende, vermits 't hem aangenamer
Zoud zyn, te danſſen met hun beiden, maar de vent
Beſpeurt niet, dat de Doot hem reets zo digt ontrent
Is, en hy telt nu reets al vier en vijftig jaren,
Zyn vader, *Abraham van Ruſting*, grijs van haren,
Had dartig jaren meer, hy denkt miſſchien, hy zal
Niet ſterven, voor hy ook zo groot een jaar-getal
Geleeft heeft; maar wijl hem de Doot begint te wenken,
Is 't zotterny, na zulk een ouderdom te denkken,
Een

ʼn zotten aars, die zig, door zulk een vreugd bevuilt,
m deze reden zit monsjeur den uil en pruilt,
an zorg, en vrees, dat hy zijn broeder kwijt zal raken,
ie zo gemeensaam sijn geselschap strekte in 't waken,
ermits hy half de nagt wel op zijn kamer bleef
e zitten tuuren, als hy zijne boeken schreef,
ʼyl sijn patienten hem by daag ten hinder strekken,
ie 's morgens hem somtijts te neeg'nen laten wekken,
ls 't in de Winter is; en 's Somers ook niet vroeg.
ʼie 's daags de tyt ontbreekt, vind 's nagts nog tyd genoeg:
[aar laat de kærel daar by nagt maar zitten schryven;
y zal voortaan zo lang niet meer in 't leven blyven,
ls hy geleeft heeft, want, wie vyftig jaren heeft,
eeft wis de meeste tijd zijns levens al geleeft,
ı 't is van node, 't zy waar die dan is te denken;
at hem de Doot, met last, komt na de kelder wenken,
ijn Uurglas loopt op 't end, en, na 'k uit 's Doctors pis
ezien heb, dunkt my dat het wel geraden is,
y is nu doende met zijn Doden-dans te sluiten,
y zelf is 't leste deel, maar, of 't zijn pen zal stuiten,
ie hy tot schrijven zo geduursaam heeft gewent,
ulks is, voor ons, en hem, tot nog toe, niet bekent,
[aar word de kærel nu na Kuillenburg gezonden,
o weet ik niet, waar wy, en al wat hier gevonden
ʼort, heen zal ryzen; en ik wens ons weer een plaats,
. d'een of d'ander van de raarst bezielde maats;
oe eer hoe beter; want wy moeten dog verhuisen,
o dra *van Rusting* zelf 't gat uit raakt: maar pots muizen!
Daar

Daar gaat de lamp uit, en het vlammetjen is weg;
En ik kan nimmer zien by donker wat ik zeg.

O God! tot wien ik, van mijn kinderlijkke dagen,
Mijn toevlugt nam! hoewel ik altijd welbehagen
In koddigheden vond, van allerhande soort,
Gy hebt my evenwel dog menigmaal verhoort,
En dies zal u mijn hart, en mont, barmhartig noemen,
En Jehova, de naam van u, mijn helper, roemen.
Ach! dat ik nu zo veel genaa verkreeg, dat gy
Ons Vaderland verloste uit al die slaverny
Des Oorlogs, die Louis de France Vorst, hoogmoedig
Ons opdringt, zo vol ramp, zo jammerlijk, zo bloedig!
Verlost ons van die pest des Oorlogs, en van hem!
Ik bid niet dat ge, om my onwaardige mijn stem
Verhoren wilt, maar om de roem, en om de glorie
Uws Heerelijken Naams! vegt met ons! geef victorie,
Om u barmhartighijt! wy zullen uwe lof
Verkondigen. O God! verhef nu d'aarde en 't stof
Van 't Staten Neerland, tot vernedering van Vrankrijk,
En Hollands vijanden! wy sullen ons u danklijk
Betonen! wat kan dog het niettig schepsel meer!
Verhoor mijn bede o God! segt hier op amen, Heer!
Verlaat my self ook niet, o God! nu d' oude jaaren
Mijn kragtten mindren, en myn grijse haarren baarren!
Zijt met my! red my! toont mijn vyanden altijd,
Dat gy mijn Kooning, Heer, en God, en Helper, zijt,
En ik u schepsel, een van die op u betrouwen,

En

ı hopen! wie op u betrout, zal 't noit berouwen.
'anneer ik sterven moet, zijt met my in die noot!
:rlaat my nimmer, voor, nog in, nog na mijn
doot.

EYNDE.

